

DISPUTATIVUM CVLARVM

*Grammaticalium libellus, ad puerorum
in Scholis triuialibus exacuenda
ingenia primum exco-
gitatus:*

*Iam verò denuò reuifus, & non pœnitenda
obiectionum & solutionum multitudine
ad magnum studiosorum emolu-
mentum & vtilitatem
auctus & cumu-
latus,*

Operâ & industriâ IOANNIS STOCKWOODI
Scholæ Tunbridgiensis olim
Ludimagistri.

*Editio tertia: duabus prioribus castigatior,
multoq; locupletatior.*

SVNT AVTEM HIC OMNIA AD
faciliorem explicationem & intelligentiam
eorum, quæ in Regia Grammatica
traduntur & docentur,
accommodata.

AD BENEVOLVM LECTOREM.

*Sum nouus: ecce nouo redeo vestitus amictu:
Auctior & multò, quàm prius ante fui.*

E K

Excusum Londini, Typis Ioannis Norton,
Regiæ Maiestati in Latinis, Græcis,
& Hebraicis Typographi.

1607.

Bt. from Blackwell
Ex dono patris Matth. Miller
Libro Dic: Miller nra X 540 v

Vet. A 2. f. 47.

TAM GENERIS

profapiâ, quàm virtutis insignibus, eruditionisque & scientiæ

elogijs præclaro viro, *D. Gulielmo Sydleio,*

Militi, summo bonarum literarum, literatorumq;

hominum fautori, & patrono, IOANNES

STOCKWOODVS Scholæ Tun-

bridgientis olim Ludima-

gister & *weatherv,* &

Admouey.

Citè Ouidius (vir clarissime) : Nauita de stellis, de tauris narrat arator : quod non immerito mihi iam usu venire expior. Non possum enim non sapius, quoties per horas

succisinas licet, ad vetera, & antiqua studia recurrere, in quibus olim per multorum annorum spatium diligentissimè, & non infelicitè sum versatus, dum sedulo in instituenta iuuentute me exerceo, teneraq; puerorum ingenia, rerum Grammaticalium cognitione (quod à me postulabat officij mei ratio) im-

EPISTOLA DEDICATORIA.

buere, strenuè laboro. Ut igitur artis istius
 precepta illis facilia, & familiariora effice-
 rem, regularumq; quæ in Regia Grammatica
 traduntur intelligentiam animis eorundem
 altius imprimerem, varias in hac materia
 disputandi formulas illis propono: varias ob-
 iectionum fraudes ad euertendam in specie
 Grammatices fidem excogito, solidasq; pro
 regularum veritate confirmanda solutiones
 ostendo, easdemq; suadentibus quibuscunq; e-
 ruditis & doctis amicis meis, Typographi o-
 perâ in lucem emitto. Has semel atq; iterum
 multis ab hinc annis diligenter recognitas,
 cum & multum placere videram, & frequen-
 tibus studiosa iuuentutis manibus teri, & u-
 surpari intellexeram, distractisq; iam pridem
 omnibus priorum editionum exemplaribus:
 auidè & certatim ut iam denuò excudantur,
 multis a me contèdentibus, vehementerq; ef-
 flagitantibus: eorum tandem victus & defa-
 tigatus precibus hoc opus rursus aggredior,
 multoq; quàm prius auctius, & locupletius,
 exemplorumq; multitudine, & copiâ abun-
 dantiore, ex optimis, & probatissimis qui-
 busq; lingua Latina scriptoribus repetita, in
 vulgus

EPISTOLA DEDICATORIA.

vulgus prodire patior. Et quanquam me non
ominino lateat, quàm varia, multumq; inter
sefe discrepantia de hoc meo instituto futura
sint hominum iudicia: maiorem tamen habui
publicæ utilitatis, quàm maleuolorum censu-
ra rationem. Non enim sum nescius, quàm
multum faciant leues huiusce modi concerta-
tiones, & exiles quasi velitationes ad acuen-
da rei literariæ tyrunculorum ingenia, quo
possint & promptius, & expeditius de rebus
similibus vel ex sese disputare, vel aliorum
nodos, & tricas, in argumento non dissimili,
multa cum facilitate dissolvere, nullog; nego-
tio eludere. Placuit verò has tertio iam ela-
boratas lucubrationes, nouâq; & non pœni-
tenda quæstiuncularum & solutionum cumu-
lo locupletatas, sub nominis tui (vir amplif-
sime) fœlici auspicio diuulgare. Tibi enim ob
multa in me merita plurimum debeo, teq; ob
varias & eximias ingeny, & eruditionis do-
tes, summumq; in literas, & viros literatos
amorem & beneuolentiam, eminentemque,
quam tenes in reipublica, & iuris admini-
stratione dignitatem, in omnes deniq; pios &
probos candorem, vereq; pauperes & egenos

EPISTOLA DEDICATORIA.

*expromptam & munificam liberalitatem (cuius rei plurima, in omnium, quæ ad vitam sustentandam pertinebant, inopia, & maxima annonæ penuria, & caritate, non multis ab hinc annis egregia, & omnibus tui ordinis & loci viris imitanda argumenta, manu propensa, hilariq; & alacri animo dedisti) veneror, omniq; officiorum genere & obseruantia colo, & amplector. Lato ergo, quo soles erga alios vultu, hanc qualemcumq; grati animi significationem accipe, pròq; illa, quâ polles singulari omnis cognitionis & scientiæ facultate, leuidenti & crasso filo hoc opusculum, in Iuniorum gratiam desudatum, contra Momi, & Zoili venenatos dentes, petulantisq; lingue rabiosum liuorem, clementer & benigne tutari & defendere dignator. Tunbridgiæ, pridie Nonas
annoq; à partu virginis 1606.*

Amplitudini tuæ tuo merito deuinctissimus;
IOANNES STOCKWOODVS Scho-
læ Tunbridgiensis olim Agydisonal &.

IN IOANN. STOCKWOODI
puerilium disputatiuncularum libellum,
EDVARDI GRANTAE Scholæ
Westmonasteriensis Archi-
didascali carmen.

Prima cupis Latine fundamina ponere lingue?
Grammaticas leges discito parue puer.
Has Nazimachus Stockwoodus discit omnes,
Vt facili methodo noscere cuncta queas.
Detruncat truncos, & ligna antiqua rescindit,
Vt teneas latior ligna parata sonq.
Huc properes (studiosa cohors) hos collige truncos,
Quos tibi Stockwoodi sedula cura parat.

IOANNES STVDLEYVS.

LAssus ut obscuro Theseus iacuisset in antro,
Nescius obliquas ire, redire vias:
Si non porrecto tractasset pollice filum,
Quod manus alterius neuit ad eius opem:
Sic studiose puer labor arduus est tibi forsan,
Grammatices cæcas ire, redire vias,
Ni prius arripias filum, recteque sequaris,
Quod tibi Stockwoodi neuit amica manus.
Ecce tibi nodos, quos nescis solnere, soluit,
Et tibi difficiles apperit ille vias.

LAVRENTIVS DEIOSIVS.

A Vspice Stockwodo pueri iam praelia miscant,
 Stockwoods ingenio tela parata vibrant.
 Authoris nomen stipes lignumque resignant:
 Authoris non sunt lignea tela tamen.
 Vulnere Grammaticis insigunt, atq; Poëtis:
 Ferrea vis telis est aciesq; tuis.
 Vulnere quae faciunt, illis tua tela medentur:
 Agnosco medicam vimq; manumq; simul.
 His igitur telis iam concertate puelli:
 Quae ledunt, sanant, quae nocuere, iuvant.

MICHAEL WILSONVS, SCOTVS.

ΣΟὐ γιανίσκε σαφῶς ζητήματα πρῶτα δέδωκε
 Γραμματικῆς Στοχαστῆς, μείζονα νῦν δὲ λαβέ.
 Εἰ σενοσίσης σὺ παρναστοῖο κορυφῶν
 Ὑψηλῶ, ορθῶ σοι παρέδειξεν ὁδόν
 Εἴσαιν ἦ δὲ θάλας συνείξης σοὶ φιλομυστας,
 Κάλυμμα Στοχαστῆς παῖ ὑποθήκε πονέ.

Eiusdem.

Q Vis hortulus produxerat
 Hos flosculos volentibus,
 Voluente se Maio nouo,
 Ornare sertis tempora?
 Plantarat hos? induxerat
 Horum arcis quis Lympidas
 Aquas rigantes? Carpserrat

Quis?

Quis? Nomine es clarissimus
Stockwoode, mī charissime,
Exercitationibus

Non desinas huiusmodi,
Rebus prodesse publicis.

Οὐ πω βρέταννοῖς ἔμνονον

Χαρίεις ἔση, πᾶς' ἀλλ' ἀνδρόσπον

Κόσμος, δέω καὶ φίλτατος,

Τάλαντα μὴ διαπιομεν.

IN IOAN. STOCKVVOODI SCHOLAE
Tunbridgensis aliquando Ludimagistri libel-
lum puerilium disputatiuncularum, Carmina
gratulatoria suorum quorundam tunc temporis
& loci discipulorum, ad perpetuam er-
ga eundem grati animi sig-
nificationem.

Ad IOAN. STOCKVVOODVM quondam
præceptorem suum, Guiliel. Hacheus Scho-
læ Tunbrid. Archididascalus.

Optima Grammatica teneris præcepta dedisti,
Præceptor pueris sedulus ipse tuis.

Abreptus studijs postquam grauioribus esses,

Hiscæ nec exiguis rebus adesse vacat:

Triste tuis χαρπεῖν dicis, cessasque docere,

Sic tamen ut multis Gymnasiarcha fies.

Præsentes paucos suavis tua lingua docebat,

Absentes multos penna sonora docet.

Sic quamuis taceas, tacitus tamen instruis omnes,

Scilicet ipse taces, sed tua scripta docent.

Ad

Ad beneuolum Lectorem.

QUæ tibi munifica Stockwoodus munera de-
Largitur, grata percipe mente puer. (xtra
Exiguus mole est, ipso neque nomine maior,
Attamen est ingens nobilitate liber.
Grammaticæ videas multos præcepta fideli
Mente reuoluentes, utpote verba tenent:
Obijcias si quid, canonum si sensa requiras,
Hic labor, hoc opus est: inscia lingua filet.
Hic liber exiguus sensum docet, ardua soluit,
Dum ~~discit~~ plurima discutiat.
Credas Grammaticæ bellum indixisse Poëtas,
Hic lites dirimens, nil minus esse docet.
Insuper & linguas puerorum format, & illos
Verba quibus discant disseruisse docet.
Hunc (studiose puer) studiosa mente reuolue
Exiguus liber est, uilitate minor.

In ZOILVM.

Zoilus hac forsân puerilia ridet, & altum
Dum sapit, illa petit, quæ grauiora putat.
Hac pueris dantur puerilia, cedite docti,
Hac pueris profunt, vos grauiora manent.

GVLIEL. DIXONVS, OXONIENSIS.

Quantū capta suo debebat Roma Camillo,
Cuius vi pulsus barbarus hostis erat:
Tantum ijs, qui solide peregrina face remota,
Natiuum decus ut restituatur, agunt,
Romanus

Romanus debet sermo. Quicumque tenebit
Partem opere in tanto, iure Camillus erit.
Tentarunt opus hoc alij, cœlumque secuti,
Expansis velis æquora lata domant.
Tu Stockwoode, memor, quorū hæc edantur in
Littora securo tramite summa legis. (vsum
Nempe hoc est vni ludum cum clausuris vrbi,
Anglorum genti mox aperire scholam,

GVLIEL. ATTERSOLDVS CANTABR.

Accipe Grammatica (lector) primordia nostræ,
Quæ tradunt pueris plurima digna legi.
Cernis ut ipsa domus, si non bene fulta sub immo.

Funditus immenso pondere pressarum?
Maxima fabrilis referauit ut ostia clauis?
Atq; iter optanti progredienda via est?
Quid tibi magnificas edes, nisi ianua pandis?
Nonne urbem intranti porta petenda manet?

Ianua, porta, via, clauis, fultura sciendi
Singula, Grammatica sunt elementa tibi.
Ergo celer tanti doctissima scripta magistri
Perlege, pande, para, dilige, disce, doce.

Eiusdem Iambi in Zoilum. (quid est

Quid est, quod huc Zoile properans venis?
Carpens amaris dentibus libellulos?
Vel approbes nostros, vel excudas tuos.
Abi, nihil quod mordeas hîc est, abi.
Vis scire sensum Grammaticæ apertum tuæ?
Obiectiones cum solutionibus?

Vis

Vis imperitos ducere ad scientiam?
Hic (more differentium) docet liber.
¶ Zoile, si nihil coles, culpa nihil.

ROBERTVS PORTERVS,
Cantabr.

SI titulum spectes, pueriles conspicias artes.
Si rem contractes, ecce virile decem.
*Languida tradentem fugias praecepta magistrum,
Vincula Grammaticus respuat arcta nimis.
Grammaticas animo leges qui ponderat alto,
Quique sub obscuras eruit arte vias:
Abdita, qui clavis, certisq; incerta resoluit:
Is sit discipuli duxque, comesque boni.*

PETRI FRENCHETI CANTABR.
Carmen Paroetieum.

GRammatices cupias varias abscindere lites
Heus puer, hunc gratū perlege sepe librū,
Vincere hinc discas socium, nec victus ab illo
Tunc fueris, animo si bene tenta tuo
Hæc habeas paruo *in præparata* scripta libello:
His benefac studijs (clara iuuenta) tuis.
Cuncta suis discussa locis, & plana videbis,
Nam studij pretium sic tibi grande datum est.
Iste liber pueris obscura sophismata passim
Intellecta prius non bene, clara facit.
Intulit ut paucis inscriptaque dogmata chartis,
Sic planum pueris & breue fecit iter.

Eiusdem

Eiusdem Distichon.

ΣΟῦδε χαῖεν χαεῖρές τε φίλον ποτὲ δῶμα λίπεσσι,
Εἰς παιδας μῦται νῦν μετεδέσσο χορὸν.

IOANNES TURNERVS OXON.

Nunc variata nouo prodit Syntaxis amictu,
Vndiq; collectis nunc micat illa comis.
Perdiscas veteres, veterum quoq; scripta reuoluas,
Atamen hic fructus, lausque laboris erit.
Nunc licet ardentes sitientem pellere flammæ,
Hic manat placido murmure dulcis aqua.
Neue reformides summi declinâ montis,
Quod via solliciti plena laboris erit :
Quippe subobscuros hæc flexus eruit artis,
Melle fluensque tibi sedula sinxit apes.
Arbor habet fructus, stirps est cui lignea : succo
Restat ad extremam posse manere diem.

GVLIELMVS BVDGENVS

Oxonienſis in Authorem.

Perge precor meritis nos deuincire : quod
Iam dare non poterit, ſerior hora dabit. (iſta

Eiusdem in laudem operis.

EN fructus planta, diuus quam ſenit Apollo
Appoſuit ſuccum docta Minerva ſuum.
Brachia Calliope tribuit, Polymneia frondes,
Germina Mercurius, nunciuſ ipſe Iouis,
Florida diuinis manibus, qua creuerit arbor
Aurea multa dabit, lignea nulla ferens.

Eiusdem

Eiusdem ad Lectorem.

• **A**Dsis, disce puer, quæ te liber iste docebit,
Non pretio magnus, maximus arte tamen.
Instar erit matris, dabit vbera plena petenti,
Scribere si cupias, vel bene posse loqui.
Omnia quid memorê: pro se liber ipse loquatur,
Fallere spem nescit, si modò sæpe legas.
Scilicet inuenies, hæc si certamina voluas,
Docto digna viro, digna labore tuo.

Ad Authorem, Gulielmi Pyxi, Oxon.
Carmen gratulatorium, &
ἐγκώμιον.

C*Vr mea Musa files, cum sit tibi causa canendi?
Culpa tacentis erit, cur mea Musa files?
Maonio quamuis dilaudant carmine musa
Aonia, docti scripta polita viri:
Te non suppudeat gratum superaddere carmen,
Quo poteris dignum concelebrare virum.
Perfoluit meritas tibi (vir doctissime) grates
Nostra, sed has tremula voce Camæna canit.
Voce Camæna canit tremula, quia voce fatetur
Publicitus nondum se cecinisse typis.
Semper at obscuris intus latuisse latebris,
Vultus sordidulos oculuisse suos.
Attamen ut gratus videar, videarque modestus,
Ista voluntatis tessera sunt mea.
Te non diffiteor, multos alluisse per annos.
Te non diffiteor, me docuisse tua.*

Sedulitate

*Sedulitate : fuit quando mea messis in herba,
Quando Grammatices inscius artis eram.
Quot tulit Oxonium, quot Cantabrigia alumnos
Quos te (nunc claros) instituisse liquet?
Et queis Pierides, queis docta Academia laudes,
Queisque Minerva suis, contribuere suas.
Hi ! audis testes, hi sint monumenta laboris,
(Olim Tunbrigie Gymnasiarcha) tui.*

Eiusdem ad Lectorem

ὁκτασιχον.

ORator quicquid, quicquid doctusue poëta
Spinosum in scriptis inserutere suis,
Tractat Grammaticum tibi γαζοφυλάκιον istud :
Soluere te gryphos Grammaticosque docet.
Laudato artificem, cliuo quod fudet in isto,
Texat & hoc studijs auxiliare tuis.
Laudato artificem. Nam res est plena laboris,
Elequij plenum, dulcis & artis opus.

*Eiusdem , Authoris nomine ad candi-
dum Lectorem Tetrasichon.*

Non vereor Criticū, mordēti aut dēte Theonē,
In quorum peragar forsitan ore reus :
Dum (Philomuse) tibi presint, placeantq; labores
Nostri, Socratico quisquis amore legit.

Τὴ αὐτῷ.

Τῆς λόγων ἀνδρῶν μελοδῶν, πῆτε μογέρων
Γραμμονικῶν τε κόπων δάσκαλε μῶμε μνάς :

Οἱ :

Eiusdem ad Lectorem.

• **A**Dsis, disce puer, quæ te liber iste docebit,
Non pretio magnus, maximus arte tamen.
Instar erit matris, dabit vbera plena petenti,
Scribere si cupias, vel bene posse loqui.
Omnia quid memorēs pro se liber ipse loquatur,
Fallere spem nescit, si modò saepe legas.
Scilicet inuenies, hæc si certamina voluas,
Docto digna viro, digna labore tuo.

Ad Authorem, Gulielmi Pyxi, Oxon.
Carmen gratulatorium, &
ἐγκώμιον.

C*Vr mea Musa siles, cum sit tibi causa canendi?
Culpa tacentis erit, cur mea Musa siles?
Meonio quamuis dilaudant carmine muse
Aonia, docti scripta polita viri:
Te non suppudeat gratum superaddere carmen,
Quo poteris dignum concelebrare virum.
Per soluit meritis tibi (vir doctissime) grates
Nostra, sed has tremula voce Camæna canit.
Voce Camæna canit tremula, quia voce fatetur
Publicitus nondum se cecinisse typis.
Semper at obscuris intus latuisse latebris,
Vultus sordidulos oculuisse suos.
Attamen ut gratus videar, videarque modestus,
Ista voluntatis tessera sunt meæ.
Te non diffiteor, multos alluisse per annos.
Te non diffiteor, me docuisse tua.*

Sedulitate

Sedulitate : fuit quando mea messis in herba,
 Quando Grammatices inscius artis eram.
 Quot tulit Oxonium, quot Cantabrigia alumnos
 Quos te (nunc claros) instituisse liquet?
 Et queis Pierides, queis docta Academia laudes,
 Quisq; Minerva suis, contribuere suas.
 Hi laudis testes, hi sint monumenta laboris,
 (Olim Tunbrigie Gymnasiarcha) tui.

Eiusdem ad Lectorem

ὁκτασιχον.

ORator quicquid, quicquid doctusue poeta
 Spinofum in scriptis insertiere suis,
 Tractat Grammaticum tibi *ῥαζοφυλάκιον* istud :
 Soluere te gryphos Grammaticosque docet.
 Laudato artificem, cliuo quod sudet in isto,
 Texat & hoc studijs auxiliare tuis.
 Laudato artificem. Nam res est plena laboris,
 Eloquij plenum, dulcis & artis opus.

Eiusdem, Authoris nomine ad candi-
 dum Lectorem *Tetrastichon*.

Non vereor Criticū, mordēti aut dēte Theonē,
 In quorum peragar forsitan ore reus :
 Dum (*Philomuse*) tibi præsint, placeantq; labores
 Nostri, Socratico quisquis amore legit.

Τῷ αὐτῷ.

Τῆς λόγων ἀνδρῶν μελοδῶν, πῆς μογέρι
 Γνωμονικῆ τε κόπων δάσκει μεμνᾶς :

Οἷ

Ος σεὶ γραμματικῆς παιδείαν ἐξέχῃ αἰδων
 Ἐγγραφεν, ὀψιγόνοις κίρθεα πλάτ' φέρον.
 Ἐυφρενέον τοίνυν τόδε μοι κρήτυνον ἐέλδωρ
 Ἀντιδ' ἐν πάχων ἀντὶ πόνοιο, κλέθ'.

FVLCVS MARTIALIS,
Cantabrig.

DUlcia præsentis legito præcepta libelli,
 Doctrinæ ad fructū, qui tibi monstrat iter
 Quem, charo, doctus patriæ deuinctus amore,
 Stockwoodus finxit, comoda multa ferens.
 Si placer erga tuam studijs intendere mentem,
 Ingenij cultus queis capiendus erit :
 En (Philomuse) tibi multo locupletius auctum
 Principium, à priscis quam fuit ante viris.
 Hos igitur digitis properantibus arripe fructus
 Quos tibi Stockwoodi sedula cura dedit.

THOMAE THORPI OXON.
 in Authorem libri carmen.

Descriptio
 disputationis
 anniuersarie
 inter Scho-
 lasticos
 Tunbrigien-
 ses secundo
 die Maij ha-
 beri solita,
 eorum orna-
 tissimis eius-
 dem Scholæ
 Moderatori-
 bus.

Mensis erat, mensis Maiorum nomine dictum,
 Auroram phaetonis equi iam luce vehebant,
 Cum schola Tunbridgie, schola tantis inclita alūnis,
 Pierijsque superba suis, certamina pandit.
 Musa minans musæ est, & pugnat Palladi Pallas.
 Græcia sydereo non sic glomerauit Olympo,
 Cum facit Eliadum palmas Epeiros equarum,
 Vt Mæcenatum Londini ex urbe relicta,

Tunbrigiaeque

*Tanbrigiaque scholas, atq; urbis turma per arces
 Peruolat huc; rutilo postquam discumbitur ostro,
 Illi aptat primam meruit qui laude coronam
 Auro perfusam fulgentia munera pennam:
 Et sacras alij pennas sex premia primi
 Accipiunt, meritaque caput nectuntur oliva.
 Sed quid materiam non sumo viribus aquam?
 Artes hæ (Stockwoode) tuæ, tua munia sunt o.
 Qualiter Aeneadas terrarq; mariq; potentes
 Depinxit Maro: seu quali lyricus ore
 Pindarus Asthmiaicam descripsit carmine pugnam:
 Tale tuum carmen nobis dixit Poeta,
 Dum mihi Grammaticam pertractas ordine litem.
 Hæc dici potuisse, hæc non potuisse refelli.
 O schola quam fœlix, quæ tot virtutibus aucta es!
 Bis fœlix, cuius non desunt premia laudi:
 Ter fœlix preconem habeas quæ laudis Homerum.*

In disputationes Ioan. Stockwoodi,
 Caleb. Birdaci carmen
Encomiasticon.

A Nne cupis variâ verborum scire synaxin?
 Annæ ignota cupis discere (alumne) veni.
 Si pueri gustum cupiunt è nectare puro
 Ducere, Stockwoodi testa referta manet.
 Crede manet, maneantq; precor per secula labo-
 Auxilio patriæ quod facit, omne facit. (res:
 Illius auspicijs montes Heliconis adimus:
 Illius auspicijs Palladis arte cales.

B

Ergo

Ergo agite (o iuvenes) validis incumbite remis,
En quæsitæ diu commoda multa tulit.
Commoda multa tulit, animos intēdite vestros:
Hic requies menti, corporibusq; quies.
Hic docet indoctos doctis contendere pugnis,
Pieridum sine quæ corpora nuda iacent.
Hic stirpis plantæ: stirpescunt semina stirpis,
Hic lignum sine quo crescere planta nequit.
Hæc stirps poma dabit, non est & inutile lignū,
Stirps, lignumq; tibi commoda multa ferunt.
Carpito fronde rosas, & carpito dum noua stirps
(Diua cohors iuuenū) perlege, disce, tene. (est

In Ioan. Stockwoodi disputatiunculas, Roberti Hethæi Tunbridg.

ΤΕΤΕΛΕΩΘΗ.

Iucunda, eximio potiariis fronte, libello,
Quem tibi Stockwoodi cura, laborq; dedit.
Hunc cape, si cupias prædoctæ dona Minervæ,
Nec paruum studijs ille leuamen erit.

FINIS.

E L E N C H V S,

siue Index quæstionum

in unaquaque huius libelli

disputatione tractatarum,

annotatis ubique in mar-

gine, quæ in hac tertia

editione acces-

sere.

DISPUTATIO PRIMA.

DE numero partium orationis, habetque vnicam quæstionem.

Quæstio. *An octo sint tantum orationis partes?* 1

DISPUTATIO SECUNDA.

De nominis definitione, & accidentibus.

QVÆSTIONES.

Prima. *An vera sit nominis definitio?* 2

Secunda. *An quinque sint tantum nominum declinationes, sub quarum aliqua nullum sit nomen, quod non possit contineri? Et utrum sint vera regule Grammaticales, quæ de his traduntur?* 3

Tertia. *An habeant nomina neutralia tres casus similes, qui in plurali numero semper exeunt in A?* 4

In hac 3. editione recens aditur hæc disputatio.

ELENCHVS.

Alia disputatio in hoc argumento.

QVAESTIO.

- 5 *An nomina neutrius generis habeant in utroque numero, nominatiuum, accusatiuum, & vocatiuum similes, qui quidem casus in numero plurali semper desinunt in A?*

Disputatio de terminatione vocatiui singularis à nominatiui in us, in secunda declinatione.

QVAESTIO.

- 6 *An vocatiuus singularis in secunda declinatione exeat in E, cum nominatiuus singularis desinit in us?*

Disputatio de quinque nominis declinationibus seorsum & sigillatim per se consideratis.

QVAESTIO de prima declinatione.

- 7 *An omnia nomina primæ declinationis flectantur secundum terminationes casuales eiusdem declinationis in utroque numero?*

QVAESTIO de secunda declinatione.

- 8 *An omnia nomina secundæ declinationis flectantur secundum terminationes casuales eiusdem declinationis in utroque numero?*

QVAESTIO de tertia declinatione.

- 9 *An omnia nomina tertiæ declinationis flectantur secundum*

DISPUTATIONVM.

secundum terminationes casuales eiusdem declinationis in utroque numero?

QVAESTIO de quarta declinatione.

An omnia nomina quarta declinationis flectantur secundum terminationes casuales in utroque numero?

10

QVAESTIO de quinta declinatione.

An omnia nomina quinta declinationis flectantur secundum terminationes casuales eiusdem declinationis in utroque numero?

11

Disputatio de nominum propriorum genere.

QVAESTIO.

An vera sint regule Grammaticales de generibus nominum propriorum?

12

Disputatio de nominibus appellatiuis, siue communibus.

QVAESTIO.

An nihil contineant in se falsitatis, quae traduntur de generibus nominum appellatiuorum, siue communium regulae?

13

Disputatio de hisce adiectiuis, *Vnus, totus, solus, vllus, & reliquis.*

QVAESTIO.

An hac adiectiua faciant genitiuum singularem in ius, datiuum in i, ut docet Grammatica?

14

ELENCHVS.

Disputatio de Heteroclitis.

QV AESTIO.

- 15 *An Heteroclitorum regula nihil contineant, quod merito reprehendi possit.*

Disputatio de comparatione nominum.

QV AESTIO:

- 16 *Antres sint tantum comparationis gradus & vera sint omnia, qua de his affirmantur?*

Disputatio de pronomine.

QV AESTIO prima.

- 17 *An quindecim sint pronomina, & omnia vera, qua de illis docentur?*

Secunda QV AESTIO.

- 18 *Antres sint tantum pronominum persona?*

Disputatio de pronominis definitione.

QV AESTIO.

- 19 *An vera sit pronominis definitio?*

Disputatio de numero pronominum aliter, quàm paulo superius tractata.

QV AESTIO.

- 20 *Ansunt tantum quindecim pronomina, nec plura, nec pauciora?*

De verbo disputatio.

QV AESTIO prima.

- 21 *An vera sit verbi definitio?*

Quaestio

DISPUTATIONVM.

Quæstio secunda de verborum
generibus, modis, & tem-
poribus.

QVÆSTIO.

*An vera sint, quæ habentur in Grammatica
de generibus, modis, & temporibus verborum?* 2 2

Disputatio de verborum con-
iugationibus

QVÆSTIO.

*An quatuor sint verborum coniugationes, ad
quarum aliquam nullum sit verbum, quod non re-
ferri possit?* 2 3

Vtlerius de verborum coniugationibus
paulo aliter quàm superius
disputatur.

Quæstio prima.

*An quatuor sint tantum verborum coniuga-
tiones?* 2 4

Quæstio secunda.

*An vera sit hac regula: As in præsentì, perfe-
ctum format in ani?* 2 5

Quæstio tertia.

*An omne verbum sit personale, vel imperso-
nale?* 2 6

Quæstio quarta.

*An vera sint regule de formatione præteriti tem-
poris in verbis tam actiua, quàm passiuæ formæ?* 2 7

ELENCHVS

De participio disputatio.

Quaestio prima.

- 28 *An vera sint omnia, quae traduntur in Grammatica de generibus, & significatione participiorum?*

Quaestio secunda.

- 29 *An vera sint regulae, quae habentur de numero participiorum ab unoquoque genere verborum personalium descendentium.*

Quaestio tertia.

- 30 *An vera sint regulae Grammaticales de terminatione, & formatione participiorum praesentis temporis?*

Quaestio quarta.

- 31 *An formetur participium futuri in (rus) à posteriore supino, addita syllaba (rus)?*

Quaestio quinta.

- 32 *Num verba actiua, & neutra duo habeant participia, unum praesentis temporis, alterum futuri in (rus)?*

Disputatio de Gerundijs, & Supinis.

QVAESTIO.

- 33 *An efficiant per sese Gerundia, & Supina distinctas orationis partes? Vel utrum possunt sub aliqua octo partium orationis contineri?*

Disputatio de quatuor indeclinabilibus orationis partibus.

QVAESTIO.

- 34 *An quatuor sint indeclinabiles orationis partes?*

&

DISPUTATIONVM.

& *An omnia sint vera, quæ de illis docet Regia Grammatica?*

Disputatio de tribus Concordantijs,
ac primum de prima, inter no-
minatiuum, & verbum
personale.

QVÆSTIO.

*An semper cohereat verbum personale cum suo
nominatiuo, numero, & persona?* 35

Disputatio de secunda concordantia,
substantiui & adiectiui.

QVÆSTIO.

*An adiectiuum cum substantiuo casu, genere,
& numero consentiat?* 36

Secunda disputatio in hac ipsa questione. 37

Tertia disputatio in eadem questione. 38

Disputatio de tertia concordantia, relatiui
& antecedentis.

QVÆSTIO.

*An relatiuum cum antecedente concordet gene-
re, numero & persona?* 39

Disputationes de nominum regimine.

QVÆSTIO.

*Cum duo substantiua diuersæ significationis
concurrunt, an posterius in genitiuo poni debeat?* 40

Disputatio de adiectiuis ad copiam,
egestatemue pertinentibus.

QVÆSTIO.

*An adiectiua, quæ ad copiam, egestatemue
pertinent,* 41

ELENCHVS.

pertinent, ablativum, vel genitivum desiderent?

Disputatiuncula de regimine ad-
iectiuorum, dignus, in-
dignus, &c.

QVÆSTIO.

- 42 *An hac adiectiva, dignus, indignus, & cætera,
semper iungantur ablativo, vel genitivo?*

Disputatio de regimine verborum.

Quæstio prima.

- 43 *An sum, forem, fio, & similia, utrinque no-
minativum expetant?*

Disputatio secunda de eadem
quæstione.

Quæstio secunda.

- 44 *Omnem casum regunt sum, forem, fio, cum
verbis optandi, & similibus.*

Disputatio de accusativo ante verbum
infiniti modi.

QVÆSTIO.

- 45 *An verba infiniti modi pro nominativo accusa-
tivum ante se statuunt?*

Disputatio de regimine verborum ac-
quisitivè positorum.

QVÆSTIO.

- 46 *An verba acquisitivè posita regant dativum
tantum?*

Disputatio

DISPUTATIONVM.

Disputatio de regimine horum
verborum, *utor, fungor, fruor,*
potior, &c.

QV AESTIO.

An regant hac verba, utor, fungor, fruor, po- 47
tior, & similia ablatiuum?

Disputatio de regimine verborum im-
personalium.

QV AESTIO.

An illa omnia verba sint pro impersonalibus ac- 48
cienda, quae talia esse affirmantur in Grammati-
ca? Et num eosdem etiam casus regant, qui ibidem
exprimuntur?

Disputatio de quatuor orationis par-
tibus indeclinabilibus, eorum-
que regimine.

QV AESTIO.

An possint definiti regulae, quae de regimine qua- 49
tuor partium orationis indeclinabilium traduntur?

Disputatio de carminum ratione, siue
de primarum syllabarum
quantitate.

QV AESTIO.

An vera sint omnia, quae habentur in Gramma- 50
tica de primarum syllabarum quantitate?

Disputatio

ELENCHVS

Disputatio secunda de quantitate vocalis
ante vocalem.

QVÆSTIO.

- 51 *An brevis sit vocalis ante vocalem in eadem
dictione?*

Disputatio tertia de quantitate
diphthongorum.

QVÆSTIO.

- 52 *An omnis diphthongus apud Latinos longa sit?*

Disputatio quarta de ratione cogno-
scendi primarum syllaba-
rum quantitatem.

QVÆSTIO.

- 53 *An possit primarum syllabarum quantitas octo
modis cognosci?*

Disputationes de regulis vltimarum
syllabarum.

Quæstio prima.

- 54 *An vera sit prima regula de quantitate vltima-
rum syllabarum? hoc est, An (a) finita producan-
tur?*

Disputatio secunda de quantitate voca-
bulorum in (o) finitorum.

Quæstio secunda.

- 55 *An communes sint omnes dictiones in (o) qui-
busdam exceptis?*

Disputatio

DISPUTATIONVM.

Disputatio altera de dictionibus
in (a) finitis.

Quæstio tertia.

An nominatini, accusatini, & vocatini in (a) breues sint? 56

Disputatio quarta de quantitate dictio-
num in (t) finitarum.

Quæstio quarta.

An breuia sint, quæ in (t) desinant? 57

Disputatio quinta de quantitate obli-
quorum in (is)

Quæstio quinta.

An longi sint obliqui plurales in (is)?

Disputatio sexta de quantitate vocabu-
lorum in os. 58

Quæstio sexta.

An producantur regulariter voces in os?

Disputatio septima de quantitate
dictionum in (us.) 59

Quæstio septima.

An breuia sint, quæ terminantur in (us)?

Disputatio octaua, & vltima, de carmi-
num generibus. 60

Quæstio octaua.

*Quot sunt Carminum genera apud Latinos: &
qui sint pedes peculiare Carminis Hexametri, sine
Heroici?* 61

DISPV-

DISPUTATIVN-
 cularum puerilium de
rebus Grammaticalibus
 variæ formulæ, ad
studiosorum uti-
litatem ela-
boratæ.

DISPUTATIO PRIMA,
 de numero partium
orationis.

QVAESTIO PRIMA.

An octo sint tantum partes orationis?

Quest. Cum nulla re magis acuantur puero. Præfati-
uncula.
 rum ingenia, quàm crebris, de rebus utili-
 bus, disputationibus, libet tuorum in re Gram-
 maticali (condiscipule charissime) progressu-
 um, paucis propositis quæstiunculis periculum
 facere.

Resp. Ego itidem (contubernalis optime) me
 pro viribus ad respondendum accingam, propone
 itaque quæ volueris.

Quæst. Primum abs te quæro, quot sentias
 esse partes orationis?

Resp.

Resp. *Quaestio quidem ardua & perquam difficilis.*

• *Quaest.* Quò facilior est quaestio hæc, eò promptius & expeditius potes respondere. Dic ergo aperte quot sint orationis partes?

Resp. *Octo sunt.*

Quaest. Nec plures, nec pauciores?

Resp. *Maxime.*

Quaest. Ego probabo unicam esse solummodo orationis partem, eamque nomen duntaxat.

Resp. *Videamus tandem quàm dextrè hoc prestare possis.*

Vnicam esse
orationis
partem.

Quaest. Septem reliquæ partes orationis sunt nomina: ergo vnica solummodo orationis est pars.

Resp. *Septem reliquæ orationis partes non sunt nomina.*

Quaest. Pronomen est nomen, verbum est nomen, participium est nomen, & ita de reliquis: ergo vnica solummodo orationis est pars.

Resp. *Pronomen non est nomen, nec verbum est nomen, nec reliquæ partes orationes sunt nomina.*

Quaest. Pronomen inflectitur hoc pronomen, pronominis; verbum inflectitur hoc verbum, verbi, & ita de reliquis. Manifestè igitur vides omnia hæc esse nomina.

Resp.

*Resp. Captiosa & fallax est hac tua argumen-
tatio, à rebus ad rerum vocabula. Fateor enim hæc
vocabula pronomen, verbum, participium, & cæte-
ra, esse nomina: res verò per illa vocabula significa-
ta non sunt nomina.*

*Quest. Satisfacit mihi utcumque hæc tua re-
sponsio: verum alia ratione adhuc euincam, non
esse octo partes orationis.*

*Resp. Facile est hoc dictu, sed non ita facile for-
tasse probatu.*

*Quest. Quid ni esset eadem facilitas in v-
troque? sic itaque quod asserui probabo.*

Resp. Age ergo.

*Quest. Si octo sint tantum orationis partes, Alia ratio.
tunc pronomen & participium non sunt nomi-
na: sed pronomen & participium sunt nomina:
ergo non sunt octo, sed quinque solummodo
partes orationis.*

*Resp. Si loqueris de nudis hisce vocabulis, pro-
nomen scilicet, & participium, prius est tibi à me sa-
tisfactum. Concedo enim nuda hæc vocabula esse
nomina: res verò per illa significata non sunt no-
mina.*

*Quest. Loquor de rebus ipsis, non de voci-
bus solummodo.*

Resp. Nego itaque illa esse nomina.

*Quest. Quæ sequuntur nominum inflectio-
nem, ea omnia sunt nomina: pronomen &
participium sequuntur nominum inflexionem:*

C

ergo

ergo pronomen & participium sunt nomina.

Resp. Pronomen & participium non sequuntur nominum inflexionem.

Quest. Cur non eadem temeritate negas ipso meridie solem lucere?

Resp. Quasi verò illud prius tam esset manifestum, quàm hoc posterius.

Quest. Non magna est profectò discrepantia. Sed omissis verborum ambagibus strictius tecum agam, & quod dixi, hac ratione euincam.

Resp. Bene habet: hoc si effeceris, virum te strenuum & fortem ostenderis.

Quest. Quæcunque habent illa, quæ nomini sunt peculiaria & propria, illa ipsa sunt nomina: sed pronomen & participium habent illa, quæ nomini sunt peculiaria & propria, nempe numerum, casum, genus, & declinationem: ergo pronomen & participium sunt nomina.

Sunt hæc;
usque ad
hunc asteriscum
iam
demum
addita.

Resp. Nosti tamen habere nomen gradus comparationis, quibus carent scilicet pronomen & participium.

Quest. Multum tu scilicet à rei veritate aberras, nec videris regularum grammaticalium satis esse peritus.

Resp. Non sum ego rerum Grammaticalium tam imperitus, quàm es tu nugator & canillator callidus & astutus, qui mecum tam subdole & versute disceptes.

Quest.

Quaest. Quid ita demum?

Resp. Quia pronominum comparatio valde est rara, inutilis, & manca: participia verò si quando comparentur, non sunt reuera participia, sed migrant in nomina, suntque potius nomina participialia quàm participia dicenda.

Ipsissimus, & cuiusdam leguntur ali quando.

Quaest. Sed quid tandem respondes superiori argumento?

Resp. Est illud tuum argumentum (ô bone) infirmum, insufficiens, debile, & mancum.

** Superioris rationis solutio.*

Quaest. Ostende quæso quæ ratione?

Resp. Faciam verò, & nihil libentiùs. Respondeo igitur pronomen & participium habere quædam, quæ sint nomini propria, utpote numerum, casum, genus, & declinationem, atque hæcenus convenire cum nomine. Sed habet præterea utraque hac pars orationis quædam sibi peculiaris & propria, in quibus cum nomine non communicant, & proinde efficiunt per sese alias, & peculiare orationis partes.

Quaest. Quænam verò sunt illa?

Resp. Pronomen habet personarum differentiam, quam nomen nullo modo admittit: participium verò & tempore, & significatione differt à nomine, & proinde nomen esse nequit. * Scio etiam recentiores quosdam scriptores, eosdemque doctos & literatos viros facere pronomen & participium, unam & eandem orationis partem cum nomine, ob similem fortasse cum nomine inflectendi rationem. Nos

** Quæ sequuntur ad finem huiusce responsionis nunc primum adduntur.*

tamen Regia Grammatica sequemur auctoritatem, quam pro viribus ad aras usque tutabimur, & defendemus.

Quest. Placet mihi quodammodo hæc tua responsio. Pergamus igitur ad aliam questionem.

SECUNDA DISPUTATIO DE nomine, & eius attributis.

PRIMA QVAESTIO.

An vera sit nominis definitio?

Quest. Cum prius de numero partium orationis satis pro ingeniolorum nostrorum modulo inter nos disceptatum & digladiatum fuerit, iam (si placet) virium tuarum periculum faciam in tutanda & defendenda nominis definitione.

Resp. Me satis validum & robustum fortassis inuenies, & proinde incipe, si quid habes, in me mora non erit ulla.

Quest. Dic ergo apertè quid vocēs nomen?

Resp. Nomen in Grammatica nostra definitur pars orationis rem significans, sine ulla temporis, aut personæ differentia.

Quest. Ego facillimè, & nullo negotio omnes istius definitionis partes concutiam, & conuellam.

Resp.

*Resp. Audio Thrasonicam militis gloriosi-
tantiā. Sed omissis verborum ampullis, firmis
argumentis nobis ostende, qui vir sis.*

*Quest. Tu virum mearum periculum non
sine magna nominis tui ignominia facies, si vel
respondendo hæsites, vel interrogatiunculis
meis parum dextré latis facies.*

*Resp. Noli de me (quæso) esse sollicitus, Mi-
seret me tui potius, tuasque vices doleo, qui tam du-
ram in te provinciam susceperis.*

*Quest. Ain' verò? videamus igitur qua rati-
one poteris huius teli ictum deuitare. Sic enim
contra nominis tui definitionem insurgo.*

Resp. Audiamus tandem quid possis.

*Quest. Si omne nomen significat rem: tum
quicquid rem non significat, illud ipsum non est
nomen: sed aliquid non significans rem, est
nomen: ergo omne nomen non significat
rem.*

Prima ratio
contra no-
minis defi-
nitionem.

*Resp. Nego aliquod reperiri nomen, quod non
significet rem.*

*Quest. Itane quæso? Quæ pars ergo orati-
onis est (nihil)?*

Resp. Nihil est nomen.

*Quest. Qua ratione potest esse nomen, cum
rem non significet?*

Resp. Nihil significat rem.

*Quest. Hoc tuo responso quid potest esse
magis absurdum? Opponuntur enim inter sese*

res, & nihil, ita vt quicquid res est, non possit dici nihil, & quod nihil est, non possit villo modo res dici.

Nihil significat rem.

Resp. *Longe profectò falleris. Non enim significat (nihil) rem omnino nullam, sed rem nullius momenti, & valoris.*

Quaest. Qua ratione hoc probas?

Hilum.

Nothing.

Resp. *Quia nil est contractum à nihil, virumque verò à vocabulo hilum, quae vox proprie significat illud nigrum, quod in summitate fabae cernitur. Cum verò illud res sit vilissima, inde sit quòd nil, vel nihil, rem nullam lingua nostra vernacula interpretemur: non quòd nulla res reuera sit, sed quòd ne hilum quidem valeat, hoc est, nullius sit momenti.*

Quaest. Quanquam nihil habeam, quod contra hanc tuam responsionem regeram (videtur enim mihi valde subtilis & acuta) non tamen ita desistam, sed alia adhuc in te tela vibrabo.

Resp. *Me satis fortem & strenuum inuenies (Cyclops licet, vel ipse Polyphemus sis) ad omnes tuos ictus, verborum modò, non saxorum (quemadmodum ille) coniiciendos sustinendum.*

Quaest. Quemadmodum prius probaui nomen non significare rem: ita iam ostendam nomen habere temporis & personae differentiationem.

Resp. *Nihil verius (mihi crede) unquam in tota tua vita affirmasti. Nam quemadmodum prius,*

prius, non veris, sed falsis argumentis probare volueras nomen non significare rem: ita fictis iam fortassis captiunculis ostendere conaberis nomen habere temporis & personæ differentiam.

Quæst. Si quæ lateat in verbis meis fallacia, illam tu (quæso) detege, & palam coram omnibus circa hæc subsellia altantibus in lucem proferro. Sic enim disputo. Hora, dies, mensis, annus, lustrum, seculum, sunt nomina; significant autem temporis differentiam: ergo fallax est illa nominis definitio in Grammatica, quæ affirmat nomen non habere temporis & personæ differentiam.

Secunda ratio contra nominis definitionem, quod significet temporis differentiam.

Resp. Hora, dies, mensis, annus, non significant temporis differentiam.

Quæst. Horæ tempus differt à diei tempore, nec est mensis spatium idem cum anni spatium: facile ergo vides hæc nomina significare temporis differentiam.

Resp. Lubens concedo non esse idem spatium temporis in omnibus hisce vocabulis à te antea prolati; non tamen facile dixerim nudas hæc voces in sese consideratas admittere temporis differentiam.

Quæst. Quid ita quæso?

Resp. Quia tametsi significant omnia hæc nomina à te prius recitata, tempus: non tamen significant temporis differentiam, hoc est, significant nudum tempus solummodo, & nihil præterea, quemadmodum in verbis fieri videmus, quæ præter pro-

Solutio superioris objectionis.

priam & genuinam significationem, habent etiam adiunctam temporis significationem: ut exempli gratia, verbum doceo non solum significat, alium instruo, sed etiam me hoc temporis momento hoc facere. Ita vero (docui) denotat me hoc fecisse iam olim, nempe tempore præterito. Sic (docebo) declarat me tempore futuro hoc esse facturum.

Quæst. Aliquid est profecto quod dicis, & non multum fortassis a vero abhorrens; quod tamen si videatur meam de temporis in nominibus præcedentibus differentia obiectionem non mediocriter labefactare, non ita tamen effugies, sed alia adhuc ratione nominis siue definitionem, siue descriptionem conuellere, & infringere conabor.

Resp. Multa tu quidem conaris, & magno tandem conatu, quemadmodum ille apud Comicum, magnas profecto nugas dabis.

Quæst. Parcius ista viris tamen obijcienda memento.

Resp. Tibi præsertim, viro tam forti & strenuo.

Quæst. Contra verbosum nolo contendere verbis, sed firmis argumentis quod asserui, probabo.

Resp. Proba igitur.

Quæst. Multa sunt nomina, quæ habent personæ differentiam, ergo non vera est nominis

nis definitio, in qua affirmatur nomen non habere personæ differentiam.

Resp. Nullum est nomen, quod admittit personæ differentiam.

Quest. Sic probo. Omnia nomina, quæ habent vocativum, habent etiam personæ differentiam: sed infinita pene sunt nomina quæ habent vocativum: ergo infinita sunt pene nomina, quæ habent personarum differentiam.

Resp. Nego Maiorem, hoc est, nego omnia nomina, quæ habent vocativum, habere etiam personæ differentiam.

Quest. Maioris veritatem sic assero. Si non sit in nominibus personæ differentia, tunc vocativus erit eiusdem personæ cum nominativus, & reliquis casibus. Sed vocativus non est eiusdem personæ cum nominativus, & reliquis casibus: ergo ea nomina, quæ habent vocativum, habent etiam personæ differentiam.

Resp. Vocativus est eiusdem personæ cum reliquis casibus.

Quest. Hoc tuum responsum hac ratione conuellam.

Resp. Conuellas quoad libeat, modo ne refellas.

Quest. Imo & conuellam atque etiam inuincibiliter refellam!

Resp. Ante victoriam noli cantare triumphum.

Quest.

Quæst. Sic ergo de tuo responso triumphare conabor, hoc in illud prolato argumento. Omnis nominatiuus est tertiæ personæ, omnis autem vocatiuus est secundæ personæ: ergo vocatiuus non est eiusdem personæ cum reliquis casibus, atque ita per consequens, admittit nomen personæ differentiam, id quod ego probandum suscepi.

Resp. Scite tu quidem, & rectè. Atque etiam hac ratione probaueris pronomina ego, & tu, esse tertiæ personæ, quia sunt nominatiui casus.

Quæst. Ain' vero? Quis putaret homini tam perspicaci tam heberem esse oculorum sensum, ut solem meridie lucentem videre nequeat? Ego enim de nominibus sum locutus, tu vero respondes de pronominibus.

Resp. Bene habet. Iam tandem videor mihi animi tui sensum perspexisse, vel intellexisse. Vis enim omnem nominatiuum in nominibus esse tertiæ personæ.

Quæst. Rem acu tetigisti. Expecto igitur qua ratione argumenti mei vim possis repellere, quin fateri cogaris esse in nominibus personæ differentiam.

Solutio ob-
iectionis de
personæ dif-
ferentia in
nominibus.

Resp. Nihil minus. Nam quod omnis vocatiuus affirmatur esse secunda personæ, id non fit proprie ex sua ipsius significatione, sed ex vi pronominis subauditi (scilicet Tu) cum quo per Appositionem in eodem casu coheret.

Quæst.

Quæst. Mihi tamen (ut cunque hætenus accurate satis responderis) nondum omnem scrupulum de temporis & personæ differentia in nominibus ex animo prorsum exemisse non videris, ita ut tutò & securè in his quæ à te hucusque sunt dicta possim acquiescere.

Quæ sequuntur ad finem huius & discutiuntur iam deum adduntur.

Resp. Sed quid habes præterea quod in hoc argumento possis obicere, deprime tandem, quo magis elucescat veritatis splendor, discussis & fugatis omnium sophisticarum obiectiuncularum nebulis, & caligine.

Quæst. Vocabula ipsa (temporis & personæ) cum sint nomina, videntur nominis definitionem infringere.

Resp. Nodum in scirpo queris, seu potius apertè nugaris.

Quæst. Bona verba (quæso.) Non enim est res tam aperta & dilucida, ut tibi forsan videatur. Nam cum hæc ipsa vocabula (temporis, & personæ) sint nomina: nemo tam est rudis & hebes, tardoq; ingenio, qui non videat omnis temporis circumstantias, siue præsentis, siue præteriti, siue futuri, multum inter sese differre, & discrepare: Personarum vero aliam, esse primam, aliam secundam, aliam tertiam.

Alia obiectio de tempore, & persona.

Resp. Videris mihi valde obscure & perplexè loqui.

Quæst. Conabor me ipsum satis manifestè explicare. Hoc enim volo, tempus præsens differt

differt a præterito, præteritum autem à futuro : personam item primam non esse eandem cum secunda, nec secundam, eandem cum tertia : esse igitur in nomine temporis & personæ differentiam.

Resp. *In manifestum τῶν τελοῦν ἡντιμὴν ἐκείνων ἐκείνων.*
Sunt enim hæc prorsus eadem cum illis, quæ paulo superius obieceras.

Quest. Itane tandem ? Nonne supra egi de die, mense, anno, & similibus : de differentia item personæ in casibus nominatiui & vocatiui in nominibus ?

Resp. *Ad ea igitur quæ iam porro addidisti de temporis circumstantiis, & personarum differentiis respondeo, tempus præsens, præteritum, & futurum, in nominibus locum non habere, sed in verbis : persona item differentiam in pronomine & verbo reperiri, in nomine verò non item, & proinde nihil omnino hoc facere ad nominis definitionem infringendam.*

Quest. Donec quis meliora protulerit ego hac tua responsione ero contentus, & pergam ad aliam quæstionem.

QVÆSTIO SECUNDA.

An quinque sint tantum declinationes nominum, sub quarum aliqua nullum sit nomen, quod non possit contineri? Et utrum vere sint regule grammaticales, quæ de his traduntur?

Quest. Non ea est ingenij mei facultas, ut polita quadam & elegante oratione aures vestras demulcere queam, nec est etiam mei instituti hoc præstare nunc temporis. Res enim ipsa postulat, ut potius strictis argumentis, quam prolixis orationis clausulis de proposita quæstione agamus. Dic igitur perspicue, & *ἀποκριπτες*, quid tibi de huius quæstionis veritate videatur?

Resp. Quo tu brevius omissis verborum ambagibus egeris, eo eris mihi gratior & charior, tibiq; promitto & polliceor me esse sanctissimè observaturum, me eadem usurum in respondendo brevitatem, quàm tu in proponendo utèrè. Dico igitur nihile esse in hac quæstione quod non ausim ut verissimum & certissimum defendere.

Quæst. Bene ergo se res habet. Ego mox virium tuarum periculum faciam, speroque metecum ita esse acturum, ut omnibus appareat, quàm sis impar ad illud præstandum,

dum, quod tam temerè & adauçter in te susce-
pisti.

• Resp. Erras, & me ignoras (o bone) si putas te
posse me sanis dictis tuis protelare. Habes aduersa-
rium satis fortasse animosum, & quem non ita faci-
le, vt tu reris, vinces. Fueris vel Hercule ipso, vel
Polyphemo robustior, aut Thrasone Terentiano
gloriosior, ego nec vires tuas reformido, nec verbo-
rum tuorum ampullas flocci faciam.

Quæst. Sic ergo contra hanc quæstionem di-
sputo: Multa sunt nomina, quæ ad nullam de-
clinationem possunt referri: est itaque falsa hæc
quæstio.

Resp. Parturiunt montes, & nascitur ridicu-
lus mus. Hoccine tandem est illud telum tam mag-
nopere formidandum? Orator poteris fortassis esse
vehemens, es tamen disputator parùm subtilis, qui
a petitione principij (vt loquuntur Dialectici) dis-
putationem tuam ordiris.

Quæst. Imo ego mihi nihil concedi peto.
Quod institui, solida ratione euincam.

Resp. Audiamus tandem.

Quæst. Quæ non declinantur omnino, illa
non possunt ad aliquam declinationem referri:
at multa sunt nomina, quæ non declinantur om-
nino: ergo multa sunt nomina, quæ ad nullam
declinationem referuntur.

Resp. Hoc aliquid est, quod iam dixisti; verùm
hoc

hoc aliquid nihil est. Nego enim esse aliquod nomen, quod non declinetur.

Quæst. Quid audio?

Resp. Hoc, quod narro.

Quæst. Scilicet tu nomen nullum esse affirmas declinabile?

Resp. Nugaris. Quasi hoc, voce non satis clara iam dudum dixerim. Arrige ergo aures tuas, & me audis denovo, & tertio, si voles, affirmantem, omnia nomina declinari.

Quæst. Satis tu quidem strenuè hoc ipsum affirmas: quàm autem possis idem fortiter defendere, mox patebit. Reuoca (quæso) sensus tuos, qui mihi iam videntur peregrinari, qui rem tam apertam negare audeas. Hæc reperiuntur apud Liliū tuum: Omne quod exit in um, ceu Græcum, siue Latinum, esse genus neutrum: sic inuariabile nomen. Quid iam ais? An non constrictus teneris? Quo pacto demum te irretitum ex hoc laqueo expedies?

Resp. Noli (quæso) gloriari. Nihil est facilius. Fateor multa nomina esse inuariabilia, sed non indeclinabilia.

Quæst. Facetè demum inuenta hæc tua responsio est. Quasi verò non idem sit, esse inuariabile, & indeclinabile; vel si aliqua sit inter hæc differentia, talis est ferè, qualis inter stolidum & stultum.

*Resp. Acutè sane, qui hoc pacto obliquè conaris
mihi*

mihî nomē stulti inurere. Tu tamen, quem non stultum, sed sapientum octauum meritō appellare augeam, scito me loqui de nominibus regularibus in hac questione, & non de irregularibus, sine heteroclitis. Fateor enim inter illa reperiri, quæ non declinentur: verum illa ego extra questionis meæ cancellos, tanquam enormia, & rebellantia, & quæ in ordinem cogi non possunt, reycio, & excludo.

Quæst. Video mihi esse negotium cum vulpe callida & astuta, id est, cum antagonista subdolo, & versipelle: verum non sic euades. Aliud adhuc telum, & priore longe acutius in te vibrabo, cuius ictum vide quæ ratione poteris à latere tuo depellere, & propulsare. Hæc enim (si bene memini) responsionis tuæ erat summa; Hanc tuam quæstionem intelligi debere de nominibus declinabilibus, non autem de nominibus indeclinabilibus, & heteroclitis, nonne?

Resp. Sic est.

Quæst. Fateris ergo nullum esse nomen declinabile, quod non referatur ad vnam aliquam quinque declinationum.

Resp. Maxime.

Quæst. Euge, iam habeo quod volo. Ita enim te statim retibus meis implicabo, ut te inde nulla ratione extricare & expedire poteris.

Resp. Ego hæc verba tua tam magnifica, verba dum

dum sunt, facile ferre possum : verum si ad rem conferantur, vapulabis.

Quest. Magnificè tu quidem, nec bonæ illi mulierculæ, cuius tu verbis vteris, multum ab-
similis. Sed omissis verbis, ad rem tandem ve-
niamus.

Resp. Incipe, si quid habes.

Quest. In me mora non erit vlla. Sic enim
argumentor: multa nomina declinabilia reperi-
untur, quæ ad nullam declinationem possunt re-
ferri: non est ergo vera hæc tua quæstio.

Resp. *Vulpes* (quod dici sol:t) pellem mutare
potest, sed non naturam, siue ingenium. Tu enim
Sophista calidus, quàm es tui similis, quantumvis id
celare cupias? Rursus petis principium, siue id sumis
pro confesso, quod tibi erat in primis probandum.
Nego enim vlla declinabilia esse nomina, quæ non
referantur ad unam aliquam quinque declinatio-
num.

Petitio
Principij.

Quest. Tu profecto valde es verbosus, & a-
liquanto quàm par est, loquacior. Quasi ego
iam pridem hoc non agerem, ut probem id,
quod sciam probè esse mihi vel in primis pro-
bandum. Atque hoc cum statim effecero, om-
nibus his astantibus luce meridiana clarius pate-
bit, quàm tu turpiter te dederis, & quàm insigni-
ter causa cades. Nam *Dido*, *Clio*, *Echo*, &
multa huiusmodi, nomina sunt declinabilia, nec
tamen ad aliquam quinque declinationum

Dido, *Clio*,
Echo, &c.

D

referuntur:

referuntur : non est itaque vera hæc quæstio.

Resp. Quid si negem hæc nomina esse declinabilia ?

Quæst. Quid si inficias eas solem ipso meridie lucere ?

Resp. Itane tibi videtur hoc æque absurdum ac illud ? Nego ergo reuera has voces esse declinabiles.

Quæst. Non patiar te ita exspatiari. Arctius te constringam, agamque tecum paucis, hoc modo : variantur hæ voces per terminationum casualium discrimina : ergo sunt declinabiles.

Resp. Ego tibi etiam non minore breuitate respondere hoc pacto, nempe dico hæc nomina non habere casuum discrimina.

Quæst. Dido facit in genitiuo Didus, in datiuo Dido, in accusatiuo Dido (quod idem de reliquis similibus est dicendum) : habent ergo hæ voces casuum discrimina.

Resp. Fateor verum esse quod dicis. Ego autem hoc, quod tam erat manifestum, negauit ; non quòd ita reuera senseram, sed potius ut virium tuarum periculum facerem. Cano iam ergo palinodiam, & hæc nomina declinabilia esse concedo, & ad tertiam declinationem Latinorum referri.

Quæst. Quo teneam vultum mutantem Protea nodo ? Tu tibi ipsi non constas. Modo ais, modo negas. Quam autem est hoc absurdum, vel quod nuperrimè affirmasti. Quomodo sunt

sunt enim hæc nomina tertiæ inflexionis, cum nullam habeant cum terminationibus tertiæ inflexionis affinitatem?

Resp. Placuit tamen Grammaticorum doctissimis eò hæc referre, quorum ego iudicio acquiesco; tamen si habeã aliam evadendi viam, si dixerò quæstionem meam intelligi de Latinis, non autem Græcis vocabulis.

Quæst. Quia video te tam subdolum & versipellem, ut quocunque te fugientem persequar, mille tamen habeas elabendi vias, à Græcis vocabulis te aliquantisper reuocabo ad dictiones Latinas, utpote nobis longe familiariores. De his autem multa habeo quærenda, sed hoc in primis: an omnia videlicet nomina Latina putes ad unam aliquam quinque declinationum posse referri?

Tertia
ratio.

Resp. Tu mihi videris argumentorum penuria valde laborare; qui toties eandem cantilenam canere non erubescas. Quoties enim est tibi à me antea responsum, secludi ab hac quæstione multa nomina Latina Heteroclina, & indeclinabilia?

Quæst. Admitto lubens hanc tuam exceptionem, & loquor de Latinis nominibus regulis solummodo.

Resp. Ea omnia dico ad unam aliquam harum quinque declinationum posse referri.

Quæst. Ad quam ergo declinationem refers hanc

Familia

hanc vocem (familia): quam tibi puto esse valde familiarem?

Resp. *Ad primam.*

Quest. Quia ratione adductus hoc facis?

Resp. *Quia habet genitium in a diphthongo.*

Familias in
genituo.

Quest. Nunquam ergo legisti familias in genituo?

Resp. *Non legi, nisi mea me fallat memoria.*

Quest. Quid (quæso) apud probatos autores est huiusce loquendi formulis magis tritum, & vsitatum: Patres familias, matres familias, filius familias, & huiusmodi?

Resp. *Vna hirundo non facit ver: ita nec unum aliquod exemplum satis est ad infringendam regulam generalis veritatem.*

Quest. Esto sane, non posse ex vnius hirundinis ad nos aduentu indicium certum de vere instante fieri: cum tamen illas ad nos cateruatim volitantes aspicias, nunquid vernum anni tempus iam iam appropinquare dubitaueris?

Resp. *Dannus sum, non Oedipus. Explica ergo quid sibi velit hoc tam reconditum verborum inuolucrum?*

Terras au-
ras in ge-
nituo.

Quest. Non solum facit familia, familias in genituo, sed reperiuntur plura eiusmodi, quemadmodum terras auras, & similia.

Resp. *Sunt hæc antiqua & obsoleta, quorum iam nullus est vsus apud Scriptores recentiores.*

Quest.

Quæst. Detur hoc in nonnullis : familias tamen frequenti est in usu , etiam inter melioris notæ autores.

Resp. Sic itaque respondeo : voces hæc , familia, terra, aura, & huius farinae reliqua, facere interdum in genitivo familias, terras, auras, ad imitationem Græcorum.

Latina quædam habent as in genitivo primæ declinationis ad imitationem Græcorum.

Quæst. Tunc Græcus? Græculus esuriens in cælum, iusseris, ibit,

Resp. Tua profecto tam petulca & insulsa lingue loquacitas, vel potius procacitas, te non tam Graculum, quàm graculum esse prodit, & ostendit.

Quæst. Videamus ergo quid tu Græcus pro Græca hac in Latinis vocibus imitatione adferre possis?

Resp. Quemadmodum apud Græcos in secunda declinatione simplicium, nomina substantiva in δα, θα, γα, & α purum habent genitivum in ας : ita familia, terra, aura, & similia ad illorum exemplar faciunt interdum familias, terras, auras in genitivo.

Græcorum imitatio.

Quæst. Si cauillari & tergiuersari liberet, haberem quod contra hanc tuam responsionem objicerem. Sed quia eandem doctorum iudicio comprobari video, pergam iam ad alia in te tela vibranda, quorum si tu ictus sustinere poteris, satis mihi robustus & strenuus esse videberis ad tutandam & defendendam hanc nomi-

nis Grammaticalis arcem & turrim, ita vt illa relicta, aliam copiarum mearum partem ad pronominis agrum depopulandum transferam & conuertam.

Resp. Ego omnes tuorum argumentorum ictus leui & parua quadam corporis declinatione vitabo. Fac itaque virium mearum periculum cum volueris.

Quarta ratio siue obiectio.

Quæst. Cum tam sis paratus ad omnem belli euentum, ostende (quæso) quot sint terminationes nominatiui & vocatiui singularis in prima declinatione Latinorum.

Resp. Pro varia nominatiui terminatione varia est etiam vocatiui terminatio.

Quæst. Quot sunt itaque nominatiui terminationes?

A, Am, As, E, & Es.

Resp. Quinque: videlicet A, Am, As, E, & Es.

Quæst. Sunt ne hæc omnes terminationes nominum Latinorum?

A Latino-
rum ter-
minatio.

Resp. Minime. Illa enim nomina primæ declinationis sunt solummodo Latina, quæ finiunt in A. Quæ vero desinunt in Am, sunt Hebræa proprie. Et quæ exerunt in As, Es, & E, Græca.

Quæst. Ego vanam & futilem esse hanc terminationum distinctionem hac ratione probabo.

Resp. Age tandem.

Quæst. Multa sunt nomina primæ declinationis

tionis in *A*, quæ non sunt Latina, sed Græca. Proinde falsum est illud, ubi asseris, terminationem *A* in prima declinatione, esse indicium nominum Latinorum.

Resp. Tu profecto vanus es & futilis nugator, qui etiam falsè & captiosè disputas, cum ex eo quod dixi hanc literam terminalem *A*, in prima declinatione esse notam nominum Latinorum, probare conaris omnia in *A* primæ declinationis esse Latina. Scio enim *Satrapa*, *Athleta*, *Poëta*, *Geometra*, *Bibliopola*, & infinita alia in *A*, primæ declinationis, esse tamen Græca.

Quest. Qua igitur ratione tu tibi ipsi confitas?

Resp. Non affirmavi omnia nomina in *A*, primæ inflexionis, esse Latina, sed pleraque ita esse. Non video tamen quid absurdi inde sequeretur, si hoc generaliter affirmâssem. Sic enim explico verborum meorum sententiam, nempe omnia nomina primæ declinationis in *A*, esse terminatione Latina, licet ex illis multa sint origine, Græca. Cum tamen inter declinandum nulla in re differant à dictionibus Latinis primæ declinationis in *A*, non video, cur hoc sensu non dici possint Latina, declinatione scilicet, non derivatione.

Latina, inflexione, origine Græca.

Quest. Subtilis es tu quidem disputator, orator tamen fortassis parum vehemens; verum iam doce, quæ sunt vocatiui terminationes in prima declinatione?

D 4

Resp.

Resp. Nomina prima declinationis in A, faciunt vocatiuum similem nominatiuo, quemadmodum & nomina in Am, quae fere sunt Hebraea. Atque idem est censendum de Gracis in E. Quae verò Graca habent nominatiuum in As, ea faciunt vocatiuum in A: in Es autem faciunt vocatiuum vel in A, vel in E.

Quaest. Hoc illud est quod volui: huc tendebant interrogationes meae tam longè petita. Iam sane captus es, & ita in retibus meis implicatus, vt te inde non facile explicaueris.

Resp. Quid sibi vult tam insolens hic verborum triumphus? Audiamus quid tandem hinc velis concludere.

Quaest. Redde prius (si potes) rationem cur in rudimentis Anglicanis nulla fiat mentio tam varij huius nominatiui exitus in nominibus vel primae, vel reliquarum declinationum.

Resp. Quid hoc ad praesens institutum tuum? Ego tamen (vt potero) hac in re tibi etiam satisfaciám. Rudimenta illa Anglicana Latina Grammatica praefixa, vt sunt ad tenellorum captum & ingeniolum accommodata, ita etiam huiuscerei praeceptum rationem habuit illorum Author (quisunque tandem ille fuit) ne praeceptorum multitudine illorum memoriam obrueret: ac proinde accuratiorem singulorum casuum in illis quinque declinationibus tractationem, pro varia eorundem terminatione, ad Grammaticam Latinam reiecit.

Probabilis
coniectura
cur nulla
fiat mentio
variarum
nominati-
ui termi-
nationum
in singulari
numero.

Quaest.

Quest. Rectè tu quidem coniectas, adeo ut rem ipsam acu (quod aiunt) terigisse videaris. Quod si eâdem dexteritate utare in reliquorum meorum argumentorum solutione, ego sane in re Grammaticali te solertem dabo.

Resp. Nullius sunt momenti rationes tua, ac proinde nullo negotio quàm facillime solventur, nec ulla in re potes regularum Grammaticalium veritatem concutere, & conuellere.

Quest. Verbis apud te nihil proficio, videbo igitur quid possim argumentis. Ac primum à te quero, cuius declinationis & generis sit Pythias, tam frequens & notum puellæ nomen apud Terentium in Eunucho?

Resp. O quàm similes habent labra laelucas! Et, quàm apte convenit tuis moribus allatum à te exemplum, ut tu scilicet loquaculus nugator, loquacule puella nomen adduceres ad labefactandam Grammaticæ certitudinem.

Quest. Omitte tandem hanc linguæ volubilis petulantiam, & responde quæstioni.

Resp. Pythias est primæ declinationis apud Latinos, & fœminini generis.

Quest. Probabo nec primæ declinationis esse, nec fœminini generis.

Resp. Qua demum ratione?

Quest. Hoc modo. Nomina primæ declinationis in *As*, faciunt vocativum in *A* (quem-
Pythias in
vocativo.
admodum tu antea rectè affirmasti) Pythias
verò

verò non facit vocativum in *A*, sed in *As*: ergo non est primæ declinationis.

○ Resp. *Pythias non facit vocativum in As.*

In Eunuch
Act. 4. Scæ. 3.

Quæst. Itane (quæso) es oblitus illorum, quæ toties apud Terentium legeris? Quid festinas, aut quem quæris Pythias? Et postea in eadem Scena: Au obsecro mea Pythias, quod istucnam monstri fuit? Atque ibi etiam si quæras, reperiēs Dorias, aliud puellæ nomen, in vocativo.

Pythias in
vocativo.

Resp. *Quasi vero in eadem scena non sic loquatur Terentius: Paululum si cessassem Pythia domi non offendiſsem. Hoc enim loco palam est Pythias facere in vocativo Pythia secundum regulam.*

Quæst. Hoc est clauum clauo pellere, seu potius nondum dissecare, non soluere. Sed quid tandem respondes?

Resp. *Pictoribus atque Poetis quidlibet audenti semper fuit aqua potestas.*

Quæst. Verum sane hoc esse concedo quoad pingendi & fingendi libertatem, non autem quoad scribendi & loquendi modum & rationem.

Atticifmus.

Resp. *Si tibi minus satisfaciāt prior responsio: dico in huiusmodi loquendi formulis esse peculiarem quendam Gracifmum, seu potius Atticifmum, cuius dialecti hoc probè nouisti esse proprium, ut in omni declinatione vocativum habeat similem nominativo.*

Quæst.

Quæst. Dicis ergo more Atticorum fieri, quod Pythias & Dorias & huiusmodi nonnulla reperiantur in vocatiuo.

Resp. *Maxime.*

Quæst. Ad genus vero quod attinet, quæ ratione potest Pythias esse fœminini generis.

Resp. *Optima, quippe cum sit nomen mulieris.*

Quæst. Mascula Græcorum, quot declinatio prima fundit in *As*, & in *Es*.

Resp. *Intelligenda est illa regula de nominibus appellatiuis, non autem de proprijs.*

Quæst. Non sic abibis. Nosti enim omnia nomina primæ declinationis simplicium apud Græcos, esse masculini generis, siue sint communia, siue propria.

Resp. *Affirmant tamen omnes fere Grammatici, tam veteres quam recentiores vocem λυσῆς (quæ significat latronem) esse communis generis.*

Quæst. Verior tamen est illorum sententia, qui dicunt vocem λυσῆς semper esse masculini generis, & nunquam apud aliquem probatum Græcæ linguæ autorem in genere fœminino reperiri.

Resp. *De hoc ego non facile cum quoquam contenderim. Pythias tamen non est primæ, sed secundæ declinationis simplicium apud Græcos.*

Quæst. Nomina secundæ declinationis simplicium in recto singulari terminantur, vel in *α*, vel in *η*: Pythias verò neque terminatur in *α*, neque

Pythias esse masculini generis. Solutio. Alia obiectio.

λυσῆς
Hæc adduntur in hac editione ad hunc asteriscum *
Observatio notatu dignissima. Solutio.

*
Altera obiectio.

neque in *as*, sed in *ai* : non est itaque secundæ declinationis simplicium.

Solutio.

Pythias, & similia quomodo referuntur ad secundam declinationem simplicium apud Græcos.

• Resp. Terminatio nominatiui singularis in hac secunda declinatione in nominibus *more Græcis*, est in *as*, vel in *ai* : sed Pythias, & Dorias, & similia ancillarum nomina & vocabula sunt plane barbara, & seruilia, ac proinde ab illis desumpta, antiquas gentis sue appellationes retinent, referunturque non incommode ad secundam simplicium declinationem, tum propter genus, tum etiam propter convenientiam, quam habent cum nominibus secunda declinationis in omnium reliquorum casuum terminationibus, præterquam nominatiui singularis.

Quæst. Non habeo, quod contra hanc tuam responsionem ulterius obijciam. Pergam igitur iam ad alia.

DISPUTATIO DE TRIBVS CASIBUS similibus in nominibus neutrius generis.

An habeant nomina neutralia tres casus similes, qui in plurali numero semper exeunt in A? Atque hæc quidem quæstio iam recens additur in hac tertia editione.

Prefatiuncula.

Q. Quæst. Satis amplum disputandi argumentum est nobis a præceptore benignissimo in omnibus quæstionibus, de quibus tempore hoc

hoc pomeridiano agetur, propositum : in hac
verò quæstione amplissimum. Ego tamen nun-
quam antea in hac contendēdi ratione excerci-
tatus, valde ero in argumentando brevis, quàm
possum à vobis humilimè rogans atque obse-
crans, vt qualiacunque protulero pro ingenioli
mei mediocritate, ea omnia in bonam partem
accipere, pro solita vestra clementia velitis. In
hac igitur disputatione peto, quàm firmam pu-
tes esse huiusce regulæ veritatem, quæ statim
fere ab initio Grammaticalium rudimentorum
habetur de terminatione nominatiui, accusatiui
& vocatiui vtriusq; numeri in nominibus neu-
tralibus?

*Resp. Tradit Grammatica hos tres casus esse
similes terminatione in numero singulari : in plurali
verò semper exire in A : atq; huius regulæ verita-
tem puto semper esse certissimam.*

*Quæst. Omnia igitur neutralia pluralis
numeri in his tribus casibus desinunt in A?*

*Resp. Quid opus est toties eadem verba incul-
care? Tu (si potes) doce ubi fallat hæc regula.*

*Quæst. Hoc ego facilè docebo, si tu modò te
ipsum docilem exhibeas.*

*Resp. Noli me tam longis verborum ambagibus
circumducere, sed vel argumentis, vel exemplis
huius regulæ certitudinem conuellito.*

*Quæst. Exemplo vnico tantum (ne nimium
sim prolixus) hoc faciam, si mihi prius respon-
deas*

deas, cuius generis sit hæc vox labium?

Resp. Nullus est in re Grammaticali tam rudis & ignarus, qui nesciat (labium) esse neutrius generis.

Quest. Audies statim igitur quod tibi nunquam ante innotuit, valdeque mirum fortasse videbitur. Sic enim loquitur Plautus in Comædia cui nomen est Stichus, Actu secundo, Scæna secunda: age tibicen, quando bibisti, refer ad labias tibias.

Resp. Quid est in hac sententia nouum, vel mirum, quod contra hanc regulam faciat?

Quest. Modo fallus es vocem (labium) esse neutrius generis. Vides itaq; non omnia nomina neutrius generis habere semper in plurali numero nominatiuum, accusatiuum & vocatiuum in A. In hac voce enim accusatiuus pluralis est in As.

Resp. Est error fortassis Typographicus, nempe labias pro labia.

Quest. Repugnat huic responsioni omnium exemplarium fides, in quibus constanter scribitur labias, non autem labia.

Resp. Secundo igitur respondeo, esse vocem labium ponendum in illorum Heteroclitorum nominum numero, quæ dicuntur luxuriantia sine redundantia, hoc est (ut cum Grammatica nostra loquar) quæ mutant & genus & vocem, ut clypeus clypeum, tonitrus tonitruum, annus annuum, nasus nasum, &

& huiusmodi mille alia, quæ passim occurrunt in bonorum autorum lectione, quorum magnum quidem numerum observare potes apud Plautum, & inter hæc, labia fœminini generis, & primæ declinationis, quum frequentiore in *Avsu* sit labium, neutrius generis.

Quest. Hæc igitur est responsionis tuæ summa, labias hoc loco esse accusativum pluralem fœmininum à labia, labiæ primæ declinationis, non autem à labium, labij neutrius generis, & secundæ declinationis, cuius accusativus pluralis est labia secundum regulam.

Resp. Recte sanè colligis.

Quest. Hoc tuum responsum mihi probè satisfacit; si ita videatur doctissimo iudici, cuius gravissimæ sententiæ nobis meritò est standum.

ALIA DISPUTATIO IN HOC argumento.

QVÆSTIO.

An nomina neutrius generis habeant in utroque numero, nominativum, accusativum & vocativum similes, qui quidem casus in numero plurali semper desinant in A.

Quest. Huius tu regulæ veritatem tutandam audes ne in te suscipere (ô bone?)

Resp.

Resp. Imo sane. Namque ut hanc maximè generalem, ita etiam omnium, quæ in Grammatica habentur, verissimam esse opinor.

Quest. Manifestam tamen contradictionem in sese videntur illius verba continere.

Resp. Tu, qui nodum in scirpo facile inuenire potes, ostende tandem quàm sibi ipsi repugnare videantur huiusce regula verba.

Regulæ
verba.

Quest. Agnosce verba, quibus nec minutissimam vnius literulæ apiculam vel addam, vel auferam; Hic est notandum (inquit regula) omnia nomina neutrius generis, cuiuscunque tandem declinationis fuerint, habere nominatiuum, accusatiuum, & vocatiuum similes in vtroque numero, qui quidem casus in numero plurali exeant omnes in A.

Obiectio.

Resp. Recte tu quidem hac omnia recitasti. Quam verò hic monstras repugnantiam?

Quest. Si similes sunt omnium neutrorum hi tres casus in vtroque numero, hinc necessario sequi videtur, debere eosdem in singulari numero semper etiam desinere in A.

Resp. Nulla est omnino huiusmodi necessitas. Sufficit enim ut in plurali desinant in hac terminatione.

Quest. Non ergo sunt hi casus similes in vtroque numero. Nam si in plurali exeant in A, & in singulari desinant in um, vt in dictione regnum, & infinitis alijs fieri contingit, quomodo

modo sunt hi casus similes in utroque numero ?

Resp. Tu pol Crito antiquum obtines : similis ubique es tui, qui hic quoque tam aperte nugaris, vel (ut dicam verius) more sophistarum cavillaris.

Quæst. Is ne tibi cavillari videtur, qui ipsissima regulæ Grammaticalis verba summa fide recitat ?

Resp. Sic tamen cavillatoris nomen non evitas, qui verba regulæ contra manifestum eiusdem sensum callide interques. Cum enim docet regulæ hos tres casus in neutralibus fixiles esse in utroq; numero, significat eosdem cuiuscunq; sint terminationis in singulari numero, debere tamen in plurali numero semper desinere in A.

Solutio.

Quæst. Hoc tuum responsum ut maxime frivolum, & vanum, multis in medium prolaris exemplis refellam. Nam fas, nihil, instar, & similia non faciunt casus prædictos plurales in A: non est igitur verum hos casus omnes in numero plurali semper desinere in A.

Instantia.

Resp. Non habent hæc nomina pluralem numerum, & proinde nihil faciunt ad huius regulæ veritatem infringendam.

Solutio.

Quæst. Ambo & duo sunt neutra pluralia, quæ tamen non habent hos casus in A, sed in O: nec etiam habent tres casus singulares similes, dupliciter igitur hanc regulam falsitatis arguunt.

Alia instantia.

E

Resp.

Solutio.

Resp. *Excipiuntur à regula generali quatenus ad terminationem horum casuum in plurali. Quod vero de casibus iisdem singularibus obijcis, nullius prorsus est momenti, quia carent hæc nomina singulari; quem si haberent, tunc hos tres casus in eodem numero formarent similes, ut fit in alijs nominibus regulam generalem sequentibus.*

Alia instantia.

Tempe.

Quest. Videote chamæleontis instar in omnes colores teipsum mutantem, quo facilius argumentorum meorum vim eludas. Non tamen sic euades. Præter enim ambo & duo, quæ dicis ab hac regula esse excipienda, sunt & alia neutra, quæ constat habere numerum pluralem, & tamen non faciunt hos casus plurales in *A*, & inter illa, hæc vox Tempe, quæ hos casus plurales facit in *E*, & non in *A*.

Resp. *Tempe non est pluralis numeri, sed singularis numeri nomen aptôton secundum nonnullorum sententiam.*

Tempe, vox Græca

Quest. Errant illi profecto turpiter, suamque inscitiam vel ipsis puerulis deridendam propinant, cum sit reuera vox Græca, & numeri pluralis, primæque apud Græcos declinationis contractorum. Hoc enim vel hinc etiam satis liquidò apparet, cum in Grammatica nostra producat (*E*) finale ut in illo versiculo: Sic gummi, frugi, sic tempe, tot, quot & omnes, &c.

Solutio præcedentis instantiæ.

Resp. *Cano itaque palinodiam, & fateor esse numeri pluralis, sed non facere quicquam omnino contra*

contra hanc regulam, quam volo de vocibus Latinis, non autem Grecis intelligi.

Quest. Te sequar quocunque diffugias, neque ita te dimittam, sis licet quavis vulpe versutior, & ita in respondendo vaser, ut nihil fere certi ex tuis responsionibus queam elicere. Et quia hanc regulam de Latinis solummodo vocibus intelligi debere dicis, ijsque utroque numero gaudentibus, quid demum respondes ad hoc vocabulum pondo?

Resp. Non ignoro hanc vocem dici, & singulariter & pluraliter, idque apud autores probatissimos.

Alia instantia.

Quest. Nec ignoras esse neutrius generis, unde etiam sequi est necesse, te non ignorare falsam esse illam regulam, cuius tu propugnator tam strenuus haberi cupis, cum non faciat ponda, sed pondo in nominatiuo, accusatiuo, & vocatiuo pluralis numeri.

Resp. Est hoc vocabulum pondo, heteroclitum aptotum, siue indeclinabile (quod vocant) hoc est, licet omnes casus in utroque numero habere reperiat, nullam tamen admittit casuum terminalium varietatem, siue discrimen, ac proinde non pertinet ad hanc regulam, quae vniuersaliter, & sine vlla exceptione vera est in nominibus Latinis neutralibus, & regularibus, non autem heteroclitis, & irregularibus.

Quest. Iam tandem nulla circuitione vteris,

Que sequun-
tur ad finem
vsque huius
disputationis
in hac demu
editione ad-
duntur.

sed aperte, & apposite etiam ad verum huius
regulæ sensum, & intellectum respondes. Ten-
tabo tamen, an non possim aliquid contra hanc
tam veram, vniuersalem, & firmissimam caute-
lam apponere, vt ita demum intelligas non
vsque adeo veram esse hanc exceptiunculam, de
cuius firmitudine tu tibi tantum polliceri modò
videbaris.

*Resp. Profer, si quid habes quod videatur con-
tra hanc exceptionem facere.*

*Quest. Omnia ergo neutralia regularia, &
Latina sine vlla exceptione habent tres casus
plurales supra dictos in a?*

*Resp. Quid opus est hac tam superflua verbo-
rum iteratione?*

Collam.

*Quest. Hęc igitur vox collum, cuius est tam
frequens vbique mentio, & quæ passim apud
omnes probatos autores legitur, an non tu pu-
tas esse Latinam, regularem, & neutrius ge-
neris?*

*Resp. Ita sane opinor, nec te puto posse ostende-
re, qua ratione faciat contra hanc exceptionem
paulo ante à me datam.*

*Quest. At ego reperio hanc vocem facere
in acculatiuo (collos.) Non est igitur hæc
tua exceptio sine vlla exceptione semper
vera.*

*Resp. Ego verbis tuis non credam, nisi locum
ipsum*

ipsum ostenderis probati alicuius auctoris, ubi (collos) habeatur in accusativo plurali.

Quest. Is ipse probatus auctor est Plautus, Plautus.
qui in Captivi, Actu quarto, Scæ. 3. sic loquitur. Dij immortales, iam ut ego collos prætruncabo tergoribus!

Resp. Ego non memini me hoc unquam apud Plautum legere.

Quest. Incusa ergo tuam inscitiam, qui in Plauti lectione non fueris attentior, & diligentior. Sed quid respondes?

Resp. Est mihi necessario recurrendum ad illud Solutio.
quod est à me paulo superius allatum in prima disputatione contra hanc regulam, nempe esse hoc etiam vocabulum (& si qua sint alia huiusce generis, cuiusmodi fortasse multa apud veteres Scriptores reperiri possunt) ad heteroclitia redundantia referendum, dicendumque esse, & collum. & aliquando collus, (licet rarius) a quo habetur collos in accusativo plurali, ut in hoc loco.

Quest. Sed nulla fit mentio huiusce vocis & similium in nostra Grammatica, ubi de heteroclitis tractatur.

Resp. Comprehenditur manifestissime sub hac cantela: Talia doctorum tibi lectio mille ministrat. Quod tibi sit semel responsum de reliquis omnibus eiusdem generis, ut norint iuniores tibi os obstruere, cum talia obijcias.

Quest. At sunt hæc in hunc finem a me adducta,

ducta, ut excitarem puerorum diligentiam, quo sint magis perspicaces & solertes in talibus obseruandis & deprehendendis, in quorum etiam gratiam (si tibi non displicet) ostendam, huiusmodi neutra non habere semper tres hosce casus similes, in numero singulari.

Resp. *Multum tibi debebunt candidi adolescentes ob hanc tuam solertiam, tuoque exemplo prouocabuntur, ut & ipsi similem adhibeant diligentiam in bonorum Scriptorum lectione: praesta igitur quod modo es pollicitus. Ego enim facior meam in hac parte inscitiam & infantiam.*

Guttur.

Quest. Vocabulum (guttur) cuius censes esse generis?

Resp. *Est generis neutrius, pertinetque ad tertiam regulam generalem de nominibus grauantibus penultimam genitiui crescentis. Cadit vero sub hanc regulam: Est neutrale genus, &c.*

Quest. Habet igitur (guttur) in nominatiuo, accusatiuo, & vocatiuo singularis numeri; si vera sit regula de tribus casibus similibus neutrorum in singulari numero.

Resp. *Quid ni habeat?*

Quest. *Lis est tibi ergo cum Plauto, qui in Comœdia cui nomen est Trinummi, hæc habet verba: Postquam Thermopotasti gutturem.*

Resp. *Est & hac vox (guttur) heteroclitum redundans,*

redundans, neutrius scilicet, & masculini generis.

Quest. Debet ergo mutare vocem quoque, ut illa faciunt, quæ ad hanc regulam in Grammatica nostra referuntur.

Resp. *Quid si hoc tibi etiam concederem, disputandi saltem gratia.*

Quest. Sic demum disputandi gratia concederes id, quod est falsissimum. Nam si tibi hoc darem, reperiri scilicet guttur, & gutturis, hinc tamen in accusatiuo haberemus gutturum, non autem gutturem. Dico etiam nullibi extare (quod memini) huiusmodi vocabulum.

Resp. *Quid hic dicam vix bene scio. Libenter tamen vellem & tibi, & alijs satisfacere ut (pueri præsertim) habeant, quod probabiliter respondeant ad similia argumenta. Affirmo itaque hoc vocabulum (guttur) cum alijs nonnullis quæ apud veteres inter legendum occurrunt, sub una & eadem voce fuisse & neutrius, & masculini generis, sequendum tamen quod usus frequentior approbaverit. Iam vero perge ad alia.*

Solutio.

DISPUTATIO DE TERMINATIONE

• vocatiui singularis à nominatiuo in
us, in secunda declinatione.

QVAESTIO.

- 6 *An vocatiuus singularis in secunda declinatione
exeat in e, cum nominatiuus singularis desinit
in us?*

Præfatiuncula.

Quest. Cum nobis sit à præceptore obser-
uando institutum, vt nos subinde mutuis
disputationibus de rebus Grammaticalibus ex-
erceamus, quarum cum magnæ sint vtilitates &
commoditates, tum sane cum primis ad hoc
conducunt, vt & paratiores & promptiores simus
in hoc exercitationis genere : agedum (socie
charissime) liceat (quæso) bona tua cum veniâ,
virium tuarum periculum facere, quàm scite &
dextre huius regulæ veritatem tutari possis, quæ
habetur in Grammatica de terminatione vocati-
ui singularis in secunda declinatione, cum no-
minatiuus singularis exeat in us.

Resp. Sunt hæc minuta & puerilia profectò,
& rei Grammaticalis tyrunculis potius proponen-
da, quàm ijs, quorum maiores sunt progressus in bo-
nis literis, & probatissimorum autorum lectione.
Non pigebit tamen vel in hisce minutis (ne dicam
nugis) expectationi tuæ satisfacere.

Quæst.

Quæst. Noli (quæso) altum sapere. Quo enim maiora tibi de doctrina, & cognitione tua polliceris, eo turpior erit lapsus, si imprudens, in leuibus istis (vt tibi videntur) offendas, & impingas. Sed responde tandem, quæ tua sit de proposita quæstione sententia?

Resp. Ego sane vt certo certiora defendo quacunq; de hac regula affirmat Grammatica.

Quæst. Quæro igitur primum quomodo exeat vocatiuus singularis nominatiuorum in *us*?

Resp. Exit in *e*, paucis quibusdam, nempe sex, Vocatiuus in *e*, a nominatio in *us*. vel summum septem exceptis, vt deus, populus, lacus, fluuius &c. Nosti enim regulam.

Quæst. Quid verò, si nominatiuus desinat in *os*, terminatione Græca, quod hic sæpe fieri videmus?

Resp. Illa in vocatiuo sequuntur rationem Latinorum in *us*, & faciunt vocatiuum in *e*.

Quæst. Bene habet. Iam te captum & irritum laqueis & cassibus meis vtrinque habeo. Obiectio. Nam & plurima nomina in *us* vocatiuum habent similem nominatiuo: & Græca quædam in *os* vocatiuus etiam in *os* faciunt, & non in *e*. Longè ergo hic profectò falleris.

Resp. Ego vtrumque hoc constanter nego, imo verò pernego, nec nudis tuis verbis fidem habeo. Exemplis fac probes, quod dixisti.

Quæst. Manus, arcus, ficus, anus, quercus, &

& multa similia, vocatiuum habent similem nominatiuo. Chaos verò, & melos in Græcis faciunt vocatiuum, non chae, & mele, sed chaos & melos, quod te ipsum non facile negaturum puto, licet aliàs frontis satis perfictæ te fortassis esse nouerim.

Solutio.

Resp. *Video me iam reuera esse falsum. Putabam enim mihi cum probo & candido viro rem esse: Nunc autem comperio me in sophistam aliquem & callidum canillatorem incidisse, qui subdole & versutè mihi conatur imponere. Exempla namque à te modo allata, alterius sunt generis, & ordinis, utpote quæ quarta sunt inflexionis, non autem secundæ, de qua nobis hoc loco solummodò est sermo.*

Chaos & melos.

Quest. Itane verò? Chaos & melos censentur demum ad quartam declinationem pertinere?

Resp. *Rursus nugari.* Loquor enim de Latinis dictionibus, de hisce Græcis postea responsurus.

Virus
Pelagus.

Quest. Vis ergo regulam illam de nominibus in us secundæ declinationis tantummodo intelligi. Sed ne sic quidem te expediuisti, ceteri generalia sint regulæ illius verba. Sit tamen ita ut tu vis. Quid verò, num virus & pelagus negaueris esse secundæ declinationis?

Resp. *Non eo inficias esse illa quidem secundæ declinationis, sed quid hinc concludis?*

Quest. Ausculta. Non faciunt vocatiuum in

in *e*, sed in *us*. Fallit igitur aliquando illa regula.

Resp. Imo tu fallis potius, qui hac exempla contra verum, & germanum illius regula sensum urges. Loquitur enim de nominibus in *us* secunda declinationis, masculini, vel feminini generis. Sunt autem *virus* & *pelagus* neutra, quæ vocativum semper habent nominativo similem.

Quest. Iam me cogis iterum quædam exempla superius allata, contra te torquere. *Quercus* enim, cui adde, si placet, *laurus*, & pauca alia sunt secundæ declinationis, & tamen habent vocativum nonnunquam in *us*.

Quercus.
Laurus.

Resp. Fateor rem ita sese habere, ut dicis. Sed hic etiam dolose agis. Nam cum habent vocativum in *us*, non fit hoc, quod sint secundæ declinationis, sed quia sunt quartæ. Hæc enim & quadam alia referuntur ad utramque declinationem, secundam scilicet, & quartam.

Quest. *Panthus* tamen & *Oedipus*, utrumque in *us*, formant vocativum per (*u*) ut *Panthu*, *Oedipu*, cum sint masculina, & non neutra.

Panthus.
Oedipus.

Resp. Veniunt a Græcis contractis in *ūs*, atque hac ratione faciunt vocativum in *u*.

Quest. Non inepte hæc omnia affirmasti. Verum quid ad alia illa Græca, nempe *Chaos*, & *melos* respondes? Græca enim in *os* cum ad hanc declinationem referuntur, in vocati-

uo exeunt in *e*, ad formam Latinorum in *us*.

Resp. Eodem modo respondeo, quo prius ad
 • Latina in *us*, tunc scilicet cum sunt masculina, vel
 Responsio de chaos & melos.
 Chaos etiam facit ali-
 quando
 (Chaos) in
 ablativo.
 feminina, vocativum habere in *e*. Sunt autem
 haec duo chaos & melos, neutra, & fere indeclina-
 bilia, nisi quod restatur Valerius, posterius melos re-
 periri aliquando in ablativo (melo.) * Cum vero
 sint neutra, vocativum iuxta regulam similem ha-
 bent nominativo.

Quest. Sed ego illam regulam multis mo-
 dis falsam esse ostendam; hoc autem alio loco
 magis idoneo faciam, quod hic longior fuerim,
 nec te pluribus hoc tempore morabor.

Hec omnia
 sunt nova, &
 iam demum
 addita.

DISPUTATIO DE QVINQVE nominis declinationibus seor- sum & sigillatim per sese consideratis.

Quaestio de prima declinatione.

7. An omnia nomina primae declinationis flectantur se-
 cundum terminationes casuales eiusdem decli-
 nationis in utroque numero?

Praefatio-
 cula.

QVest. Quanquā quae haecenus à nobis huc
 vsq; de quinque nominis declinationibus in
 genere, & vniuersaliter disputata sunt, sufficere
 videri possunt ad asserendam Grammaticae ve-
 strae

stræ veritatem in ijs omnibus, quæ de his traduntur: tamen quia hanc in puerorum tenellorum gratiam potissimum, suscepimus operam, non pigebit iam deinceps quædam in vnaquaque sigillatim declinatione obijcere, quibus paratiores & promptiores reddantur rei literariæ tyrones ad ea fere omnia diluenda quæ contra regulas Grammaticales in hoc argumento adduci possint. Primum igitur à te quæro quid de hac quæstione statuas: An scilicet omnia primæ declinationis nomina semper in omnibus casibus tam singularibus, quàm pluralibus admittunt easdem terminationes, quas affirmat Grammatica huic declinationi esse peculiare?

Resp. Habent omnia nomina primæ declinationis in utroq; numero easdem casuum terminationes, quas illis ascribit Grammatica.

Quest. Ast carent multa nomina primæ declinationis numero plurali, præsertim si propria nomina fuerint: non possunt ergo in utroque numero easdem habere terminationes. Nosti etiam multa nomina sceminina huius declinationis non habere singularem numerum: Hic igitur fallunt quoq; regulæ Grammaticales.

Resp. Sunt huiusmodi nomina, heteroclita deficientia. Debet autem hac quæstio intelligi de nominibus perfectis, & regularibus. Præterea etiam in talibus fingendus est numerus deficiens, qui si esset

Solutio.

set in usu, haberet easdem terminationes. Agitur tu mecum subdole & sophisticè.

Alia instantia.

Quest. Remoto itaque omni dolo & fraude (vt iam agam tantummodo de nominibus integris, & regularibus) terminatio nominatiui singularis in hac declinatione habetur in *a*, nonne?

Resp. In Latinis dictionibus nominatiui singularis terminatio in prima declinatione est semper in (*a*.)

Quest. At ego tibi ex Plauto ostendam nominatiuum singularem huius declinationis in (*am*.)

Resp. Dictio fortassis est Hebraea, vt Adam, Abraham, aut huiusmodi.

Quest. Imo dictio est mere Latina, si modò vox hæc patria dictio sit Latina.

Resp. Potes ne tu ex Plauto ostendere (patriam) in nominatiuo singulari?

Quest. Quid ni possim, nisi tu hunc nodum dextre dissolueris? Sic enim loquitur in Comœdia, quæ inscribitur Persa; Actum & Scenam non noto, quia non distinguitur exemplar, quod sequor, in Actus & Scenas.

Resp. Facile tibi hic assentior. Nam & ego quoq; vidi huiusmodi exemplaria. Sufficet igitur, si locum solummodo demonstraueris.

Patriam in nominatiuo.

Quest. Sunt hæc illius verba in Comœdia superius citata: At ego patriam te rogo, quæ sit tua.

Resp.

Resp. *Non est (patriam) hoc loco nominativi, sed accusativi casus.* Solutio.

Quæst. Itanc demum : An non videntur hoc modo ordinanda esse verba : Rogo te, quæ sit patriam tua.

Resp. *Non possunt ita collocari hæc verba. Insulsa enim, & auribus insuavis & horrida esset huiusmodi loquendi ratio.*

Quæst. Quid igitur respondes ?

Resp. *Dico in his verbis manifestam inesse Antiptosim. Ponitur hic enim accusativus pro nominativo, ut in hac locutione ; Urbem, quam statuo, vestra est.*

Quæst. Dextrè sane respondisti, & possunt studiosi adolescentes infinitas huiusmodi loquendi formulas apud Plautum observare : Pergo tamen adhuc alia obijcere de terminatione genitivi tam singularis, quàm pluralis, in hac declinatione.

Resp. *Nihil tu quidem (ut video) intactum relinques, quo possint iuniores omnia aduersariorum argumenta eludere in his & similibus obiectionibus.*

Quid est autem quod præterea opponas ?

Quæst. Quæro ulterius de genitиво singulari, an hic semper exeat in æ diphthongo ?

Resp. *Sic docet Grammatica, verissimeque (ut opinor) docet.*

Quæst. Aliter tamen loquitur Plautus, cuius sunt hæc verba ex Prologo in Pænulum : Sed Alia instantia.
nisi

nisi molestum est, nomen vobis dare volo Comœdias.

• Resp. *Quid hic quaeris?*

Quaest. Non negabis, opinor, vocabulum (Comœdias) esse hoc loco genitiui casus?

Resp. *Fateor.*

Quaest. Fateris igitur id quod maxime volo, nempe genitium singularem primæ declinationis non definire semper in (æ) diphthongo.

Solutio, Resp. *Intelligenda est hæc quaestio de dictionibus Latinis. Est autem Comœdia vox Græca, & secundæ declinationis simplicium, quæ exit in as, cum nominatiuus exit in a purum, hoc est, precedente vocali, aut diphthongo, quod & in alijs dictionibus est obseruandum, sicut antea superius est annotatum in illis quæ generaliter de quinque declinationibus sunt disputata.*

Quaest. Bene se res habet. Sufficere enim potest hæc responsio in multis alijs eiusdem sortis, quæ vbique sunt obuia. Sed priusquam huic disputationi finem imponam, restant quædam quæ contra terminationem genitiui pluralis in hac prima declinatione opponam.

Resp. *Quanam sunt illa demum?*

Quaest. Terminatur hic genitiuus semper in *arum*, estq; imparisyllabicus, hoc est, vincit nominatiuum & reliquos obliquos numero syllabarum.

Resp. *Sic est ut dicis.*

Quaest.

Quest. Quoties tamen apud poëtas legisti hunc genitiuum desinere in *um* : vt Anchisiadum, Trogigenum, Dardanidum, & similia penè infinita. In his verò genitiuus non exit in *arum* sed in *um* contra regulam.

Resp. Sunt hæc syncopata, hoc est, amittunt syllabam penultimam per figuram syncopen: atque hac ratione fit etiam vt sic abbreviata fiant in hoc casu parisyllabica, hoc est paria syllabarum numero reliquis casibus pluralibus.

Solutio.

Quest. Srenuè & validè te defendisti in hac quæstione. Tentabo deinceps quid possis in secunda declinatione.

Quæstio de secunda declinatione.

An omnia nomina secunde declinationis flectantur secundum terminationes casuales eiusdem declinationis in utroque numero?

8

Quest. Satis tu quidem acriter, & aniose rela mea propulisti, quæ contra primæ declinationis terminationes casuales vibraui, ita vt te saluum, & regulas Grammaticales in hac parte illesas conseruaueris. Cum autem nihil fere sit relictum, quod contra illam declinationem obijci possit, cuius tu diluendi viam puerulis non monstraueris, pergamus eadem sedulitate & diligentia in secundæ decli-

Præfat. uncia.

F

nationis

nationis terminationibus discutiendis, quo plau-
niora & faciliora hic quoque tenellorum inge-
pijs relinquuntur omnia. Profer itaque, in hoc
argumento tuam de hac quaestione sententiam.

Resp. *Grammaticam sentio, omnia verissi-
me de terminationibus huius declinationis tradi-
disse.*

Quest. Quomodo ergo terminatur vocati-
uus singularis in hac declinatione?

Resp. *In Latinis distionibus, quarum nomina-
tiuus singularis exit vel in er, ir, ur, vel um, vo-
catus semper est similis nominatio. Cum vero
nominatiuus singularis desinit in us, vocatiuus de-
sinet in e, paucis quibusdam exceptis, quae expri-
muntur in Grammatica.*

Quest. Inter illa nomina huius declinatio-
nis quorum nominatiuus singularis terminatur
in er (in quorum numero est vocabulum puer)
fit interdum vt vocatiuus desinat in e, quod vel
maximè facit contra hanc tuam responsionem.

Resp. *Expecto vt hoc probes, vel unico (si po-
tes) exemplo ex probato aliquo authore adducto.*

Quest. Is profectò autor præsto est, Plautus
scilicet, qui in Asinariae actu secundo, Scena ve-
rò tertia, hæc habet verba : I puere pulta.

Resp. *Multa tu quidem debes Plauto, qui tibi
tam locupletem suppeditat exemplorum copiam,
quæ tam expeditè, & promtè conaris contra Gram-
matica*

Obiectio.
Sæpius in locis
ita loquitur
Plautus, vt in
indice ad fi-
nem harum
disputatio-
num videre
licet.

matica regulas intorquere, contra Plauti tui fortassis sententiam & mentem.

Quaest. Est sanè Plautus è multis autor dignissimus, quem diurna, nocturnaq; manu versent studiosi adolescentes, vt & sibipsis satisfaciant in obseruatione antiquorum vocabulorum, & habeant in promptu quæ alijs obijciant quo illorum ingeniorum in respondendo probent acumen. Sed quo pacto te hîc expedies, & qua demùm ratione hanc obiectiunculam dissolues?

Resp. Tu ipse, prudensne, an imprudens nescio, Solutio. idoneam mihi monstrasti respondendi viam. Dico enim antiquam, & iam exoletam esse hanc loquendi formulam. Nam apud veteres in vsu licet rariore erat *puerus*, æquè ac *puer* in nominatiuo, à quo descendit *uocatiuus* *puere* hoc loco, non autem à nominatiuo *puer*. Sunt autem hæc & similia obseruanda nunc potius quàm imitanda.

Quaest. Nihil habeo, quod in hoc tuo responso iure reprehendere possim, pergami tamen, atque alia adhuc obijciam, contra huius declinationis terminationes, vt nullus relinquatur alicuius momenti scrupulus quo iuniorum animi diuexari queant in huiusmodi obiectiionibus. Doce itaque quæ sit terminatio *vocatiui* singularis à nominatiuo singulari in *us* in hac declinatione.

Resp. Egimus satis amplè hac de re paulo superius:

perius : quo tu tamen plurā obijcias, eò minus loci
erit alijs turbandi iuniores talibus captiunculis.
Dico itaque (ut prius) vocatiuum singulare in à
nominatiuo in us finire generaliter in e in Latinis
dictionibus, si paucula quadam excipias, de quibus
meminit Grammatica in tractatione huius decli-
nationis.

Alia Obie-
ctio.

Quest. Adiectiuum tamen *meus, mea, meum,*
facit *meus* in vocatiuo singulari.

Resp. Quid hoc ad rem? Agimus nos de nomi-
ne, tu vero obijcis de pronomine. Sed quia quoad
inflectendi rationem, non est magna inter adiecti-
ua nominalia & pronominalia (si ita loqui liceat)
huius terminationis, differentia, vide sis, quo pacto
quod tam adauèter affirmasti, probare poteris.

Quest. Virgilius poëtarum Latinorum do-
ctissimus ita loquitur in sexto *Æneidos* : Pro-
ijce tela manu sanguis meus. Non autem nega-
ueris esse vocem sanguis hoc loco vocatiui ca-
sus.

Solutio.

Resp. Imo vero, est hic (sanguis) nominatiui
casus pro vocatiuo per figuram Antiptosin.

Alia obiectio

Quest. Siccine venis ad omnia paratus & in-
structus? Vox Latmius, Apollinis epitheton,
est ne & illa quoque pronomen? Quid enim
non ausis affirmare, si cauillari libeat?

Resp. Tu profecto cauillator es egregius, & ne-
gator maximus. Quid hinc concludis?

Quest. Facit vocatiuum similem nominati-
uo.

no. Sic enim Ovidius (quod & Grammatica tua, cuius tam strenuus seu pertinax potius es patronus, verbis disertissimis affirmat) Latmius Endymion, non est tibi luna rubori? Num & hic quoque erit Endymion nominatiuus pro vocatiuo per Antiptosin?

Resp. *Negari non potest esse hic (Endymion) vocatiui casus.*

Quest. Quis fit igitur quod (Latmius) vocatiui casus sit hoc loco nominatiuo similis?

Solutio,

Resp. *Respondeat pro sese ipsa Grammatica, quæ docet Ovidium in hac locutione manifesto uti Atticismo. Attici enim inter Græcos in omni declinatione faciunt semper vocatiuum nominatiuo similem.*

Atticismus.

Quest. Non te sic dimittam. Responde de nominatiuo singulari in hac declinatione: An non ille aliquando desinit in *os*?

Resp. *In Græcis sæpius: in Latinis verò (quod sciam) nunquam.*

Quest. Tu mihi videris in veterum Scriptorum lectione parum versatus, apud quos, Comædiographos (dico) & Tragædiographos præsertim, sæpius fere occurrit hæc terminatio in nominatiuo singulari secundæ declinationis quàm tibi sunt numero capitis pili. Ego tamen, qui breuitati studeo, vno atque altero exemplo ero contentus. Ex Plauti Amphitruonis prologo hoc primùm observa. Quasi nesciam vos

Alia obiectio

velle, qui Diuos siem. Arque iterum ex Plautij Captiueis, in argumento. Alium quadrimum fugiens seruos vendidit. Sed quid opus est in re tam manifesta, testibus vti non necessarijs? Quid utem respondes?

Solutio.

Resp. *Sit ita ut dicis. In his tamen omnibus terminatio OS, pro us ponitur secundum priscam loquendi consuetudinem, quod tibi sit semel pro omnibus huius generis locutionibus responsum.*

Quest. Dic tamen qua libertate seu potius licentia tantum sibi veieres in loquendo permiserunt?

Resp. *Per figuram Archaismon.*

Archaismos

Quest. Quid est Archaismos?

Resp. *Est vicius loquendi mos priscis Scriptori-
bus valde familiaris, qui nunc exoleuit, nulloq; fere
est in usu apud recentiores.*

Quest. De terminationibus casuum singularis numeri in secunda declinatione, hæc obie-
cisse sufficiat. Sed panca addamus de casibus
pluralibus.

Resp. *Habes ne quod hic quoq; obijcias?*

Quest. In puerorum gratiam non pigebit
omnia tentare, quo illorum studia proueam.
Hic ergo à te quero quæ sit terminatio genitiui
pluralis.

Resp. *Is casus terminatur in orum.*

Quest. Quid adfers igitur, quo hæc lo-
quendi

quendi formulas tutari possis, deum, virum, & Alia obiectio.
familia?

Resp. Sunt quidem apud Poetas precipue, *sais* Solutio.
frequentes hi genitivi in um pro in orum, de quibus tibi respondeat Grammatica regia, quae affirmat has Syncopationes esse pueris observandas: hoc est, docet Grammatica syllabam antepennultimaam in hisce locutionibus deleri per figuram Syncopen, uti superius in prima declinatione est responsum. In his vero exemplis deum, virum, ponuntur pro deorum, virorum, quod idem in reliquis huius sortis est respondendum.

Quaest. Vnum adhuc telum contra dativi & ablativi terminationes plurales in hac declinatione vibrabo, quod si dextre euitaveris, statim ad tertiae declinationis terminationes me convertam.

Resp. Hic etiam me tibi esse satisfacturum confido.

Quaest. Hosce casus contra regulam reperio Alia obiectio.
sepius in eis, non autem in is.

Resp. Vnico tibi verbulo respondeo, delectari admodum veteres praeposendo vocalem e, vocali i, in his casibus, ut ex utrisque coniunctis facerent dipthongum, ut captineis, pro captinis. Et ita in alijs.

Quæstio de tertia declinatione.

- 9 *An omnia nomina tertia declinationis flectantur secundum terminationes casuales eiusdem declinationis in utroque numero?*

Prefatiuncula.

Quest. Spatiosus & amplius in hac declinatione offertur disputandi locus, adeo ut si omnia persequeretur, quæ hic occurrunt, dubitandique causas iustas præbent, longe facilius sit initium, quam finem obijciendi inuenire. Ego tamen quia nimia prolixitate nemini molestus esse velim, solita vtar hoc loco etiam breuitate, paucaque tantum è multis perstringam, quæ aliquid negotij imperitiis exhibere posse videantur. Reliqua enim in illis, quæ in hanc declinationem in Grammatica regia annotantur, petere possunt literariæ militiæ tyrones. Exordiar itaque ab eo potissimum quod tradit Grammatica de ijs nominibus, quæ in hac declinatione in nominatiuo singulari exeunt in *a*.

Resp. *Sunt hæc quidem omnia Græca, neutriusque generis.*

Quest. In hoc tibi facile assentior, esse scilicet omnia in *a* in hac declinatione, Græca; non autem hoc tibi concedam, quod in posteriore responsionis

responsionis tuæ parte asseruisti, esse etiam omnia illa neutrius generis.

Resp. Cur non eadem facilitate concedis, hoc potius, quàm prius?

Quest. Quia contrarium docebo ex Plauto, qui duplicis erroris Grammaticam tuam hic conuincit.

Resp. Hoc quo pacto faciat ostende.

Quest. Nihil est factu facilius, si (quod est necesse) fateare omnia hæc nomina in a, exempli gratia Poëma, problema, dogma, schema; & similia, esse grauantia penultimam syllabam genitiui crescentis, inflectique ad formam nominum tertiæ declinationis apud Latinos.

Resp. Hæc omnia fateor libentissimè.

Quest. Illud ergo quod prius protuli exemplum, Schema, in horum nominum numero ponis, nonne?

Obiectio.

Resp. Vel maximè.

Quest. Sed non est apud Plautum, vel neutrius generis, vel tertiæ declinationis, vel denique grauens penultimam genitiui crescentis.

Resp. Hæc omnia tibi sunt manifestè probanda, nec nude duntaxat affirmanda.

Quest. Sunt hæc Mercurij verba in prologo Amphitruonis apud Plautum: Quod ego huc processi sic cum seruili schema; pro quo secundum Grammaticæ tuæ canones dicendum fuerat, cum seruili schemate. Est autem hoc loco nomen

nomen (Schema) ablatiui casus, fœminini generis, & primæ declinationis.

Pascha.

○ Resp. *Est hoc unicum exemplum.*

Solutio.

Quest. Esto. Infringit tamen Grammaticæ regulam. Sunt vero & alia huiusmodi. Pascha enim (vt cætera omittam) sæpissime legitur fœminini generis, & primæ declinationis.

Resp. *Sunt hæc, & similia valde rara, priscique potius relinquenda, quàm imitanda. Non reprehendo tamen tuam industriam. Tuo namque exemplo provocati studiosi iuvenes, talia multa fortassis & ipsi per sese ad magnam suam utilitatem & emolumentum observabunt, vel apud hunc Plantum, vel apud alios eiusdem farina veteres scriptores.*

Quest. Nolote strictius premere in terminationibus nominatiui singularis huius declinationis, tametsi multa sint in promptu, quibus te vexare liceat, sed quæro vltterius de terminatione genitiui singularis in hac tertia declinatione.

Resp. *Genitiuus tertia declinationis, & singularis numeri in Latinis dictionibus, vel formam Latinorum sequentibus, definit in is.*

Quest. Quid igitur ad hæc, & similia respondes (plura enim proferre libet, ne, si te vno tantum vrgerem exemplo, recurras ad tritum illud effugium: unicum est exemplum: vna hirundo non facit ver) Duri miles Vlyssi: immitis Achil-

Obiectio de
genit no in i

li: acris Oronti: fortis Ahati? Atque his plura tibi subministrabit diligens & frequens poetarum lectio.

Resp. *Quid si dicam hac omnia à te prolata esse Græca?*

Quest. Esto. Adde etiam (si placet) ex his pleraque inflecti & secundum formam primæ declinationis, atque etiam secundum formam tertiæ declinationis. Necessè tamen est cum declinantur more nominum tertiæ declinationis, ut genitiuus singularis non desinat in (i) sed in (is).

Resp. *Quid si cum alijs respondeam esse hac datiu, non autem genitiui casus?*

Quest. Graviter mea quidem sententia, cum alijs sic respondendo errabis. Tamen si non nesciam magni nominis alioqui Grammaticos sic docere, poni scilicet in hisce locutionibus datiuum pro genitiuo, ut in allatis prius exemplis, Vlyssi pro Vlyssis, Achilli pro Achillis, Oronti pro Orontis, Ahati pro Achatis.

Resp. *Qua verò ratione constabit illos tanti nominis autores sic docendo errasse?*

Quest. Quia adiectiua illis substantiuis adiuncta sunt omnia genitiui casus. Non satisfaciat mihi igitur hæc tua responsio.

Resp. *Et mihi sanè vix constat quid hîc statuam. Video enim varias esse doctorum hac de re sententias, ut fusiùs docet doctissimus Erythraeus in suis*

suis in Virgilium annotationibus super hoc ipso vocabulo Vlyssi.

- *Quæst.* Ostende tamen quid tibi videatur probabilius, ne incerti hæreant rudiores & imperitiores.

Vera solutio de Vlyssi Achilli, & similibus.

Resp. De vocabulo Vlyssi, quo utitur Virgilius initio secundi libri *Æneidos* (quod idem dictum sit de Achilli) notandum est esse illud apud Græcos tertiæ declinationis contractorum, cuius cum nominatiuus desinit in *εὺς* & genetiuius in *εὖ*, ut Vlyssens Vlysseos; & ita de reliquis eiusdem generis: solebant veteres Grammatici facere illud per *εὺς* diuisas syllabas, cuius genitiuum efferebant per ei syllabæ item diuisas, ut Vlysseus, Vlyssei: has autem vocales per Synecphonesin contrahebant in ei diphthongum, ut Vlyssei, pro Vlysssei, & postea per Syneresin illam ipsam diphthongum extulerunt Per i, ut Vlyssi pro Vlysssei, sicut apparet in loco prius citato. Atque idem esto iudicium de reliquis in *εὺς* tertiæ declinationis.

Quæst. Huc igitur redit verborum tuorum summa: esse videlicet in huiusmodi locutionibus, Vlyssi, Achilli & similibus à tertiâ declinatione contractorum in eius derivatis, non tertiæ sed secundæ declinationis Latinorum, atq; hac ratione facere genitiuum in (i) iuxta formam huius declinationis.

Resp. Hac mea est sententia: sed qui plura de hac re cupit, legat Erythrai annotationes in Virgilium

in loco, cuius paulo ante mentionem feci. Ego enim breuitati studeo. De ablatiuo ergo singulari tertiae declinationis quid demum statuis?

Resp. Ablatiuum est aliquando in e, aliquando in i, aliquando in utraque hac terminatione iuxta regulas hac de re traditas.

Quaest. Multa sunt igitur quæ semper faciunt ablatiuum in e, multa semper in i, multa deniq; tam in e, quam in i.

Resp. Sic est.

Quaest. Ut igitur alia plura omittam, quomodo faciunt hæc vocabula (pars, & collis) ablatiuum singularem?

Resp. Sunt hæc ex illorum genere, quæ (quantum memini) ablatiuum semper habent in e.

Quaest. Labilis est valde tua memoria, si nescias hæc nomina aliter aliquando terminari.

Resp. Tu qui tantum tibi de memoria tua polliceris, allato vno, atque altero exemplo ostende ubi hæc aliter terminentur, quam in e in ablatiuo singulari.

Quaest. Hæc sunt Ciceronis verba (testante Gifanio in Lucretij collectaneis) Parti miscetur in vna. Ouidius etiam primo Metamorph. hæc habet verba: In mare perueniunt partim, partique recepta liberioris aquæ.

Resp. Satis sunt hæc aperta & manifesta de vocabulo (parte.) Proferiam iidem testimonia similia de vocabulo colli.

Alia ob-
iectio.
Plautus in
Menech-
mis.
De parti
mea.

i pro e apud
veteres in
ablatiuo sin-
gulari tertiae
declinationis
in quibusdam
dictionibus.

Quaest.

Quest. Vide eundem ipsum Gifanium in Lucretij collectaneis super hoc ipso vocabulo (colli) vbi etiam ex Cicerone ostendit dictionem (cuius) inueniri in ablatiuo singulari, cuius nec pigebit in studiosorum puerorum gratiam ipsius verba citare. Cic. 4. Verr. non longe ab initio. Quod cuius Romanus à Siculo petit, Siculo iudex datur: quod Siculo à cui Romano, cuius Romanus datur. Et paulo infra: Primum suæ leges, quod cuius cum cui ageret. Ex Valerio item, libr. 6. ostendit à voce (fustis) legi fusti in ablatiuo. Merellus vxorem, quod vinum bibisset, fusti percussam interemit.

Vera solutio superioris obiectio-
nis.

Resp. Non possum tibi ad hac omnia melius respondere, quàm ipsius Gifanii, viri undequaque doctissimi, verbis ad eundem locum: mira (inquit) erat veteribus harum literarum i & e inter se commutatio, teste etiam Macrobio. Hinc here, & heri, mani & mane, &c. Hinc peregre, & peregrini, &c. Quod idem observabunt ingeniosi & industrii adolescentes in alijs pluribus apud Plantum, & reliquos veteres.

Quest. Sic ergo respondes: in his, & similibus i, pro e poni apud Scriptores antiquos.

Resp. Maxime.

Quest. Nolo plura persequi de terminationibus casualibus huius declinationis in numero singulari, ne nimis prolixus esse videar. Quare cum vnum atque alterum argumentum contra casuales

casuales terminationes plurales accusatiui & ablatiui in hac tertia declinatione proposuero, ad quartam declinationem me conuertam.

Resp. *Non te (opinor) de nimia prolixitate accusabunt melioris notae scholastici, cum omnem hanc operam in illorum gratiam susceperis.*

Quaest. Dic igitur quomodo terminetur accusatiuus pluralis tertiae declinationis.

Resp. *In Latinis dictionibus, si non fuerit generis neutrius, accusatiuus pluralis exit in es.*

Quaest. Quo pacto igitur defendis Virgilium illud? Estq; locus partis ubi se via findit in ambas. Infinita etiam sunt alia huius generis, quae ubique occurrunt in antiquorum scriptorum lectione.

Accusatiuus in eis.

Resp. *Veteres indifferenter hunc accusatiuum pluralem tertiae declinationis in masculinis & foemininis efferebant tam in eis, quam in es, quod est pueris diligenter observandum.*

Solutio.

Quaest. Non tamen adhuc ita te dimittam, cum saepissimè legam hunc accusatiuum pluralem apud veteres exire in (is) cuius rei cum infinita sint exempla, sufficiat hoc vnicum Plautinum pro multis, ex Amphitruonis actu quinto, Scena 1. Puer ambo anguis enecat.

Accusatiuus in is.

Resp. *Non ignoro talia multa reperiri in is in accusatiuo plurali huius declinationis. Sufficiat autem pro his, & alijs omnibus huius generis semel respondisse, miram fuisse apud veteres inter has litteras*

Solutio

teras

teras e, & i, commutationem. In his igitur & similibus is pro es ponitur, ut in hoc ipso exemplo a te allato, anguis pro angues.

Quaest. Non tamen sic euades, tamen si mihi utcunque satisfaciat haec tua responsio. Maior enim latet in hac sententia difficultas.

Resp. *Quenam est illa tandem?*

Quaest. De genere huius vocabuli (anguis.)

Resp. *Est anguis quidem dubij generis.*

Obiectio de
genere huius
vocabuli
anguis.

Quaest. Apparet tamen hoc loco esse neutrius generis, nec desinere in a cum sit accusatiuus pluralis.

- Resp. *Vnde probas esse neutrius generis?*

Quaest. Quia iungitur cum adiectiuo ambo, neutrius generis. Conuenit autem adiectiuum cum substantiuo, casu, genere, & numero.

Solutio,

Resp. *Mirè tu quidem hic sophisticari, ut & antea saepius. Sed ut os occludatur hisce tuis nugis & canillationibus, sciant iuniores has voces ambo, & duo sapissimè apud probatissimos auctores usurpari tam foeminino, quam masculino genere, eadem prorsus ratione, qua apud Graecos αὐτῶν, & δύο, quod etiam à doctis Grammaticis sedulo est annotatum.*

Obiectio de
datiuo &
ablatiuo
pluralibus 3.
declinatio-
nis.

Quaest. De terminatione igitur datiuo & ablatiuo pluralis numeri in hac tertia declinatione quæ tua est sententia?

Resp. *In Latinis dictionibus, aut formam latinam sequentibus Graecis, terminantur hi quidem casus*

sus in bus.

Quæst. Quoties tamen legere licet hos casus in *(tis)* more nominum secundæ declinationis, exempli gratiâ, problematis, poematis, cum multis similibus, quæ frequentissimo sunt in usu.

Resp. Sciendum est hosce dativos & ablativos heteroclitos à nominativis neutralibus in a provenire, ut problema, poema, & cætera, quas voces veteres iuxta formam secundæ declinationis inclinabant, addita syllaba (tum) ut problematum, poematum, & ita de reliquis.

Solutio.

Quæst. Sufficiat de his hætenus inter nos concertasse. Omnia enim persequi nimis videatur diligentia. Estque locus relinquendus & alijs, ubi suam operam utiliter navare possint in hoc, vel simili argumento.

Quæstio de quarta declinatione.

*An omnia nomina quarta declinationis inflectantur
secundum terminationes casuales eiusdem declinationis in utroque numero?* 10

Quæst. Qua hætenus vfi sumus in tribus præcedentibus declinationibus diligentia, eandem etiam in duabus reliquis adhibere æquum esse duximus, ut omnibus accuratè perpenſis, & exanimatis quæ aliquid negotij aut molestiæ

Præfatiuncula.

G

molestiæ bonarum literarum studiosis adolescentibus facessere posse videantur, instructiones tandem ad omnia aduersariorum tela in hoc genere propellenda reddantur. Cum verò te satis promptum, ex his quæ prius respondisti ad omnia illa tutanda quæ de hisce affirmat Grammatica, esse intellexerim, primum à te libenter percontari velim, num genitiuus huius quartæ declinationis singularis semper finiat in *us*?

Resp. Sic tradit Regia Grammatica, à cuius vestigijs vel latum quidem unguem recedere, mihi sanè religio est.

Quest. Tu igitur (vt videtur) cum multis potius errare, quam cum paucis recte sentire mauis.

Resp. Labi, errare, decipi, humanum est. Errores tamen & lapsus meos, si quos mihi forte ostenderis, nullo modo iuari volo, aut defendere.

Quest. Manifestus est error, si affirmes genitiuum singularem quartæ declinationis desinere semper in *us*.

Resp. Hoc cum ostenderis, meum me errorem quàm citissime renocaturum esse deprehendes.

Quest. Consule Grammaticam nostram in annotationibus ad hanc declinationem, vbi tribus adductis exemplis (ex quibus colligere videtur non posse plura eiusmodi demonstrari) ostendit alias olim terminationes admisisse hunc genitiuum

Annis, tumul-
ti, orsati in
genitiuo sin-
gulari quartæ
declinationis.

genitium singularem. Ego vero talia multa posse inueniri affirmo. Sic enim Plautus in actu primo Aululariæ, scæ. secunda: nam hic apud nos nihil est aliud quæsti furibus. Atque iterum, ex actu quarta, scæ. 8. Tantum gemitique mali, molestiæque hic dies mihi obtulit. Postea ex Casinæ actu primo, scæ. nona. Sed eccum egreditur senaticolumen. Nec dubito quin multa his similia, si sedulus veterum scripta euoluas, obseruatione digna reperire poteris.

Resp. Nec negat Grammatica plura his tribus inueniri posse. Illa autem satis putauit esse ad confirmandam veterem loquendi consuetudinem.

Quæst. Satis sunt illa quidem, superque, nisi tu rationem aliquam inuenias, qua Grammaticam hac in parte excuses:

Resp. Non opus est alia excusatione, quàm si Solatio. dixerò multa licuisse veteribus, quæ apud nos nullo iam sunt in usu.

Quæst. Non reprehendo tuum de hisce iudicium: illud tamen me malè habet, quod non satis constar de genere vocabuli (anuis) quod docet Grammatica ex Terentio, genitium esse à voce (anus.)

De genere
vocabuli
anuis.

Resp. Quid habes quod hic meritò tibi displiceat?

Quæst. Videtur Plautus genere masculino hanc vocem viurpasse.

Resp. Lippis atq; consoribus (quod aiunt) satis constat animum esse feminini generis.

Quaest. Mutabis fortassis sententiam, si diligenter perpendas quomodo loquatur Plautus in Rudente : cuius haec sunt verba : Neque digniorem censeo vidisse animum me quenquam.

Solutio.
Vide indicem.

Resp. Sapius leges apud Plautum, Terentium, & alios pronomen quisquam in hac ipsa terminatione esse communis generis, cuius (nibrevitati studerem) plurima proferre possim exempla. Rara tamen sunt haec, nec temerè imitanda. Atq; hoc etiam annotandum est pueris de eo, quod docet Grammatica de terminatione dativi singularis huius declinationis aliquando in (u) Plura enim occurrunt inter legendum exempla, quàm quae in Grammatica exprimuntur.

Quaest. Satis es in respondendo dexter, & felix. Tentabo te tamen vnica adhuc obiectiuncula de terminatione accusatiui pluralis in hac quarta declinatione.

Obiectio.

Resp. Accusatiuus pluralis à nominatiuo singulari huius declinationis in us, exhibet semper in us.

Quaest. Artus igitur habet in accusatiuo plurali artus quoq; , an non? Est enim vox artus 4. declinationis.

Resp. Artus in numero plurali facit in accusatiuo artus.

Quaest. Aliter loquitur Plautus in Menachmis,

nachmis, actu quinto, scena secunda : Ita mihi imperas, ut ego membra huius, atque ossa, atque artua comminuam illo scipione, quem ipse habet.

Resp. Est & hac quoque dictio artus in illorum heteroclitorum genere ponenda, quæ vocant luxuriantia siue redundantia. Legimus enim artus, masculini generis, & artum neutrius generis, à quo in accusativo plurali est artua, non autem artus, ut à cornu, cornua, quod à pueris est diligenter observandum.

Solutio.

Artus & artu.

Quæst. Volueram hîc huic quæstioni finem imponere. Venit autem mihi in mentem (quod penè oblitus eram) id quod notatu est dignissimum de dictione ficus pro fructu, quod vno ferè consensu affirmant Grammatici esse quartæ huius inflectionis, & ablativum pluralem facere in *ubus*. Atque hoc etiam ex faceto Martialis in Cæcilianum loco colligere licet, cuius hæc sunt verba.

De ficu pro fructu digna annotatio.

Cum dixi ficus, rides quasi barbara verba,

Et dici ficos Cæciliane inbes.

Dicemus ficus quas scimus in arbore nasci :

Dicemus ficos Cæciliane tuos.

Resp. *Quid sibi volunt hæc tam altè petita ?*

Quæst. Vocem ficus esse quartæ inflectionis, cum fructum vel arborem significat, facere tamen ficos in ablativo plurali contra plerorum-

que Grammaticorum, atq; adeo Martialis ipsius sententiam.

o Resp. *Vix credo te posse hanc tuam assertionem probati alicuius scriptoris autoritate confirmare.*

Quæst. *Sunt hæc Plauti verba in Rudente, Actu quarto, Scæn. quarta. Ficus victitamus aridis.*

Resp. *Manifestum est hoc testimonium, esse hoc vocabulum ficus in hac significatione tam secunda quam quarta declinationis contra plurimarum opinionem. Ego tamen ut pro me ipso respondeam, non puto apud alios autores posse facile hanc vocem, in hac præsertim significatione, secunda declinationis esse ostendi.*

Quæstio de quinta declinatione.

- II *An omnia nomina quinta inflexionis declinentur secundum terminationes casuales eiusdem declinationis in utroque numero?*

Prefatiuncula.

Quæst. *Peruenimus iam tandem ad quintam & ultimam nominum Latinorum declinationem, de qua pauca quoque restant dicenda, ut undique muniantur rerum Grammaticalium rudiores, ut quancunque in formam sese vertant, & commurent subdoli & vafri disputatores, vel potius astuti & versipelles cauilatores,*

latores, habeant ad manum (quod aiunt) & in promptu, quo aduersariorum captiunculas nullo negotio eludant & deuinent. Quæ igitur in hac quoque classe alicuius momenti occurrent, breuiter & succinctè, vt poterimus, perstringemus. Eo autem strictius tecum hic agam, quo pauciora reperio, quæ contra terminationes casuales in hac declinatione obijciam.

Resp. *Nihil tu quidem (vt video) intactum relinques. Profer itaque quicquid hic quoque dubij habeas, in quo, vt in alijs, tibi (vt potero) breuiter satisfaciam.*

Quest. De terminatione genitiui singularis in hac declinatione agam potissimum; qui quidem casus iuxta Grammaticæ canones est imparisyllabicus, hoc est vincit nominatiuum singularem numero syllabarum, & exit semper in *ei*, syllabis diuisis.

Obiectio de genitiuo singulari.

Resp. *Hæc ego tibi facile concedam.*

Quest. Ego etiam hic te falsitatis facile conuincam.

Resp. *Videamus quàm possis viriliter hoc quod tam audacter in te suscepisti, præstare, & defendere.*

Quest. Vocabulum *fames*, vbique obuium, *fames*. constat quintæ esse declinationis, nec tamen plures habet syllabas in genitiuo singulari, quàm in nominatiuo, nec genitiuum facit in *ei*, sed in *u*.

Resp. *Non est fames quinta declinationis, sed tertia.*

Quest. *Non potest esse tertiæ declinationis, quia habet ablatiuum in e longum, vt patet in hoc carmine.*

Virgilius 4.
Georgico-
rum.

Amisiss (vt fama) apibus, morboq, fameq.

Resp. *Quid si dicam produci e per cæsura?*

Quest. *Hoc fieri non potest, quia non producit post pedem absolutum, nec referri potest ad vllam cæsurae speciem. Imo constanter affirmauerim nunquam legi e in fame breuem apud vllum melioris notæ poetam.*

Solutio.

Resp. *Ingenue fateor fuisse quidem olim vocem fames quinta declinationis, esse tamen nunc tertia declinationis, retinere tamen e in ablatiuo breue more nominum quinta declinationis, cuius & olim fuit apud veteres.*

Genitiuus
singularis
huius de-
clinatio-
nis in e.

Quest. *Nolim vltius tecum de hoc vocabulo contendere. Inuenio nihilominus multa apud Poetas nomina huius declinationis quæ habent genitiuum singularem in e, vt apud Virgilium: Libra die, somnique pares vbi fecerit horas. Et vt non dicas esse vnicum hoc exemplum, legere est apud eundem: Acie pars. Et apud Horatium, constantis iuuenem fide. Ouidius quoque de Tereo: Vtque fide pignus dextras vtriusque poposcit. Nec abhorrent solutæ orationis fide digni scriptores ab hac locutione. Hæc omnia, & his multò plura profert doctissimus*

doctissimus Erythræus in suis in Virgilium annotationibus super hoc ipsum vocabulum die, quo te breuitatis gratiâ remitto.

Resp. Probe mihi nota sunt hæc omnia, addo etiam, legi hunc genitiuum aliquando in ij, aliquando etiam in es, quorum omnium apud eundem Erythræum exempla loco citato inuenies: sunt tamen omnia hæc vetera, nec hodie imitanda.

Quest. Hæc si probe obseruauerint studiosi iuuenes, ad omnia sophistarum argumenta facile respondebunt, quæ obijci possunt in hac declinatione.

DISPUTATIO DE NOMINVM propriorum genere.

QVÆSTIO.

*An vera sint regule Grammaticales de generibus
nominum propriorum?*

12

*Q*uest. Cum videam socios meos charissimos, qui huc usque disputarunt (viri clarissimi) multa in medium attulisse, quibus vtrinque pensitatis, & examinatis per mutuas interrogandi & respondendi vices, tantum abest, ut aliquod inde detrimenti acceperint rei Grammaticalis reglæ, & præceptiones, ut potius hac ratione illarum veritas clarior & manifestior,

Præfatiuncula.

festior, tenebris discussis & profligatis appareat: volui & ego virium mearum periculum facere in illarum regularum veritate excutienda, quæ traduntur in Grammatica de generibus nominum propriorum. Illas si tu veras esse defendis, qui respondendi munus in te hodierno die suscepisti, primo mihi hoc loco expedi, cuius status esse generis propria nomina Diuorum, virorum, fluuiorum, mensium, & ventorum.

Regula.

Resp. *Hæc omnia ex regula facile dignoscuntur esse masculini generis: propria, quæ maribus tribuuntur, mascula dicas.*

Quest. Vt ergo primum à primo exordiar, expone cuius sunt generis nomina Deorum propria?

Resp. *Sunt illa omnia masculini generis.*

Cupido.

Quest. Erit igitur etiam masculini generis Cupido Veneris filius, amorum ille Deus apud omnes poëtas decantatus, & celeberrimus.

Resp. *Est sanè Cupido satis celebris, & notus poëtis omnibus, quos puto omnes de eodem nunquam nisi genere masculino locutos fuisse.*

Horatius.

Quest. Non videris mihi satis attentè legisse, quæ scribit Horatius Sermorum libro primo, Sermonem quoque primo.

Resp. *Quid offendis in illo Sermonem quo probes Cupidinem non esse masculini generis?*

Quest. Citato loco, tu ipse feres iudicium, Sunt enim hæc verba Horatij. At bona pars hominum

minum decepta cupidine falsa. Nonne vides quam fallacis Dei tutelam in te susceperis?

Resp. Tu potius fallax es meritò censendus, qui mihi hoc pacto illudere conaris, vel re vera falsus es, si hac ex animo proferas, ut Cupidinem Deum probes esse fœminini generis.

Quest. Cuius tu generis censes esse adiectivum (falsa) quod ego in hoc Horatij versiculo cum cupidine coniunctum esse reperio?

Resp. Quis est in re Grammaticalitam rudis, qui nesciat Adiectivum (falsa) esse fœminini generis?

Quest. Erit igitur Cupido necessariò fœminini generis. Fallet ergo hæc regula, quæ docet omnia Deorum nomina esse generis masculini.

Resp. Disputas tu quidem fallaciter, & captiosè. Non enim est cupido in hoc loco Dei nomen, sed capitur pro auiditate, siue avaritia, & nimio habendi desiderio, in quo sensu, & significatione est generis fœminini.

Quest. Video non posse tibi dolo malo imponi. Ego autem hæc tentandi gratiâ tantum huc vsq; attuli. Agam verò deinde sincerè & sine fraude, seriòque affirmo, te id quod postremò respondisti, firmiter probare non posse nempe cupidinem pro habendi cupiditate esse semper fœminini generis.

Resp. Si quid hic erravi imprudens, tu me rectius

*Hæc quæ se
quuntur ad
hunc asteriscum
cū iam de-
mum addun-
tur.*

rectius doce.

Quest. Constat cupidinem in illa quam tu attulisti significatione, legi sæpius in masculino genere.

Resp. *Expecto ut hoc probes.*

Quest. Sordidus cupido reperitur apud Horatium.

Resp. *Sit ita ut dicis. Non video tamen cur non hoc dicatur de Cupidine, Deo videlicet amoris.*

Quest. Merum est hoc cauillum. Sed adducam locum manifestiorem ex Seneca, qui ita loquitur : Auri cæcus cupido, teste Coupero in magno suo Thesauro. Memini etiam me apud Plautum hanc ipsam vocem in hac etiam significatione legere in masculino genere.

Resp. *Non negauiero hæc ita esse ut dicis, sed rarissimè in hoc genere reperitur, cuius admonuisse industrios lectores non omninò est superfluum, id quod velim præ alijs, rei literariae tyrunculos præcipuè observare,*

Quest. Multum proderit, si hæc & similia diligenter annotent. Sed iam responde de fluuiorum nominibus, an illa omnia sint masculina.

Resp. *Sic est omninò statuendum, si salva manere debeat Grammatica auctoritas.*

Styx, Cocytus, Lethe.

Quest. Styx, Cocytus, Lethe, fluuiorum nomina esse num negaueris?

Resp. *Quid hinc sequetur incommodi, si tibi hoc*

hoc concessero?

Quest. Sunt hæc omnia fœminini generis: ergo non sũnt omnia fluuiorum nomina masculini generis, vti docet regula Grammaticalis.^c

Resp. *Non sunt hæc fluuiorum, sed stagnorum* *Responsio.*
nomina, non faciunt itaque contra hanc regulam: Sunt præterea voces Græca, & apud Græcos fœminini generis. Non est ergo mirum si apud Latinos cum Adiectiuis fœmininis iuncta reperiantur.

Quest. Vis igitur illam regulam de fluuiorum nominibus prorsus Latinis esse intelligendam?

Resp. Sic volo. Græca enim ad Græcam originem sunt referenda.

Quest. Legimus tamen Abydos in genere *Abydos.*
fœminino, cum constat nihilominus nomen esse fluuij.

Resp. Abydos Græca est etiam dictio, vt & superiora à te citata, siue stagnorum, siue paludum nomina. Suspicio quoque esse freti, potius quam fluuij nomen, atque hac ratione ab hac regula excludi. Aut si dicerem esse Abydos opidi nomen ad ripam illius freti collocati, vbi magna solebat esse Ostrearum copia, ac proinde fœminini generis, non video qua ratione possis, quod dixi, refutare.

Quest. Sint hæc Græca & apud Latinos fœminina, quia apud Græcos sunt eiusdem generis: ego tamen in Latinis ostendam fluuij nomen fœminini generis.

Resp.

Resp. *Hoc ipsum efficies fortassis ad Calendas Gracas.*

Albula.

Quest. Imo sanè his ipſis Calendis Maijs. Sic enim reperio apud Poëtam (ſi bene memini) Ouidium : Albula pota Deo.

Resp. *Eſt hæc oratio figuratiua. Non enim refertur adiectiuum (pota) ad ſubſtantiuum Albula, ſed conuenit genere cum dictione aqua ſubaudita, per figuram Syntheſin. Eſt itaq; oratio huic ſimilis : Centauro inuehitur magna, ſcilicet nani. Vel huic : Tranſtulit in Eunuchum ſuam, videlicet Comediam, vel fabulam.*

Quest. Siccine omnia eludis per figuram? quomodo tandem reſpondebis ad hunc locum è Cæſaris Commentarijs, nempe libro ſeptimo peritum : Ad opidum Gergoniam ſecundum flumen Elauer? Hiccine etiam dices ſubintelligi vocem aquam : vel affirmabis orationem eſſe figuratam?

Flumen Elauer repidam
Iader de fl.
legimus apud
Luca-

Resp. *Habeo aliud quod hîc reſpondeam, eſſe ſcilicet hunc fluminem masculini generis.*

Quest. Qua ratione poteſt hoc ita fieri, hoc præſertim loco, cum ſatis conſtet eſſe accuſatiui caſus per appoſitionem cum dictione flumen eiſdem caſus?

Resp. *Vox eſt barbara, & indeclinabilis, vernaculum nomen illius gentis retinens.*

Quest. Hoc tuum eſt commentum. Sequitur

tur enim statim in eodem loco : Ab altera Elaueris parte iter facere cœpit.

Resp. Habent tamen alia exemplaria : ab alia fluminis parte.

Quæst. Sed pro me facit, quod Glareanus in suis ad hunc locum annotationibus integrè ferè hanc vocem inflectit. Reperies enim ibidem in Genitiuo Elaueris, in accusatiuo Elauerem, in ablatiui Elauerè. Glareanus.

Resp. Licuit illi ita loqui, cum vox hac a proprio idiomate paulum deflexa, admittat facilè in obliquis tertia declinationis terminationes.

Quæst. Sentis igitur (vt quod pluribus est à nobis circa hoc nomen disputatum, in pauca conferam) esse hanc vocem sua origine barbaram, posse tamen non inepte iuxta terminationes tertiæ inflexionis variari, atque ita esse, vt & alia fluuiorum nomina, masculini generis. Responsio. S

Resp. Ita prorsus sentio. Permitto tamen hanc meam sententiam doctiorum iudicio, & censura. Obiectio de proprijs virorum nominibus.

Quæst. Pergamus iam ad propria virorum nomina (satisfacis enim mihi de fluuiorum nominibus) in quibus ego nonnulla reperio neutrius generis contra regulam.

Resp. Si huiusmodi aliquod habes, recense. Ego enim non memini me legere.

Quæst. Apud Terentium est Dorcium, in Phormione. Sunt item apud alios Comicos Alij volunt esse nomen mulieris, & fortasse rebus.

COS

cos alia, præsertim apud Plautum, ubi multa reperies virorum propria in (*um*.)

Resp. Non eo inficias esse Dorcium apud Terentium serui nomen, nec negabo posse & alia apud alios reperiri in *um*, seruatorum nomina. Sed quis tibi dabit hæc nomina esse neutrius, & non masculini generis?

Quæst. Hoc euincit ipsa ratio, quia multa sunt mulierum nomina in *um* neutrius generis, deberet etiam virorum nomina in *um* esse eiusdem generis.

Resp. Nego esse vlla propria mulierum nomina in *um* neutrius generis: Apud Terentium reperiō inter alia, tria mulierum nomina in *um*, eaque semper fœminini generis, videlicet Glycerium, Philotium, Phanium. Multo autem plura passim occurrunt in Plauto: sed semper iunguntur cum adiectiuis fœmininis, nunquam autem cum adiectiuis (quod memini) neutrius generis.

Regula
Grammaticalis.

Quæst. Vel erunt illa neutrius generis, vel falsa erit regula hæc, omnino (opinor) quæ in Grammatica extant, generalissima. Attamen ex cunctis, quæ diximus ante, notandum, omne quod exit in *um* seu Græcum, siue Latinum, esse genus neutrum.

Resp. Est illa regula probe intellecta maxime quidem generalis, ita ut nullam omnino admittat exceptionem, meo sane iudicio. Loquitur autem de nominibus appellatiuis, non autem de nominibus proprijs.

Quæst.

Quæst. Videris aliquid dixisse, præsertim si loquamur de nominibus mere Latinis. Sed quid de Græcis est censendum, cuiusmodi sunt Glycerium, & Philotion & similia? Cuius sunt hæc apud Græcos declinationis?

Resp. *Sunt tertiæ declinationis simplicium.*

Quæst. Cum vero desinant apud Græcos in *on*, nonne satis constat esse neutrius generis? Duæ namque sunt terminationes finales nominativi singularis in hac declinatione, nempe *os*, & *on*. Continet autem sub se terminatio *os*, masculina, fœminina, & communia: terminatio verò *on*, tantum neutra.

Resp. *Est unicuique lingua sua quedam & peculiaris proprietas. Fieri potest, quòd hæc nomina, siue compositionis, siue derivationis respectu, in Græca lingua occupent locum Appellativorum, atq; hac ratione sint neutrius generis. Sed nihil hîc statuo. Ego namque non sum Græcus. Mihi sufficit quòd hæc nomina muliebria sint apud Latinos fœminini generis iuxta regulam.*

Quæst. Si liberet tecum obstinatè contendere, possem ratione satis fortasse probabili quod hoc loco respondes, conuellere. Sed obijciam pauca de urbium, & oppidorum generibus, ubi te scio per omnia velle regulas Grammaticales tueri & defendere.

Resp. *Quod in me semel suscepi, illud æquum est, ut quacunque potero ratione tutarer.*

H

Quæst.

Obiectio de
generibus
urbium, &
oppidorum.

Quaest. Urbium itaque, & oppidorum nomina statuis omnia esse foemina, nonne?

Resp. Non sic statuo. Aliter enim statuitur in Grammatica. Pauca namque excipiuntur masculini generis, pauca neutrius, unum autem Anxur utriusque generis est, masculini scilicet, & neutrius.

Quaest. Exprimuntur ne omnia urbium & oppidorum nomina in illa exceptiuncula, quae sunt ab illa generali exceptione excipienda, ita ut omnia praeterea, quae illic non habentur dici possunt foeminini generis?

Resp. Non ita existimandum esse sentio. Volunt enim alij Grammatici omnia nomina urbium, & oppidorum in unum esse neutrius generis, quorum tamen ibidem nulla sit omnino mentio, ut Londinum, Eboracum, Brundisium, & similia. Sunt item masculini generis, Epidaurus, Samirus, & alia quadam apud autores passim obuia, ut & multa pluralia in (i) veluti Gabi, Philippi, Locri, & quae sunt eiusdem generis.

Quaest. Sed illa ipsa quae excipiuntur, suntne eiusdem generis, cuius in illa exceptione perhibentur esse?

Resp. Ita sane prorsus.

Præneste.

Quaest. Præneste igitur neutrius generis esse semper statuendum est?

Resp. Sic docet Grammatica. Nec memini me legere alterius generis.

Quaest.

Quaest. Imo docet alibi esse fœminini generis. Contraria igitur, vel saltem diuerſa de re eadẽ docet, nec ſibi ipſi ſatis conſtat.

Reſp. Vbi quaſo docet Præneſte eſſe fœminini generis?

Quaest. In illo loco, vbi hæc habentur verba: Præneſte ſub ipſa.

Reſp. Iam tandem memini vbi illud ſit, nempe Solutio.
in figura Syntheſi; ſic itaque tibi ex eodem loco reſpondeo: non referri pronomen Ipſa ad dictionem Præneſte, qua præceſſit, & cum qua non poteſt genere conuenire, ſed ad ſubſtantiuum vrbe, qua ſubauditur. Eſt itaque hæc locutio figurata, qua per Syntheſin excuſari ſolet.

Quaest. Quomodo autem excuſas (quid enim tu non excuſare ſoles?) illud, quod mihi in hac quaſtione de ciuitate Argos obijciendum reſtat?

Argos.
Obiectio.

Reſp. Obyce demum, vt ſic tandem, ſi non in promptu ſit, de excuſatione mihi præmeditari liceat.

Quaest. Argos in illa exceptione traditur eſſe neutrius generis, alibi vero affirmatur eſſe masculini generis.

Reſp. Hæc non pugnant. Poteſt enim vna & eadem dictio, & eſſe neutrius, & masculini generis. Si docuiſſet vero Grammatica Argos eſſe ſolummodo neutrius generis, poſtea autem alibi affirmaret eſſe masculini generis, alia res eſſet.

Quaest. Ita proriùs docet alibi nec te latere

possunt hæc illius verba: Mascula duntaxat cœlos vocitabis, & Argos. Qua ratione itaq; hic affirmat esse neutrius generis?

Resp. *Me non latent tua nuga, tui doli, tua impostura, & fallacia. Totus, quantus quantus es, ex astutijs & fraudibus es compositus.*

Quæst. Ne sæui tantopere. Mitte, quæso, verba, & responde.

Solutio.

Resp. *Detorques illa verba ad tuum propositum confirmandum. In priore enim exceptione loquitur regula de Argos in numero singulari, quod est neutrius generis. In altera vero, quam tu postremo adduxisti, sit sermo de Argis, quod in plurali numero tantum est masculini generis.*

Quæst. Non habet hoc vocabulum (Argi) singularem numerum, non potest ergo esse neutrius generis in numero singulari, quem non habet.

Resp. *Quo pacto probabis dictionem Argos non habere singularem numerum?*

Regula Gram-
maticalis,

Quæst. Probabit pro me Grammatica in regulis constructionis, ubi sic scriptum reperio. Verum si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ declinationis fuerit, in datiuo, aut ablatiuo ponitur, adiicitque exempli loco: Colchus, an Assyrius, Thebis nutritus, an Argis? Audis ergo Argos pluralis duntaxat esse numeri.

Responsio,

Resp. *Est re vera (Argi) pluralis duntaxat numeri,*

numeri, cuius numerum singularem non reperio. Argos enim nutrum, in numero singulari, quod habemus est origine Gracum, nec puto facile reperiri nisi in hac voce solum, in hoc numero.

Quaest. Satis est de priorum nominum regulis huc usque disputatum. Pergant alij contra nominum appellatiuorum, siue communium regulas, si velint, obijcere.

DISPUTATIO DE NOMINIBVS appellatiuis, siue communibus.

QVAESTIO.

*Annihil contineant in se falsitatis, quae traduntur 13
de generibus nominum appellatiuorum, siue communium regula?*

Q*uest.* Non ego is sum (Auditores optimi) Praefatiuncula
qui longa aliqua, & polita oratione aures
vestras demulcere potero, cum tenuis sit & ieiuna, mea in dicendo facultas, resque ipsa potius postulare videtur, ut concisis & strictis interrogationum, & responsionum vicissitudinibus inter nos mutuò concertemus, quam ut verbis phaleratis, longisque perorandi ambagibus tempus conteramus. Ut igitur qui ante me potestremus acriter, & vehementer disputauit, priorum nominum regulas Grammaticales oppugnauit,

pugnauit, quas contra fortiter est tutatus qui respondendi vices sustinuit: ita & nobis hoc idem est duobus, hac hora, & loco, vobis videntibus, & audientibus strenuè præstandum in illis Grammatices præceptionibus, quæ traduntur de generibus nominum appellatiuorum, siue communium. Sed cum sit amplissimus in hac quæstione disputandi campus, ego rem in pauca contraham, & præcipua quædam capita solummodo attingam, de quibus, quæ tua sit sententia (condiscipule suauissime) rogo vt mihi non grauatim exponere digneris.

Resp. Interroga quæ volueris, me nec tardum, nec minus in respondendo inuenies.

Quæst. Prima regula generalis de cognoscendis nominum appellatiuorum, siue communium generibus, de cuiusmodi nominibus traditur?

Resp. De nominibus parisyllabicis, siue non crescentibus genitiuo, hoc est, quorum genitiuus sit par nominatiuo syllabis; vel de nominibus, quorum genitiuus tot habet syllabas, quàm nominatiuus, quæ regulariter erunt omnia fœminini generis.

Obiectio.

Quæst. Sed huiusmodi nomina sunt omnia primæ & quartæ declinationis: nonnulla item secundæ, & nonnulla tertiæ. Erunt ergo hæc omnia secundum tuam sententiam fœminini generis.

Resp. Erunt sane regulariter. Verum admit
tit.

*tit hac regula multas exceptiones, quemadmo-
dum nulla ferè ita est generalis, cui non hoc idem
accidat.*

Solutio.

Quest. Nihil tu quidem apertè, & simplici-
ter respondes: sed omnia subdole eludis, vel per
figuras, vel per nescio quas exceptiones, & di-
stinctiones.

Resp. Ego quidem omnia ago aperte, & simpli-
citer, nihil eludo, sed ita excipio, & distinguo, ut me
vel docuit Grammatica, vel me cogunt tua sophis-
mata.

Quest. De exceptionibus tuis postea vide-
bimus, iam de eo acturi, quod modo affirma-
bas, nempe primam regulam de cognoscendis
nominum appellatiuorum, siue communium
generibus, tradi de dictionibus non crescenti-
bus genitiuo.

Resp. Habes ne quod inre reprehendas in hac
responsione.

Quest. Multa, at hoc in primis, quòd hæ di-
ctiones Respublica, & Iusiurandum referantur
ad hanc regulam, cum tamen satis constet eas-
dem crescere in genitiuo, si modo crescere in
genitiuo, sit habere plures syllabas in genitiuo,
quàm in nominatiuo.

*Instantia de
dictionibus
Respublica
& iusiuran-
dum.*

Resp. Non sunt hæ dictiones simplices, sed com-
positæ.

Solutio.

Quest. Quid hoc ad propositum? Quasi
verò non pertineant ad hanc regulam dictiones

H 4 compositæ,

compositæ, cuiusmodi sunt, graiugena, agricola, incola, accola, aduena, & non pauca similia.

Resp. Esto. Non sunt tamen huiusmodi composita, qualia sunt hæc duo, hoc est, à nomine substantiuo, & adiectiuo integrè, quod in omnibus casibus, genere, numero & casu cum eisdem conuenire possit, nisi quòd longus temporis usus, & recepta loquendi consuetudo eadem pro simplicibus usurpasset.

Obiectio.

Quest. Nihil agis sic distinguendo. Vno enim verbo hanc tibi respondendi in hoc argumento viam facile præcludam Satis enim liquet manifestò, omnia nomina ad hanc regulam pertinentia, crescere in genitiuo, vt exempli gratiâ, musarum à musa, mensarum à mensa, atque adeo in illis ipsis vocabulis, quæ exempli loco in hac regula proponuntur, veluti carniū à caro, caprarum a capra, nubium à nubes.

Solutio.

Resp. Quid tu profeceris sic canillando, esto penes alios iudicium. Intelligitur enim regula de genitiuo singulari, tu verò sophisticè agis de genitiuo plurali.

Obiectio.

Quest. Multa tamen sunt nomina ad hanc regulam spectantia, quæ carent omnino numero singulari.

Solutio.

Resp. Sunt illa vel heteroclita, quorum genus ex heteroclitorum regulis cognosci possit: vel in illis fingendus est numerus singularis, à quo analogicè

logicè siue regulariter deducantur.

Quaest. Non ita adhuc te dimittam, ut ut dextrè satis respondere videaris. Sunt namque & ^{Alia Obiectio.} simplicia, & singularia sub hac regula contenta, & comprehensa, quorum genitiuus singularis crescit, siue superat nominatiuum singularem syllabarum numero.

Resp. Non novi huiusmodi nomina. Tu, si memineris, subiice mihi in memoriam.

Quaest. Omnia quæ curant (inquit ille) senes meminerunt. Tu verò puer hæc non curas, quæ contra te faciunt.

Resp. Tum dicas contra me facere, cum ad illa à te prolata respondere nequeo. Recense igitur.

Quaest. Aquai, aulai, aurai, terrai, frugiferai, pictai, & pleraque alia. ^{Aquai &c.}

Resp. Hæc sunt prisca & obsoleta, nullòque ^{Solutio.} hodie in usu.

Quaest. Crescunt tamen in genitiuo. Non itaque videntur posse referri ad primam regulam.

Resp. Non satis est hoc, nisi crescerent etiam in reliquis obliquis. Nec crescunt simpliciter, sed ex resolutione diphthongi in suas vocales per diæresin.

Quaest. Nolo te arctius premere, sed veniam ^{Hæc adhuc asteriscum* iam adduntur.} iam ad illa ipsa exempla, quæ in Grammatica ponuntur in prima regula generali de non crescentibus genitiuo, affirmanturque esse scemini

Capra masculini generis.

nini generis, scilicet capra, capræ, nubes, nubis, quæ tamen ego reperio masculini generis.

Resp. Si tibi hac affirmanti vis fidem adhiberi, proba, quod dicis exemplo ex probato aliquo autore adducto.

Quæst. Quod primum proposui, primum etiam confirmabo Plauti autoritate, qui sic loquitur in Mercatore, actu secundo, scæna prima: Mercari mihi visus sum formosam capram, ei ne noceret, quam domi ante habui capram, neu discordarent, si ambo in vno essent loco.

Resp. Quid hic reprehendis?

Quæst. Dico hinc apertè colligi posse contra regulam, esse hanc vocem capram masculini generis.

Resp. An quia dicit formosam capram?

Quæst. Derides? Imò quia de duabus loquens, inquit, Si ambo in vno essent loco.

Resp. Iam intelligo, vis nempe capram esse masculini generis, quia adiectiuum (ambo) affirmatur de utrisq; illis, de emptitia inquam, & de illa quam domi habebat ante.

Quæst. Rectè coniectas.

Solutio

Resp. Idem hic respondeo, quod prius in disputatione de terminationibus casualibus in tertia declinatione, ubi hanc adduxeras ex Plauti Amphitruono sententiam: Puer ambo anguis enecat. Fure enim apud veteres, ambo, & duo, communis generis.

Quæst.

Quaest. Mane dum. Est enim amplius aliquid quod in hac sententia iuniores, & minùs cautos turbare queat, quibus cupio modis omnibus esse satisfactum.

Resp. Quid illud est tandem?

Quaest. Nempe quod in altera huius sententiae parte accusatiùs capram praecedit verbum (noceret).

Resp. Fit hoc per Antiptosin, quod loquendi genus apud Plautum est frequentissimum, eoq; diligentius à pueris observandum.

Quaest. Audiamus iam tandem quid pro dictione nubes respondere possis, quam Plautus etiam protulit genere masculino, terminatione verò in *us*, in recto singulari, in paulò superiùs citata Comœdia, actu quinto, scena prima, his verbis: **N**ubis ater, imberque instat.

Nubes genere masculino.

Resp. Si tam facile de genere, quam de terminatione respondere possim, salua res esset. Quoad terminationem enim vox *nubes* est ad illud nomen heteroclitorum genus referendum, quae sub diuersa terminatione idem genus retinent, ut *apes*, & *apis*, multaque similia.

Quaest. Illud mihi non displicet de terminatione: de genere autem quid ais?

Resp. Locus est manifestior, quam ut negari possit. Quid si autem responderim locum dupliciter esse corruptum: scilicet primo ut sit *ater* pro *atra*: deinde inuersum esse verborum ordinem: *nubis ater*,
Solutio.
Plautina
ditio legit
nubis atra.

ater, imberque instat : pro ater imber, nubisquo instat.

Quest. Probabilis profectò esset hæc coniectura, nisi repugnaret omnium editionum fides, in quibus vno consensu sic scriptum reperimus.

Resp. Destituor hic omnium lexicorum ope, qua unanimiter affirmant hanc vocem esse fœminini generis. Est igitur respondendum, vel esse hoc loco figuram Synthesin : vel suo & peculiari more Plantum pro libertate veteribus concessa, protulisse vocem nubes genere masculino, quod nunquam alibi memini me legere.

Alia
Obiectio.

Quest. Iam veniam ad illam ab hac prima regula exceptionem, quæ inter reliquas videtur maxime generalis, de nominibus Latinis factis à prima declinatione Græcorum in *as*, vel in *es*, cuiusmodi omnia, quotquot tandem fuerint, asserit illa exceptio, sine exceptione esse masculini generis.

Resp. Hiccinè quoq, conaberis nodum in scirpo querere?

Quest. An lateat in hac exceptione nodus aliquis, nec ne, mox fortassis audies. Nam charta, margarita, cataraçta, catapulta, cochlea, gausapa, à Græcis primæ declinationis in *as*, vel *es* deriuantur, & tamen sunt fœminini generis. Quem habes ad hunc nodum protrudendum cuneum?

Resp.

Resp. *Malo nodo malus quarendus est cuneus, iuxta proverbiū. Sed quod tu hoc loco obijcis, ego propulsabo facile. Hic ego pro me facit tritum illud & vulgatum responsum, posse quidem vel generalissimam regulam, aliquam admittere exceptionem. Tenet igitur illa regula in plerisque, sed non in omnibus; in quorum numero sunt hæc paucula, à te modo recitata, quæ quidem (mea sententia, & opinione) sunt omnia, quæ contra hanc regulam, siue exceptiunculam produci possunt.*

Solutio

Quest. Ut ut non possint plura proferri contra hanc exceptionem, possunt tamen multa adduci contra reliquas ab hac regula exceptiones, quæ studiosis inter legendum observanda relinquō. Volo tamen vnum adhuc atque alterum exemplum adferre contra subexceptiunculas ab hac prima regula generali, præcipue vero de neutro, & communi genere.

Sequentia
ad hunc
asteriscum *
iam primum
adduntur.

Resp. *Quo tu plura protuleris, eo instructiorem efficies pubem scholasticam, ad huiusmodi telam evitanda. Sed cuius (quæso) sortis sunt, quæ in medium proferes?*

Quest. Inter non crescentia in genitino, quæ regulariter debent esse fœminini generis, excipiuntur neutra quædam in e, in quibus est dictio rete, quam lego apud Plautum in genere masculino.

Reis.

Resp. *In qua Comœdia?*

Quest. In Rudente, Actu quarto, Scena tertia,

Solutio,

tertia, hisce verbis : Vbi demisi retem, atque hamum.

Resp. *Est & hac dictio inter heteroclitica redundantia. Est enim & rete & retis.*

Perduellis
secundæ de-
clinationis.

Quæst. In illis quæ referuntur ad genus commune, est quod reprehendam in voce perduellis, non quidem quoad genus, fateor enim esse communis generis, sed quoad declinationem.

Resp. *Est perduellis tertia declinationis.*

Quæst. Aliud docent hæc Plauti verba in Milite glorioso, Actu secundo, Scena secunda : Curre in obsidium perduellis, nostris præsidium para. Vides perduellis esse hic secundæ declinationis.

Resp. *Quid ni possit esse genitivus singularis tertia declinationis ?*

Quæst. Imo loquitur de pluribus, ideoque necesse est ut sit dativus pluralis.

Solutio.

Resp. *Si ita esse contendis, puto olim fuisse in usu & perduellus, & perduellis, quanquam non sic inuenio apud illos (quod sciam) Lexiographos.*

Contra se-
cundam re-
gulam ge-
neralem.

Quæst. Pauca iam obijciam contra regulam secundam generalem de cognoscendis nominum appellatiuorum, siue communium generibus.

Resp. *Docet illa regula nomina crescentia, & acuentia penultimam genitivi singularis esse fæmini generis.*

Quæst.

Quæst. An non putas hoc nomen dos dotis, esse huiusmodi?

Dos, genere masculino.

Resp. Vel maxime.

Quæst. Est tamen masculini generis.

Resp. Vbi tandem?

Quæst. Apud Plautum in Menechmis. Sic autem loquitur ibidem: Ista, hæc solent: quæ viros sibi subseruire postulant: dote fretæ fero.

Solutio.

Resp. Hunc locum deprauatum esse suspicor: vel enim ita est legendum; Dote fretæ ferè, hoc scilicet sensu; mulieres, quæ dote magna & ampla viros cumulant, ea ferè, hoc est, plerumque, viros sibi subseruire postulant: Sed hæc mea est tantum coniectura. Vel hoc modo scribi debuit: dote fretæ fera. Viramque vero coniecturam doctiorum censura subijcio. Nam si, dote fretæ fero, scribatur in omnibus exemplaribus, necesse est, ut sit enallage generis, masculini scilicet, pro fœminino.

Enallage.

Quæst. Est sane utraq; hæc coniectura probabilis. Sed alius adhuc in hac sententia latet nodus (& sunt multæ huiusmodi locutiones apud Plautum) tibi in puerorum gratiam explicandus, & dissoluendus.

Alius nodus.

Resp. Quid præterea in hac sententia hæret dubij.

Quæst. Loquitur de fœminis neutro genere. Ista hæc (pro hæc) solent.

Resp. Familiaris est hic loquendi modus, præsertim apud veteres Comædiographos, ut de fœmi-

nis

nis loquentes, hæc vel hæ, dicant. Exemplorum multitudine supersedeo, quia ubiq; sunt obuia, perisq; sedulo observanda.

Quæst. Secunda hæc regula generalis (vt & aliæ fere omnes) multas admittit exceptiones, in quibus Grex dictio traditur esse masculini generis.

Resp. Nec immerito. Hoc enim genere usurpatur apud omnes probatos autores.

Obiectio de
nomine
(grecæ.)

Quæst. Non videris omnes probatos autores ea, qua debes, diligentia percurrisse. Lucretius enim hanc dictionem usurpauit genere feminino.

Resp. Profer locum.

Quæst. Libro de rerum natura secundo: Bucerixque greges sub eodem tegmine cæli.

Solutio.

Resp. Pleni sunt huius autoris libri obsoletis huiusmodi locutionibus, quas velim studiosi obseruent potius inter legendum, quam vt vel loquendo, vel scribendo imitentur.

Quæst. Paulo inferius post exceptionem de vocabulo grex, & nonnullis alijs monosyllabis docetur, esse terminantia in *er*, vt crater, masculini generis: inuenio tamen sæpius in Plauti Menechmis dictionem *spinter* in neutro genere.

Spinter.

Resp. Ex multis illis locis recita vel vnum duntaxat, & sufficiet.

Quæst. Scin' quod hoc sit *spinter*?

Resp.

Resp. Non pertinet hac vox ad hanc secundam regulam generalem, quia gravat penultimam genitivi crescentis, ideoq; pertinet ad tertiam regulam generalem.

Quæst. Est tamen *ωνθηρ*, *ωνθηρ* apud Græcos.

Resp. Sed repugnat & genus, & significatio. Est enim *σῆμινι* generis, & alterius significationis.

Quæst. Si demus, disputandi gratia, pertinere hanc vocem *σπιντερ* ad tertiam regulam de gravantibus penultimam genitivi crescentis, erit tunc masculini, non autem neutrius generis.

Resp. Imo refertur potius ad exceptionem de *neutralibus*: Est neutrale genus, signans rem non animatam, &c. Solutio.

Quæst. Non est vox *σπιντερ* inter illa in *er*, quæ ibi perhibentur esse neutrius generis.

Resp. Non recitantur illic omnia in *er* neutrius generis; quæ omittuntur verò, illa relinquuntur studiosis in bonorum autorum lectione notanda.

Resp. Inter alia plura, quæ adhuc produci poterant contra hanc secundam regulam, restat unicum hoc de dictione *mulier*, de qua hoc tantum quæro, nempe cuius sit generis, & quare? Mulier.

Resp. *Mulier* est *σῆμινι* generis (quod omnes norunt) sed cur ita sit, hoc est, per quam regulam

lam Grammaticalem, ego sanè non facîle dixerim

Quaest. Per hanc regulam : Sunt muliebre genus Syren, mulier, soror, vxor.

Resp. Ego tamen puto non rectè collocari sub hac classe acuentium penultimam genitiui crescentis, cum potius eandem grauet.

Quaest. Nunquam audiuisti tritos hos versiculos? Igni quid leuius? Fulmen : quid fulmine? venti : Vento quid? mulier : quid muliere? nihil.

Resp. Audiui quidem sapius. Non sunt autem tanta apud me, vel vetustatis, vel auctoritatis, ut mihi sufficiant ad penultimam huius vocabuli in genitiuo producendam. Scio enim omnia in ea huius regula esse fere Graeca, & producere penultimam genitiui crescentis.

Mulier melius ad tertiam regulam refertur.

Quaest. Referatur ergo ad tertiam regulam appellatiuorum, siue communium, grauantium antepenultimam genitiui crescentis, & adijciatur in fine illius exceptionis : Fœminei generis sit hyperdisyllabon in do, post, bacchar, sindon, gorgon, icon, & Amazon, in hac, vel simili aliqua additione : & mulier. Namq; hac melius sub classe locatur.

Resp. Hoc certè mihi perplacet. Sed nostrum non est de hisce rebus statuere.

Quaest. Nihil statuimus, sed exponimus tantum quid nobis videatur melius. Fruatur tamen quisque suo iudicio. Ego autem, ad me quod

quod attinet, mallet cum paucis rectè sentire, quam cum alijs innumeris corruptè loqui. Sed iam deinceps ad finem huius disputationis placeat experiri, quam dextrè possis ad illa respondere, quæ contra tertiam regulam de cognoscendis nominum appellatiuorum, siue communium generibus in medium producam.

Quæ sequuntur ad hunc asteriscum * in hac tertia editione adduntur.

Resp. *Habes & hîc quoque quod tibi minus placeat?*

Quæst. Atque hoc in primis, quod in neutralium exceptione pecten dicatur esse masculini generis.

Resp. *Cur verò ob hoc Grammatica nostra tantopere succenset?*

Quæst. Quia neutrius generis esse contendo.

Resp. *Qua ratione motus?*

Quæst. Plauti autoritate, qui hanc vocem genere neutro vsurpauit in Curculione, actu quarto, scena quarta: At ita me, volsellæ, pecten, speculum, calamistrum meum bene amasint.

Pecten genere neutro.

Resp. *Ridiculum est te velle hinc concludere* solutio, *pecten esse neutrius generis, quia pronomem meum sit eiusdem generis. Refertur enim ad postremum substantium calamistrum, cum quo expresse conuenit: ad volsella verò & pecten per supplementum, videlicet hoc modo, volsella mea, pecten meus.*

Quæst. Si hæc non adduxissem tui potius tentandi

tentandi gratiâ, quàm quòd reverâ sentiam pe-
cten esse neutrius generis, non ita te dimitte-
rem, cum alius insit in hac sententia scrupulus,
quem contra te vrgere queam : sed pergam ad
alia. Dic igitur quomodo pertineat nomen Iter
ad hanc exceptionem de neutralibus.

Iter.

*Resp. Cur non rectè referatur ad hanc excep-
tionem?*

Quæst. Quia faceret in genitivo singulari i-
teris, non autem itineris. Crescentiâ enim in
genitivo, vnicâ tantum syllabâ debent superare
nominativum singularem, non autem pluribus.

Solutio.

*Resp. Est genitivus itineris ab antiquo itinere,
quod iam exolevit, non autem ab iter, quod recep-
tione iam est in usu.*

Pecus.

Quæst. Pecus, quod ultimum est in hac neu-
trali exceptione nomen, in fœminino genere
reperitur apud Ovidium in cantione Polyphemi
ad suam Galatæam : Hoc pecus omne meum
est, multæ stabulantur in antris.

Solutio.

*Resp. Apage sis cum odiosa hac tua nugatione.
Convenit enim adiectivum multa non cum pecora,
sed cum pecudes, à pecus, pecudis fœminini gene-
ris, quod nomen in hoc carmine subauditur.*

Quæst. Obseruent ergo pueri esse & pecus,
pecudis, fœminini generis, & pecus, pecoris,
neutrius generis, atque etiam apud priscos pe-
cu, neutrum invariabile.

*Resp. Est hoc utique notatu dignum, illud præ-
cipue,*

cipuè, quod postremo adiecisti, de voce pecu, quæ nunc dierum usus est rarissimi, imò verò nullius prorsus. *

Quæst. Ut tandem huic disputationi finem imponam : in exceptione ab hac tertia regula generali, quæ postremo loco additur de quibusdam dictionibus, quæ dicuntur esse communis generis, non rectè videntur mihi collocari, nemo, & homo.

Nemo, &
homo.

Resp. Quid ? An non censenda sunt ita esse, cum certo certius sit, dici sapius hac vocabula tam de mare, quàm de fœmina ? Terentius namque in *Andria*, alicubi sic scribit : Scio neminem peperisse hîc.

Quæst. Rectè tu quidem hoc de vocabulo nemo observasti. Hinc tamen non sequitur hanc vocem vnquam reperiri coniunctam cum adiectiuo fœminini generis.

Resp. Ego tamen legi dictionem homo iunctam cum adiectiuo fœminino apud Ciceronem in epistola Sulpicij, qua illum consolatur de morte filiola, ubi scribit in hunc modum : Quæ, si iam diem suum non obisset, paulo post tamen ei moriendum fuit, quia homo nata erat.

Sulpicius ad
Ciceronem.

Quæst. Probat hic locus vocabulum homo dici de muliere. Non probat tamen esse fœminini generis. Participium enim (nata) non conuenit genere cum substantiuo (homo) sed cum Tullia subaudita, hoc modo : Morien-

dum ei fuit, quia ea (scilicet Tullia) nata erat homo. Ego igitur cum illis sentio, qui hæc duo vocabula nemo, & homo contendunt tantum esse masculini generis, in quibus est & Phocas, Grammaticus doctissimus.

Phocas.

Resp. *Sit & hinc quoque cuique liberum, quod sibi maxime arriserit, sequi, & amplecti. Tibi vero multis nominibus sunt deuincti prohi scholastici, qui hac tam sedulo, & magno cum labore ad illorum usum, & emolumentum collegeris.*

Noua est hæc
integra dis-
putatio.

DISPUTATIO DE HISCE AD-
iectiuis, *Vnus, totus, solus,*
ullus, & reliquis.

QVÆSTIO.

14

*An hæc adiectiua faciant gentinum singularem
in ius, dominum in i, ut docet Grammatica?*

Prefat. uicula.

Quest. Satis multa in his quæ hæctenus inter nos disputata sunt, sese obtulere inter discertandum de rebus Grammaticalibus, quibus instructi & præmuniti scholarum triuialium alumni (his enim præcipue nator hæc opera) sese facile contra omnium aduersariorum tela tutari possunt, quæ in hoc genere, ad labefactandam regularum Grammaticalium fidem adferri solent. Sed quia multa restant de hisce adiectiuis

adiectiuis dicenda, quæ a communi adiectiuorum trium terminationum inflexione recedunt, quibus, qui litigiosi sunt cauillatores imperitiorum ingenia turbare facile possint, volumus & illa quoque discutere & examinare, vt in hac etiam parte nihil fere relinquatur, quod industriis adolescentibus aliquid molestiæ exhibere queat. Dic igitur ingenuè & liberè quod tuum sit iudicium de horum adiectiuorum inflectione, vnus, totus, solus, alius, nullus, alter, vter, neuter, illorumq; compositis.

Resp. In plurali quidem numero conveniunt per omnia quoad inflectendi rationem, cum adiectiuis trium terminationum: in singulari verò numero variant. Faciunt enim genitivum in ius, dativum in i, ad morem secundæ declinationis pronominum.

Quest. Quàm mox in ipso responsionis tuæ initio laberis & impingis.

Resp. Vidor mihi tamen satis firmiter stare, & consistere.

Quest. Vide quàm tibi probe constes. Quo- *Inflantia.*
modo enim inflectuntur hæc omnia in numero plurali in omnibus casibus, sicut adiectiva trium terminationum, cum illa omnes casus habent integros in numero plurali: quinque vero existis, nempe vllus, alius, vter, & cætera carent vocatio in utroque numero?

Resp. Hoc innum aliquid reuer a nihilo est. Cum *solutio.*

enim quatenus ad inflectendi rationem quinque illa habeant nominativum pluralem per omnia similem nominativis pluralibus adiectivorum trium terminationum, ratio ipsa evincit talem debere esse vocativum, si modo eundem casum admitterent; cuius defectus non debet inflectendi modo, sed loquendi & scribendi consuetudini imputari & ascribi.

Obiectio de
adiectivo v-
nus.

Quest. Adiectivum unus, quod primum est in illorum adiectivorum à communi forma rebellantium numero, facit genitivum singularem masculini generis in *i*, contra regulam. Falsum igitur est quod affirmat Grammatica.

Resp. Doce hoc aliquo exemplo, si fidem tuis verbis apud me haberi cupias.

Plautus.

Quest. In Plauti Stichos, actu quarto, scen. sexta hæc leguntur: Ego, tu sum: tu, es ego: vni animi sumus. Vbi vides adiectivum unus convenire cum substantivo animi, qui est genitivi singularis, terminatur itaque in *i*, iuxta formam ordinariam adiectivorum trium terminationum, non autem in *ius*, iuxta regulam de hisce adiectivis traditam.

Resp. Quid si dixero esse substantivum animi pluralis numeri, & nominativi casus? quod si admitteris, tunc nihil obstat quo minus adiectivum unus retineat communem inflectendi formam.

Quest. Sed est nullo modo hoc admittendum. Docet enim Grammatica adiectivum unus non habere numerum pluralem, nisi cum iungatur

iungatur cum substantiuo carente numero singulari.

Resp. Hanc ego regulam ex secundo *Aeneidum* Virgilij monstrabo esse falsam. Sic enim ille ibidem: Satis una superque vidimus excidia. Similia quoque semel atque iterum legi apud Plautum, sed iam non occurrunt loci. Inuenies autem fortassis unum atque alterum exemplum in indice difficiliorum locutionum, quem (si Deus voluerit) ad calcem harum disputationum satis amplum & locupletem adiciemus.

Quaest. Solent poetæ frequentius metri gratiâ pluralem numerum pro singulari usurpare. Sed quid ad Plauti locum respondes?

Resp. Dico non esse hic legendum *uni animi diuisis & distinctis vocabulis, sed vnica dictione unanimi*, ut sit hoc loco *unanimi non substantiuum, sed adiectiuum, & conuenire cum substantiuo nos subaudito, quod est nominatiuus precedens verbum personale sumus.*

Quaest. Ostendam tamen hæc nomina adiectiua fere omnia regulariter variari secundum formam adiectiuorum trium terminationum.

Resp. Hoc si mihi demonstraueris, eris mihi magnus Apollo.

Quaest. Ex multis igitur hæc pauca diligentius considerato, tecumque apud animum perpendito. Cedo te mihi solæ solum. Ex Plauto Milite glorioso, actu quarto, scena secunda.

In

Solutio.

Responsio
ad Plauti locum.

Vni
alter, solus,
nullus, &c.
olim variata
secundum
formam
adiectiuo-
rum trium
terminatio-
num.

In Plauti Truculento, actu secundo, scena secunda : Quasi verò corpori reliqueris tuo potestatem coloris vlli capiendi. Ex Plauti Truculento, actu primo, scena prima : Sin alter alteri potius est, iidem perit. Ex Andria Terentij, actu tertio, scena quinta : Confiteori iure obligisse : quandoquidem tam iners, tam nulli consilij sum. Sed quid opus est vt plura recitem testimonia, cum hæc satis superque sufficiant, ad illud, quod institui probandum, nempe solere hæc adiectiua aliquando ad formam adiectiuorum trium terminationum variari?

Solutio

Resp. *Sunt hæc satis manifesta, & aperta, quibus contradicere non possum, facitque exemplorum multitudo à te modo adducta, vt credam posse & alia multa huiusmodi apud priscos observari. Concedo igitur sic solere aliquando veteres hæc & similia variare. Nobis tamen hodie recepta loquendi & scribendi consuetudo est retinenda, id quod sapius ante monui in similibus priscorum locutionibus. Quod enim illis tunc licuit, nobis nunc dierum non licet.*

Priscianus.

Quest. Sed vt magis confirmentur tenella puerorum ingenia in huius rei veritate, non pigebit huc ascribere, quæ Priscianus, Grammaticorum facile Princeps, libro sexto de hac huiusmodi adiectiuorum inflectione tradit, his verbis : Vetusissimi solebant (inquit) omnium genitium in *ius* terminantium, & in *i* datiuum,

&

& etiam in *i* genitium, & in *o* dativum in genere masculino, & in neutro, in fœminino verò secundum primam declinationem in *a* diphthongum proferre.

Resp. Grata erit pueris studiosioribus hæc Prisciani observatio, siue annotatio, cuius nomen, quàm libros illis magis notum & familiare esse arbitror. Sed hæc de hisce adiectivis monuisse sufficiat.

DISPUTATIO DE HETEROCLITIS.

QVÆSTIO.

Carere priores editione hac quoque disputatione.

An heteroclitorum regule nihil contineant quod merito reprehendi possit? 15

Q*uest.* Heteroclita, siue anomala (quod & nomen ipsum satis apertè demonstrat) nomina sunt, quæ sub aliorum nominum regulare inflectendi modum & rationem cogi non possunt, suntq; in illorum numero non pauca, quæ in sese multum difficultatis contineant, reiq; literariæ tyronibus multum molestiæ præbere possunt. Volamus igitur (si vacat) de hisce quoque inter nos, quanta fieri potest brevitate promore scholarum digladiari, ut & hic quoq; permutuas interrogandi & respondendi vices profligata omni Sophisticarum nebularum caligine,

Præfatuncula.

ne, & obscuritate, illorum quæ de his in Grammatica nostra traduntur, clariùs illucescat veritas.

Resp. Quo plus obscuritatis & difficultatis in sese contineant hæc nomina, eò studiosius est entendum, ut omnia quæ contra regulas de eisdem traditas adferri solent argumenta (quoad fieri potest) enucleentur, & dissoluantur. Propone igitur, quæ tibi in hac causa præcipuè videbuntur obijcienda, in quibus nihil dubito, quin tibi facile satisfaciam.

Obiectio
contra primam regulam.

Quæst. Ab ipsa prima regula exordiar, in qua hoc primum reprehendo, quòd doceat Grammatica, hereroclita ad hanc regulam pertinentia esse tantum in singulari numero feminini generis: in plurali vero neutrius.

Resp. Hoc (tantum) de tua est additione. Nihil enim tale in Grammaticæ regula exprimitur.

Quæst. Constat tamen hanc esse mentem & sensum huius regulæ. Frustra enim alioquin traderetur.

Resp. Non contendam tecum de hac re pertinacius, sed quid hinc colligis?

Pergamus.

Quæst. Non recte referri vocem Pergamum ad hanc regulam.

Resp. Expecto rationem.

Quæst. Quia cum sit urbis nomen proprium, non habet pluralem numerum, & constet præterea esse in numero singulari neutrius generis.

Resp.

Resp. Virumque hoc restat tibi probandum. Non enim sufficit hoc nudè affirmasse.

Quæst. Quod non habeat numerum pluralem docet hæc regula : Propria cuncta notes, quibus est natura coercens, Plurima ne fuerint.

Resp. Tibi in hac parte pro me respondebit ipsa Grammatica, quæ in calce huius regula hæc habet: In quibus auctorum, quæ sunt placita ipse requiras : Est, ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.

Solutio de numero.

Quæst. De numero hæc mihi satisfaciunt : de genere verò quid respondes ? Sic enim in opusculo, quod in calce Æneidum adjicitur, scriptum alicubi reperio : Miramur Troiæ cineres, & flebile victis Pergamon, extinctosque suos Phrygas.

Resp. Hac contra me nihil faciunt. Non probant enim vocem Pergamus esse neutrius generis, sed Gracum Pergamon. Omnia enim tertia inflectionis simplicium in o apud Græcos, sunt neutrius generis.

Solutio de genere.

Quæst. In hac tua responsione acquiesco. Pergo autem ad regulam de aptôtis, ubi velim, ut primò de ipso nomine respondeas, quæ scilicet heteroclita aptota iure dicantur.

Obiectio de aptôtis. Pergamum terminatione Latina, & neutrius generis reperitur apud Plautum.

Resp. Quæ omnes quidem casus habent sub una terminatione, sed nullam terminationum varietatem in hisce casibus admittunt.

Quæst.

Quest. Non recte igitur ad hanc regulam referuntur cornu, genu, & alia plurima in *n*, cum satis appareat habere hæc & similia casuum varias terminationes, ut cornuum, cornubus, genuum, genibus, & ita de reliquis.

Solutio.

Resp. *Intelligenda est regula de numero singulari, non autem de plurali. Sciendum est etiam multo plura esse aptota, quam qua in hac regula exprimuntur: ut frit, git, tax, & similia, quod posterius adverbialiter quandoque usurpatur pro tactim, & furtim.*

Contra monoptota.

Quest. Venio nunc ad monoptota, quæroque; quid tu vocas heteroclitum monoptotum?

Resp. *Heteroclitum monoptoton proprie est nomen quod unico in casu reperitur, eoque ablativo plerumque, & communiter, quod quidem neutrius etiam sit generis.*

Obiectio de voce noctu.

Quest. Ego in hac parte tibi facile assentior de casu, sed de genere fortassis non item. Puto enim posse me ostendere vocabulum noctu, quod inter alia exempla in hac regula collocatur, esse fœminini generis.

Resp. *Ego perquam libenter hoc videre velim.*

Quest. Apud Plautum in Amphitruonis actu primo, scena quoque prima hæc leguntur verba: Credo ego hac noctu Nocturnum (Deum scilicet somni) obdormisse ebrium.

Resp. *Legendum potius esse puto (hoc noctu) ut videatur esse erro Typographi.*

Quest.

Quest. Ego hanc tuam responsionem facile diluam exemplarium omnium fide, quæ hanc lectionem sequuntur. Vñus est etiam eadem voce in genere fœminino, actu secundo, scena secunda, sic scribens: Cur igitur prædicas te heri me vidisse, qui hac noctu in portum aduecti sumus? Atq; eodem modo sæpius apud eundem Plantum leges alibi.

Resp. *Noctu ergo in hisce locis idem valet, quod nocte.*

Quest. Si hoc tibi concedam disputandi gratia: non tamen inde sequetur noctu esse fœminini generis.

Resp. *Si tibi minus placeat hæc responsio, vide, an hæc solutio tibi melius arrideat, si dixero hanc locutionem hisce loquendi modis esse similem: pars merse, tenueraterem: hæc manus ob patriam pugnando vulnera passi.* Solutio.

Quest. Vis ergo figuram Synthesin esse in hac locutione, ut sit oratio congrua sensu, non voce?

Resp. *Ita plane volo. Sed hic etiam suam interponat sententiam doctissimus dominus iudex.*

Quest. In triptotis, quæ heteroclita sunt tribus tantum casibus inflexa, inuenio vocem precis, quæ dicitur reperiri tantum in genitiuo, accusatiuo, atque ablatiui, habere quoque datiuum singularem preci, contra regulam.

Resp. *Cuius auctoritate hoc confirmas?*

Quest.

Contra triptota.

Preci in
datus.

Quest. Ipsius Terentij, in Andria, actu secundo, scena secunda: Nihil est preci loci relictum. Eodem modo apud Plautum nostrum in Truculento, actu primo, scena prima, pauculis interiectis lineis bis legimus frugi bonæ. Vide locum in Indice nostro, ad calcem harum disputationum adiecto.

Solutio.

Resp. De his nihil habeo aliud, quod respondeam, quàm quod in simili argumento sapius est supra à me responsum, solitos fuisse veteres his vii tunc temporis loquendi formulis, quorum hodie apud nos, vel nullus omnino, vel valde rarus, adeoq; rarissimus est usus.

Quest. Plura huiusmodi ex intima antiquitate possem facile hic congerere, sed ne merito videri possim prolixior, hoc alio fortassis loco magis idoneo & commodo (Deo volente & annuente) ad finem harum disputationum præstabitur.

DISPUTATIO DE COMPARATIONE NOMINUM.

QVÆSTIO.

16 *An tres sint tantùm comparationis gradus, & vera sint omnia, quæ de his affirmantur?*

Prefatiuncula.

Quest. Mihi in hoc argumento placet (viri grauiissimi, vosque cæteri auditores optimi)

mi) quia paululum admodum temporis ad disputandum superesse video, illud omne (omissa longiore aliqua præfatione) in disputando, cum hac Antagonista consumere, idque quam brevissimè. Responde itaque primum quæ nomina comparantur.

Resp. *Quorum significatio augeri, minui potest.*

Quæst. Adiectiuorum ne, an substantiuorum, vel utrorumque?

Resp. *Adiectiuorum tantum propriè & usitate, substantiuorum verò rarius, & minus propriè, sem potius abusiue. Atque hac ratione comparantur interdum etiam participia in nomina degenerantia; aduerbia item, & prepositiones quadam.*

Quæst. Quot sunt comparationis gradus in nominibus adiectiuis.

Resp. *Tres sunt in adiectiuis perfectis: in defectiuis verò æest aliquando aliquis gradus.*

Quæst. Cum multa sint quæ possem hic obijcere, ob temporis angustiam paucissimis ero contentus. Dic igitur de formatione horum graduum, vnde formetur gradus comparatiuus?

Resp. *Aprimo casu positiui in (i) addendo or, & us.*

Quæst. Habebimus ergo à docti, addendo or, doctior, & us doctiorus, & ita in alijs.

Obiectio.

Solutio.

Resp. *Habebimus te semper tui similem, hoc*

K

est,

est, nugatorem, & sophistam. Est enim syllaba(or) addenda ad terminationem communis generis: us verò ad terminationem neutrius generis, ut à docti, doctior, à dulci, dulcius, & ita in reliquis.

Quaest. Sed vnde formabitur ab illis dictio- nibus, quæ nullum habent casum positivi in (i)

Resp. Tu semper nugaris. Ego in tota hac quaestione loquor de perfectis & integris, & regula- ribus comparationibus, non autem de defectivis, & irregularibus, ubi vel deest omninò comparati- uus, vel superlativus, vel formatur irregulariter.

Quaest. Cum mihi iam sit nota animi tui sen- tentia, redeamus aliquando ad perfectas, inte- gras, & regulares comparationes, & sicuti in hisce docuisti comparatiui comparationem, sic tandem doce superlativi formationem.

Resp. Superlativus itidem formatur à primo positivi in (i) addendo (s) & (lissimus) ut a duri, durissimus: nisi positivus desinat in (r). Nam tunc superlativus formatur à positivo in r, addendo (rimus) ut ab ater, aterrimus.

Obiectio.

Quaest. Hanc ego formandi rationem à po- sitivis in (r) ostendam esse falsissimam. Quos enim habent superlativos celebris, salubris, ce- leris, alacris, & acris? Nonne celeberrimus, saluberrimus, celerrimus, alacerrimus, & acer- rimus?

Solutio.

Resp. Rectè sanè. Sunt enim hi superlativi à positivis in (r) non autem a positivis in (is) quorum superlativi

superlativi iam non sunt in usu.

Quest. Dextrè respondisti. Sex tamen præterea in *lis* perhibentur formare superlativum à nominativum contra communem formandirationem, vertendo *lis* in *limus*, ut facilis, facilimus, docilis, docilimus, similis, similimus, & ita de tribus reliquis. Certum est tamen adiectivum similis apud Ovidium tacere superlativum simillimus per geminum *ll*, pro similimus, quod & in reliquis quoq; fieri aliquando, non erit ita difficile probatu.

Rara quis in
terris, nigroq;
simillima
cygno.

Resp. Quoties hoc fit, illud carminis gratiâ per Epenthesein fieri est intelligendum, hoc est, per interpositionem alterius (1) cum aliàs semper in oratione soluta per unicum (1) verius, & rectius scribi soleant.

Solutio.

Quest. Sed quid deniq; ad hæc & similia respondes, parvissimus, multissimus, assiduissimus, egregissimus, piissimus, aliaq; plurima eiusdem generis?

Alia obiectio.

Resp. Sunt hæc irregularia, ususq; apud nos hodie rarissimi. Nos autem loquimur de ordinarijs & usitatis, & regularibus formandi gradus comparationis modis. De heteroclitis autem, siue irregularibus, de antiquis videm, & nunc obsoletis consulendi sunt Grammatici, qui hæc fusius tractant, legendiq; priscorum & veterum libri, apud quos multa passim occurrent notatu, potius quam imitatu digna, ut sæpius est antea dictum.

Solutio.

ono.

DISPUTATIO DE PRONOMINE.

Quæstio prima.

17 *An quindecim sint pronomina, & omnia vera, quæ de illis docentur?*

Prefatiuncula.

Quest. Durum (viri amplissimi) omninoque graue onus humeris meis pro Scholæ nostræ consuetudine impositum esse video, qui in celebri hac ornatissimorum & doctissimorum corona & frequentia, contra regularium Grammaticalium in quæstione de pronomine proposita veritatem hoc tempore, in huiusce exercitationis genere parum hætenus versatus, disputare necesse habeo. Maximam enim ingenii mei infirmitatem & imbecillitatem (ne dicam hebetudinem) esse fateor. Verum cum hoc mihi à præceptore benignissimo demandatum sit, cui, omni officij & obseruantię genere, multis nominibus obstrictus esse meritò debeam, cuiusque voluntatem legis loco mihi semper habendam esse duxerim, quid de hac ipsa quæstione in hac Grammaticali prouincia sit statuendum, paucis, vestra fretus humanitate, & benignitate, expediam. Vbi si quid minus sceleriter disputasse videar, à vobis obnixè & submissè

submissè contendo, ut hoc omne meæ infantiae & ignorantiae condonare clementer dignemini. Non raro enim, vel adhibita cogitatione & meditatione diligentissima accidere solet, ut plurima omisisset, aut de via longius recessisset videamur. Sed his omisissis, libet primū abs te hoc loco percontari, quot putes esse pronomina.

Resp. Tot puto esse pronomina, quot in Grammatica nostra recensentur, nempe quindecim.

De numero
Pronomi-
num.

Quest. Sunt nouemdecim, ergo non sunt quindecim.

Resp. Nego argumentum. Insulse enim & insipide ratiocinaris. Nam maior numerus includit semper minorem, non autem minor maiorem. Rectius ergo longè conclusisses hoc modo: Sunt nouemdecim pronomina, ergo sunt quindecim, quā sic: Sunt quindecim, ergo sunt nouemdecim. Verūm nego esse nouemdecim pronomina.

Maior nu-
merus infert
minorem,
non autem
ē contrario.

Quest. Egomet, tute, is, idem, & qui, sunt pronomina: sunt itaq; nouemdecim, vel potius viginti pronomina.

Obiectio.

Resp. Hac ratione facile probaueris longe plura esse pronomina, si omnia pronomina composita recenscas. Ego autem, cum quindecim dico esse pronomina, loquor de pronominibus simplicibus duntaxat, non autem de compositis.

Solutio.

Quindecim
esse prono-
mina sim-
plicia.

Quest. Multas tu quidem habes euadendi latebras, verūm non sic tamen effugies. Ut enim tibi concedam, te de simplicibus pronominibus

minibus est locutum, sunt nihilominus plura pronomina simplicia, quàm quindecim.

Resp. Quasi ego hoc unquam negauerim, vel hac tua obiectio quicquam contra me faciat, qui haëtenus non affirmauerim, non esse plura pronomina, quàm quindecim, cum quindecim dixerim esse pronomina.

Quest. Frustra igitur suscepta est à me hæc opera, qui cum tam callido nugatore habuerim hucusque negotium. Sed ne mihi, & alijs ad eundem modum postea imponas, dic nunc apertè, vtrum quindecim solummodo esse pronomina defendere audeas, ita vt nec plura, nec pauciora esse sentias?

Resp. Fateor me hac omnia haëtenus, non quòd itare vera senserim, sed vt te tentarem, dixisse. Iam verò quindecim duntaxat esse pronomina affirmo, si de pronominibus simplicibus loquar.

Is, & Qui.

Quest. Itane tandem quæso? Is, & Qui, num pronomina esse simplicia negabis?

Resp. Sunt sane diëctiones simplices, verùm sintne pronomina, necne, non facile dixerim.

Quest. Vsurpantur in demonstranda, aut repetenda re aliqua: sunt itaque pronomina.

Resp. Nolo tecum de hisce duobus vocabulis verbosus contendere, cum verbis disertis in Rudimentis Anglicanis habeatur, posse quidem has duas diëctiones quindeno pronominum numero addi.

Quest. Admitto hanc tuam responsionem,

si modò rationem aliquam probabilem reddere possis, cur hæ duæ voces, Is, & Qui, si non sunt pronomina, possint tamen addi pronominibus.

Resp. *Nihil est omnino factu facilius. Si enim non sunt hæc duo vocabula pronomina, possunt tamen addi pronominibus reliquis, tum quod in demonstrando, & repetendo usurpantur, tum quod inter declinandum magnam habent cum alijs pronominibus secunda declinationis affinitatem & similitudinem.*

Cur Is, & Qui adduntur pronominibus.

Quest. Non displicet hoc tuum responsum; non tamen ita desistam, sed alia adhuc ratione euincam, longè plura esse pronomina, quàm quindecim.

Resp. *Audiamus aliquando insignem scilicet hanc rationem.*

Quest. Octo (secundum Grammaticam nostram) sunt pronomina primitiva, nec pauciora sunt pronomina demonstratiua: sunt quoque sex pronomina relatiua, & septem præterea pronomina deriuatiua. Quid tibi ergo iam videtur? Nonne vides quàm citò pronominum multitudo ad numerum longè maiorem quàm quindecim excreuerit?

Viginti novem pronomina.

Resp. *Si tamen esses fælix in pecunijs multiplicandis, quàm es versutus in augendo pronominum numero, brevissimo temporis spatio vel ipsum Crasum divitijs facile superares.*

Quest. Non est hoc respondere, sed tergiversari, & deridere.

Precedatis
obiectionis
Lolutio.

Resp. *Ridicula & futilis obiectio tua non aliam meretur responsionem. Ne tamen tibi ipse hoc præclaro argumento nimium placeas, quàm sit illud frivolum & vnum paucis demonstrare conabor. Sic itaq; respondeo. Vbi tu callide & astute sexdecim esse pronomina primitiva, & demonstrativa probare volebas, ego octo duntaxat esse huiusmodi affirmo. Non enim sunt numero, sed officio, seu potius naturâ diversa pronomina, primitiva, & demonstrativa. Octo enim illa pronomina, quæ primitiva dicuntur, sunt eadem etiâ demonstrativa. Addo præterea, esse quoque quinque ex illis relativa, nempe, ille, ipse, iste, hic & is. Vnde satis constat, quindecim solummodo esse pronomina simplicia & genuina, si modò demas duo illa addititia, is, & qui, de quibus est antea tibi a me satisfactum.*

Quest. Mira tu quidem narras, & monstri profectò similia, ut vnum & idem pronomen, quasi triceps esse videatur (quod rectius fortassis de Cerbero, cane illo infernali finxere Poëtæ) primitivum videlicet, demonstrativum, & relativum.

Resp. Adeone tu rudis es, & rerum Grammaticarum imperitus, ut hoc tibi novum & inauditum esse appareat?

Quest. Non pudet hac in re infantiam & ignorantiam meam profiteri. Tu, qui tantum tibi

bi scientiæ & cognitionis arrogare videris, doce tandem qua ratione hoc fieri possit.

Resp. *Sannas hasce tuas, & ludibria tibi, tuique similibus relinquo, & quod tantopere expetis, hac ratione expedio. Pronomen unum & idem, & esse & dici potest primum, demonstrativum, & relativum, non eodem tamen, sed diverso respectu.*

Exempli gratiâ, pronomen Ille respectu originis sue est primum, quod non aliunde derivetur: respectu demonstrationis, est demonstrativum, eo quod rem, siue personam aliquam quasi monstrando denotet, de qua antea nulla fuit facta mentio: respectu verò relationis, est relativum, eo quod rem, vel personam quampiam repetat, cuius prius antegressa est mentio. Atq; ita de reliquis pronominebus est sentiendum, quæ diverso respectu ad diversa pronominum genera referri possunt.

Vnum & idem pronomen diverso respectu ad diversa pronominum genera refertur potest.

Quest. Optimè tu quidem hæc explicasti, quæ prius non intellecta, non nihil difficultatis, iunioribus præsertim exhibere poterant: fateorque te ita dextrè & oppositè prioris obiectio-
nis meæ vim & robur (si quod haberet) enervasse, ut nullius in posterum momenti & valoris meritò esse videatur. Sed restat mihi adhuc vnica ratio, qua probem plura esse pronomina, quam quindecim.

Resp. *Quanam sit illa tandem perquam lubens audire velim.*

Quest. Petitur hæc ratio a numero pronominum

Septemdecim pronomina.

minum quæ unicuique pronominum declinationi in Grammatica nostra tribuuntur. Cum enim quatuor esse pronominum declinationes constet inter omnes, & sit etiam hoc æquè manifestum, ad primam declinationem referri tria pronomina, ad secundam sex, ad tertiam quinque, ad quartam tria : quis non videt septemdecim saltem esse pronomina, ac non tantum quindecim, quod supra affirmasti?

Resp. *Quis non videt longè minorem vim esse in hac ratione, ad illud quod instituisti probandum, quam in superiore?*

Quest. Quid ira demùm? num poteris hanc obiectionem eodem quo priorem modo soluere, ut dicas nempe, vnum & idem pronomen ad diuersas declinationes referri, quemadmodum ad diuersa genera diuerso respectu referuntur?

Solutio præcedentis obiectionis.

Resp. *Minime opus est hac, hoc loco, solutione. Si enim de pronominum numero demas relatiuum (qui, quæ, quod) addititium potius quàm geminum, & germanum pronomen (ut prius demonstratum est) quindecim reperiuntur solummodo pronomina, nec plura nec pauciora.*

Quest. Demitto, si libet relatiuum Qui, quæ quod, restabunt tamen adhuc sexdecim.

Resp. *Ego illud constanter nego. Cuias enim non est pronomen, sed nomen duntaxat.*

Cuias.

Quest. Probo dictionem Cuias esse pronomen

men duabus rationibus, quarum prior est huiusmodi : Derivatiua pertinent ad illam orationis partem, ad quam primitiua : dictio verò Cuias derivatur à genitiuo Cuius, pronomine relatiuo, est erga cuias pronomen.

Resp. Nihil est omnino veri in hoc argumento. Est enim falsa maior, falsa itidem & minor, non potest ergo conclusio esse vera.

Quest. Si tam sit manifesta & aperta argumenti huius falsitas, ostende quæso qua ratione, ne simplices eadem hac ratione aliquando decipiantur & fallantur.

Resp. Propositionis, siue maioris falsitas sic patet, ex absurdo. Si derivatiua eiusdem sunt partis orationis cum primitiuis, sequeretur, multa verba, participia, & aduerbia, & alias orationis partes esse nomina, quia illorum primitiua sunt nomina. Huins generis inter alia infinita sunt hac pauca : iuuenesco, iuueniliter, à nomine iuuenis : senesco, senescens, seniliter, à nomine senex : qua si propterea nomina esse contenderes, quòd illorum primitiua sunt nomina, scilicet iuuenis, & senex, dignus sane esses, quem omnes ob tam insignem inscitiam è scholis meritò exploderent.

Falsitas superioris argumenti.

Quest. Ego probè mihi eram conscius vitiosam esse maiorem. Sed quid tandem in minore reprehendis ?

Resp. Minor non minus habet in se falsitatis quam maior. Non enim derivatur vel à genitiuo
Cuius

Cuius no-
men gentile

Cuius, vel anominatio Cuius, cuius, cuium, sed est vox Cuius per se primitivum Gentile, quod etiam deservit verbis in Rudimentis Anglicanis habetur. Si igitur secunda tua ratio sit huic prioris similis, nihil prorsus habebit in serationis.

Quest. Hoc tum demum rectius pronuntiare poteris, si quid minus firmum & invalidum in eodem argumento, cum prolatum fuerit, deprehenderis.

Resp. Profero igitur, ut quas habeat vires tandem aliquando appareat.

Quest. Profero : tu autem diligenter ausculta.

Resp. Hoc iam dudum ago.

Ratio se-
cunda.

Quest. Quæ ad eandem declinationem referuntur, sub eadem quoque orationis parte continentur : Cuias verò ad quartam pronominum declinationem refertur : est igitur Cuias pronomen. Quid hæres ? Cur non respondes ?

Resp. Si negarem esse illa eiusdem partis orationis, quæ ad eandem declinationem referuntur, non video quid inde sequeretur incommodi, quidue possis contra hanc solutionem regere : habeo tamen aliud ad quod confugiam.

Quest. Quidnam quæso ?

Solutio.

Resp. Refertur Cuias ad quartam pronominum declinationem, non quòd sit reuera pronomen, sed quòd maximam habet terminationum affinitatem

tatem cum pronomini-
bus Nostras, & Vestras quar-
ta declinationis. Non ignoro tamen hanc vocem
Cuius, unà cum hisce dictionibus Talis, & qualis,
a magni nominis autoribus in pronominum albo
senseri. Sed ego Grammaticam nostram auctoritate
Regiamunitam præ alijs omnibus sequor.

Alij Gram-
matici.

Quæst. Est illa sane præ alijs meritò sequen-
da, quarum nulli meo quidem iudicio cedit, si
docendi brevitatem, veritatem, & perspicui-
tatem recta ratione ponderare libeat. Sed iam
pergamus ad alia. Satis enim de hac quæstione
est disputatum. Et fortassis ex socijs alij, alia
ratione hoc idem argumentum postea tracta-
bunt.

SECUNDA QVÆSTIO DE PRO- nominum personis.

18

QVÆSTIO.

An tres sint tantum Pronominum persone?

*Q**uæst.* Satis tu quidem strenuè & fortiter
pro virili tua pronominum numerum es
tutus. De personis verò, quæ tradit Gram-
matica, audesne omnia vt vera & firma defen-
dere?

Præfati-
cula.

Resp. Non est cur, quo minus hoc faciam, vlla
de causareformidem.

Quæst.

Quaest. Dic ergo (priusquam ulterius progrediar) quot habeat personas pronomen?

Tres pronominum personæ.

Resp. Tres sunt pronominum personæ, prima scilicet, secunda, & tertia.

Quaest. Magno profectò in errore versaris, si corde credas, quæ verbis profiteris.

Resp. Non est meum simulare: Tu, qui fide, & fucæ omnia agis, doce qua ratione hoc fieri possit?

Vnam esse duntaxat personam.

Quaest. Vnica est solummodo in pronominibus personæ: erras igitur, qui tres putas esse pronominum personas.

Resp. Probato unicam esse solummodo in pronomine personam.

Quaest. Si sunt plures quàm vna in pronominibus personæ, tunc aliquæ dictiones casibus inflexæ sunt primæ, vel secundæ personæ: sed nullæ dictiones casibus inflexæ sunt primæ vel secundæ personæ: est itaq; in pronominibus vnica tantummodo persona.

Resp. Sunt quædam dictiones casibus inflexæ, quæ referuntur ad primam, vel secundam personam.

Omne dictiones casibus inflexas, esse tertiæ personæ.

Quaest. Si omnes dictiones casibus inflexæ, sunt tertiæ personæ, tunc nullæ dictiones casibus inflexæ possunt esse primæ vel secundæ personæ: sed omnes dictiones casibus inflexæ sunt tertiæ personæ: ergo nullæ dictiones casibus inflexæ, sunt primæ, vel secundæ personæ.

Resp.

Resp. *Omnes dictiones casibus inflexæ, non sunt tertia personæ.*

Quæst. Omnia nomina, pronomina, & participia, sunt tertiæ personæ : omnes dictiones casibus inflexæ, vel sunt nomina, vel pronomina, vel participia: ergo omnes dictiones casibus inflexæ, sunt tertiæ personæ.

Resp. *Omnia nomina, pronomina, & participia non sunt tertia personæ.*

Quæst. Contra negantem principia non est ulterius disputandum. Luditur etiam opera, si cum illo pergas amplius disceptare, qui apertas Grammaticæ regulas, quas magna cum confidentia tutandas suscepit, omni abiecto pudore negare non erubescat.

Resp. *Quis regulas manifestas negare conatur?*

Quæst. Ipse tu, siue hoc prudens facias, siue imprudens. Sic enim Grammatica in Rudimentis Anglicanis de pronomine : Tertia persona est, de qua aliquid dicitur, siue de qua loquimur; ac proinde omnia nomina, pronomina & participia sunt tertiæ personæ. Quid iam ais? An non constrictus teneris, ut quò te veritas, nescias? Non sunt hæc de meo cerebro excogitata verba; Agnoscis (opinor) autorem.

Resp. *Quid opus est (quæso) iam magnifico ante victoriam triumpho? Non est, quod tantopere glorieris. Mox enim omnibus palam faciam, quàm sis sophista insignis, & nugator egregius.*

Quæst.

Regule manifeste non sunt negandæ.

Regula Grammaticalis.

Quest. Is ne tibi sophistæ & nugatoris nomine dignus videtur, qui nuda profert Grammaticæ verba, sine vlla eorundem vel additione vel diminutione?

Resp. Vel maxime: si verba Grammatica ad sensum alienum, imo prorsus contrarium detorqueas.

Quest. Quem tu ergo putas esse regulæ prius à me allatæ sensum?

Resp. Satis est per sese manifesta & plana regulæ illius mens & sententia, si proxime antecedentia sedulo & diligenter animaduertas.

Quest. Quomodo?

Explanatur
sensus regulæ
supra citatæ.

Resp. Dictum est antea tres fuisse pronominum personas, ad quarum primam referuntur Ego, & Nos: ad secundam Tu, & vos: ad tertiam verò ille, & illi, quibus subicitur, omnia nomina, pronomina, & participia esse huius (tertiæ scilicet) personæ, illis videlicet exceptis, de quibus in proximè præcedentibus facta est mentio.

Quest. Propriè dixisset, reliqua pronomina, quàm omnia pronomina, sunt tertię personæ.

Resp. Sic loquendo sublata fuisset omnis dubitandi occasio, præcidereturque tui similibus, hoc est nugiuendulis & cauillatoribus, omnis de lana caprina rixandi ansa. Sed candidis & synceris ingenijs, & ab omni nugandi studio alienis satis sunt illa verba manifesta & perspicua.

Quest.

Quæst. Benè habet. Tibi (vt video) non facile quisquam imponet, ita es ad omnes per-
scrutandum latebras & diuerticula instructus
& paratus. Verùm quoniam hæc non succes-
sit, alia aggredienda est via. Quid ergo? Ve-
ranè sunt omnia, quæ de prima & secunda per-
sona affirmantur?

De prima &
secunda per-
sona.

Resp. *Sunt omnia verissima.*

Quæst. Ego igitur, & Nos sunt primæ per-
sonæ: Tu item, & Vos, vnà cum omnibus vo-
catis solummodo, sunt secundæ personæ.

Resp. *Ita sentio.*

Quæst. Quid itaque statuendum censes de
horum Pronominum obliquis, tam singulari-
bus, quàm pluralibus?

Resp. *Esse nimirum eiusdem personæ cum illo-
rum rectis singularibus, & pluralibus.*

Quæst. Fateare tunc necesse est plures vo-
ces esse primæ & secundæ personæ, quam Ego,
& Nos; Tu, & Vos: id quod paulò ante per-
negâti.

Resp. *Nulla est omnino huiusmodi necessitas.*

Quæst. Pugnancia loqueris. An non sunt
enim mei, mihi, me, obliqui singulares, pri-
mæ personæ cum nominatio singulari Ego?
Nostrum verò, & Nostri, Nobis, an non sunt
etiam eiusdem personæ cum nominatio plu-
rali Nos? Quod idem de obliquis secundæ
personæ, Tui, tibi, te, vestrum vel vestri, &
L vobis,

Me, mihi,
me, &c.

vobis, est omnino affirmandum.

Resp. *Quid tum postea?*

Quest. Sunt proinde plures voces primæ personæ, quàm Ego & Nos : Plures item voces secundæ personæ, quàm Tu & Vos.

Solutio.

Resp. *Vbi dicit Grammatica Ego & Nos esse primæ persone : Tu & Vos autem pertinere ad secundam : intelligendum est reliquos quoque earundem dictionum casus, tam singulares quàm plurales, eiusdem esse persone cum suis nominativis singularibus & pluralibus.*

Quest. Cur non disertis hoc verbis in regulis Grammaticalibus exprimitur?

Resp. *Superuacaneum foret omnes in docendo minutias persequi. Omittuntur multa tanquam ex sese satis nota & familiaria. Pleraq; etiam relinquuntur sedulis præceptoribus inter docendum supplenda & explananda : non pauca præterea crebris ingenuorum adolescentulorum de rebus Grammaticalibus disputationibus fient dilucida & manifesta.*

Alia obiectio.

Ipse, Idem, & Qui.

Quest. Quia tam dextrè & promptè ad omnia respondere soles, alijs allatis argumentis sic contra te in hac causa insurgam. Hæc tria Pronomina, Ipse, Idem & Qui, sunt primæ & secundæ personæ : ergo plura Pronomina præter Ego & Tu sunt primæ & secundæ personæ.

Solutio.

Resp. *Idem & Qui non sunt reuera Pronomina, sed adduntur Pronominibus, ob magnam, quam*

cum illis habent affinitatem : ac proinde nihil contra nos faciunt : Ipse, tametsi sit Pronomen, non est tamen vel solius primæ personæ, vel solius secundæ personæ, sed etiam tam indifferenter tertiæ personæ, quàm primæ vel secundæ. Non infringit igitur illorum veritatem, quæ de primæ & secundæ personæ affirmantur.

Quæst. Quid ita tandem?

Resp. Quia cum docet Grammatica Ego & Nos esse primæ personæ: Tu vero & Vos, secundæ, hoc vult dicere; nempe ex omni Pronominum numero nulla præter Ego & Tu reperiri, quæ sint solummodò primæ, vel solummodò secundæ personæ.

Quæst. Probo hoc tuum responsum, & aliâ adhuc utar in hac quæstione ratione, cui, ubi satisfeceris, dabo locum alijs, si qui velint præterea virium tuarum in hoc argumento periculum facere.

Resp. Cave ne te hoc loco spes tua fallat, quemadmodum & antehac sæpe fefellit.

Quæst. Noli timere: non faller, tu modò reuoca in memoriam, quæ prius affirmasti: omnia scilicet nomina esse tertiæ personæ in omnibus casibus præterquàm in vocatiuo.

Resp. Probè memini, quid inde concludes?

Quæst. Audies. Ego contra affirmo, omnia nomina, vel esse reuera, vel saltem esse posse primæ vel secundæ personæ.

Alia obiectio.

Res. Mirum eris dicendi artifex, si hoc effeceris:

Quæst. Conabor saltem, tu modo vide, ut sis paratus ad argumenti mei ictus, vel sustinendos, vel ab humeris tuis cautè (si poteris) depellendos.

Resp. Ego omnes argumentorum tuorum ictus, ita coniectos ut vitari posse non videantur, parua quadam corporis declinatione (ut aiunt) effugiam.

Quæst. Si tibi tam instructus, & ad omnem Martis aleam paratus esse videris, ut alia eiusdem generis infinita, passim apud probatos autores obuia, breuitatis gratiâ omittam, quid ad hoc Virgilianum respondebis?

*Urbem quam dicunt Romam, Melibæe, putavi
Stultus ego, huic nostra similem, quo sæpe solemus
Pastores ouium teneros depellere fœtus.*

Resp. Quid hoc ad propositum?

Quæst. Non potuit aptius vllum exemplum inveniri ad illud, quod institui probandum.

Resp. Doce quâ ratione.

Quæst. Quia manifestè liquet nomen Pastores esse primæ personæ in hoc exemplo, cuius generis possent multa præterea adduci.

Resp. Non ibo inficias magnam reperiri apud autores probatos exemplarium similium multitudinem: ut tamen quis inde perspiciat nomina omnia, vel esse reuera, vel saltem esse posse primæ personæ, opus est ut habeat oculos plus quàm lynceos.

Quæst. Admodum habes est oculorum tuorum

Coram quæ
queritis ad-
sum, adsum
Troius Æne-
as. Virg.

rum acies, si hoc videre nequeas. Faciam itaq; perspicuum hac ratione. Verbum personale, & eius nominatiuus eiusdem sunt personæ: (Solemus) autem verbum, est primæ personæ, ergo (Pastores) eidem verbo nominatiuus, est primæ personæ. Atque idem de omnibus alijs similibus est dicendum.

Resp. Non est vox (Pastores) nominatiuus verbo (solemus.)

Quest. Tentandi gratiâ hoc ais, non quòd ita reuera sentias.

Resp. Non aliter loquor, quàm sentio.

Quest. Esse vocem (Pastores) nominatiuum verbo (solemus) sic ostendo, à definitione nominatiui casus. Omnis dictio casualis verbum præcedens, & respondens quæstioni factæ per quis vel quid, est verbo nominatiuus: vox (Pastores) est huiusmodi, est ergo verbo nominatiuus.

Resp. Est nominatiuus per Appositionem:

Quest. Appositio est duorum vel plurium Instantia. substantiuorum: est hîc vnicum solummodò substantiuum: nulla est hîc igitur appositio.

Resp. Intelligitur hîc alterum substantiuum, Solutio scilicet (nos) atq; ita constat constructio hoc modo: Nos Pastores solemus.

Quest. Exprimuntur semper substantiua in Appositione: Non potest ergo hîc esse appositio.

Euocatio.

Resp. *Est igitur figura Euocatio.*

Quaest. Quod das, accipio. Non potuisti vlla ratione melius votis meis satisfecisse. Iam enim, velis nolis, ex tuis ipsius verbis euincam omnia nomina esse posse primæ vel secundæ personæ.

Resp. *Quo modo?*

Quaest. Per Euocationem prima vel secunda persona ad se euocat tertiam.

Resp. *Concedo.*

Quaest. Hoc autem quoties accidit, ambæ fiunt primæ vel secundæ personæ.

Resp. *Hoc nego.*

Quaest. Negas ergo ipsissima Grammaticæ verba, quæ traduntur de figura Euocatione, ex quibus sic concludo : Quicquid sit primæ vel secundæ personæ, illud ipsum merito dici potest esse primæ vel secundæ personæ : sed per euocationem omne nomen fit primæ vel secundæ personæ : est igitur per Euocationem omne nomen vel primæ vel secundæ personæ. Consequitur itaque omnia nomina esse posse primæ vel secundæ personæ, contra illud, quod in personis pronominum habetur, omnia nempe nomina esse tertiæ personæ.

Resp. *Profundum sanè est ingenij tui acumen, qui hac tam longè & altè petita adduxeris ad institutum tuum probandum, quibus nihilominus parum aut nihil iuuaberis.*

Quaest.

Per Euocationem omnia nomina esse possunt primæ vel secundæ personæ.

Quest. Quid ita?

Resp. Tum, quia ubi affirmat Grammatica Solutio.
omnia nomina esse tertiae personae, intelligendum est
de nominibus in propria natura acceptis, & in simp-
plici constructione collocatis: tum quia hac ipsa,
quae figuratè per Evocationem ad primam vel se-
cundam personam reducuntur, illius constructio-
nis, non naturae suae ratione, tantisper prima vel se-
cunda personae vim & formam induunt, dum in il-
la Syntaxi tantummodò usurpantur, cum extra
illam in simplici constructione semper sint tertiae per-
sonae.

Quest. Satis est inter nos duos de pronomi-
ne concertatum. Si quid habent reliqui Dispu-
tatores, quod in hoc argumento objiciant, libe-
rum esto per nos, ut in hanc arenam disputatu-
ri, cum velint, conscendant.

DISPUTATIO DE DEFINITIONE Pronominis.

QVAESTIO.

An vera sit Pronominis definitio.

19

Quest. Satis acriter & animosè, atq; etiam Praefatiun-
cula.
prolixè satis, qui ante nos disputârunt, de
pronimine disseruere, quos attentè quidem
(auditores humanissimi) audiivistis. Cum au-

tem & ego non pauca habeam, quibus regularum Grammaticalium in hac orationis parte veritatem labefactare mihi posse videar: sinete (quæso) vos orem, imo vos exorem (quæso) sinete, vt dum illa contra hunc meum aduersarium, quem hic coram vobis adstantem cernitis, protulero, nobis inter nos mutuò de hisce rebus decertantibus, aures benignas præbeatis. Sed his omiſſis, monet iam tempus, vt ad te (aduersarie) orationem meam conuertam, à quo perquam libenter ſciſcitari velim, quam ſis paratus ad illa tutanda & defendenda, quæ tradit Grammatica de Pronominis definitione?

Resp. Mihi profectò non eſt dubium eſſe illa omnia certiffima & firmiſſima, quæ docentur in Grammatica de Pronominis definitione.

Definitio
Pronomi-
nis.

Quæſt. Quid ais igitur ad ipſiſſima prima verba, quæ in Rudimentis Anglicanis habentur de hac ipſa re, vbi affirmat Pronomen eſſe orationis partem nomini ſimilimam, qua in demonſtranda, & repetenda re aliqua vtimur? Agnoſcis (opinor) hæc verba.

Resp. Agnoſco ſane, nec agnoſciſſe pudet. Sunt enim rei veritati quàm maxime conſentanea.

Quæſt. Sed ſi ego illa rei veritati eſſe quàm longe diſſentanea probauerim, vereor ne te mox non ſine aliqua dedecoris nota, aliam cantilenam canentem viri hi grauiffimi & ornatiffimi audiant.

Resp.

Resp. Audio Thraſonicam militis glorioſi iſtantiæ. Sed quid verba audiam, cum potius facta videre debeam?

Quæſt. Vide igitur, & ad hoc mihi primum reſponde, quæ ſcilicet poſſit eſſe affinitas & ſimilitudo inter illa, quæ inter ſeſe longiſſime diſſentiunt, & diſcrepant?

Reſp. Fateor hoc liſpens, non poſſe illa nempe dici ſimilima, quæ nullam habent inter ſe affinitatem & ſimilitudinem.

Quæſt. Sed talia ſunt omnino nomen & pronomen: tu conijcito cætera.

Reſp. Conaris nimirum hinc inferre, non eſſe pronomen orationis partem nomini ſimilimam.

Quæſt. Conclude tu ita, ſi velis, & ubi concluſeris reſponde. Probè enim calles mentis meæ ſenſum.

Reſp. At enim ego hoc tibi non concedam, adeo inter ſeſe diſſentire nomen & pronomen, ut non poſſit alterum alteri dici ſimilimum.

Quæſt. In quibus nulla eſt ſimilitudo, qua ratione poſſunt illa inter ſe conuenire?

Reſp. Noli (quæſo) captioſis huiuscemodi interrogatiunculis me ita circumducere: Age candide & aperte, ut ingenuum & liberalem decet puerum.

Quæſt. Ego à dolo & calliditate longe ſum alienus. Sic ergo (quia ita vis) candide & aperte tecum ago. Quorum eſt diuerſa definitio, illa

Differentia
definitione.

illa inter se similia esse nullo modo possunt :
nam quæ definitione differunt, ea profectò ma-
ximè inter se differunt.

*Resp. Potest tamen esse aliqua convenientia eti-
am in illis, quorum diuersæ sunt definitiones.*

Quest. Intelligo quid velis, esse videlicet in
attributis, siue accidentibus nominis & prono-
minis aliquam similitudinem.

*Resp. Sic volo. Licet non ita magna sit differ-
rentia in definitionibus harum partium.*

Nomen sig-
nificat rem.

Quest. An non longe maxima est differen-
tia? Primò nomen significat rem : pronomen
autem rem omnino nullam significare credo.

*Resp. Itane quæso? Ego, Tu, & Ille, nonne res
sumus? Vel si tu saltem, perpusillus & nanus, vel
pygmaeus potius, ita profectò paruus, & exiguus sis,
ut nihil reuera, magis quàm res aliqua dici merearis
te ipsum rem nullam esse fatebere; ego sane talem
iniuriam mihi iniuri nulla ratione patiar, ut me,
rem nullam esse concesserim.*

Quest. Qui Bauium non odit, amet tua car-
mina Meui. Quasi verò ita magna sit discre-
pantia inter vtriusque nostrum staturam, ut tu
Atlas scilicet, res dici debeas : ego verò pyg-
mæus, nihil esse meritò censerì debeam. Sed
extra iocum. Licet Ego, Tu, & Ille, si de sub-
stantia & essentia corporum nostrorum loqua-
re, simus res quædam, hæc tamen nuda (ut pro-
feruntur) vocabula, nec res sunt, nec rem ali-
quam

quam significant, sed sunt personæ, hoc est (ut ego interpretor) rerum, siue corporum affectiones, & qualitates quædam.

Resp. Acutè tu quidem & subtiliter, nec prorsus à rei veritate (ut ingenuè fatear) disputasti.

Nomen significat rem sine temporis & personæ differentia.

Quest. Agnoscis ergo in hac definitionis parte magnum esse inter nomen & pronomen discrimen. Pergamus ad cætera. Nomen significat rem sine vlla temporis & personæ differentia: sed pronomen, quicquid tandem est, omnino & solum significat personæ differentiam. Hic itaque adhuc nulla est pronominis cum nomine similitudo.

Resp. Ego tamen cum Grammatica nostra obstinatè defendo, pronomen esse orationis partem nomini valde similem.

Quest. Obstinatè quidem. Nil enim veriùs vnquam protulisti, sed sine vlla prorsus ratione hoc affirmas. Si nullam potes similitudinem pronominis cum nomine ostendere: quin dicas tandem, vel in hac re saltem esse similia, quòd utroque utamur in demonstranda, & repetenda re aliqua. Hoc enim solum est reliquum in pronominis definitione.

Resp. Hoc si dicerem, an non aliquid tibi dixisse demum videar?

Quest. Sed hoc aliquid (ut inquit ille apud Comicum) nihil est. Dic enim ubi tu vnquam nomen aliquod demonstratiuum, aut relatiuum repereris?

repereris?

Resp. Esto quòd non repererim, & quod hac ratione liceat fortassis effugere, si dicerem, me non Anglicanas, sed Latinas Grammatica nostra regulas velle defendere: ego tamen aliquam similitudinem inter nomen & pronomen esse arbitror in vtriusq; attributis, siue accidentibus.

Discrimen
inter nomen
& pronomen,

Quæst. Quam recte hoc etiam affirmaueris, ipse videris. Nam siue de casibus vtriusque loquaris, siue declinationibus, siue comparationibus, siue demum generibus, quàm maxime in hisce fere omnibus inter se dissonant. Habent enim omnia fere nomina sex casus, pronomina verò omnia, quatuor exceptis, carent vocatiuo. Nomen admittit quinque declinationes, pronomen tantum quatuor. Si verò declinandi terminationes respicias, non magis fere album à nigro discrepat, quàm sunt diuersæ in harum declinationibus terminationes. Comparantur demum nomina per tres comparationis gradus: pronomina verò, aut non omnino comparantur, aut rarò, & improprie comparantur. Vbi ergo reperitur hæc tam magna similitudo?

Resp. Illa est consideranda in casibus, numeris, generibus, & declinationibus; ubi sufficit, si in quibusdam sunt similia, licet non in omnibus prorsus, & omnino conueniant.

Quæst. In hac tua responsione acquiescam,
nec

nec re arctius hoc argumento constringam hoc tempore.

DISPUTATIO DE NUMERO PRONOMINUM, aliter quàm paulo
superius, tractata.

QVAESTIO.

*An sunt tantum quindecim pronomina, nec plura, 20
nec pauciora?*

Quest. De numero Pronominum tecum Præfatium-
cula.
(condiscipule charissime) disputaturus, quò melius tollatur omnis inter disputandum tergiuersandi & cauillandi ansa, necesse est, ut hoc mihi primùm expedias, num tu omnia, quæcunque, & ubicunque in Grammatica docentur de pronomine, pro veris & indubitatis tutari & defendere velis, necne?

Resp. *Quas tradit Grammatica nostra regulas de pronomine, siue in Rudimentis Anglicanis, siue inter Latinas de octo orationis partibus præceptiones, siue denique in constructionis præceptis, easdem ego omnes verissimas esse affirmo.*

Quæst. Si ita tibi sit statutum, ego facile Grammaticam tuam sibi parum constare probabo, ut quæ modò plura dicat esse pronomina, quàm quindecim: modò verò pauciora, quod
sanè

sanè magnæ leuitatis & inconstantia videtur mihi esse argumentum.

Resp. Hoc si tu strenuè possis euincere, cedam ego tibi huius victoria palmam.

Quest. Ego in utrumque hoc sum paratus. Primoque ex Rudimentis Anglicanis docebo sexdecim esse pronomina : postea verò ostendam tantum esse quatuordecim, idque ex regulis constructionis, ubi agitur de pronomine: & denique ex alijs Scriptoribus probabo longè plura esse pronomina, quàm quæ hætenus unquam recensuimus.

Resp. Quod verbis tam audacter polliceris, re ipsa decum si probaueris, virum te sanè egregium præstiteris.

Sedecim
pronomina.

Quest. Ad primum quod attinet, si mihi ad paucula quædam interrogata respondere dignaberis, vel te ipso iudice, hoc ipsum euincam. Dic enim apertè, quot sunt pronomina primæ declinationis?

Resp. Sunt tres tantum, nempe, Ego, Tu, Sui.

Quest. Quot secundæ?

Resp. Hæc sex: Ille, ipse, iste, hic, is, & qui.

Quest. Quot tertiæ?

Resp. Quinque. Meus, tuus, suus, noster, & vester.

Quest. Bene se res habet. Quot tandem quartæ inflexionis:

Resp. Duo tantum, nostras & vestras.

Quest.

Quest. Processisti tu scilicet hodie pulchrè. Nam si hæc recte in digitis computaueris, inuenies numero esse sedecim, videlicet tria primæ, sex secundæ, quinque tertiæ, & duo quartæ, quæ efficiunt omnino sexdecim.

Sedecim
esse prono-
mina.

Resp. Sed tu callide & versute, in seriem & ordinem pronominum intrusisti relatiuum qui, quæ, quod.

Quest. Ego ne quæso intrusi? Vel non potius ipsa Grammatica inseruit?

Resp. Fateor. Sed tamen sunt reuera & proprie quindecim tantum pronomina. Nam relatiuum qui, non est genuinum, sed addititium. Sic enim Grammatica tam Anglicana, quam Latina loquitur. Pronomina sunt quindecim, ego, tu, sui, &c. quibus addi possunt sua composita, Ego met, tu te, idem, atque etiam qui, quæ, quod. Vides igitur quàm aptè hunc nodum soluat ipsa Grammatica. Proba ergo quod secundo loco in te suscepisti, nempe esse pauciora pronomina, quàm quindecim, hoc est, tantum quatuordecim, idq; (si probè memini) ex Latinis de pronominum Syntaxi regulis.

Obiectio.

Quest. Nihil est factu facilius. Non enim te latere arbitror, huiusmodi haberi regulam in pronominis constructione: Ipse, ex pronomibus solum trium personarum significationem repræsentat.

Regula
Gramma-
ticalis.

Resp. Quid hinc infer? Quis, enim unquam tibi hoc negauerit? Rotunda namque sunt hæc

hac verba, intellectuque longe facilima.

Quest. Expendetamen illa propius & penitius, ne postea fortassis eadem reuocare & retractare cogare.

Resp. Nullum est huiusmodi periculum. Nodum mihi videris in scirpo querere, qui hinc ullam dubitandi occasionem capto conaris.

Quest. Audi (quæso) paucis. Aliter namque sese res habet, quàm tu reris. Sic loquitur regula: Non, ipse ex pronomini-
bus, sed ipse solum ex pronomini-
bus trium personarum significationem repræsentat.

Resp. Quid si ita loquatur? Parum refert, Ipse ne ex pronomini-
bus, vel Ipse solum ex pronomini-
bus dicat.

Quest. Itane (quæso)? Vox hæc (solum) est exclusiua, docetque nullum præterea pronomen præter ipse, trium personarum significationem repræsentare.

Resp. Verissimum hoc esse concedo. Tu si potes, aliter se rem habere ostende.

Obiectio.

Quest. Quid opus est ut ipse hoc ostendam, (quod tamen facile possum, quod & loco deinceps commodiorẽ fortasse faciam) cum in proxime subsequenti-
bus verbis ita scriptum reperiatur: Idem etiam omnibus personis iungi potest. Vel igitur Idem non erit pronomen, & sic pauciora erunt pronomina: vel, non solum (Ipse) ex pronomini-
bus tri-
um

um personarum significationem repræsentat.

Resp. Dum sic disputas, non probas esse pauciora Pronomina quàm quindecim, sed potius plura.

Quest. Siue plura, siue pauciora probauero, Grammaticam falsitatis arguo. Sed si dederis quindecim solummodo esse pronomina, & in illorum numero computaueris hoc ipsum Idem: certe (Ipse) ex pronominibus solum trium personarum significationem repræsentat, vel (Idem) tres personas non repræsentat, vel si repræsentat, non potest esse pronomen, quia ex Pronominibus Ipse solum tres personas repræsentat. Pugnant enim hæc acerrime inter sese, Ipse solum repræsentat tres personas, &, Ipse solum non repræsentat.

Resp. Ego hanc verborum pugnam sic mihi posse videor dirimere, hæc, inter sese sic reconciliare, & in gratiam denuò redigere, si hunc in modum regulam priorem explicauero. Ipse solum ex Pronominibus, quæ reuera & proprie sunt Pronomina, vel quæ simplicia sunt Pronomina, trium personarum significationem repræsentat, Idem etiam tribus personis adiungi potest. Sed non est (Idem) simplex pronomen, sed compositum, nec naturale & genuinum pronomen, sed additiuum sicut est antea à me dictum, & prius etiam ab alio addendum ferè modum responsum.

Solutio superioris obiectionis.

Quest. Non prorsus a veritate videtur mihi tua sententia abhorre: esto tamen de hac re

M

aliorum

Quæ sequun-
tur ad finem
vsque huius
disputationis,
in hac tertia
editione ad-
duntur.

aliorum iudicium. Sed quomodo hoc, salua Grammaticæ veritate rutaberis, quod iam de-
mum mihi restat probandum, nempe nume-
rum Pronominum longe esse ampliorem,
quàm hætenus à plerisque creditum sit, qui
solummodo quindecim Pronomina esse statu-
unt, quod & tu quidem aliquoties es antea
fassus?

*Resp. Si quid protuleris audiuero, videbis
quid respondebo.*

Quæst. Omissis Pronominum compositis
(quorum numerus non est exiguus) omissis e-
tiam adiectitijs quibusdam, quæ in Gramma-
tica nostra exprimuntur, hæc præterea inter alia
in Pronominum albo apud probatos autores
video recenseri: med, ted, mîs, tîs, em & im,
pro eum, eampse, quoi, ibus, & cætera apud
priscos vbique obuia, de quibus & similibus
quæ tua sit sententia perquam libenter scire ve-
lim, vt hic etiam habeant industrij Scholarum
alumni quid respondere queant.

Obiectio.
An, am, pro
eam, im pro
eum, hibus
pro his, &c.

Solutio.

*Resp. Qui seduli sunt in legendis antiquorum
scriptis, multa (fateor) possunt huiusmodi obser-
uare, quæ suo sibi iure pro temporum illorum ratio-
ne vindicare poterunt. Sed alia nunc est ætas, ali-
usq; loquendi mos & consuetudo. Obseruent igitur
illa pueri, sed (quod sapius est ante annotatum)
non imitentur, nisi gravibus de causis, idque ra-
rissimè.*

Quæst.

Quest. Non video quid possit aptius responderi. Sed de his hæcenus. Tempus enim iam me vocat ad alia, ne nimia prolixitate molestus esse videar. Est enim & alijs locus dandus, ut sua quoque proferant contra regulas Grammaticales argumenta, quibus excussis & examinatis, Grammaticæ veritas dilucidior & manifestior omnibus esse appareat.

DE VERBO DISPUTATIO.

Quæstio prima.

An vera sit Verbi definitio?

21

Q*uest.* Est mihi hoc tempore pomeridiano, Præfati-
cula. & hoc de loco (viri clarissimi, vosque cæteri, qui adestis, auditores humanissimi) contra hunc aduersarium, quem me dudum strenuè & acriter oppugnantem audiuitis, non minus fortiter & animosè, pro virili mea decertandum, non ostentandæ alicuius, vel eruditionis, vel eloquentiæ gratia, sed quia præceptoris doctissimo, pro laudabili Scholæ nostræ instituto mos omninò est gerendus. Atque hic exempla præclara charissimorum condiscipulorum, qui prius in hanc arenam disputa-ri a-scenderunt, me non parum excitant: hortatur etiam huius scholæ consuetudo, quam ego &

probo vehementer, ut utilitate fructuosam, & ut usu necessariam seruare constitui, quantum mea quidem feret tenuitas ingenij. Meo enim me pede metiri didici, meumque ingenium fateor esse longe tenuissimum, artem exiguam, eruditionem nullam. Est tamen parendum Maiorum dictis & præceptis, præsertim cum magna sit utilitas ad puerorum exacuenda ingenia in huiusmodi exercitationibus, & mutuis adinuicem concertationibus. Dabitis igitur mihi veniam, si quid forte deliquero, maioremque voluntatis atque obedientiæ, quam doctrinæ vel ingenij rationem habebitis. Ut autem desint vires, conatum tamen meum vobis in hoc exercitij genere placendi, non (ut opinor) improbabitis. Sed nolo vos pluribus verbis aut oratione longiore detinere. Te itaque (aduersarie) iam adoriar, cum quo (si placet) de Verbo, & eius attributis libenter disceptare cupio.

Resp. Accipio conditionem. Tam enim aberit, ut quicquam de Verbi præceptionum veritate hac ratione discedat, ut potius magis confirmentur quacunq; de illo, illiusq; accidentibus in Grammatica Regia traduntur.

Cicero lib. 1.
Officiorum.

Quest. Omnis (inquit ille) quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet à definitione proficisci, ut intelligatur quid sit id, de quo disputatur. Placet igitur à verbi definitione

ne

ne hanc disputationem ordiri, quam, vtrum tu veram esse affirmes, velim vti clara voce pronuncies. Dic ergo quid sit verbum?

Resp. *Verbum est pars orationis, quæ modis* Verbi definitio.
et temporibus inflexa, esse aliquid, agere, aut pati significat. Quid habes quod in hac verbi definitione possis iure reprehendere?

Quest. Tam sunt multa, vt difficilius sit exitum, quàm initium inuenire. Quæram igitur in hoc tam amplo disputandi campo modum, potius quàm copiam.

Resp. *Quo plura protuleris, eo maiorem gratiam apud omnes studiosos adolescentes inibis, quos instructiores hoc pacto efficies ad aliorum obiecti-
 nes in simili argumento diluendas.*

Obiectio
 prima.
 Verba quæ-
 dam nullius
 partis orati-
 onis.

Quest. Sic itaque disputo. Multa reperin-
 tur verba, quæ nullius sunt partis orationis:
 falsa est igitur prior definitionis verbi pars, qua
 verbum definitur esse pars orationis.

Resp. *Profer tale verbum, quod sit nullius
 partis orationis.*

Quest. Nulla integra oratio est alicuius par-
 tis orationis: multa verba efficiunt per sese in-
 tegram orationem: ergo multa verba sunt nul-
 lius partis orationis.

Resp. *Nullum (quod noni) verbum efficit per
 sese integram orationem.*

Quest. Omnis integra propositio integram
 efficit orationem: multa verba efficiunt inte-

gram propositionem : ergo multa verba efficiunt integram orationem.

Resp. *Est hac disputatio magis Dialecticorum, quam Grammaticorum propria.*

Quest. Non tamen nocebit leuiusculum horum gultum præbuisse pueris.

Resp. *Age ergo, ostende huiusmodi verba, quæ efficiant per sese integram propositionem.*

Verba effici-
entia inte-
gram orati-
onem.

Quest. Omnia fere verba primæ vel secundæ personæ, vt scribo, pugno, disputo, vnâ cum verbis quoque tertiæ personæ, quoties certa persona intelligitur, vt pluit, ningit, grandinat, Deus scilicet, vel natura, vel aliquid simile.

Solutio supe-
rioris argu-
menti.

Resp. *Huiusmodi propositiones appellant Dialectici implicitas, quæ in explicitas sunt resolnenda, supplendo nominatum, & resoluendo verbum in participium presentis temporis cum verbo Sum, es, fui: hoc modo: Scribo, id est, ego sum scribens: Pugno, ego sum pugnans: Disputo, ego sum disputans: Pluit, Deus est pluens, &c. Quod igitur huiusmodi verba efficiant integram orationem, hoc non habent ex sese, sed per supplementum. Quare hoc aliquid, quod contra hanc definitionis verbi partem visus es hæcenus dixisse, reuera nihil est. Non est enim verbum in huiusmodi locutionibus integra oratio, sed pars tantum orationis, si non adhibeatur supplementum, ad eundem modum, quo est paulo superius expressum.*

Quest.

Quest. Dextrè admodum & acutè hanc sol-
uisti obiectionem, quæ tamen prima fronte
nonnihil negotij facessere potuerat imperitio-
ribus, quibus potissimum in hoc opere inser-
uio. Sed his omittis, ad alia aggredior.

Resp. Est nè quod praterea obijcias contra hanc
verbi definitionem?

Quest. Audies. Sequitur in definitione, ver-
bum flecti modis & temporibus.

Resp. Fateor. Hoccine potis es infirmare?

Alia obie-
ctio.

Quest. Nescio. Conabor saltem, idq; pri-
mum hac ratione. Cedo, age, agite, sunt verba,
nec tamen modis & temporibus inflectuntur:
non est itaque difficile verba innenire, quæ non
inflectantur modis & temporibus.

Resp. Non sunt hæc voces verba.

Quest. Sic probo. Quicquid conficitur ex
syllabis est verbum: hæc vocabula conficiuntur
ex syllabis: sunt igitur hæc vocabula verba.

Resp. Ridiculè. Adcon' sum visus tibi idone-
m, quem tam aperte illudas dolis? Non potes mi-
hi hac ratione imponere. Latet enim in hoc argu-
mento fallacia à vocibus ad res. Loquar adhuc a-
pertius. Hæc vox verbum, in propria & nuda sig-
nificatione accepta pro qualibet dictione syllabica,
potest sane hisce quoque dictionibus competere. Sed
quatenus in hoc argumento capitur verbi vocabu-
lum pro tertia orationis parte, quæ modis & tempo-
ribus inflexa, esse aliquid, agerens, & pati signifi-

Solutio.

Fallacia à vo-
cibus ad res.

cat, nullo modo convenit vocibus à te supra citatis.

Quest. Omissis igitur captiunculis & fallacijs agam iam aperte de re ipsa, quæ per verbi vocabulum significatur.

Resp. Hoc sensu non sunt Cedo, age, agite, verba, sed adverbia.

Instantia.

Quest. Significant actionem: quid impedit itaque quo minus sint verba, & verba quidem imperandi modi?

Solutio.

Resp. Imo non sunt verba, neque significant actionem, aut sunt imperandi modi, sed duntaxat adhortandi adverbia. Quod si hoc tibi darem, disputandi gratia, has scilicet dictiones significare actionem, non tamen inde sequeretur esse verba. In verbis enim præter agendi significationem, requiritur ut inflectantur modis & temporibus.

Quest. Atqui ego ostendam esse verba, quæ non inflectuntur modis & temporibus.

Resp. Multa verbis polliceris, cum verò ad res pernentum fuerit, nihil omnino præstare potes.

Alia instantia.

Quest. Aue, faxo, quæso, num verba esse negaveris?

Resp. Nullo modo.

Quest. At non inflectuntur modis & temporibus: falsum est igitur, quod prius affirmasti.

Resp. Nunc illud tandem protulisti, quod veri speciem quandam præ se ferre videtur.

Quest. Præ se ferre verò ais: An non re ipsa verum

verum est, quod modò dixi?

Resp. *Est. Specie tamen, non reuera verbi definitionem impugnat.*

Quaest. Quamobrem?

Resp. *Quia non disputas ad idem, ut loquuntur in scholis, hoc est, aliena sunt à proposito, qua adfers. Datur enim illa verbi definitio de verbis integris & perfectis, & non de verbis mutilis & imperfectis.* Solutio.

Quaest. In callidiorem hominem non potuit vnquam quisquam incidisse, qui tam subdolis inuentis distinctionibus omnia solet eluere. Tentabo nihilominus hac vice, si quid possim maioris momenti contra posteriorem definitionis verbi partem adferre, qua docetur omne verbum debere significare, vel esse, vel agere, vel pati.

Resp. *Nihil (ut video) in verbi definitione intentatum relinques. Sed quo maiori vi & impetu in eandem irrueris, eo firmitus & solidius perstabunt illius fundamenta & structura.*

Quaest. Quàm verè hoc affirmâsti, mox patebit, vbi probauero, multa esse verba, quæ nec agere, nec pati significant.

Resp. *Hoc si probaueris, non parum concussisse & labefactâsse videberis verbi fundamenta.*

Quaest. Quæ non habeant actiuam, vel passiuam significationem, illa verba nec agere, nec pati

Obiectio
tertia.

pati significant: sunt autem quædam verba, quæ nec actiuam, nec passiuam significationem habent: multa igitur verba nec agere, nec pati significant.

Resp. *Omnia verba vel agere, vel pati significant.*

Quest. Nolo te urgere illis, quæ possum de verbo substantiuo (Sum) & eiusdem compositis in medium proferre, quia illa omnia dubio procul excipies, tanquam ad primum diuisionis verbi membrum pertinentia, vbi statuebas esse quædam verba, quæ rei existentiam quandam significarent, non autem actionem, vel passionem. Nam illis exceptis, ostendam esse alia verba præterea, quæ nec agere, nec pati significant.

Resp. *Illud si potes, ostende.*

Verba neutra cur sic dicta.

Quest. Omnia verba neutra sunt eiusmodi. Nam inde sortiuntur hanc neutrorum verborum appellationem, quod nec habeant actiuam, nec passiuam significationem. Ac proinde nec agere, nec pati significant.

Solutio.

Resp. *Male colligis. Non enim perhibentur verba neutra nec actiuam, nec passiuam significationem habere, sed non integrè inducere formam actiuam, vel passiuam. Nullum enim (si bene memineris) reperitur verbum neutrum, decepto Sum, cum compositis, cuius significatio non sit vel actiua, vel passiva.*

*passiva. Forma autem eorundem nec est integrè activa nec passiva. Quia in illis neutris in (o) ex-
untibus, quæ proxime ad activorum formam acce-
dere videntur, hoc tamen discriminis inter illa &
verba activa videre licet, quòd activa in (o) passi-
vum in (or) formare possunt: neutra vero in (o)
passivum in (or) formare nequeunt. In illis verò
neutris, quæ passiva formæ reperiuntur, in hoc ta-
men differunt à passivis, quòd non plene & integrè
formantur, sed reperiuntur in voce tertiæ personæ
singularis tantummodo, per omnes modos & tem-
pora, suntque semper impersonalia.*

*Quæst. Recte hoc observasti. Sed nihil ha-
bes præterea propter Iuniores annotatione
dignum in his neutris impersonalibus passivæ
formæ?*

Resp. Est illud insuper observandum, esse fere Observati-
uncula.
*omnia verba neutralia formæ passivæ significatione
activa, tametsi terminatione sunt passiva.*

*Quæst. Omnes definitionis verbi partes or-
dine iam percurrimus, tractanda restant alia
nonnulla verbi accidentia.*

QVÆSTIO SECVNDA DE
verborum generibus, modis
& temporibus.

QVÆSTIO.

22 *An vera sint quæ habentur in Grammatica de generibus, modis, & temporibus verborum?*

Præfati-
cula.

Quest. Dum altius apud animum meum perpendo (auditores optimi) quanta cum humanitate, benignitate, & æquitate audire soletis leuiusculas hæc de rebus Grammaticalibus velitationes, eo facilius adducor, vt & ipse virium mearum periculum faciam, si quid proferre possim in hac proposita quæstione de generibus, modis, & temporibus verborum, quo firmitus constet regularum de his traditarum veritas. Quæro igitur quot tradantur esse verborum genera in Grammatica?

Resp. *Actiuum, passiuum, neutrum, deponens, & commune.*

Quest. Tu vero nec plura, nec pauciora esse arbitraris?

Resp. *Sic statuo.*

Quest. Quid si euincam duo esse solummodo verborum genera?

Resp. *Quid si ad illos redeam, qui dicunt, quid si*

si celum ruat?

Quaest. Putas ergo hoc esse probatu impossibile?

Resp. Mea sic est sententia, praesertim cum apud animum meum perpendo, quam tu sis impar ad hoc praestandum.

Quaest. Noli quaeso tam abiecte de me sentire.

Resp. Omitte verba inania : expecto argumenta.

Quaest. Accipe. Omne verbum aut est personale, aut impersonale : ergo duo sunt tantum verborum genera, non autem quinque. Obiectio
de genere
verborum.

Responde.

Resp. Negari non potest, nullum posse reperiri Solutio.
verbum, quod non sit vel personale, vel impersonale. Est autem haec generalis verbi partitio, qua tam abest ut tollantur quinque verborum genera, ut potius hac ratione magis confirmantur.

Quaest. Quid est demum quod à me adferri possit, quod idem (si tu sis index) pro te non faciat?

Resp. Si tibi minus arriserit prior solutio, vide Alia solutio.
num hanc alteram magis probare possis. Diuidatur, si voles, verbum primo generaliter in duo genera, personale scilicet, & impersonale. Distribuiamus postea haec genera in suas species, ita ut si tibi minus placeat ista verborum personalium in quinque genera diductio, dicamus verborum personali-

um esse quinque species.

Confundun-
tur hæ vo-
ces genus
& species a-
pud Gram-
maticos.

Quest. Nolo scrupulosius more Dialecti-
corum de hisce vocabulis generum & specie-
rum contendere, quæ probe scio sæpe apud
Grammaticos confundi, ita ut alterum pro al-
tero interdum capiatur. Sed quomodocun-
que accipias, quintuplicem hanc verborum per-
sonalium distinctionem constare non posse
affirmo.

Resp. Tu ais, ego rursus nego: non verbis, sed
argumentis (*queso*) pugnemus.

Quest. Si quæras tantopere argumenta, e-
go te statim premam argumentorum multitu-
dine.

Resp. Premas licet, modo non opprimas.

Alia ratio.

Quest. Omne verbum exit vel in *e*, vel in *m*,
vel in *or*: tria sunt igitur, non quinque verborum
genera, vel (si mauis) species:

Resp. Nulla ne sunt verba, que desinant in (*t*)
vel in (*r*)?

Quest. Non decet te nugas agere. Ego non
loquor de impersonalibus vel actiua vel passi-
ua forma, sed de primarum personarum termi-
nationibus, unde reliquarum personarum fines
deriuantur.

Resp. Nego itaque argumentum. Non enim se-
quitur, quia tres sunt omnium verborum origina-
les terminationes tantum in primis personis, esse
tantum tria verborum genera. Imo si verbum
(Sum)

(Sum) excipias, *duæ sunt omnium verborum terminationes. Quis tamen inde concluserit, duos esse solum verborum genera?*

Quæst. Si quinque verborum genera sub hisce duabus terminationibus continentur, expone qua ratione inuicem inter sese distinguantur.

Resp. Libens hunc laborem suscipiam, licet non ita propriè huic causa conveniat: quo tenellorum ingeniorum excitem industriam. Verba activa & neutra conveniunt terminatione, exeunt enim utraque in (o,) sed differunt significatione. Quia significant verba activa, activè tantum: neutra vero aliquando activè, aliquando verò passivè. Reliqua genera omnia desinunt communiter in (or.) Conveniunt igitur verba passiva, deponentia, & communia terminatione, discrepant verò à se inuicem significatione.

Verbaterminatione convenientia, quo modo differant.

Quæst. Ostende singulorum discrepantiam.

Resp. Verbum passivum & deponens terminatione convenientia, sic differunt significatione, ut verbum passivum semper significet passivè, verbum deponens significet aliquando activè, aliquando neutraliter. Differt autem verbum commune ab utroque, ut habeat & activam & passivam significationem.

Verbum passivum, & verbum deponens.

Verbum commune.

Quæst. Sed nulla sunt verba communia: ergo non sunt quinque, sed quatuor duntaxat verborum personalium genera.

Obiectio,

Resp.

Solutio.

Pauca ad-
modum
verba com-
munia nunc
in vſu.

Complexus
meditatus,
interpreta-
tus, comita-
tus.

Quæ ſequun-
tur ad hunc
aſterifcum *
in hac de-
anum editio-
ne adduntur

De modis
verborum.

Reſp. Scio viros quosdam doctos tecum ſentire. Ego tamen Grammatica Regia autoritatem petius ſequendam arbitror, tametiſi non negauerim longe nunc pauciora eſſe in vſu verba communia, quam olim apud priſcos Grammaticos. Non enim facile præter hac tria verba, criminator, fruſtror, oſculator, reperies alia, quæ actiue & paſſiue ſignificent. Multa tamen paſſim obuia reperiuntur verborum deponentium præteriti temporis participia in ſignificatione paſſiua, quadam etiam actiue & paſſiue ſignificantia. Vnde facilis eſt coniectura, quæ nunc deponentia ſunt verba, olim fuiſſe fere communia. *
Hoc etiam addo (quod diligentiffimè velim pueros induſtrios animaduertere) innumera fere eſſe verba, quæ nos hodie pro deponentibus tantùm uſurpamus, quæ ſatis liquidò conſtat veteres ſcriptores per vocem actiuam frequenter extuliſſe, quorum catalogum ſatis amplum, nos (Deo volente & adiuvante) in minus exercitatorum commodum & emolumentum, ad calcem harum diſputatiuncularum apponemus, ut illorum operam & laborem leuemus, quibus non ſunt ad manum, ipſorum autorum libri unde hac depromuntur & colliguntur. *

Quæſt. Conuertamus (nunc ſi placet) ſermonem ad illa examinanda, quæ de modis verborum docentur in Grammatica.

Reſp. Non reuſo. Sunt enim illa omnia ita certa & firma, ut à te non facile poſſint labefactari.

Quæſt.

Quest. Nescis qui vir siem. Sunt illa fortassis quæ nunc obijciam maioris ponderis, quàm quæ hætenus sunt prolata. Sex perhibentur esse verborum modi.

Resp. Scilicet.

Quest. Plurimorum, an paucorum? omnium, an aliquorum verborum sunt hi sex modi communes?

Resp. Omnia verba habent sex modos.

Quest. Verbum (infit) quot habet (quæso) modos? Obiectio.

Resp. Cum dico omnia verba habere sex modos, loquor de verbis perfectis, non autem de verbis imperfectis siue defectivis. Verum ut simul & semel tibi de verbis defectivis respondeam (hisce enim mihi iam aliquoties nonnihil molestia voluisti exhibere) non esse illorum natura sed usus, & receptæ loquendi consuetudini tribuendum censeo, quod non integre, quemadmodum reliqua perfecta, inclinentur. Hoc est, possent naturâ sua (si usus modo pateretur) per omnes modos, tempora, & personas variari, non aliter quàm verba perfecta. Solutio. *Con*
an
an
Observatio
de verbis
defectivis.
an
an

Quest. Ut hæc, quæ iam dixisti, vera esse concedam, quid inde tamen redire potest utilitatis ad verborum perfectorum causam subleuandam, in quibus non esse sex modos probare conabor?

Resp. Quia de defectivis, de quibus non est intelligenda questio mea, sophisticè obijcebas, volui

tibi semel os in hoc argumento obstruere. Quod verò de verbis perfectis affirmas, nego vlla reperiri, quæ non omnes sex modos habent.

Alia obiectio
de verborum
perfectiorum
modis.

Quæst. Modi verborum sunt quatuor solummodo, nempe indicatiuus, imperatiuus, optatiuus, infinitiuus.

Resp. *Quid fiet ergo de potentiali, & subiunctiuo?*

Quæst. Vel non erunt modi omninò, vel saltem superuacanei.

Resp. *Hoc proba.*

Quæst. Possunt verba perfecta integre sine hisce modis formari, qui ab optatiuo, ne minimo quidem apiculo (si inflectendi rationem spectes) differunt.

Resp. *Esto, Non sunt tamen hi modi superflui, & superuacanei.*

Quæst. Quod frustra additur, illud meritò superuacaneum esse dicitur: frustra verò adduntur potentialis & subiunctiuus, cum nihil omnino differant ab optatiuo: sunt itaque potentialis & subiunctiuus superuacanei.

Resp. *Non frustra adduntur potentialis & subiunctiuus.*

Quæst. Frustra fit per plura, quod fieri potest per pauciora. Potest autem integra & perfecta esse verborum formatio sine potentiali, & subiunctiuo (ad horum enim formatam nihil prorsus addunt hi modi) ergo frustranea est horum

horum modorum adiectio.

Resp. Respondeo hoc modo. Si ipsam formam di & inclinandi nadam formam & rationem; quoad verborum voces per finales terminationes variandas respicias, fateor sanè nihil omninò differre potentialem & subiunctivum ab optativo. Sed si verborum significationem (cuius est pueris ad rectam autorum interpretationem magna habenda ratio) consideres, est etiam necessarius admodum horum modorum usus, qui tamen si terminatione cum optativo consentiant, sensu tamen & significatione longe ab eodem discrepant.

Solutio superioris obiecti-
onis.

Significatio-
nis, non autè
formationis
ratione, ne-
cessarius est
usus modorū
potentialis
& subiuncti-
vi.

Quest. Omnibus mihi modis approbanda videtur hæc tua responsio, qua contentus, de verborum temporibus pauca adijciam.

De verborū
temporibus.

Resp. Sunt illa in verbis perfectis quinque numero: nempe præsens, imperfectum, perfectum, plusquam perfectum, & futurum.

Quest. Cur facis verborum perfectorum hoc loco mentionem?

Resp. Ne tu (more solito) ad verba defectiva statim recurreres, qua ut modis, ita etiam temporibus mutila & manca esse concedo, non natura vitio, sed recepta loquendi consuetudine.

Quest. Quos mihi præscribis disputandi cancellos, licet reuera valdè arctos & strictos, non prætergrediar, sed intra verborum perfectorum claustra, atque adeo castra me continebo, quorum tria esse tempora probabo.

Resp. Ego hoc te fasce lenabo. No enim sinam, ut hunc laborem frustra suspicias. Nam facile concedam tria esse verborum tempora, quippe qui prius quinque esse in verbis tempora affirmaverim.

Quaest. Tu ergo tibi ipsi non constas, qui modo ais modò negas.

Resp. Qui quinque dicit esse verborum tempora, illumne verisimile est negare velle tria esse in verbis tempora?

Quaest. Mitte verborum, quibus abundas, ambages, breuiterque responde, num tria tantummodò dicas esse verborum tempora?

Resp. Hoc ego non affirmo.

Obiectio de
verborum tem-
poribus.

Quaest. At ego hoc in me probandum suscepi, id quod hac ratione demonstro. Si quinque sunt verborum tempora, tunc omne tempus non est, vel praesens, vel praeteritum, vel futurum: sed omne tempus, vel est praesens, vel praeteritum, vel futurum: ergo tria sunt, non quinque verborum tempora.

Resp. Tametsi mihi non valde firma videatur esse maioris consecutio, nego tamen minorem, ubi affirmas omne tempus esse, vel praesens, vel perfectum, vel futurum.

Quaest. Qua ratione adductus hoc facis?

Resp. Quia est tempus quoddam imperfectum, quoddam verò plusquam perfectum, quorum hoc rem diu ante, illud verò paulò ante praeteritam demonstrat.

Quaest.

Quaest. Vtrumque tempus rem præteritam demonstrat. Parum ergo refert, paulonè ante, an diu antea præterierit. Hac enim solutione, temporis in præsens, perfectum, & futurum diuisionem non tollis.

Resp. Possum itaque aliâ ratione precedentis obiectionis vim euertere.

Quaest. Hoc si potes, verbo expedi.

Resp. Fiet. Dico igitur aliter Philosophos, aliter verò Grammaticos loqui de tempore. Philosophi enim rerum naturas, & veritatem propius intuendo, omne tempus in præsens, præteritum, vel futurum diuidunt, propterea quod si vere & præcise loqui velimus de tempore, illud vel iam est, vel fuit, vel futurum est. Grammatici autem, qui non tam exactè & scrupulosè rerum naturas pensitare solent, linguam potius ad loquendum, quàm mentem de natura & veritate rerum instrucentes, quinque docendi gratiâ, verborum Latinorum tempora sinxerunt. Et apud Græcos (quod probe nosti) longe sunt plura verborum tempora, nonem videlicet, non secundum rei veritatem, sed secundum Græcæ lingua usum & proprietatem.

Quaest. Hoc tu vocas verbo respondere?

Resp. Veniam mihi dabunt aequi lectores, si hæc aliquando verbosius propter innores sim prosecutus. Mallem enim perspicuitatis causa fusior, quàm obscurior videri.

Quaest. Tua in respondendo prolixitas, eo

me faciet in disputando breuiorem : relicta ergo hac quæstione, de verborum coniugationibus paucis agamus.

DISPUTATIO DE VERBORUM Coniugationibus.

• QVÆSTIO.

- 23 *An quatuor sint verborum coniugationes, ad quarum aliquam nullum sit verbum, quod non referri possit ?*

Præfat. un-
cula.

Quæst. Cum sit deinceps inter nos concertandum de verborum coniugationibus, in quibus examinandis & discutiendis amplissima offertur disputandi materia, multaque occurrent quam diligentissima observatione dignissima, nos illa potissimum examinabimus, quæ maioris momenti esse videbuntur. Non ergo grauaberis (vt multa paucis complectamur) quid voces verborum coniugationem, breuiter exponere ?

Coniugatio
quid ?

Resp. Coniugatio est apta verborum variatio, per finales terminationes tam numero singulari, quam plurali, in omnibus personis, modis & temporibus.

Quæst. Vnde dicitur coniugatio ?

Resp. A coniungendo. Quia una eademq; ratione

tionem inflexionis, quasi in eodem ingo plura verba coniunguntur.

Quaest. Verum hac ratione multa verba à *Instantia.*
coniugationum numero excluderis.

Resp. *Quis sic?*

Quaest. Propterea quod multa sunt verba,
quae non omnino coniugantur, ac proinde nul-
lius poterunt esse coniugationis.

Resp. *Qua ratione hoc ostendis?*

Quaest. Ex tuis ipsius verbis hoc ipsum ad
hunc modum colligo. Nam si coniugare, sit
verbum à terminatione in terminationem aptè
variare per omnes números, personas, modos
& tempora: & reperiantur nulla verba, quae *Multa verba
nullius con-
iugationis.*
careant omnibus ferè modis & temporibus:
consequitur necessàriò, multa esse verba, quae
ad nullam coniugationem possint referri.

Resp. *Non loquor de verbis defectivis, de qui-* *Solutio.*
bus est tibi à me in superioribus responsum, quae à
coniugationum numero excludit, non illorum na-
tura, sed usu iam recepta loquendi consuetudo.

Quaest. Excludantur (quoniam ita vis) ver-
ba defectiva ab hac quaestione tua, intelliga-
turque de verbis duntaxat perfectis.

Resp. *Imò de illis, & non de alijs est omninò in-*
telligenda.

Quaest. At multa sunt verba perfecta, quae *Alia instantia.*
sunt nullius coniugationis. Est itaque posteri-
or tuae quaestionis pars (à qua mihi complacuit

primum exordiri, quo liberior esset de quatuor coniugationibus disputandi copia) nullo modo vera, in qua dicis nullum esse verbum, quod non possit ad aliquam quatuor coniugationum referri.

Resp. Quæ sunt illa verba perfecta, quæ ad nullam coniugationem referuntur?

Quest. Possum, volo, malo, sum, cum compositis, edo, fio, fero, & similia.

Resp. Sunt hæc verba anomala, & heteroclitica, sine irregularia.

Quest. Sunt tamen verba integra & perfecta, de quibus, si sit hæc quæstio intelligenda (quemadmodum antea falsus es) cur non sunt ad aliquam quatuor coniugationum referenda?

Resp. Memini me dicere, quæstionem hanc esse intelligendam de verbis perfectis: non tamen audisti me hætenus affirmantem, omnia verba perfecta ad aliquam quatuor coniugationum referri.

Quest. Tam mihi videris inconstans, ut mihi plane non constet quid fere vel neges, vel affirmes. Si quando enim obiectione de verbis defectivis, quæstionis tuæ veritatem oppugnare conor, statim exclamas, de verbis perfectis esse illam intelligendam. Vbi vero ostendo multa esse verba perfecta, quæ nullius sunt coniugationis, hinc etiam mox vociferaris, esse illa anomala & heteroclitica. Ita ut quò me vertam omnino sim incertus.

Resp.

Resp. *Ut igitur plane & plene constet quid in hac causa sentia: verbis quam potero maxime perspicuis affirmo, omnia verba perfecta & regularia pertinere ad unam aliquam quatuor coniugationum.* Solutio.

Quest. Nihil iam (ut inquit ille) circuitione usus es. Quare cum iam satis inter nos conveniat de propositæ quæstionis mente & sensu, v-nico contra eandem prolato argumento acquiescam, postea de coniugationum numero & notis, quibus à se inuicem distinguuntur disputaturus.

Ref. *Vnicum illud tandē argumentum audiamus.*

Quest. Si omne verbum perfectum & regulare ad vnā aliquam quatuor coniugationum pertineat & referatur, potest & verbū *do* vna cū quibusdā compositis illius ad aliquā quatuor coniugat. referri: sed verbum *do* cum nonnullis ab eodem compositis, nullius est coniugationis: ergo quædam verba perfecta & regularia (non enim opinor negabis verbum (*do*) & quædam illius composita esse huiusmodi) ad nullam quatuor coniugationum referuntur.

Alia Obie-
ctio.
Verbum *do*
cum com-
positis qui-
busdam.

Resp. *Refertur ad unam aliquam quatuor coniugationum. Est enim ipsum verbum (do) cum quibusdam illius compositis, nempe circundo, pessundo, secundo, primæ coniugationis: cetera fere composita sunt tertia.* Solutio

Quest. Omnia verba primæ coniugationis habent (a) longum ante (re) vel (ri) ultimam syllabam Instantia.

Exempla a-
pud Virgili-
um, & alios
sunt passim
obuia.
Solutio

syllabam infinitiui : do verò cum compositis, non habet (a) longum, sed breue ante vltimam infinitiui, ergo non est primæ coniugationis.

Resp. Non est negandum verbum do, cum paucis ab illo compositis, corripere penultimam infinitiui, & tamen esse nihilominus primæ coniugationis. Excipitur enim ab alijs omnibus fere Scriptoribus vno consensu.

Quæst. Cur non etiam in nostra Grammatica exciperetur?

Resp. Quia unicum erat exemplum, non erat magnopere de illo sollicitus Grammatica nostra auctor, quicumque demum ille fuerit. Vno enim aut altero exemplo non tollitur regula generalis veritas.

Obiectio de
numero con-
iugationum.

Quæst. Iam tempus est, vt de coniugationum numero disceptemus. Tu quatuor verborum coniugationes esse affirmas, ego autem vnam esse solummodo probabo.

Resp. Nunquam potes hoc firma aliqua ratione euincere.

Quæst. Firma satis esse mihi videbitur, si vim illius nequeas infringere.

Resp. Qui sint rationis istius nervi, & quàm validi, tunc demum liquebit, cum illam in medium protuleris.

Quæst. Profero. Arrige aures Pamphile.

Resp. In hoc sumus iamdudum, propone.

Quæst.

Quæst. Quæ est nota primæ coniugationis.

Resp. A longum ante re & ris.

Nota primæ
coniugatio-
nis.

Quæst. Suntne omnia verba habentia a longum ante re & ris primæ coniugationis?

Resp. Sic.

Quæst. Relinquitur ergo nullum verbum, quod ad tres reliquas coniugationes referatur.

Resp. Quid ita?

Quæst. Quia omnia verba reliquarum coniugationum habent a longum ante re & ris.

Resp. Non habent.

Quæst. A doceor est docearis, vel doceare : à legor, legaris vel legare : ab audior, audiaris vel audiare : sunt itaque omnia primæ coniugationis.

Resp. In quo modo ita terminantur?

Quæst. Tu videris. Ego ostendo omnia verba habere a longum ante re & ris, quod satis est.

Resp. Non satis est ad probandum verbum aliquod esse primæ coniugationis, si habeat a longum ante re & ris.

Quæst. Negas itaque Grammaticam.

Resp. Nil minus.

Quæst. Audi (quæso) manifesta regulæ verba : Prima coniugatio habet a longum ante re & ris.

Resp. Agnosco verba, quæ tu subdolè & vassè pervertis, & ad sensum aliorum detorques.

Quæst.

Quest. Illis nihil addo vel detraho. Tu, si potes, meliorem ex illis sensum eruito.

Solutio.
Facilis explanatio regularum de notis quatuor coniugationum.

Resp. *Faciām.* Omnia verba perfecta & regularia, quæ habent a longum ante re & ris hoc est, ante ultimā syllabā presentis temporis infiniti modi formæ actiua: vel ante ris ultimā syllabā secundæ personæ presentis singularis indicatiui, formæ passivæ, sunt primæ coniugationis. Atque eodem modo sunt reliquæ regulæ de notis trium aliarum coniugationum per vocales penultimas a, e, re & ris intelligenda & explananda.

Quest. Cur addis hæc vocabula (formæ activæ & passivæ) potius quàm vocis activæ & passivæ?

Observatiuncula.

Resp. Quia multa sunt verba neutra, quæ non sunt activa, & tamen inter coniugandum sequuntur formam activorum: multa item verba deponentia & communia, quæ licet non sunt passiva, dum inflectantur tamen sequuntur formam passivorum.

Quest. Bene. Ex his iam licet statuere omnia verba primæ coniugationis habere a longum in penultima infinitivi. Sed quare erat hoc addendum de vocabulis a, e, & i ante ris?

Resp. Ob verba depo. & communia quæ carent forma activa.

Quest. Sed ad illud prius redeo de verbis primæ coniugat. quæ omnia dicis habere a longum in penultima infinitivi formæ activæ.

Re. Si verbū do cū nonnullis ab eodē comp. excipias.

Obiectio laus, lauere.

Quest. Verbum lauo facit infinitivum lauerere, per e breve in penultima infinitivi: ergo omnia

omnia verba primæ coniugationis non habent *Solutio.*
a longum in penultima infinitiui.

Resp. Infinitium lauere non est à lauo, lauas
prima, sed à lauo, lauis, tertia coniugationis apud
antiquos, cuius exempla ex Virgilio in libris Georg.
& *Æneidum* aliquoties occurrunt.

Quest. Sed & secundæ coniugationis verba
quædam habent contra regulam e breue in
penultima infinitiui, cuiusmodi sunt, stridère,
canère, feruère & similia, penultima breui.

*Generalis
responsio de
omnibus an-
tiquis & ob-
soletis.*

Resp. Sunt etiam hæc prisca & obsoleta, notanda
potius, quàm imitanda. Fuerunt enim hæc & non-
nulla alia, tertiæ coniugati. apud veteres. Atq; hæc re-
sponsio omnibus alijs satisfacere potest, quæ de simil.
verbis tertiæ vel quartæ coniugationis adferri possunt

Instantia.

Quest. Verbum *do* facit penultimam infini-
tiui per e breue, nec est hoc verbum priscum,
antiquum vel obsoletum: ergo omnia verba
primæ coniugationis non habent a longum in
penultima infinitiui. Vel si mauis, sic potius
concludam, ad idem enim fere recidet: verbum
do, das, est tertiæ coniugationis: sed facit penul-
timam infinitiui in *are*: ergo omnia verba ter-
tiæ coniugationis non faciunt penultimam infi-
nitui per e breue.

Resp. Verbum *do* non est tertiæ coniugationis.

Quest. Affirmat tamen hoc Grammatica.

Resp. Quo in loco?

Quest. In regulis de compositorum verbo-
rum præteriti formatione.

Resp.

Resp. *Citato verba. Nam tibi hoc ipsum affirmanti nulla est apud me fides, qui toties, vel regularum verba mutilas, vel in sensum contrarium detorquere soles.*

Regula.

Quest. *Agam sincere. Sic sese habent regulæ verba: Natum à do quando est inflexio tertia. Nonne audis verbum do esse aliquando tertiæ coniugationis?*

Resp. *Audio hominem versutum & callidum, qui in hoc, manibus pedibusq; incumbit totus, ut simplices & rudes deludat dolus.*

Quest. *Itane videor tibi hoc loco dolose egisse?*

Resp. *Si bona fide agebas, cur verba sequentia suppressebas?*

Quest. *Non faciebant ad hoc institutum.*

**Explicatur
regula supra
citata.**

Resp. *Credo. Nam si regulam integre recitasses, mox tua fraus omnibus patuisset. Non est enim hac mens regula, ut statuat verbum do esse tertiæ coniugationis, sed ut doceat natum, hoc est, compositum à do quando (non illud verbum do, quod tua astute inferre volebas) sed illud natum, vel compositum est tertiæ coniugationis (quodam enim composita à do sunt primæ coniugationis, uti supra est demonstratum) facere præteritum didi, non dedi, ut addo, addidi, obdo, obdidi, credo, credidi, nou autem addedi, obdedi, crededi, credidi, & similia.*

**Credo, sitne
compositum
vel simplex.**

Quest. *Refertne verbum credo inter composita à do, cum potius videatur esse verbum simplex,*

simplex, cuius composita sunt accredo & con-
credo?

Resp. Si ne credo, simplex, vel compositum, non
magnopere cum quoquam contenderim, cum sciam
Lexiographos undiquaq; doctissimos illud pro ver-
bo simplice habere & numerare. Defendi tamen po-
test Grammaticæ nostræ autoritas suffragio Prisci- Priscianus.
ani, Grammatici doctissimi & vetustissimi, qui ver-
bum (credo) inter composita à verbo do recenset,
dictumque putat credo, quasi cretum do, ut videat-
ur à cretum, & do compositum.

Quest. Quæ hætenus contra verbi definiti-
onem & reliqua eiusdem attributa obieci, tu
quidem satis accurè & aptè diluisti omnia.
Cedamus ergo iam alijs, si quid illi ulterius in
hoc argumento fortasse obiectare voluerint.

V L T E R I V S D E V E R B O R V M
coniugationibus paulo aliter
quàm superius dispu-
tatur.

Quæstio prima.

An quatuor sint tantum verborum coniugationes? 24

Quest. Cum sint non pauca, quibus ego Præfati-
cula.
veritatem illarum regularum, quæ ha-
bentur in Grammatica de verbo & eius acci-
dentibus

dentibus conuellere & confringere facile mihi posse videor : habenda tamen est ratio & temporis, & ornatissimorum, qui hodie huc confluxerunt, Auditorum, quibus nimia prolixitate molestum esse, parum ciuile & honestum meritò censi debet. Agam igitur tecum breuiter de verborum coniugationibus, quas Grammatica nostra quatuor omnino esse tradit, cui, num tu assentiaris, libenter scire abs te velim.

Resp. Affirmo cum Grammatica quatuor esse tantum verborum coniugationes.

Coniugationum indices literę, seu vocales.

Quest. Quomodo distinguuntur hæ coniugationes a se inuicem?

Resp. Prima habet a longum ante re & ris : secunda e longum : tertia e breue : quarta i longum.

Quest. Suntne hæ regulę vniuersales & semper verę?

Resp. Maxime.

Quest. Omnia ergo verba primę coniugationis habent a longum ante re & ris?

Resp. Ita sanè.

Obiectio.

Quest. Cuius igitur coniugationis est verbum do?

Resp. Est primę coniugationis.

Quest. Non habet a longum ante re & ris : ergo non est primę coniugationis.

Resp. Quomodo probas?

Quest.

Quest. Sic loquitur Virgilius in primo Æneidos:

Iuppiter (hospitibus nam te dare iura loquuntur.)

Resp. Una hirundo non facit ver: nec unum exemplum infringit generalis regula veritatem.

Quest. Imo quotiescunq; vitur hoc verbo Virgilius (vitur autem sæpissime) semper corripit infiniti penultimam. Atque hoc ausim de omnibus alijs Poetis sine vlla prorsus exceptione affirmare, apud quos verbi huius infinitum reperitur.

A, in dare
semper cor-
ripitur.

Resp. Est igitur excipiendum hoc infinitivum Solutio.
à regula generali.

Quest. Modò tamen affirmabas vniuersalem esse hanc regulam.

Resp. Nulla fere est regula tam generalis, quæ nullam admittat exceptionem.

Quest. Sed cur non excipitur in Grammatica?

Resp. Quamvis non excipiat in regulis Anglicanis, expresse tamen excipitur in regulis Latinis de quantitate mediarum syllabarum, ubi habetur a indicem primæ coniugationis naturâ longam esse, præterquam in do & eius compositis, quando sunt primæ coniugationis.

Nota.

Quest. Placet hæc tua responsio. Sed agam adhuc alia ratione. Verbum Do, inquis, cum quibusdam ab illo compositis, ut circundo, pessundo, habere a breue ante re. Quid autem

O

statuendum

statuendum est de omnibus alijs verbis primæ coniugationis? Habentne omnia illa sine ulla exceptione a longum antere?

Resp. *Affirmo omnia alia verba primæ coniugationis, penultimam infinitivi producere.*

Quæst. Caue ne quid temerè tibi excidar, cuius te postea pœniteat. Cogita (quæso) paulò diligentius quid respondeas.

Resp. *Inanis est hic tuus timor. Ego facile, quod dixi tutari possum.*

Obiectio.

Quæst. Dic ergo cuius sit coniugationis verbum Lauo?

Resp. *Est scilicet primæ coniugationis, & ponitur inter illa exempla, quæ ad hanc coniugationem referuntur, in regulis de verborum præteritis, quarum initium hoc esse bene nosti: As in præsentis, &c.*

Quæst. Quod das accipio, & sic contra te insurgo: verbum lauo est primæ coniugationis, quemadmodum & traditur in Grammatica, & tu modò probè testatus es: sed lauo facit infinitivum lauere, per e breue penultimâ correptâ: ergo non est verum, quod prima coniugatio semper facit infinitivum in are penultimâ producât.

Resp. *Non facit hoc verbum lauo infinitivum lauere, penultima correpta. Ostende (quæso) huiusmodi infinitivum ab hoc verbo (Lauo) & eris mihi magnus Apollo.*

Quæst.

Quest. Ita affirmat Despauterius, ita etiam Despau-
terius.
& alij non spernendæ autoritatis Grammatici,
tametsi nullum citent locum, vbi expressè po-
natur hoc infinitivum lauere, penultima cor-
reptâ. Verùm ego hoc ipsum euincam ratione
validissima.

Resp. Audiamus (quæso) quàm tu strenuè
hoc præstare possis.

Quest. Multis reperimus apud Virgilium
locis lauit, & lauimus, vnde sumi coniectura
facile potest, debere hoc verbum lauo facere
in infinitiuo lauere, penultima breui.

Resp. Non est hoc omnino necesse. Nosti enim
lauo, lauas, facere laui in præterito, vnde lauit, &
lauimus.

Quest. Parum facit pro te hæc responsio.
Nam laui & lauimus, à lauo, lauas, habent pri-
mam longam, cum in prioribus à me allatis ex-
emplis corripitur prima syllaba.

Resp. Mirabar quòd tu me hisce tam longis Solutio ob-
iectionis de
lauo.
verborum ambagibus circumduceres. Iam autem
tandem video te omnia astutè & callidè agere, mi-
hiq; nec tale quicquam suspicanti, voluisse impone-
re, dum pro lauo, lauas, primæ, obtrudere conaris
lauo, lauis, tertiæ coniugationis.

Quest. Multa reuera sunt verba apud vete-
res, quæ etiam commemorat Nonius (testante Nonius.
doctissimo Gifannio) quæ & primæ & tertiæ
sunt coniugationis, ex quo genere sunt & hæc
O 2 apud

Festus.

apud Festum minus nota vulgo : desinare, fodare, comare, pinfare, pleraque alia, quorum pleni sunt veterum Grammaticorum libri, quæ ex multis pauca in hunc finem recensui, quo admonerem rudiores & minus exercitatos, ut & ipsi, talia quoties occurrunt, diligentius obseruent. Ad te verò quod attinet, hoc omne de lauo, lauere, quod est à me obiectum, non eo feci, quòd ita reuera senseram, sed tui tentandi gratiâ, qui, cum tam expedite huic obiectiõni satisfeceris, non opus est ut diutius in hisce immoremur, quæ apud antiquos aliquando erant in usu, iam verò exoleuerunt.

Hæc omnia à superiore a-
stetisco ad
finem huius
responsionis
iam addun-
tar.

Resp. *Prodest tamen hæc, & huiusmodi sæpius apud iuniores inculcare, ut crebra horum admonitiõne expergefæcti, altius in illorum animis inhaereat diligens huiusmodi rerum observatio.*

Quæst. His tamen omissis, virium tuarum periculum faciam in alijs, quæ mihi adhuc restant de verbi accidentibus obijcienda. Nam præcedens argumentum tractârunt & alij, qui ante nos disputârunt. Si quid ergo culpandus videbar, quòd & ego in eodem argumento laborauerim, hanc ego culpam ut mihi clementer condones, obnixè rogo.

Resp. *Facile à me quidem hac in re veniam impetrabis. Grata enim fuit, qua usus es in hac quæstione denuò post illos tractanda varietas, viamq; hac ratione commonstrasti rerum Grammaticalium*

ticalium studiosis, idem in alijs argumentis non sine fructu & emolumento tentandi.

Quæstio secunda.

An vera sit hac regula: As in præsentì, perfectum format in aui? 25

Q*uæst.* Inter alias quæstiones, quæ nobis præfatun-
 cula.
 à præceptore benignissimo proponuntur (auditores humanissimi) de quibus iuxta veterem & laudabilem huius Scholæ consuetudinem est hodierno die disputandum, hæc mihi discutienda & examinanda in primis videtur, quæ traditur de terminatione præteriti in verbis primæ coniugationis, de qua talis extat inter præcepta Liliانا regula: *As in præsentì perfectum format in aui*; quam cum tu veram esse arbitraris, scire perquam libenter à te velim; hoc est, cupio ut mihi candidè & sincerè expedias, num omnia verba primæ coniugationis faciant præteritum in *au*?

Resp. Omnia verba primæ coniugationis, illis exceptis, quæ in hac regula exprimuntur, perfectum formant in *au*.

Quæst. Illa igitur verba, quæ ab hac regula excipiuntur, non faciunt præteritum in *au*, sed vel in *vi*, vel in *di*, vel in *ti*, vel in *ui*, ut lauo, laui, do, dedi, sto, steti, sono, sonui, & similia.

Resp. Ita sentio:

Quæst. Quæ sunt illa verba primæ coniugationis, quæ faciunt præteritum in *ti*?

Resp. Verbum *sto*, cum compositis, ut *insto*, *persto*, *obsto*, *resto*, *præsto*, & cætera.

Obiectio.

Quæst. Ego tamen probabo quædam composita à *sto* formare præteritum in *au*.

Resp. Audiamus tandem quid possis, vereor enim ne onus humeris tuis impar in te susceperis.

Propertius.

Quæst. Propertius, Poëta satis probatus, sic scribit alicubi, referente Despauterio: Nec si post Itygias aliquid restauerit vndas. Idem etiam Despauterius (præstauimus) a præsto, recitat ex Iustino. Quid tu ad hæc tandem respondes? Sunt enim hæc exempla tam perspicua & clara, ut de his nullus relinquatur dubitandi locus.

Solutio.

Hæc iam adduntur ad hunc asteriscum v. q;

Resp. Si cauillari liberet, ego facile nudas hæc tuas assertiones reijcerem, propterea quòd libros & paginas autorum, ex quibus autoritates has depromis, non commonstras. Nosti etiam poëtas pro magna illis concessa, vel libertate, vel licentia, metri & carminis causâ multa mutare, quod hic fortassis non inepte pro præterito restauerit, respondere possem, quia non admittit carminis ratio præteritum restiterit. In altero verò exemplo (præstauimus) ex Iustino, si erratum inesse dixerim Typographicum, pro (præstabimus) non video cur hanc coniecturam merito reijceres.

Quæst.

Quæst. Tu multas habes elabendi vias : sed dic serio quid rectius respondendum esse sentias ? Hæc enim iocandi gratiâ videris mihi adduxisse. *

Resp. *Ego non is sum qui Despantery, tanti viri fidem in hisce citandis in dubium vocare velim. Respondebit pro me igitur ipsa Grammatica, cuius in fine illius regula hæc sunt verba : Rarò hæc formantur in aui. Vides itaq; ex ipsius Grammaticæ autoritate, hæc verba aliquando, sed rarissime formari in aui. Sunt autem huiusmodi exempla notanda potius quàm imitanda.*

Quæst. Sunt hæc, quæ respondisti verissima. Nam apud Plautum aliquoties occurrit necaui, à neco, cuius etiam formæ reperiri fortasse possunt & alia. Neq; te latet præter exempla quæ expresse ponuntur in hac regula, multa composita à verbo Plico, habere indifferenter præteritum in *ui* vel in *au*, sicut in regulis de compositorum verborum præteritis in nostra Grammatica rectissime annotatur.

Necaui.

Resp. *Sed quomodo tibi satisfacit superior mea responsio ?*

Quæst. Non est illa quidem omninò repudianda. Sed tamen est mihi recurrendum ad illud, quod in principio proposui : num scilicet pauculis quibusdam exceptis, omnia alia verba primæ coniugationis faciant præteritum in *au* ?

Resp. *Quid opus est hac repetitione? An non primum satis tibi aperit affirmari, hoc ita se habere?*

Lauo, lauas.

Quest. Si tam sis in hac sententia & opinione pertinax, dic quomodo faciat præteritum lauo, lauas?

Nota.

Resp. *Affirmant doctiores Grammatici hoc verbum carere præterito.*

Obiectio.

Quest. Hoc ipsum est quod volui. Hinc ego concludo contra regulam: *As* in præsentī, non formare præteritum in *auī*.

Resp. *Non video qua ratione ita queas rectè concludere.*

Quest. Imo rectissimè. Si enim careat verbum lauō, lauas, præterito, quomodo potest formare præteritum in *auī*? Quod si non formet præteritum in *auī*, falsa est illa regula: *As* in præsentī, perfectum format in *auī*.

Solutio.

Resp. *Intelligenda est illa regula de huiusmodi verbis, quæ habent præteritum, hoc est, de verbis perfectis, & non defectiuis.*

Quest. Non premam te arctius hoc argumento, sed iam alijs relinquam disputandi locum.

Quæstio tertia.

26 *An omne verbum sit personale, vel impersonale?*

Præfati-
cula.

Quest. Cum pro solita vestra humanitate & benignitate (Auditores optimi) charissimorum

rissimorum meorum, qui prius disputarunt, sodalium, de verbo & eius accidentibus concertatiunculas patienter & æquis animis audieritis, spem mihi magnam fecistis vos non minus æquos & benignos fore in nostris etiam amborum velitationibus benigne audiendis, & clementer dijudicandis. Pauca enim sunt quæ ego quoque habeam de verbo & eius accidentibus obijcienda. Duo enim solummodo proponam, eaque quàm breuissimè, quorum primum erit de ipsa verbi diuisione, quæ statim in principio habetur, vbi docet Grammatica, omne verbum esse personale, vel impersonale. Hanc ego diuisionem nullo modo probandam & recipiendam esse censeo.

Resp. Si poteris probabilem aliquam rationem proferre, cur minus tibi satisfaciat hæc diuisio, tum demum meruò poteris conqueri & Grammaticam nostram reprehendere.

Quest. Annon satis iusta videtur tibi hæc conquerendi & reprehendendi causa, quòd non tam sit vniuersalis & generalis verbi diuisio, vt omnia verba comprehendat, cuiuscunque generis tandem illa fuerint?

Resp. Constantissimè ego hoc in me defendendum suscipiam, nullum scilicet esse onomino verbum, quod non sit vel personale, vel impersonale.

Quest. Si probè expendas tam verbi personalis, quàm impersonalis, siue definitionem, seu potius

potius descriptionem, mutabis fortasse sententiam.

Personale.
Impersonale

Resp. *Quid ita (quæso?) An non verbum personale est, quod certis personis distinguitur? Impersonale vero, quod diuersarum personarum vocibus non distinguitur nec variatur, ut pœnitet, miseret, pœdet, oportet, decet, & similia?*

Quæst. Si veræ sint hæc definitiones à te allatæ, multa reperiuntur verba, quæ neq; sunt personalia, nec impersonalia.

Resp. *Qui hoc probas?*

Quæst. Tam est hoc perspicuum & manifestum, ut nulla prorsus probatione indigeat, teque opinor hoc ipsum faciliè esse concessurum.

Resp. *Mirus tu quidem eris probandi artifex, si hoc mihi persuadere possis.*

Obiectio.

Quæst. Dic igitur (quæso) quale sit verbum (quæto) personale, vel impersonale?

Resp. *Quæso, est verbum personale.*

Quæst. Quomodo potest esse verbum personale, cum non distinguitur certis personis?

Resp. *Vnicum est hoc verbum, nec sufficit ad improbandam supra citatam verbi distinctionem in personale, & impersonale.*

Quæst. Nihil dicis, cum prius omne prorsus verbum cuiuscunque tandem generis, esse affirmaueris, vel personale, vel impersonale, sine ulla omnino exceptione. Nec est hoc verbum
unicum

unicum. Sunt enim multa alia similia : vt Sal-
ue, aue, cedo, infir, & nonnulla præterea.

*Resp. Distinguitur hoc verbum (quæso) quem-
admodum & reliqua à te citata, certis personis.*

*Quæst. Quid vocas distingui certis per-
sonis ?*

*Resp. Distingui personis, est varijs & diuersis
personis inflecti & variari.*

*Quæst. Verbum quæso (vt omittam reliqua
à me modò allata) non inflectitur & variatur
personarum varietate, ergo non est verbum
personale.*

*Resp. Inflectitur. Facit enim (quæso) plura-
liter (quæsumus.)*

*Quæst. Nulla tamen est hic personarum
varietas. Est enim vtrumque primæ personæ.*

*Resp. Est terminationum manifesta varietas,
tametsi non sit personarum.*

*Quæst. Hoc non est satis, sed requiritur per-
sonarum varietas.*

*Resp. Est (quæso) verbum defectiuum. Lo-
quitur autem illa verbi personalis definitio de ver-
bis integris & perfectis.*

*Quæst. Non valet hæc ratio. Sunt enim
multa verba defectiua, quæ tamen habent per-
sonarum varietatem. Tu quoq; prius non exci-
piebas verba defectiua ab illa verbi diuisione in
personale, & impersonale:*

*Resp. Dico igitur non fieri huius verbi & simi-
limum*

Solutio su-
perioris ob-
iectionis.

lium vitio, vel naturâ, quòd non inclinentur trium personarum varietate, quemadmodum & alia multa, sed recepta iam loquendi consuetudine, quæ non tribuit hisce omnes in omnibus modis personas. Non video enim, cur non æquè flecteretur quæso, quæsis, quæsit, quàm lego, legis, legit: & ita in reliquis numeris, & personis, & temporibus, si hoc idem pateretur & admitteret usus & auctoritas probatissimorum Scriptorum. Quare si non habetas quod præterea in hac quæstione obijcias, poteris iam agere in secunda quæstione, quæ cuiusmodi sit, audire cupio.

Quæstio quarta.

27 *An vera sint regula de formatione præteriti temporis in verbis tam actiue, quàm passiue forme?*

Præfatuncula.

Multa hic adduntur, quibus priores editiones caruere.

Quæst. Longum esset, vobisque odiosum, & molestum (Auditores optimi) si omnia illa, quæ in hac quæstione sese offerunt examinanda & discutienda, fusius & exactius persequeretur. Quod igitur in præcedentibus huc vsq; disputatiunculis est factitatum, in hoc etiam argumento, vt potero, præstabo, illa scilicet potissimum tractabo, quæ ad studiosorum vtilitatem & emolumentum maximè facere videbuntur. Et cum mihi minime sit dubium te omnia,

nia, quæ de verborum præteritis tradit Grammatica obnixè, vel potius pertinaciter velle defendere, quero primum de verbis secundæ coniugationis quomodo faciat verbum frigeo, præteritum?

Obiectio.

Resp. *Frigeo, facit in præterito frixi.*

Quæst. Illius ergo compositum refrigeo, faciet etiam præteritum refrixi.

Resp. *Sic sane postulat verborum compositorum lex in omnibus, præterquam in illis, quæ excipiuntur.*

Quæst. Est tamen in usu satis frequenti refrigit, ut & etiam friguit, a simplice frigeo, quemadmodum annotavit Priscianus libr. 9. de secunda coniugat. testante Melancthone in sua Grammatica Lipsiæ impressa, pag. 241.

Obiectio.
Refrigit.
Friguit.

Resp. *Iuxta secundæ coniugationis analogiam sic formare debuit præteritum regulariter: Es in præsentī, &c. Obtinuit tamen usus, ut frequentius iam formet frixi.*

Solutio.

Quæst. Multa reperiuntur præterea in hac coniugatione verba quæ variant à communi præteriti formandi ratione, tum etiam ab illa quam illis tribuit forma præter communem regulam Grammatica, de quibus quæ tua scit sententia, quàm libenter audire cupio.

Obiectio.

Resp. *Communis fere est de his & alijs omnibus responsio: multa scilicet sibi permisisse veteres, quorum iam usus exolevit. Quare sufficet pueris studiosioribus*

Solutio generalis.

studiosioribus hac diligentius in lectione priscorum observasse tanquam rariora & infrequentia : illa vero recipere, quæ bonorum auctorum usus hodie, no die magis approbanit, id quod sapius est responsum in similibus, & sapius etiam postea respondebitur, quoties similis sese offeret occasio de illis dicendi.

Obiectio.

Quest. Sed & in illis, quæ in hac coniugatione dicuntur geminare primam syllabam præsentis in præterito (quæ quatuor esse perhibentur in Grammatica, pependi, momordi, spopondi, totondi) quædam inveniuntur mutare aliquando primam syllabam geminatam, in aliam. Dixerunt namque veteres : memordi, spopondi, &c.

solutio
pag. 240.

Resp. Hoc docet Melancthon illos fecisse ad imitationem Græcorum.

Quest. Plura sunt, quæ in hac coniugatione observari possunt apud veteres contra communes inflectendi regulas, sed si omnia scrupulosius annotarem, nihil relinqueretur studiosis adolescentulis in quo sua exercerent ingenia, in horum per sese inuestigatione & indagatione, cum per otium licuerit. Hisce ergo relictis, percurram paucis, quæ notatu digna videbuntur de præteritis verborum tertiæ coniugationis.

Resp. Et hoc quoque rem facies rei literaria tyrannulis gratissimam, illorumque tuo exemplo excitabis

excitabis industriam, ut quæ a te omiſſa fuerint, ipſi poſtea diligentius perſequantur.

Quæſt. Hic igitur quia varia ſunt præſentis terminationes, ex quibus colligitur præteriti terminatio, illas ex ordine pertractabo, ſaltem quæ maioris momenti & emolumenti videbuntur. Tertia coniugatio.

Reſp. Vtere tuo iudicio. Nihil enim impedito, paratus, ut potero, ad omnia reſpondere.

Quæſt. Inter illa, quæ in hac coniugatione habent præſens, in eo cum doceat Grammatica verbum parco habere in præterito peparſi, & parſi, reperitur: tamen apud veteres præteritum parciui, ut apud Nævium in quadrigeminis, citante Nonio.

Reſp. Peparſi & parſi, præterita ſunt uſitata, Solutio.
parciui autem in uſitatum & priſcum.

Quæſt. In illis quæ deſinunt in do, deſcendo faciebat olim diſcendidi, & ſcindo, ſciſcidi, & ſcindidi. Obiectio.

Reſp. Hæc quoque ſunt vetuſta & antiqua, nec Solutio.
hodie uſurpanda.

Quæſt. Quæ quoque in go exeunt, ex illis reperiuntur quædam ſecundæ coniugationis ut tergeo, & lugeo. Obiectio.

Reſp. Hoc quoque veteribus eſt dandum, apud Solutio.
quos multa reperiuntur verba ſecundæ coniugationis, interdum tertia, & non pauca tertia interdum ſecundæ, de quibus quære indicem noſtrum in
fine

sine appensum.

Obiectio.

Quaest. Ex illis in lo cello facit ceculi: videtur quoque formasse aliquando culsi: Nam eius compositum percello apud Terentium facit percussi in Andria: Percussit illico animum.

Solutio.

Resp. Sed cum nulli veterum mentionem faciunt huius prateriti, videtur locus esse mendosus, & pro percussit legendum esse percussit.

Quaest. Est sane huius sententiae Riuus. Videtur igitur a verbo percutio rectius debere deriuari. Sic igitur restituatur Terentij locus: Percussit illico animum, vbi nulla erit omnino difficultas. Sed pergamus. Tollo facit secundum Grammaticam, sustuli à sustulero, nonne?

Resp. Quidus?

Quaest. Audi tamen Terentium in Andria act. 4. sc. 6. sic loquentem. Nam pol si id scissem, nunquam huc tetulisssem pedem. Et sepius eodem modo Plautus. Vide indicem.

Solutio Melancthonis
260.

Resp. Veteres & tetuli praterito dicebant, tam ab hoc quam à tulo, quod ysdem in usu fuit. Sed posteriores à fero, quo pro tulo hodie viimur, tuli dicere maluerunt.

Obiectio.

Quaest. A pono tam simplice quàm in compositis, posui legimus in praterito: Plautus: Nunc vt apud sequestrum vidulum posuimus. Et alibi: Ille suum annulum opposuit. A cano etiam in compositis quibusdam occini & occanui legimus.

Resp.

Resp. *Idem respondeo, quod sapius antea in* Solutio.
in alijs similibus: Hæc priscis & antiquis relinqui-
mus, sequemurq; quod hodie frequentiore est in usu.

Quæst. Et hæc tertiæ coniugationis ego quo-
 que hic relinquam, de quarta coniugatione
 pauca oppositurus, ubi quæro quisnam sit cha-
 racter, siue index præteriti in hac coniuga-
 tione?

Resp. *Præteritum in hac coniugatione frequen-*
tius exit in iui.

Quæst. Quid tamen in bonorum autorum Obiectio.
 lectione frequentius occurrit, quam hæc & hu-
 iusmodi: audij, audijsti: sæuij, sæuijsti: lenij,
 lenijsti, &c.

Resp. *Fiunt hæc per Syncopen, qua figura est* Solutio.
in hac coniugatione frequentissima, ut & in alijs
coniugationibus.

Quæst. Hoc addo in iuniorum gratiam a-
 pud Comicos, & Poëtas, imperfectum in hac
 coniugatione sæpe pati syncopen: ut audibant,
 lenibant, scibant, seuibant, &c.

Resp. *Est hoc quoque frequentissimum.*

Quæst. Sed ad hoc quid respondes, quod Obiectio.
 futurum quoque in hac coniugatione & indi-
 candi modo sæpiissime desinat in *ibo* & *passiuè*
in ior.

Resp. *Hoc etiam veteribus debemus, quorum* Solutio.
potius est obseruanda, quam sequenda consuetudo
in hac parte.

Deponentia,
in forma
actiua.

Quest. Exempla vbique occurrunt, apud Plautum præsertim, cuius nulla fere est Comœdia quæ non suppeditet tibi & huiusmodi verborum copiam, atque etiam infinita fere verba, quæ nunc deponentia, tunc in actiua terminatione vsurpabantur, vt & in indice nostro fusius ostendimus. Sed iam agam de præteritis verborum vel passiuorum, vel formæ passiuæ.

Resp. Ego hic quoque tam ero ad Grammaticam defendendam paratus, quàm tu promptus eris ad eandem oppugnandam.

Regula Græ-
maticalis,

Quest. Verba in or admittunt ex posteriore supino præteritum, verso (*u*) per (*us*) & (*sum*) consociato vel (*fui*.) Agnoscis hæc regulæ verba, nonne?

Resp. Vel maximè.

Quest. Huius ego regulæ sensum & intellectum velim à te libenter alijs verbis explicari.

Resp. Nihil est hoc facilius, nempe hoc modo: verba passiuæ, quorum terminatio est in or formantur à posteriore supino, mutato u in us & addito sum vel fui.

Quest. Hoc ergo vis: omnia verba passiuæ formari à posteriore supino.

Resp. Sic sentio.

Quest. Tam est hoc falsum, quam quod esse potest falsissimum.

Resp. Facile tu quidem sic affirmas, sed non
ita

ita facile hoc, quod affirmas, probare potes.

Quæst. Nulla erit omnino difficultas. Cum Obiectio.
enim omnia verba passiva careant posteriore
supino, quomodo possunt formare præteritum
ex posteriore supino, cum non habeant omni-
no posterius supinum?

Resp. Mera sunt hæc nugæ & canillationes. Solutio.
Non enim sunt hæc verba ita intelligenda, quasi
verba passiva formarent præteritum à suo supino,
quod non habent, sed ab actinorum suorum poste-
riore supino.

Quæst. Sed multa sunt verba activa, quæ ca- Instantia.
rent posteriore supino: illorum ergo passiva
non possunt formare præteritum ex posteriore
supino.

Resp. Necesse est ut illa verba passiva careant Solutio.
præterito, quorum activa carent supino poste-
riore.

Quæst. Falsa igitur est hæc regula: Verba
in (or) admittunt ex posteriore supino præte-
ritum.

Resp. Intelligenda est hæc regula de huiusmo- Regulæ
senius.
di verbis, quorum activa habent posterius su-
pinum.

Quæst. Satis dextrè occurris meis obiectio- Alia obie-
ctio.
nibus: velim tamen ut adhuc hac vna in re mi-
hi satisfacias, quid scilicet sit statuendum de
verbis deponentibus & communibus, quæ de-
finiunt omnia in or, & habent etiam præteritum,

quod non possunt ex posteriore supino formare, cum satis constet huiusmodi verba non habere omnino actiua. Hic igitur iterum fallit hæc regula, nisi forte velis negare hæc verba definire in or.

Solutio de
formatione
præteriti, in
verbis depon-
nentibus &
communibus.

Resp. *Tametsi nihil hic (quod sciam) statuat Grammatica nostra: opinor tamen fingenda esse verba actiua, ex quorum posteriore supino hæc verba deponentia & communia formarent regulariter præteritum, si essent in usu huiusmodi actiua, & reuera, sicut paulo superius est annotatum extant apud Comicos veteres, Plautum præsertim, plurima exempla deponentium verborum, quæ sua habent actiua in o, unde fieri potest coniectura de reliquis. Exempli gratia, finge tale esse verbum actiuum, nempe lato, latas, latavi: Ab huius supino posteriore latatu, formaretur regulariter latatus sum, vel fui. Sic si fingamus esse verbum actiuum crimino, as, aui, ab eiusdem posteriore supino criminatu, regulariter in verbo communi criminor, formabimus præteritum, criminatus sum, vel fui, & ita in reliquis, si non excipiantur.*

Alia ob-
iectio.

Quæst. Sed cum habeant verba deponentia & communia utrunque supinum, cur non formatur præteritum in huiusce generis verbis à suo posteriore supino, ut ab osculatu, osculatus sum, vel fui: à locutu, locutus sum, vel fui, & ita in alijs omnibus similiter?

Solutio.

Resp. *Effet hac præpostera admodum, & in-
uersa,*

uerſa, (ne dicam) peruerſa formandi ratio: Nam uno ore & conſenſu docent omnes fere Grammatici, quòd formetur ſupinum à præterito, non autem præteritum à ſupino, in verbis ſcilicet actiuis, aut formæ actiue.

Quæſt. Sed non habent verba deponentia, & communia præteritum, niſi mutuatitium (ſi italoqui liceat) ſequitur ergo, ſi formetur ſupinum ex præterito, debere omnia verba deponentia & communia carere ſupinis. Inſtancia.

Reſp. Habent quidem verba deponentia, & communia præteritum, ſed formæ paſſiue, non autem actiue, unde regulariter formatur ſupinum. *Quare* (ut ſupra dixi) fingenda ſunt præterita formæ actiue, à quibus poſſint in hiſce deponentibus & communibus regulariter formari ſupina ſecundum formam actiuorum. Solutio.

Quæſt. Plura de verbo hoc tempore non obijciam, præſertim cum tam commodis & aptis adductis ſolutionibus euertere & diluere ſoleas. Et quæ præterea reſtant dicenda ea poſſunt ſtudioſi ex alijs petere ne omnia videar nimis ſcrupuloſè & curioſè nimiaque prolixitate fuiſſe proſecutus. Habeo tamen non pauca de participio proponenda, in quibus à te ſatis fieri perquam libenter velim.

Reſp. Ego pro ingenij mei tenuitate, ad omnia, qua propoſueris, ut potero, breuiter reſpondebo.

DE PARTICIPIO DIS- putatio.

Quæstio prima.

- 28 *An vera sint omnia, quæ traduntur in Grammatica de generibus & significatione participiorum?*

*Præfat. un-
cula.*

Quest. Cum ego mihi probè sim conscius (Auditores optimi) quam exiguæ sint ingenij mei vires, quàm modica scientia & eruditio, quàm inculta & impolita oratio, non possum non timere & exhorrescere, meque neminem hodie turpiter, subuereri, si minus vestræ expectationi satisfecero. Consolatur me tamen & recreat solita vestra benignitas, qua illos soletis humanissime complecti, qui in hoc disputandi exercitio ingeniorum suorum vel leue aliquod specimen vobis ex hoc ipso loco exhibere solent. Hac spe fretus, ego quoque factus sum alacrior, animoque hilariore & audaciore te iam tandem (aduersarie strenuissime) adoriar, ut quid possis pro participiorum generibus, & significatione respondere, periculum faciam & experiar.

Resp. *Tu nihil hic potes percontar, ad quod respondendum dextrè & appositè me non promittum,*

tum & paratum inuenies.

Quaest. Hoc loco igitur velim mihi ante omnia respondeas, cur efficeret participium per sese distinctam ab alijs & peculiarem orationis partem?

Resp. Quia non potest commode sub ulla reliquarum partium contineri.

Quaest. Conuenit genere, numero, casu & declinatione cum nomine. Cur non possit igitur suo iure sub nomine comprehendi, praesertim cum migret etiam saepissime in nomen?

Resp. Vere tu quidem hoc affirmas. Est enim *Participium, nomen verbale.* magna familiaritas & affinitas participio cum nomine, ita ut non immerito ab alijs nomen verbale appelletur, à quo sola significatione & tempore discrepat.

Quaest. Hæc igitur tibi videtur causa idonea, cur ab alijs orationis partibus distinguatur, ita ut per sese constituat peculiarem orationis partem?

Resp. Maxime.

Quaest. Nititur hæc tua responsio virorum eruditissimorum autoritate, quam ego, ne mihi solus sapere & cornicum (quod aiunt) oculos configere velle videar, conuellere aut infringere non conabor. Quo tamen bonæ indolis adolescentibus contra sophistarum fraudes fiant instructiores, ad hunc modum contendo, participium esse nomen: ac proinde septem esse dun-

taxat orationis partes.

Obiecto.

Resp. *Tu', ut participium nomen esse probes?*

Quaest. Quicquid habet omnia nominis attributa, siue accidentia, illud ipsum est nomen: participium habet omnia nominis attributa: ergo participium est nomen.

Resp. *Hoc non vere respondiſti, nempe habere participium omnia nominis accidentia. Non enim comparantur participia. Est praeterea argumentum tuum vitiosum, quod mox patebit.*

Quaest. Quid hisce vocibus magis est tritum & vilitatum: amans, amantior, amantissimus: doctus, doctior, doctissimus, cuius generis infinita alia reperire liceat?

Resp. *Participia, cum admittunt gradus comparisonis, amittunt naturam suam, & sunt nomina.*

Quaest. Sed si comparisonem excipias, habent participia reliqua omnia nominis accidentia.

Resp. *Non est hoc satis ad probandum participia esse nomina. Imo si darem tibi (quod firmis rationibus nunquam euincere valebis) habere participium omnia nominis accidentia, non tamen hinc sequeretur participium esse nomen, quod alterum erat in argumento tuo vitium.*

Quaest. Cedo quare?

Resp. *Quia ut participium sit nomen, requiritur non modo ut habeat omnia nominis attributa*
(quod

(quod de participio verè affirmare non licebit) sed ut habeat præterea tempus & significationem, quæ à verbo mutuatur.

Superioris
argumenti
solutio.

Quest. Tempus iam est, ut ad quæstionem propositam reuertamur de participiorum numero, seu potius generibus, vel speciebus. Quot sunt igitur participiorum genera, siue species?

Resp. Quatuor recensentur, nempe præsens, præteritum, futurum in (rus) & futurum in (dus.)

Genera participiorum.

Quest. Multa sunt verba duobus tantum participijs contenta, quædam vno, pleraq; etiam nullo: ergo non sunt quatuor participiorum genera.

Obiclio

Resp. Non sequitur argumentum. Non enim hoc loco de eo agitur, quot scilicet participia à singulis verborum generibus ducantur (de quo in sequente quæstione) sed inter participia, esse quædam præsentis temporis, quædam præteriti, quædam verò futuri.

Solutio.

Quest. Sed hac ratione tria statuuntur dumtaxat participiorum genera, præsens, præteritum & futurum, quod & alij Grammatici non aspernandi docent.

Instantia.

Resp. Qui tria docent esse participiorum genera, iidem postea participium futuri temporis duplex esse statuunt, nempe in rus & in dus, quod eodem redit. Qui verò quatuor esse dicunt, illi eodem, quo nostra Grammatica modo participiorum genera, distribuunt

Solutio.

*distribuant in præsens, præteritum, futurum in rus
& futurum in dus.*

De partici-
pio. um sig-
nificatione.

Quæst. De participiorum generibus hæc
sufficiant. De eorundem significationibus de-
inceps responde.

Resp. *Quid est, quod hic querendum putas?*

Quæst. Nempe quænam sit participiorum
significatio?

Resp. *Partim actiua, partim passiva, partim
verò neutra.*

Quæst. Quæ participia significant actiue?

Resp. *Quæ a verbis actiuis descendunt.*

Quæst. Quæ participia significant passiuè?

Resp. *Quæ veniunt à verbis passiuis.*

Quæst. Quorum participiorum significatio
est neutra?

Resp. *Quæ à verbis neutris derivantur. Imitatur enim participium significationem sui verbi unde derivatur.*

Obiectio.

Quæst. Multa sunt participia, quæ nec
tempus omnino significant, nec si significationem
spectes, vel actionem, vel passionem de-
notant: vt fugitans litium, indoctus pilæ, puer
amandus, id est, amari dignus, & similia.

Solutio.

Resp. *Hæc & similia, (sicut supra dictum est)
non sunt in huiusmodi locutionibus participia, sed
migrant in nomina.*

Quæstio secunda.

An vera sint regula, qua habentur de numero participiorum ab unoquoque genere verborum personalium descendendum? 29

Quest. Qui cætera huc usque viriliter defendisti, quæ docet Grammatica in regulis, de quibus est hæctenus à varijs variè disputatum, mirum, ni & has quoque regulas tutari velis, quæ traduntur de numero participiorum, quæ producunt & procreant quinque illa genera ex sese verborum personalium, actiivum videlicet, passivum, neutrum, deponens, & commune. Præfati iunctiva.

Resp. *Nihil omnino falsitatis in sese continent illæ regulæ.*

Quæst. Ostende ergo mihi quot veniant participia à verbis actiivis, & neutralibus.

Quæst. Si modò habeant verba actiiva, & neutralia, supina, duo veniant ab illis participia, unum scilicet præsentis temporis, & aliud futuri in rus.

Quæst. Cur illud adijcis : si modò habeant verba actiiva, & neutra, supina?

Resp. Quia in verbis actiivis & neutris participia futuri in rus formantur a posteriore supino, addita syllaba rus, ut lectu, lecturus, cursu, cursusus.

Quare

Quare si careant verba activa, & neutra supino posteriore necesse est etiam ut careant participio futuri in rus quod à posteriore supino erat formandum.

Quest. Ut ergo paucis complectar, quæ à te pluribus dicta sunt, sic affirmas: à verbis neutris duo tantum participia formari, alterum præsentis temporis, alterum vero futuri in rus.

Resp. Sic aio.

Obiectio.

Quest. At ego ostendam à quibusdam verbis neutralibus tria venire participia more verborum deponentium. Nam gaudeo facit gaudens, gauisus, gauisurus: audeo, audens, ausus, ausurus: fido, fidens, fisus, fisurus.

Solutio.

Resp. Non sunt hæc merè neutralia, de quibus solis illa regula est intelligenda, sed neutropassiva, quorum non est in omnibus similis ratio cum verbis merè neutralibus. Nam cum ab illis in coniugandi ratione nonnihil discrepant, quid mirum est si in participiorum formatione ab iisdem aliquosque variant?

Quest. Quare dicuntur neutropassiva?

Resp. Quia tametsi sunt neutra, tamen formant præteritum more passiuorum.

Quest. Quomodo ergo differunt neutropassiva, & passiva neutralia?

Resp. Neutropassiva, tametsi habeant præteritum passiuorum, retinent tamen significationem neutrorum: passiva vero neutralia, quamvis desinant

nant in o habent nihilominus & significationem & casum passiuorum.

Quæst. Parum te iuuabit hæc distinctio. Reperiuntur enim verba merè neutralia, quæ contra regulam tria formant participia, vt dolendus, & carendus à doleo & carco, cum alijs eiusdem farinae apud poetas.

Alia obiectio.

Resp. Sunt hæc pauca, & fere irregularia, quorum numerus exiguus non multum valebit ad regulam generalem abrogandam.

Solutio.

Quæst. Non sic abibis. Memini enim te paulo ante dicere, à verbis neutris formari participia præsentis, & futuri in *rus* duntaxat. Sed præter hæc quæ à me sunt paulo ante contra hanc assertionem allata, & a te satis quidem dextre & acutè soluta, illius assertionis tuæ vanitatem luce clarius visendam hoc pacto ostendam, quòd multa formentur à verbis neutris passiuia, participia, præteriti temporis, atque etiam futuri in *rus*, cuiusmodi sunt, excursus, percursus, erratus, a ratus, laboratus, & cætera, quorum participia in *rus* sunt passiuia obuia.

Obiectio. Participia neutra passiuæ vocis.

Resp. Fiunt hæc à verbis impersonalibus neutris, quæ reperiuntur solum in tertia persona passiuæ vocis: ego autem cum Grammatica loquor de neutris personalibus actiue formæ. Sequuntur enim huiusmodi formam passiuorum in participiorum formatione.

Solutio.

Quæst. Fio, factus, num tibi videtur impersonale

Instantia.

sonale passivæ formæ, quod in tertia persona duntaxat reperitur.

Solutio.

Resp. *Non est participium factus à neutro fio, sed à passivo facior inusitato, in verbo simplice, cuius tamen composita frequenti sunt in usu.*

Alia instantia.

Quest. Quid vero? Triumphatus, regnatus & similia, censetne esse participia à neutris impersonalibus tertiæ personæ in forma passiva?

Resp. *Sunt hæc, & similia nata ætatis, & abusiue à poetis usurpata, quorum libertatem, seu potius licentiam, notandam potius quam sequendam, pueris præsertim, esse existimo.*

Participia
verborum
deponenti-
um & com-
munium.

Quest. Vnum adhuc mihi restat quærendum de verbis deponentibus & communibus, è quibus deponentibus tria descendunt participia iuxta Grammaticam: communia verò quatuor participia formare traduntur. Hoccine in vniuersum verum & perpetuum in omnibus verbis deponentibus & communibus esse affirmabis?

Resp. *Non video quid incommodi sequeretur.*

Nascendus.

Quest. Vbi (quæso) legisti tandem, nascendus, vel naturus a nascor: vel moriendus à morior, & similia? Imo in verbis deponentibus an non expresse ponitur, illa non formare participia in *du*, nisi quando regunt post se accusativum?

Resp.

Resp. Si spectes coniugandi analogiam, siue (ut ad caput puerilium ingeniorum magis perspicue loquar) similem similitum verborum inclinandi rationem, non video cur non aequè inclinemus nascendus & natus a nascor, atque oriundus & oriturus ab orior. Sed tam in verbis coniugandis, quàm in nominibus declinandis maior habenda est ratio, quid ferat usus Latine, & pure loquentium, quàm quid poscat natura, vel modus siue declinandi, siue coniugandi.

Quaest. Illud recte respondisti. Nos autem hic statuamus modum huic disputationi, ut & alijs iam sit liberum de his ipsis rebus (si placet) ulterius disputare.

Quaestio tertia.

An vera sint regule Grammaticales de terminati- 30
one, & formatione participiorum praesentis tem-
poris?

Quaest. Liceat & mihi quoque, pace & pa-
tientia vestra freto (viri ornatissimi) de
participio pauca proponere, sed breuiter, ut &
temporis rationem habuisse videar, & ne nimia
prolixitate viris hisce grauissimis & clarissimis,
reliquisque auditorum humanissimorum coro-
nae molestus esse iudicer. Hic igitur paucis mi-
hi responde, quàm tibi vera videantur esse, quae
in

Praefati-
cula.

in præceptis Anglicanis traduntur de participiorum præsentis temporis tam terminatione, quam formatione?

Resp. Tibi satis notam esse arbitror meam hac in re sententiam, quippe qui in me susceperim Grammatica nostra in omnibus veritatem tutandam & defendendam.

Quest. Dic ergo quomodo terminantur omnia participia præsentis temporis? deinde etiam unde formantur, doce.

Terminatio.
Formatio.

Resp. Terminantur participia præsentis temporis vel in ans, vel in ens: formantur vero à prima persona imperfecti temporis indicativi modi suorum verborum, mutata ultima syllaba in ns: ut ab amabam, amans: auxiliabar, auxilians: poteram, potens.

Obiectio.

Quest. Quæso verò & aue, vn' cum verbis odi, cæpi, memini & similibus, quomodo terminantur & formantur in participio præsentis temporis?

Resp. Non habent omnino hæc verba participium præsentis temporis.

Quest. Hic ergo fallit Grammatica, nec tuo (ut videtur) fulcietur & sustentabitur patrocinio.

Solutio.

Resp. Non eget magnopere hoc loco, meo patrocinio. Si enim non habent omnino hæc verba participia præsentis temporis non possunt illud formare quod non habent. Nam si non habent imperfectum indicativum

indicativum non possunt habere participium presentis temporis, quia formatur illud tempus ab imperfecto indicativo, ea ratione, qua paulo ante est à me demonstratum.

Quaest. Si liberet cavillari, non esset adeò difficile hoc tuum responsum conuellere. Sed esto disputandi gratia verissimum, non ita tamen evades. Nam si dextre sum mentis tuæ sententiam consequutus, hoc affirmas: non posse videlicet esse participium presentis temporis, si verbum ipsum careat imperfecto indicativo.

Resp. Sic sentio. Tu vero si aliter sentias, redde nobis aliquam saltem sententia tua rationem.

Quaest. Imo tecum sentire non possum. Reperio namque participium (inquiens) à defectivo inquit, cuius nullum extat imperfectum. Falsum est itaque quod modò affirmasti, non posse scilicet formari participium præsens, ubi verbum careat imperfecto indicativo.

Obiectio.
Inquiens.!

Resp. Sed ubi tandem reperis participium (inquiens) à defectivo inquit? Non enim occurrit nunc ubi legerim.

Quaest. In ipsa tua Grammatica, cuius tu tam acris es patronus & strenuus propugnator. Lege enim quæ traduntur in eadem de verbis defectivis, ubi statim hoc utrumque facile inuenies, nempe quod (inquiens) sit participium

Q.

præsens

præsens à defectiuo inquit, vel inquam, cuius nullum reperitur imperfectum indicatiuum ibidem loci, nec alibi vnquam (si probe memini) apud probatum aliquem autorem.

Solutio.

Resp. Possum hoc pacto (si placet) respondere, esse hoc scilicet unicum & singulare exemplum, ac proinde non infirmare regulæ generalis certitudinem: vel reperiri fortassis aliquando imperfectum (inquebam) unde regulariter formatur (inquirens) vel si nusquam reperiat, formari tamen (inquirens) ab inquirebam, perinde ac si extaret reuera, essetque in usu legitimo imperfectum inquirebam.

Instantia.

Quest. Satisfacis mihi dextrè sane & apposite: in isto tamen adhuc, & urgeo te ulterius. Sic enim haud ita dudum asserebas, ubi reperitur nempe imperfectum indicatiuum, ibi etiam haberi participium præsens in (ans) vel ens finitum. Sed multa reperiuntur imperfecta indicatiua, à quibus tamen nulla deriuantur participia in (ans) vel in (ens): falsò igitur hoc affirmasti.

Resp. Ostende tu, si potes, huiusmodi imperfecta, à quibus nulla proneniant præsentis temporis participia.

Quest. Talia sunt, oportebat, tædebat, miserebat, cum multis alijs, à quibus ubi tu legisti tandem, oportens, tædens, miserens, & similia.

Solutio.

Resp. Hæc sunt impersonalia, intelligitur au-

tem

em regulâ de personalibus.

Quest. Quasi verò satis firma & constans sit hæc ratio : cum & impersonalia non pauca habeant participia præsentia, vt pœnitens, decens, libens.

Resp. In his, uti prius est à me responsum, fingenda sunt imperfecta actiua forma in (bam) veluti pœnitebam, decebam, libebam.

Quest. Multas tu quidem habes latebras, multa profecto diuerticula : te tamen adhuc persequi non desistam, sed veniam iam tandem ad rem ipsam propius, teq; arctius constringere conabor. Doce igitur quodnam habeat imperfectum verbum Eo.

Resp. Facit (eo) in imperfecto (ibam) quemad- Obicatio.
modum etiam & queo, quibam.

Quest. Sed non format participium (iens) Falsa igitur est Grammatica.

Resp. Quæ ratione hoc probaueris, præsertim cum frequentissimo sit in usu participium ambiens, ambientis, quemadmodum & abiens, rediens ?

Quest. Sed non faciunt illa (abientis, redientis) verum (abeuntis, redeuntis) quæ confirmant, quod prius dixeram, non inueniri nempe (iens, ab eo) sed (euns) quod est contra regulam.

Resp. Respondeo, raro admodum reperiri iens, Solutio.
quod tamen si aliquando reperiat, facis in obliquis non ientis, ienti, sed euntis, eunti, tanquam ab an-

tiquo (euns) irregulariter.

Quæst. Laudo acumen tuum. Sed iam disputent (si velint) alij.

Quæstio quarta.

3 I *An formetur participium futuri in (rus) à posteriore supino, addita syllaba (rus) ?*

Præfatiuncula.

Q*uæst.* Habeo & ego (Auditores optimi) quod obijciam in hoc argumento : sed in participij regulis oppugnandis ero breuior, vbi postquam vnum atque alterum telum in te vibrauero, dabo alijs disputandi locum.

Resp. *Vtere tuo iudicio. Nihil enim impedio. Nec tu eis ad oppugnandam Grammatica veritatem promptior, quàm ego ad eandem tutandam & defendendam paratior.*

Formatio participij futuri in (rus).

Quæst. Docet Grammatica formari participia futuri in (rus) à posteriore supino per adiectionem huiusce syllabæ, videlicet (rus). Hanc tu formationem pro vera & certa defendere audebis?

Resp. *Defendam, nec te posse puto huius formationis veritatem infringere.*

Obiectio.

Quæst. Sed omnia verba deponentia, & communia habent futurum in (rus,) ergo falsa est hæc regula.

Resp. *Nego consequentiam. Non enim sequitur,*

tur, hanc regulam de formatione Participij futurⁱ in (rus) esse falsam, propterea quòd verba deponentia, & communia habent hoc futurum.

Quest. An non sequitur? Efficiam profectò vt mox sequatur, idque ratione tam manifesta, vt eandem nemo, nisi tui similis, hoc est, frontis perfrictæ & impudentis pernegare possit. Sic itaque disputo. Formatur Participium futuri in (*rus*) à posteriore supino: Carent autem omnia verba deponentia, & communia tam posteriore, quàm priore supino: ergo non possunt formare Participium futuri in (*rus*) à posteriore supino, quod non habent: & proinde non verè affirmat Grammatica, semper formari futurum in (*rus*) à posteriore supino.

Resp. Sicut tibi paucis responsum esto. Forma- Solutio.
tur semper Participium futuri in (rus) à posteriore supino, aut reuera, aut per suppositionem.

Quest. Per suppositionem? vnde tu demum nouam hanc & prius inauditam distinctionem es nactus?

Resp. Necesse est ita distinguere propter verba deponentia, & communia, que non carent supinis, quod tu modo non rectè affirmasti; sed quia carent hac verba suis actiuis, ex quorum præterito regulariter formatur supinum, supponendum est habere actiua, vnde regulariter formaretur supinum vtrumque, à quorum posteriore formatur Participium futuri in (*rus*) more consueti, hoc est, addendo

terminationem (rus) ad posterius supinum.

Quæst. Video te satis esse verbosum & loquacem. Occludam ergo statim tibi os, prolato adhuc vnico argumento, quod licet non sit proprie huius loci (est enim de significatione, non autem formatione futuri, idq; etiam futuri in *du*) : ne tamen te (quæso) pigeat ad idem si pollis respondere.

Resp. Audiamus quæso quid hoc tandem sit, de quo tibi videris tantopere gloriari.

Obiectio.

Quæst. Tradit Grammatica in participij regulis manifestè contradictoria : ergo etiam tradit manifestè falsa. Nam non possunt propositiones contradictoriæ vnquam simul esse veræ.

Resp. Audacter tu hoc, ut reliqua omnia, affirmas, quod, si ita aperte confirmare potes, prolata & ostensa huiusmodi contradictione, magnum quid & valde mirum profecto effeceris.

Contradictoria.

Quæst. Sic itaque habeto. Rudimenta Anglicana docent participia futuri in (*du*) aliquando significare actiue : Latina verò tradunt eadem significare semper passiuè, & nunquam actiue. Sunt autem aliquando, & nunquam, contradictoria, itaq; manifestè falsa traduntur in Grammatica. Quid ais?

Resp. Ego cupio quidem doctiorum de hac re sententiam audire : interea tamen dabunt mihi veniam æqui lectores, si meam hoc loco interpono coniecturam, præsertim verò quia me tantopere urges,
ut

ut aliquid respondeam. Non nego itaque videri posse contradictoria hic tradi, si nuda verba spectentur, & obstinatè urgeantur. Sed cum dicatur in regulis Latinis hoc Participium semper significare passivè, ego hoc semper pro plerumque exponendum esse censeo, ita ut intelligatur, sapissimè quidem imò fere semper hoc Participium passivam habere significationem, aliquando tamen, sed raro reperiri in significatione activa.

Quæst. Accipio hanc tuam interpretationem, in qua quidem, donec quis meliora & magis probabilia producat, acquiescam, nec te ulterius hoc tempore urgebo.

Quæstio quinta.

Num verba activa, & neutra duo habeant participia, unum presentis temporis, alterum futuri in rus?

32

*Q**Væst.* Audiistis non ita dudum (viri clarissimi) quædam huius generis tractata ab alijs meis commilitonibus charissimis, quibus ego si paucula quædam eiusdem ferè argumenti adiecero, alia tamen ratione, modoque diuerso discutienda in medium protulero, tantum aberit ut sic faciendo tædium & quasi nauscam vobis mouisse censi debeam, ut potius grata quadam nouitate, & inexpectata obiectio-
narietate

Præfatiuncula.

rietate aures vestras demulcere me posse sperem. Experiar igitur quid & ego quoq; possim obijcere contra hoc, quod affirmat Grammatica, duo participia prouenire à verbis actiuis & neutralibus, vnum temporis præsentis, alterum verò futuri in *rus*.

Resp. Sed omittis (*heus bone*) quod est praeceptum in illa regula, nimirum, si habeant illa verba supina.

Quaest. Præstitisset non reuocasse hoc mihi in memoriam, quod, si vllum aliud, maxime pro me contrate facit.

Resp. Eo peior (*si ita sese res habet*) mea est conditio. Sed videamus qua ratione demum possit hoc mihi tantoperè incommodare.

Quaest. Quia tu procul dubio (quantum coniecturâ assequi possum) falsò suspicaris (seductus nimirum & deceptus hisce Grammaticæ tuæ verbis) verba actiua, & neutra, quæ carent supinis, carere etiam hisce participijs.

Resp. Quomodo non meritò carerent, cum omnia futura in *rus* formentur à secundis supinis addendo hanc syllabam *rus*?

Quaest. Futurus & osurus, num tu negabis esse participia futuri in *rus*?

Resp. Non nego, utpote quæ deducantur, primum ab antiquo, & obsoleto verbo suo: secundum, à defectiuo odi.

Quaest. Sed horum neutrum habet supina: ergo

Obiectio.
Futurus.
Osurus.

ergo reperiuntur verba nonnulla carentia supinis, quæ tamen formant participia in *rum*, quod modò negabas.

Resp. *Hæc sunt pauca, eaque partim defectiva,* solutio
partim etiam parum vsuata.

Quest. Longe tu quidem falleris, nec est ferè Instantia.
quicquam frequentiore in vsu, quam hæc participia.

Resp. *Tu quidem longe maximus es nugator.* Solutio
Non enim loquor de hisce participijs, sed de verborum, à quibus hæc deducuntur, *supinis.*

Quest. Parum refert. Constat enim hæc participia à nullo prouenire supino.

Resp. *Non multa sunt, nec proinde tanti ponderis & momenti,* ut illorum *gratia merito dici possit falsam esse Grammaticam.*

Quest. Siue multa, siue pauca, faciunt contra huius regulæ veritatem. Sed ecce tibi adhuc Participia irregularia.
plura: pariturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, oriturus.

Resp. *Quadam ex his derivantur à verbis partim deponentibus, partim à verbis, quæ habent supina.*

Quest. Vt vt habeant verba deponentia, & alia ex hisce supina, carent tamen multa supinis. Quæ verò descendunt à verbis supina habentibus, illa nihilominus degenerant a communi & vsitata formandi ratione. Quod si in his, quæ carent

carent supinis, ad hoc confugas, ut dicas supponenda & fingenda esse supina, a quibus formantur prædicta participia, non tamen possunt regulariter ab illis formari.

Resp. Ego non video qua ratione non possint rite formari, si des hanc supponendi supina veniam & libertatem, seu potius (ut rectius dicam) licentiam.

Quæst. Si maxime supponere & fingere liceat, an non suppones supina regulariter formanda, ut exempli gratia: natum, natu, a nascor: notum, notu, a nosco: ortum, ortu, ab orior: & ita in alijs iuxta regulares supinorum formationes?

Resp. Nescio sane. Nam si hanc veniam concedas, ego pro meo commodo & bono supponam: Sed sit, disputandi gratia, ut tu supposuisti.

Quæst. Tunc huiusmodi habebimus regulariter supina: natus, notus, ortus: & non nasciturus, nosciturus, oriturus, & ita in reliquis. An non vides quàm te constrinxerim? Sed quæ tandem ratione te expadies?

Resp. Non sunt hæc participia analogica, hoc est, non sunt regularia, sed irregulariter formata, ac proinde ab usitata formandi ratione excipienda.

DISPUTATIO DE GERUNDIIS & SUPINIIS.

QUESTIO.

An efficiant per sese Gerundia & Supina distinctas orationis partes? vel virum possunt sub aliquo octo partium orationis contineri? 33

Quest. Qui primus omnium disputavit, Prefatiuncula. condiscipulus mihi charissimus (Auditorum optimi) in ipso statim disputationis suæ exordio, manibus pedibusque obnixè laboravit, ut unicam esse duntaxat orationis partem concluderet. Ego vero iure longe meliori probare mihi posse videor, plures esse orationis partes, quam octo. Quod onus in me susceptum, ut studiosis adolescentulis occasionem in argumentis similibus exercendorum ingeniorum suorum darem, rogo ut æqui bonique consulant, & in partem meliorem interpretentur. Persuasus igitur de benigna illorum in me voluntatis propensione, non plura moratus, tecum iam manus conferam, & congregiar (contubernalis amantissime) in quem omnes disputationis huiusce impetus conuertam, cuius tu insultus vide, ut validè & intrepidè sustinere queas. Accinge te igitur ad illa fortiter & strenuè diluenda,

da, quæ pro denario partium orationis numero, mox in medium afferentur.

Resp. Quæmadmodum in ipso mox initio disputandi, qui primas concertandi partes sustinuit, captiose & sophisticè unam esse solummodo orationis partem probare conabatur: ita pari ratione, fucatis & dolosis argumentis tu decem esse orationis partes euincere tentabis. Non enim potes hoc firmis & certis rationibus confirmare.

Quæst. Probabo primum esse plures orationis partes quàm octo: secundo loco ostendam necesse esse ut sint decem.

Resp. Verborum es plenus, sed argumentorum prorsus inanis.

Obiectio.

Quæst. Imo iam nunc argumentor. Si sunt octo tantum orationis partes, tunc nulla est dictio, quæ non possit ad harum aliquam referri: sed multæ sunt dictiones, quæ non possunt ad ullam octo partium orationis referri: ergo sunt plures orationis partes, quàm octo.

Resp. Nulla est dictio, quæ non possit ad aliquam octo partium orationis referri.

Gerundia
& supina.

Quæst. Gerundia & supina ad nullam octo partium orationis possunt referri: ergo sunt multæ dictiones, quæ ad nullam octo partium orationis referuntur.

Resp. Referuntur gerundia & supina ad aliquam octo partium orationis.

Quæst. Probo non posse referri ad aliquam quatuor

quatuor partium indeclinabilem.

Resp. *Lenabo te hoc onere. Libens enim hoc concedo.*

Quaest. Relinquitur ergo ut referantur ad aliquam partium declinabilem.

Resp. *Ita sane.*

Quaest. Hoc nullo modo posse fieri, sic ostendo a particulari enumeratione vniuscuiusque partis. Nomina esse non possunt, quia regunt casus verborum. Pronominum certus est numerus, in quibus non reperiuntur gerundia & supina. Participia non sunt, quia non significant cum tempore. Verba denique esse nequeunt, quia non flectuntur modis & temporibus. Cum itaque neque referantur ad partes declinabiles, nec indeclinabiles, manifestè liquet esse plures partes orationis, quam octo. Et cum nec sint gerundia, supina, nec supina, gerundia, non possunt sub vnâ & eâdem parte orationis contineri. Efficiunt ergo duas a se inuicem distinctas orationis partes, & consequenter decem sunt orationis partes. Iam vides me firmis rationibus euicisse, quod nudis verbis obieceras me tantum promisisse.

Decem esse
orationis
partes.

Resp. *Onidianum illud Phaëthontis epitaphium in te quàm aptissimè convenire videtur.*

*Hic situs est Phaethon, currus auriga paterni;
Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis:*

Quaest. Quasi verò quippiam viribus meis impar,

impar, vel quod præstare non potuerim, in me susceperim.

Solutio.

Discors
Grammati-
corum de
Gerundijs &
Supinis sen-
tentia.

Resp. Præstitisti probè, tuo saltè iudicio. Verùm ad omnia hæcenus a te in hoc argumento obiecta, sic breuiter respondeo. De Gerundijs, & Supinis magna olim fuit inter doctos contentio, ad quam orationis partem proprie referri debeant, nec dum inter illos composita est controuersia. Nam de hac re hodie Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est. Sunt enim, qui illa referunt ad nomina, propter casuum terminaliùm similitudinem, quæ est nominibus cum illis in quibusdam casibus communis. Terminatione enim refert Gerundium in (di) genitiuum singularem nominum secundæ declinationis: Gerundium in (dum) accusatiuum: Gerundium in (do) ablatiuium. Alij volunt esse Participia, propterea quòd verbi videntur aliquando in participia futuri in (dus). Alij verba esse statuunt, propter agendi, & patiendi significationem. Nonnulli dicunt Gerundia esse verba participialia, quemadmodum & Supina.

Quæst. Tu verò in tanta sententiarum & opinionum varietate quid potiùsimum sequendum esse statuis?

Resp. Saluo semper aliorum iudicio, ego Grammatica nostra partes tutandas esse arbitror, quæ docet Gerundia & Supina esse verbi quasdam voces a dmodum infinitum pertinentes.

Quæst. Sed non inflectuntur modis, & temporibus.

poribus.

Resp. Nullus est momenti hæc ratio, de qua tibi tantopere places, ut hoc loco eandem esse repetendam duceres.

Quæst. Cur non repeterem, cum mihi antea ad hunc modum concludenti non responderis?

Resp. Sit itaque tibi semel tandem hoc pacto Responsio
de gerundijs
& supinis. responsum. Non requiritur, nec est omnino necesse, ut omnes verborum voces modis & temporibus inflectantur. Satis est si ipsum originale Thema per modos & tempora, a terminatione in terminationem varietur. Cum igitur gerundia & supina pars sint quædam infiniti modi, cuius verbum primum, siue radix (ut vocant Hebræi) sub alterna inflectendi serie per alios coniungendi modos ad ipsum infinitum ordine legitimo & consueto deducatur, non video cur non possint gerundia & supina (non obstante a te superius adducta ratione) in verborum alboritè collocari. Atque hæc nobis pueris inter tot & tantas de hac questione à doctis agitatae controversias, possunt me à quidem sententiâ sufficere. Qui his non erit contentus, legat aliorum de hoc argumento copiosè & fusè scriptas tractationes.

Quæst. Sed priusquam finem huic disputationi imponam, illud mihi velim respondeas, quænam verba habeant gerundia & supina. Quæ verba
habeant gerundia & supina.

Resp. Personalia perfectæ & regularia, fere omnia, exceptis verbis passivis: impersonalia vero nulla.

Quæst.

Gerundia &
supina vnde
dicta.

Quest. Iam si mihi potes de nominis ratione in gerundijs & supinis respondere, nolo te diutius hoc tempore detinere.

Resp. Gerundia dici volunt, quod rei gerende & administranda significationem exprimant. Supinis verò inde videtur nomen factum, quod ante se casum non habent, ut placet Melancthon, viro undique doctissimo, & de bonis literis optime merito, in Grammatica Latina per Operinum Basilea impresso, pag. 198.

NOVA, ET IN HAC DEMUM
editione tertiâ addita disputatio,
de quatuor orationis parti-
bus indeclinabilibus.

QVÆSTIO.

- 34 *An quatuor sint partes orationis indeclinabiles?
& an omnia sint vera, quæ de illis docet regia
Grammatica?*

Prefation-
cula.

Quest. De quatuor orationis partibus declinabilibus ita hucusque disputaui-
mus, ut ferè nihil intactum reliquerimus, quod ali-
cuius momenti videri possit, quod impediri &
intricari queant iuniorum & imperitiorum ani-
mî, si forte in aduersarios litigiosos inciderint,
qui callidis & subdolis argumentis omnia in
dubium

dubium vocare laborant. Soluimus enim & diluimus spinosas illorum argutias, obiectionesque nodosas enucleamus, quibus minus exercitatos & instructos in rebus Grammaticalibus turbare & irretiri solebant, ita ut nullo fere negotio, omnia quæ hic occurrunt alicuius difficultatis, facile, si animum attendant diluere & euitare queant in hisce quatuor prioribus orationis partibus. Restat iam, ut paucis de reliquis quatuor partibus orationis indeclinabilibus inter nos familiariter disseramus. Nam & hic quoque offerunt sese quædam obseruatu dignissima, quæ, si probe discutiantur & penitus examinentur, multum opis & auxilij adferent studiosis adolescentibus, aduersus captiosas sophistarum fraudes, quibus nonnihil negotij parum cautis & improuidis exhibere poterunt. Dic ergo ingenue an quatuor esse putes partes orationis indeclinabiles, de quibus nil nisi verum & certum affirmet Grammatica?

Resp. Sunt quatuor partes orationis indeclinabiles, videlicet, aduerbium, coniunctio, præpositio, & interiectio: eaq; omnia sunt verissima, quæ de his habentur in Grammatica.

Quest. Liceat hîc quæso bonâ tuâ cum veniâ paulisper tecum ludere & iocari, ut luculentius edas ingenij & acuminis tui specimen in ijs refutandis, quæ contra hasce orationis partes quasi per iocum mox obijciam, ut tan-

R

dem

dem amoto, quæramus seria, ludo.

Resp. *Admitto conditionem. Et quia quodam in loco facetus esse voluisti, exhibe demum facierum tuarum exemplum, ut & tecum ludere & iocari per te nobis fortassis quoque liceat.*

Quæst. Caue tamen ne quid quasi ludens proferam contra hæc orationis partes ad quod tu serio nihil respondere queas.

Resp. *Tunc demum me quàm maximè dignum indices, quem meritò sannis tuis vexes, atq; iocis ludificeris.*

Quæst. Audi ergo argumentum iocosum sane & facetum, quod sic contra te instituo. *Obiectio.* Aduerbum, coniunctio, præpositio, & interiectio sunt partes orationis omnes quidem declinabiles: frustra igitur disputationem de partibus orationis indeclinabilibus instituimus, cum nullæ omninò tales reperiantur.

Resp. *Quæ tu ioco protulisse videris, necesse est ut serio probes, nempe nullas esse omninò partes orationis indeclinabiles, ne & tu quoq; merito ridendus videare.*

Quæst. Hoc sine vlla difficultate aut negotio ad hunc modum probabo. Aduerbum, coniunctio, præpositio, interiectio sunt nomina: declinantur igitur, & per consequens nullæ sunt partes orationis indeclinabiles.

Resp. *Spektatum admissi risum teneatis amici? Quis enim sibi à risu temperare possit, qui te tam pueriliter*

pueriliter ludentem, & nugas agentem audierit?

Quest. Vnde tandem conitabit me ludere & nugari?

Resp. Quia captiosè & sophisticè argumentaris à rebus ad voces. Sunt enim nuda hæc vocabula, aduerbium, coniunctio, prepositio, & interiectio, nomina: res autem per eadem vocabula significatæ non sunt nomina, sed voces indeclinabiles. Solutio.

Quest. Imo, & illa omnia quæ sub eorum nominibus sigillatim comprehenduntur, vel sunt, vel esse possunt nomina. Instantia.

Resp. Doce hoc.

Quest. Sufficiet vnica adducta autoritate, hoc ostendisse (cætera enim sunt eiusdem generis) ne pluribus allatis exemplis, nimia prolixitate offenderem.

Resp. Pauci igitur, atq; adeò (si poteris) vno verbo hoc ipsum expedi.

Quest. Martialis festiuè cum illo promissorum procrastinatore Posthumo ludens, qui se omnia cras daturum pollicebatur, post multa, sic tandem (quod nosti) infert. Cras.
Martialis.

Dic mihi, cras istud (Posthume) quando venit?

Resp. Quid hinc concludis?

Quest. Adeon' es hebes & stupidus, vt quid hinc concludi possit, non facilimè perspicias? Liquido hic constat (cras) quod vocabulum tu aduerbium esse non ignoras, esse nominatiui casus ante verbum (venit) cum quo etiam con-

cordat pronomen istud, casu, genere, & numero. Est igitur nomen, ac proinde pars orationis declinabilis. Sic quoque si dixerò, (&) est coniunctio copulatiua : (penes) est præpositio : (vah) est interiectio : nonne vides hæc vocabula nominatiuos esse casus ante verbum esse? Atque hoc idem in huiusmodi locutionibus, de omnibus alijs aduerbijs, coniunctionibus, præpositionibus, & interiectionibus affirmare licebit : sunt igitur omnes orationis partes declinabiles, cum sint, vel esse possint nomina.

Resp. (*Cras*) in illo *Martialis* loco non est reuera nomen, sicut nec reliqua particula, quas ~~ex~~ exempli gratiâ in eiusmodi loquendi formulis subiunxisti, sed sunt quasi nomina, cum suppleant locum nominatiui ante sua verba. Vel si nomina esse concessero, propriè tamen non ita sunt, sed *tervuds* siue artificialiter, & materialiter, ut alij loquuntur *Grammatici*, inter quos est summa eruditionis vir, *Philippus Melancthon*, quem, honoris causa nomino.

Alia instantia.

Quæst. Non improbanda est tantorum virorum autoritas, mihi tamen videntur multa aduerbia esse nomina, quia admittunt tres gradus comparationis, instar nominum.

Solutio.

Resp. *Insulsa* admodum, & *insipida* est hæc argumentatio, nihilq; firmiter concludens, cum ex solis constet particularibus. Sic enim necesse est ut *ratiocineris*: *Quædam nomina comparantur: quædam*

dam aduerbia comparantur: ergo quedam aduerbia sunt nomina. Concludis præterea affirmatiuè in secunda figura, quod sit contra artis præcepta.

Quest. Plura adhuc habeo contra quatuor hæc partes indeclinabiles obijcienda, sed apertius illa tractabuntur fortassis in regulis, quæ de hisce traduntur in fine Syntaxeos, ad quem locum hæc reiiciemus, pergemusque iam deinceps de tribus concordantijs, de casuum regimine, reliquisque constructionis præceptionibus disputare.

Resp. Trivialium Scholarum studiosis adolescentibus rem meâ quidem sententiâ gratam & iucundam aggredieris, ut & hic quoque habeant, quibus contra sophistarum fraudes & aduersariorum obiectiones, abundè instruantur.

DISPUTATIO DE TRIBUS CON-
cordantijs, ac primùm de prima
inter nominatiuum & ver-
bum personale.

QVÆSTIO.

An semper cohereat verbum personale cum suo nominatiuo, numero & persona? 35

*Q*uest. Abundè satis in superioribus est disputatum (viri amplissimi) de quatuor declinabilibus *Præfatiuncula.*

cordat pronomen istud, casu, genere, & numero. Est igitur nomen, ac proinde pars orationis declinabilis. Sic quoque si dixerō, (&) est coniunctio copulatiua : (penes) est præpositio : (vah) est interiectio : nonne vides hasce voculas nominatiuos esse casus ante verbum est? Atque hoc idem in huiusmodi locutionibus, de omnibus alijs aduerbijs, coniunctionibus, præpositionibus, & interiectionibus affirmare licebit : sunt igitur omnes orationis partes declinabiles, cum sint, vel esse possint nomina.

Resp. (*Cras*) in illo *Martialis* loco non est reuera nomen, sicut nec reliquæ particulae, quas ~~ex~~ exempli gratiâ in eiusmodi loquendi formulis subiunxisti, sed sunt quasi nomina, cum suppleant locum nominatiui ante sua verba. Vel si nomina esse concessero, propriè tamen non ita sunt, sed *texvixis* siue artificialiter, & materialiter, ut alij loquuntur Grammatici, inter quos est summa eruditionis vir, *Philippus Melancthon*, quem, honoris causa nomino.

Alia instantia.

Quest. Non improbanda est tantorum virorum autoritas, mihi tamen videntur multa aduerbia esse nomina, quia admittunt tres gradus comparationis, instar nominum.

Solutio.

Resp. *Insulsa* admodum, & *insipida* est hæc argumentatio, nihilq; firmiter concludens, cum ex solis constet particularibus. Sic enim necesse est ut ratiocineris : *Quædam* nomina comparantur : *quædam*

dam aduerbia comparantur : ergo quedam aduerbia sunt nomina. Concludis praterea affirmatiue in secunda figura, quod sit contra artis praecepta.

Quest. Plura adhuc habeo contra quatuor hasce partes indeclinabiles obijcienda, sed aptius illa tractabuntur fortassis in regulis, quæ de hisce traduntur in fine Syntaxeos, ad quem locum hæc reijciemus, pergemusque iam deinceps de tribus concordantijs, de casuum regimine, reliquisq; constructionis præceptionibus disputare.

Resp. Trivialium Scholarum studiosis adolescentibus rem meâ quidem sententiâ gratam & iucundam aggrederis, ut & hic quoq; habeant, quibus contra sophistarum fraudes & aduersariorum obiectiones, abundè instruantur.

DISPUTATIO DE TRIBUS CON-
cordantijs, ac primùm de prima
inter nominatiuum & ver-
bum personale.

QVÆSTIO.

An semper cohereat verbum personale cum suo nominatiuo, numero & persona? 35

*Q*uest. Abundè satis in superioribus est disputatum (viri amplissimi) de quatuor declinabilibus Præfatiuncula.

clinabilibus orationis partibus, quemadmodum diuissim & separatim per sese extra constructionem considerantur. In hisce verò multa vtrinque sunt dicta, tam ad oppugnandam, quam propugnandam regularum Grammaticalium, quæ de his partibus traduntur veritatem, quibus in hac tertia demum editione, tractatiunculam quoq; breuem adiunximus de quatuor orationis partibus indeclinabilibus, ex quibus ritè pensitatis non parua ad rei literariæ in scholis triualibus tyrones, redire queat utilitas & emolumentum. Deinceps autem de eisdem iterum est mihi, & nonnullis alijs agendum, non tamen iam diuissim & separatim, vt antea, sed quatenus debite & legitime inter sese in Syntaxi siue constructione componuntur & connectuntur. Hic verò proponitur satis amplius & spatiosus disputandi campus, sed nos, ordine quisq; suo, sicut est à præceptore benignissimo demandatum vnicuique & iniunctum, pauca quædam hinc illinc delibabimus, de quibus pro ingeniorum nostrorum modulo & mediocritate, inter nos pro scholæ nostræ laudabili instituto, vestra freti humanitate & clementia, mutuò disceptabimus. Ne igitur vos diutius longiore aliqua oratione dubios & suspensos teneam ego, cui primè hoc tempore incumbunt disputandi partes, agam tecum primo loco (aduersarie) de prima Concordantia, si mihi prius
expedias

expedias quid sit constructio, quia de constructionis regulis magna ex parte insequentibus est agendum.

Resp. *Constructio* (prout illa in Grammatica nostra definitur) est debita partium orationis inter se compositio connexioque, iuxta rectam Grammatices rationem. Constructio quid sit.

Quest. Quæ verò censenda est bona & legitima constructio?

Resp. *Qua veterum probatissimi tum in scribendo, tum in loquendo sunt usi.*

Quest. Sed veterum probatissimi tum in scribendo, tum in loquendo, barbarè locuti sunt: ergo barbara locutio est constructio.

Resp. *Ex veterum probatissimis nullus unquam barbarè vel scripsit, vel locutus est.* Obiectio.

Quest. Ex veterum probatissimis quidam peccavit scribendo & loquendo contra regulas traditas de prima concordantia verbi & nominativi: ergo & barbarè scripsit & locutus est, ut tandem veniam ad quætionem propositam.

Resp. *Quis est ille demum ex veteribus tam prebatus scriptor, qui sic vel scripserit, vel locutus est?*

Quest. An non tibi videtur M. T. Cicero prebatus autor, quem tutò in scribendo, & loquendo imitari possumus?

Resp. *Imo sane vel solus probatissimus, ut po-*

te omnium Latinorum Scriptorum facile princeps.

Quæst. Ille verò in oratione pro lege Manilia mihi non satis videtur congrue locutus. Iungit enim ibidem loci verbum primæ personæ cum nominatiuo tertiæ personæ.

Resp. *Citato locum.* Non est enim tibi tanta apud me fides, ut nudis tuis verbis credam.

Cicero pro
lege Manilia

Quæst. Locus est huiusmodi. Ij nullo in loco prædonibus iam pares esse poteramus.

Resp. *Quid hic reperis, quo, iure possis labefactare veritatem primæ concordantiæ?*

Quæst. Verbum (poteramus) primæ est personæ. Nosti autem (opinor) cuius sit personæ eiusdem nominatiuus Pronomen (ij) in hac sententia.

Solutio.

Resp. Scio pronomen (ij) esse tertiæ personæ, ac proinde mendosè scriptum esse hoc loco arbitror (ij) pro (ijs) ut referatur potius ad substantiuum prædonibus, non autem ad verbum poteramus.

Instantia.

Liuius.

Quæst. Hæc tua nuda est coniectura, nec veritati consona. Sed dabo, quo facilius hæc loquendi ratio non tibi ita noua & inaudita videri possit. Sic enim Liuius libro sexto: Vidistis in vincula duci vniuersi eum, qui à singulis vobis pericula depulerim. Et rursus libro trigesimo: De pace agitur, agimusque (ij) quorum & maxime interest pacem esse: & qui, quodcunque egerimus, ratum ciuitates nostræ habituræ sunt.

Resp.

Resp. *Quid si hic respondeam, non esse hoc vo-* Solutio.
cabulum (ij) nominativum ante verbum in hisce
exemplis à te modo productis, sed subaudiri prono-
men (nos) pluralis numeri, & primæ personæ, cum
quo conveniat verbum eiusdem numeri & per-
sonæ?

Quest. Vt hoc ego tibi dem, melioris respon-
 sionis penuriâ laboranti, non tamen hac ratione
 adhuc mihi satisfecisti. Necesse enim est, vt fa-
 tearelativum (ij) eiusdem esse debere perso-
 næ cum eius antecedente (nos) primæ personæ.
 Non potes itaque hac ratione, nisi in illud
 quod æque est ac prius absurdum incidas, re-
 spondere.

Resp. *Hac ergo ipsa loca, quibus bene confir-* Pronomen
(is) primæ
personæ a-
liquando.
maſti Ciceronis loquendi rationem, aptam etiam &
promptam mihi suggerent respondendi viam. Ex
his namque conijcio pronomen (is) aliquando primæ
personæ significationem habere.

Quest. Sed non sunt plura pronomina pri-
 mæ personæ, quàm (ego) & (nos.)

Resp. Idem etiam tribus personis iungi potest,
 si sit Grammaticæ fides adhibenda, quæ docet ibi-
 dem: ipse, solum ex pronominibus trium personarum
 significationem repræsentare.

Quest. Sed non affirmat Grammatica pro-
 nomen (is) trium personarum significationem
 repræsentare.

Resp. Sed tamen hoc ipsum confirmant loca à te
 prius.

prius citata. Enunciat verò idem ratio manifesta. Nam si Idem compositum ab is trium personarum significationem habeat, cur non & simplex is trium personarum significationem representaret?

Instantia.

Quaest. Non sunt igitur (idem) & (is) pronomina. Et sic incidis in Scyllam, dum vis vitare Charybdim.

Resp. Ego non video qua ratione possis hoc rûe ex meis verbis concludere.

Quaest. Imò quàm rectissimè, ita ut hoc ipsum cuius non prorsus de industriâ cæcutienti, luce meridiana clariùs apparere queat. Nam si verum esse fateare, quod prius ex ipsa Grammatica citavi, scilicet, ipse ex pronominibus solum trium personarum significationem representare: vel non erunt (is) & (idem) pronomina, vel trium personarum significationem non habebunt.

Solutio.

I

Resp. Hunc ego nodum videor mihi duobus modis posse solvere. Primum igitur disco idem & is non esse proprie pronomina, posse tamen pronominum numeronon immeritò addi, quod & ipsa Grammatica verbis quidem disertis affirmat. Deinde aio, Ipse solum ex pronominibus trium personarum significationem representare, videlicet vñtissime & frequentissime: idem verò & is minus vñtate & frequenter, sed tamen aliquando, ut in exemplis superioribus est videre.

2

Quaest. Ego nolo tecum verbosius hac de re

re contendere. Habeo tamen alia, eaque maioris momenti & ponderis, quæ contra hanc primam concordantiam obijciam.

Resp. Obijce quandocunque libuerit. Hoc enim pacto spero futurum, ut magis confirmetur, quam infirmetur regularum Grammaticalium veritas.

Quæst. Experiar ergo quid possis ad tritum illum Ciceronis locum respondere, qui extat in libello Epistolarum familiarum primo, ab Ioanne Sturmio, ætatis nostræ Cicerone altero, in vsum Scholarum triuialium collectarum, Epistola (ni fallor) numero vndecima, cuius hæc sunt verba : Quintus autem pater & filius Buthroti solliciti eramus de tua valetudine.

Resp. Mira mihi videtur hæc locutio, de qua non satis constat quid sit statuendum, si tu fideliter & candide, sine dolo malo eandem citaueris.

Quæst. Si mihi citanti non credis, consule libros omnes Londini excusos, vbi eodem prorsus modo in omnibus exemplaribus scriptum inuenies. Me autem ipsum (vt quod res est, ingenuè fatear) diu, multumque aliquando torquebat hic locus. Hic autem aperte vides Ciceronem incongrue esse locutum, vel saltem falsam esse tuam Grammaticam, quæ docet verbum personale cum nominatiuo concordare, numero & persona. Sunt enim nominatiui singularis numeri, verbum verò pluralis. Vtrum horum maioris, accipe.

Alia obijctio.

Sic scriptum erat in omnibus exemplaribus, sed iam fortassis emendatur.

Resp.

Regula
Gramma-
ticalis.

Resp. *Quod de numeri discrepantia obijcis, ego facillime diluere possum. Talis enim habetur regula alicubi in Grammatica: Multi nominativi singulares per coniunctionem copulativam connexi, verbum postulant plurale.*

Quæst. De numero bene tu quidem respondisti. Quid autem ais de persona?

Persona.

Resp. *Hic video longe maiorem esse difficultatem. Sequitur enim in regula supra citata debere in huiusmodi locutionibus verbum concordare cum nominativo dignioris personæ. Hic autem cum uterque nominativus sit tertia personæ, fateor esse necesse, ut & verbum quoque sit tertia personæ.*

Quæst. Vides tamen esse primæ. Expecto igitur quid tandem respondeas.

Resp. *Dico in hac sententia subaudiri nominativum nos, ut sit hoc loco figura evocationis ad hunc modum: nos Quintus pater & filius, &c. solliciti eramus de tua valetudine.*

Quæst. Non sinunt proximè præcedentia in ipso statim epistolæ initio, ut ita absurdè hunc locum interpreteris. Sic enim scribit Cicero: Septimum iam diem Corcyræ tenebamur. Quintus autem pater & filius Buthroti, solliciti eramus de tua valetudine. In membro priore loquitur de seipso, & de ijs, qui cum illo erant: in posteriore verò de Quinto patre & filio.

Resp. *Restat ergo ut dicam esse hic Enallagen personæ, videlicet: solliciti eramus, pro solliciti erant.*

erant.

Quest. Sed huiusmodi Enallages nunquam reperies aliud simile exemplum. Quare nullo modo admittere possum hoc tuum responsum.

Resp. Si tibi minus satisfacit hæc responsio, quæ quidem nuda nititur mei ipsius coniectura, quaeso, ut tu ipse meliorem, si possis, adferre digneris.

Quest. Faciam, idque hoc libentius, ne iunioribus amplius hic locus imponat, qui ritè & dextre explicatus, nihil omnino difficultatis in sese continet. Est enim hic manifestus & sædus error Typographorum. Perperam namque distinguitur in omnibus, quæ quidem mihi contingit videre exemplaribus Londini excusis. Sic autem est restituendus. Septimum iam diem Corcyra tenebamur. Atque hic plena est distinctio. Sequitur deinde noua sententia: Quintus autem pater & filius Buthroti. Vbi denuò est plene distinguendum. Significatque Quintum patrem vnâ cum filio detentos fuisse Buthroti, quod erat oppidum Italiae. Pergit porro, nouamque sententiam inchoans, scribit in hunc modum: Solliciti eramus de tua valetudine.

Resp. Iam tandem video facillimum esse, quod modo difficilimum esse iudicavi. Satis enim manifestè nunc apparet, non esse Quintus pater & filius nominatiuum verbo (solliciti eramus) sed verbo tenebantur, quod in sententia precedente subauditur.

Nominatiuus

Error Typographi-
cus.

Nominatiuus verò verbo (felicitieramus) à quo inchoatur sequens, & noua sententia, est pronomē Nos, quod hic quoq; subintelligitur.

Quaest. Rectissime nunc demum respondes. Ego autem cum hunc locum primò citauī, hoc tantum spectabam, vt inde occasione arrepta monerem studiosos adolefcentes, vt intenti essent sedulò in huiusmodi erratis Typographicis tum animaduertendis, tum etiam vel suā, vel aliorum ope corrigendis, in rudiorum praesertim gratia, ne qua fraus illis hac ratione fiat, vel in errorem, eumque aliquando non leuē, incautiùs fortassis inducantur. Sed his omissis, arctius te adhuc vrgebo, producto vno atque altero exemplo ex Virgilio, Latinorum poëtarum faciliè princepe, quibus videtur labefactari posse hoc quod tradunt Grammatici de concordantia verbi personalis cum suo nominatiuo, numero & persona.

Resp. Est quidem meo iudicio Virgilius omnium Poëtarum Latinorum faciliè princeps, ex quo, non puto te posse aliquid proferre, quod faciat contra Grammatica auctoritatem in hac quaestione.

Quaest. Sic loquitur Virgilius in libro secundo Æneidos: Diuellimur inde Iphitus, & Pelias mecum.

Resp. Quid hic habes, quo probes verbum personale cum nominatiuo non consentire numero & persona?

Quaest.

Alia obiectio.

Quaest. Verbum diuellimur est pluralis numeri, nominatiuus autem vterque singularis numeri. Mala igitur, imo verò nulla est hoc loco coherentia inter verbum personale & eius nominatiuum.

Resp. Copulatum per coniunctionem &, ac, negq, æquiuales plurali. Tamen si ergo Iphitus, & Pelias sint singularis numeri, verbum nihilominus requirunt plurale, iuxta regulam, quia per coniunctionem copulatiuam (&) copulantur.

Quaest. Vt ut tamen sit hic numerorum concordia, non parua est personarum discordia, cum verbum sit primæ personæ, nominatiuus verò tertiæ. Et videtur sic potius loquendum fuisse Virgilio : Iphitus, & Pelias diuelluntur inde mecum, quemadmodum & alibi scriptum reperimus : Rhemus cum fratre Quirino iura dabant, non dabamus.

Resp. Respondeo esse hoc loco figuratam constructionem. Intelligitur autem illa regula de concordantia verbi personalis & nominatiui, de simplice constructione.

Quaest. Quid hoc ad rem, si tunc constructio figurata an simplex? Si non sit convenientia verbi cum nominatiuo numero & persona, barbara & incongrua sit locutio, necesse est.

Resp. Aene conuenit verbum cum nominatiuo etiam persona. Nam cum concurrunt nominatiui diuersarum personarum, verbum debet persona conuenire

Salutio fit
pe. ioris ob-
iectionis.

conuenire cum nominatiuo dignioris persona. Est autem dignior prima persona, quàm tertia.

Instantia.

Quaest. Sed nulla est hic persona altera dignior. Est enim uterque nominatiuus Iphitus & Pelias, tertiæ personæ. Non est autem tertia persona, tertia persona dignior.

Solutio.

Resp. Quàm tu astutè & subdole illud suppressere conaris, quod contrate facit? Nonne vides enim esse in hac sententia pronomen mecum prima persona, cum quo conueniat persona verbum (diuellimur) eiusdem persona?

Instantia.

Quaest. Pulchrè tu quidem respondisti. Cuius quæso casus est mecum?

Resp. Ridiculum est te me rogare istuc. Scit enim quilibet fere Alphabetarius, pronomen mecum esse ablatiuicafus.

Quaest. Tu itaque multo magis es ridiculus, qui de alijs interrogatus, de cœpe respondere soles, hoc est, qui pro nominatiuo, ablatiuum nobis obrudis, cum quo verbum diuellimur, persona cohæreat.

Solutio.

Resp. Sed (heus tu) in huiusmodi locutionibus, ubi copulantur multe dictiones per conjunctionem copulatiuam ante verbum concurrentes, ablatiuum supplet locum nominatiui.

Instantia.

Quaest. Vt ego hoc tibi dem, non est tamen (cum in mecum) conjunctio copulatiua, sed prepositio regens ablatiuum.

Solutio

Resp. Quid tum postea? Accipitur in huiusmodi

di locutionibus pro coniunctione copulativa (&).
 Perinde enim valet hac locutio : Dinellimur inde
 Iphitus, & Pelias mecum, acsi diceretur alijs ver-
 bis : Iphitus, & Pelias, & ego dinellimur inde. Ita
 etiam in altero paulo ante citato exemplo : Rhemus
 cum fratre Quirino iura dabant : idem est acsi di-
 diceret : Rhemus, & frater Quirin^{is} iura dabant.

Quæst. Non habeo quod culpem in hac re-
 sponſione : vnum tamen adhuc obijciam in
 quæſtione propoſita, poſtea verò te dimittam.
 Habet Virgilius in eodem libro ſecundo AE-
 neidos hæc verba :

Alia ob-
 iectio.

mibi ſacra parari,

Et falſæ fruges, & circumtempora vintæ.

Quæſt. Quænam quæſo eſt hoc loco cohæ-
 rentia verbi cum ſuo nominatiuo, numero, &
 perſona?

Reſp. Oſtende tu, ſi poſſis, quænam ſit hæc diſ-
 crepantia?

Quæſt. Fateris verbum perſonale cohærere
 cum ſuo recto, numero & perſona. Non poteſt
 autem verbum (parari) cum nominatiuo (ſa-
 cra) hoc modo conuenire. Non eſt itaq; ve-
 rum, quod affirmat Grammatica, verbum per-
 ſonale cum nominatiuo cohærere numero, &
 perſona.

Reſp. Quare non conuenit verbum (parari)
 numero & perſona cum nominatiuo (ſacra)?

Quæſt. Noſti (opinor) verbum (parari) eſſe
 S infinitiui

infinitivi modi. Habet verò infinitivus modus neq; numerum, nec personam : non potest ergo numero & persona concordare cum nominativo (sacra) pluralis numeri & tertiæ personæ.

Resp. Est tamen vſitatiffimus & frequentiffimus hic loquendi modus, non ſolum apud Poëtas, ſed etiam apud Oratores.

Quæſt. Qua ratione igitur defendis hunc tam vſitatum & frequentem loquendi modum ?

Solutio.

Resp. Dico hanc eſſe figurativam loquendi rationem.

Quæſt. Sic tu ſoles omnia fere excuſare. Sed quænam ſubest in hac ſententia figura ?

Enallage.

Resp. Eſt figura Enallage, quâ fere non occurrat in lectione probatiffimorum autorum alia frequentior.

Quæſt. Quid eſt Enallage ?

Resp. Eſt figura per quam ponitur numerus pro numero, caſus pro caſu, genus pro genere, tempus pro tempore, modus pro modo : & aliquando etiam una pars orationis pro altera.

Quæſt. Ad quam ſpeciem horum refers hanc ſententiam ?

Resp. Eſt hic Enallage modorum, infinitivi pro indicativo, parari, pro parabantur : Vel poſſum reſpondere quòd in huiusmodi locutionibus ſubintelligitur verbum Cœpêrunt, vel aliquid ſimile, ut ſa-

ERA

*era parari, id est, Ceperunt parari. Sed dispu-
tent iam alij.*

DISPUTATIO DE SECUNDA CON-
cordantia, Substantiui & Adiectiui.

QVÆSTIO.

*An Adiectiuum cum Substantiuo, casu, genere, & 3 6
numero semper consentiat?*

Q*uest.* Non ea est ingenij mei facultas (Au- Præfatiuncula.
ditores optimi) vt verbis disertis, aut Rhe-
torum flosculis exornata oratione vestræ expe-
ctationi queam satisfacere. Non enim in illo-
rum scholis vnquam sum versatus, nec illorum
facundis præceptis imbutus. Ignoscetis igitur
mihi, si de rebus Grammaticis tractaturus, eas-
dem Grammaticè, & non Rhetoricè prosequu-
tus fuero, hoc est, si Latine & purè, non autem
eloquenter & facundè apud vos differam. Qua-
re omiſſa longiore aliqua præfatiuncula, ad rem
ipsam me breuiter accingam, & quid possit hic
aduersarius meus pro regularum Grammatica-
lium de concordantia Adiectiui & Substantiui
veritate respondere, paucis experiar. Quæro i-
taq; an semper cohæreat Adiectiuum cum Sub-
stantiuo genere, numero, & casu?

*Resp. Adiectiuum cum Substantiuo genere,
S 2 numero,*

numero, & casu consentit.

Obiectio.

Quaest. Non possum hoc melius falsum esse ostendere, quàm si hoc exemplum produxero: Habet duos gladios, quibus, altero te occisurum minatur, altero villicum. Agnoscis (opinor) hanc sententiam.

Resp. *Memini me legere, sed iam non facile mihi in mentem occurrit, ubi scriptam legerim.*

Quaest. Ego tibi in mentem reuocabo. Video enim tibi valde labilem esse memoriam, in ijs praesertim quæ contra te faciunt. In figuris Constructionis habetur, nempe in figura Antiprosi.

Resp. *Iam scio. Sed videtur mihi non solum labilis esse tua memoria, sed etiam manca, imò verò nulla potius, qui hoc exemplo probare conaris Adiectivum cum Substantivo non consentire casu, genere, & numero. Longè enim alium in finem adducitur ibidem hæc sententia, ut doceatur scilicet (quibus) poni pro (quorum) hoc est, casum pro casu, ablativum pro genitivo.*

Quaest. Mane dum. Festina quæso lentè. Canis festinans cæcos parit catulos. Audi quæ restant à me dicenda. Nondum enim perueni, quò volebam. Ego fortassis hinc eliciam illud, de quo tu nunquam hætenus ne cogitasti quidem, & tecum etiam per pauci alij.

Resp. *Multa tu tibi de teipso, & satis magnificè (ne dicam) Thrasonice polliceris. Parvi sunt montes*

montes, nascetur ridiculus mus.

Quæst. Sed tamen amoto quæramus serio ludo. Nam si tu serio hæc tecum pensitaueris, inuenies tandem participium (occisurum) genere non consentire cum Substantiuo (te).

Resp. *Quid ita quæso? An non est tu masculini generis, quemadmodum & participium occisurum hoc loco?*

Quæst. Scio pronomen (tu) esse aliquando masculini generis, aliquando item fœminini, nonnunquam etiam neutrius generis, sed habita illius rei ratione, de qua fit sermo. Atque ita in hac sententia contendo esse fœminini generis, quia intelligitur de puella, Casina videlicet, de qua loquitur Plautus in Comœdia, quæ inscribitur Casina, vnde deprompta est hæc sententia, ac proinde participium (occisurum) genere non conuenit cum substantiuo (te) quæ hoc loco est fœminini generis.

P' autus in
Casina.

Resp. Si tu hac vera prædicas, respondebo hoc loco esse erratum Typographicum, nempe scriptum esse occisurum, pro occisuram.

Quæst. Error Typographicus esse non potest, cum in omnibus, quæ huc vsque extiterunt exemplaribus scriptum sit occisurum, non occisuram.

Resp. Est igitur Synthesis figura, hoc est, oratio congrua sensu, non voce.

Quæst. Imo potius est oratio congrua voce, non

non sensu. Si enim nudam vocem (te) consideres, potest occisurum cum eâdem consentire genere, sensu verò non potest, quia dicitur de fœmina.

Vera solutio
loci supra ci-
tati.

Resp. *Est igitur occisurum hoc loco non participium, sed futuri temporis verbum infiniti modi.*

Quæst. Ego tecum sentio, nisi aliter fortasse videatur doctissimo iudici, cuius est in hac parte meritò standum iudicio.

37

Secunda disputatio in hac ipsa quæstione.

Præfati-
cula.

Quæst. Cum tam strenuè & fortiter ictus meos sustinueris in primo nostro congressu & pugna de Adiectiui & Substantiui concordantia: ego te denuo adoriar, non dissimili argumento in eâdem quæstione, quò magis constet eiusdem regulæ veritas & certitudo.

Resp. *Omitte (quæso) verborum ambitus, ut & alijs relinquatur disputandi tempus.*

Cato libro
quinto origi-
num.

Quæst. Ego tibi monenti parebo, & ex Catonis libro quinto originum probabo adiectiuum non semper consentire cum Substantiuo, casu, genere, & numero.

Resp. *Nihil ego libentiùs audire cupio, quàm ut tu solide hoc, quod in te suscipis, tandem aliquando probare possis.*

Quæst. Hæc sunt verba illius in loco supra citato: Illi polliciti sese facturum omnia. In
hac

hac sententia Participium facturum est singularis numeri, substantium autem sese pluralis : falsa ergo est regula de concordantia Adiectivi & Substantivi.

Resp. Intelligenda est regula de simplice constructione, ubi semper Adiectivum & Substantivum eiusdem sunt casus, generis, & numeri, sed in figurata constructione non item.

Quest. Si vis hanc constructionem esse figuratam, dic tandem per quam figuram?

Resp. Opinor hic esse Enallagen numeri, hoc est, singularis pro plurali, facturum pro facturos.

Quest. Quid igitur ad hoc Quinti Quadrigarij in duodecimo Annali, respondes? Est quod speremus deos bonis benefacturum. Quintus Quadrigarius,

Resp. Idem respondeo quod ad prius à te allatum exemplum, esse scilicet hic quoque Enallagen numeri, singularis pro plurali, benefacturum pro benefacturos.

Quest. Mira mihi admodum videtur hæc Enallage, cuius vix alia inueniri possunt similia exempla. Sed pergam itidem ostendere maiorem adhuc discrepantiam Adiectivi à substantivo. Hoc enim exemplum adduci solet in hunc finem, ex libro quarto Valerij Antiatij : Aruspices dixerunt omnia ex sententia processurum. Laberius item quidam in Gemellis : Non putavi, inquit, hoc eam facturum. Quid tu ad hæc tandem? Valerius,

Resp. *Primò non mihi videri ex tu pharetra hæc esse deprompta. Vnde enim tibi copia autorum tam antiquorum, quorum ne nomina quidem unquam antea quod memini audiri. Secundò, in hisce quoque exemplis esse Enallagen : in primo quidem numeri, singularis pro plurali, processurum pro processura : in altero verò generum, neutrius vel masculini pro feminino, facturum pro facturam.*

Quest. Ex cuiuscunque pharetra ego hæc tela deprompserim, tua profecto responsa tam absurda, ut facile potest quivis ex tua ipsius officina penta esse iudicare. Ego vero fateor hæc Petri Rami, viri undique doctissimi, esse exempla ex illius scholis Grammaticalibus deprompta. Docet autem ille in omnibus hisce, & alijs similibus exemplis, voces hæc quæ videntur participia, esse reuera verba infiniti modi formæ actiuae, & futuri temporis. Huic ergo debebis veram huius obiectionis solutionem: ego autem non ulterius in hac quæstione oppugnanda immorabor.

Petrus Ramus.

Vera solutio
superiorum
exemplorum.

Tertia disputatio in eadem quæstione.

38

Præfatiuncula.

Quest. Satis profectò foeliciter est hæc nus ab alijs de quæstione proposita disputatum, quibus acriter & animosè inter sese concertantibus dum aures benignas accommoda-
stis

stis (viri spectatissimi) nescio quam mihi spem hoc facto feceritis, ut & ego animo promptiore & alacriore in eadem palæstra coram vobis omnibus decertarem, onusque à præceptore humanissimo impositum meis viribus longe maius, æquiore mente in me susceperem, persuasus vos æqui bonique consulturos, si quid, vel ob ætatem puerilem, vel ingenij tenuitatem per imprudentiam forte deliquero. Accinгам me igitur ad prælium, sermonemque omnem iam à vobis in aduersarium, quem hic coram altantem cernitis, conuertam, viriumque illius in hac de adiectiui & substantiui concordantia, periculum faciam. A te quaero igitur (aduersarie fortissime) num te satis strenuum & fortem esse arbitreris, ad tutandam & defendendam regulam illam Grammaticalem satis profectò tritam & notam de concordantia adiectiui & substantiui?

Resp. Non est quod de hac re dubites, qui me prius videris aliorum tela in me coniecta successu satis dextro & felici sustinuisse.

Quest. Non raro tamen fieri solet, ut qui aliquandiu strenue & fortiter sele pugnando gesserit, abiectis armis postea turpiter aufugiat.

Resp. Degeneres animos timor arguit, haud ego quenquam formidans fugiam, veniam quocunque vocabis.

Quest.

Quest. Cum tibi tantum de viribus & robore tuo pollicearis, videamus aliquando qui vir fies, quàmque sis ad respondendum paratus in hoc ipso, de quo est iam agendum, argumento.

Resp. *Propone quæ volueris, in me mora non erit ulla.*

Quest. In quibus conueniunt adiectiuum & substantiuum?

Resp. *Adiectiuum eiusdem casus, generis & numeri cum suo substantiuo esse debet.*

Quest. Videtur Terentius non magnam huiusce in scribendo regulæ rationem habuisse.

Resp. *Quam potes ex illo sententiam citare, ubi neglexisse illum appareat adiectiuum cum substantiuo concordantiam?*

Terentius.

Quest. Citius me tempus, quàm oratio deficeret, si omnia quæ possem, in hunc finem proferrem testimonia. Loquitur autem Terentius ad hunc modum in Phormione: Nunquam (inquit) æquè ac modo paupertas mihi visum est onus, & miserum, & graue.

Resp. *Quomodo ex his verbis euinces, quod prius affirmasti?*

Obiectio.

Quest. Adiectiuum (visum) neutrius est generis, eius vero Substantiuum (paupertas) fœminini: non conuenit itaque adiectiuum cum substantiuo, casu, genere & numero.

Solutio.

Resp. *Visum est, videtur hoc loco esse verbum præteriti*

præteriti temporis, non autem adiectivum. Concordat igitur numero & persona cum nominativo paupertas.

Quæst. Tu videris parum pensi habere, quid respondeas. Nam si tibi concederem visum est, esse verbum, cum tamen fiat hic circumlocutio per verbum substantivum (est) & participium (visum) præteriti temporis, necesse est, ut concordet genere, casu & numero cum substantivo paupertas. Instantia.

Resp. Magna est tua paupertas, qui melioris obiecti penuria laborans, ita perperam concludere conaris. Non enim refertur participium (visum) ad præcedens substantivum paupertas, sed adsequens substantivum onus, cum quo concordat genere, numero & casu. Alia solutio.

Quæst. Onus sequitur verbum, si vis visum est, omnino esse verbum, non autem præcedit. Instantia.

Resp. Verbum inter duos nominativos diversorum numerorum positum, cum alterutro convenire potest. Solutio.

Quæst. Sed non sunt hic nominativi diversorum numerorum. Instantia.

Resp. Si verbum conveniat cum alterutro nominativorum diversorum numerorum, multo rectius convenire potest, si sint eiusdem numeri. Solutio.

Quæst. Hic tamen ad illud recurro, quod prius est à me obiectum, nempe non esse vocẽ visum, verbum, sed adiectivum participiale. Instantia.

Resp.

Solutio.

Resp. Nihil refert. Relativum enim inter antecedentia diversorum generum collocatum, aliquando cum priore, aliquando verò cum posteriore convenire solet.

Instantia.

Quæst. Non dices opinor vocem visum esse relativum, & per consequens pronomen, quod modo participium esse affirmasti, nisi ex eodem ore & eodem spiritu calidum & frigidum efflare queas. Quod si hoc sis hominis, ego profectò nullum habebo prorsus tecum deinceps commercium.

Solutio.

Resp. Loquacior & verbosior es longe, quam par est. Nihil est in verbis meis rite perpenſis incommodi & absurdum. Non minus enim convenire potest adiectivum cum alterutro substantivorum diversorum generum, quam relativum cum eiusdem natura antecedentibus.

Quæst. Probè tu sanè tuas in hac quæstione partes es tutatus. Liberum iam esto alijs, si volent, de tertia concordantia inter relativum & antecedens concertare.

DISPUTATIO DE CONCORDANTIA
tertia relatiui & antecedentis.

QVÆSTIO.

*An relatiuum cum antecedente concordet genere, 39
numero & persona?*

Quest. De regulæ illius veritate, quæ habetur in Grammatica de concordantia relatiui & antecedentis, placuit præceptori, ut ego cum discipulo hoc meo charissimo, hac ipsa hora apud vos (Auditores optimi) disceptarem. Mos est itaque illius voluntati gerendus, maiorque mihi habenda officij, quàm facultatis ratio. Vos autem omnes maiorem in modum quàm possum vehementer rogatos volo, ut clementer & attente nos decertantes audire dignemini. Spero enim non iniucundam hanc nostram inter nos mutuò velitationem vobis omnino futuram. Si tu igitur (suauissime contubernalis) tam sis ad propugnandam hanc relatiui & antecedentis concordantiam promptus, quàm ego ad eandem oppugnandam sum paratus, doce quæso paucis, in quibus concordat relatiuum cum antecedente?

Præfatiuncula.

Resp. Relatiuum cum antecedente concordat genere numero & persona.

Quest.

Quest. Esne tam certò de huius regulæ veritate persuasus, ut nulla subeat animum tuum de eadem dubitatio?

Resp. Cur ego hic fluctuarem, cum omnium ætatum & hominum doctissimorum consensu in hunc usque diem confirmari videam huiusce regulæ veritatem?

Quest. Mutabis sine dubio sententiam, si illa diligentius inspexeris, quibus ego mox huius regulæ veritatem refellere conabor.

Resp. Vnde prius flammæ, & dabit ignis aquas. Sed omiſſis verbis, expecto argumenta.

Obiectio.

Quest. En tibi. Non videmus manticæ, quod intergo est.

Resp. Cuius est hoc dictum? Vel quid tu tandem hinc concludis?

Quest. Citatur ex Catullo in ipsa Grammatica.

Resp. Scio: sed non in hunc finem, ut ostendas relatiuum cum antecedente non conuenire genere, numero & persona.

Quest. Parum refert, si hoc idem ex eiusdem sententiæ autoritate probare poterò, quod quidem me faciliè facturum confido.

Resp. Est hoc profectò dictum facillimum, sed non ita facile probatum.

Quest. Hoc tum demum rectius dixeris, cum argumenti mei vim eluseris.

Resp. Verborum satis, argumentorum verò nihil

nihil hucusque audinimus.

Quaest. Sic ergo iam argumentor. Relativum (quod) est neutrius generis: Antecedens autem (manticæ) fœminini generis: nulla igitur est hîc generis congruitas inter Relativum & Antecedens, & consequenter non semper convenit Relativum cum Antecedente genere, numero, & persona. Argumentum.

Resp. Recte tu quidem conclusisti, si quis hoc largiri velit, esse scilicet dictionem (manticæ) antecedens ad relativum (quod) in hac sententia.

Quaest. Non peto ut mihi quicquam largiaris quod non possim rationibus firmissimis euincere. Nihil enim hoc loco video aliud, quod antecedentis locum supplere debeat.

Resp. Hebes est admodum oculorum tuorum acies, si hoc videre nequeas.

Quaest. Mihi quidem satis clara & dilucida esse videtur. Non solum enim perspicio (manticæ) esse fœminini generis, cum Relativum (quod) sit neutrius: sed etiam esse genitivi casus post verbum videmus, quod post se regit accusativum, cum sit verbum transitivum.

Resp. Quemadmodum non est vox (manticæ) antecedens ad relativum quod (sicut est paulo ante a me dictum) ita nec sequitur verbum videmus.

Quaest. Proh Iupiter! Tu homo redigis me ad insaniam. An non vis ut oculis ego credam meis? An non manticæ ut proxime præcedit relativum

relatiuum (quod) ita etiam immediate sequitur verbum (videmus?)

Vera solutio.

Resp. Est etiam aequè auribus ac oculis in constructione inferuendum. Respondeo igitur (satis enim loquentis, sapientia parum hactenus effutisti) non regi vocabulum mantica à verbo videmus in hac sententia, sed à pronomine id subaudito, quod quidem est antecedens ad relatiuum quod. Atque hac ratione una fidelia duos parietes dealbani.

Quaest. Quid sibi vult tandem hæc prouerbialis sententia?

Resp. Hoc vult, si nescis, me scilicet una, eademque opera utrique tue obiectioni satisfecisse. Hoc est, & docui non esse vocem mantica immediate secutam verbum videmus, nec praxime precedere relatiuum quod, cum quo non consentit genere, sed cum antecedente id, quod in hac sententia per figuram Ethlipsim subintelligitur.

Quaest. Iam demum quod res est respondi, ego tamen alia ratione monstrabo huius regulæ vanitatem.

Resp. Vide ne temet ipsum tandem vanum esse demonstrates.

Quaest. Ne sis quæso de me sollicitus, ego te iam alia via aggrediar, & iterum ex Terentio, citato loco, docebo relatiuum ab antecedente longè dissentire.

*Resp. Infeliciter profecto hucusque successit, quod instituisti. Non mirum est igitur si me alia
iam*

iam via adorare.

Quaest. Hæc sunt Terentij verba in Andria: Alia Obicæ,
Vbi ille scelus est, qui me perdidit? Hic igitur
quæro cuius sit generis relatiuum Qui?

Resp. Est masculini generis.

Quaest. Quodnam habet hoc loco Antecedens?

Resp. Vox (scelus) in hac sententia supplet locum Antecedentis.

Quaest. Cuius est vox illa generis?

Resp. Est neutrius generis.

Quaest. Teipso ergo iudice statuendum est, non posse hic relatiuum (Qui) cum Antecedente (scelus) genere consentire cum (qui) sit masculini generis, (Scelus) verò neutrius.

Resp. Ponitur hoc loco (Scelus) pro scelestus, Solutio.
fixum pro mobili, hoc est, Substantiuum pro Adiectiuo, ut & alibi sæpe apud hunc Poetam, tam in hac ipsa voce, quam etiam in alijs, ut in Eunuchis: Scelus postquam ludificatus est virginem. Et iterum in eadem Comœdia: Ut illum dii, de aque senium perdant, qui me hodie remoratus est.

Quaest. Concedo in locis a te adductis poni scelus pro scelestus, & senium pro senex: sunt tamen nihilominus neutrius generis, cum relatiua sint masculini generis. Qua ratione igitur conueniunt genere?

Instantia.

Resp. Est hic & in huiusmodi locutionibus figura Synthesis, quæ est oratio congrua sensu, non voce. Solutio.

T

Quaest.

Alia obiectio.

Quest. Quid igitur ad hoc eiusdem auctoris in eodem Eunuchō respondes? Ego quoq; vnā pereō, quod mihi est charius.

Solutio.

Resp. *Est hoc Poeticum, quibus multa conceduntur, quæ nobis imitari non licet.*

Instantia.

Quest. Quasi vero non sit hic loquendi mos vel ipsis oratoribus valde familiaris? Sic enim Cicero in libello epistolarum pro Scholis, a Sturmiō collecto, epistola trigesima tertia: Inprimisq; quod ei est charissimum, dignitatem eius commendo.

Solutio.

Resp. *Non video cur non possint hæ locutiones per Synthesin etiam excusari. Vt ut enim voce discrepent, sensu tamen pulchrè conueniunt, non aliter atque: Hæc manus ob patriam pugnando vulnera passi. Vel si minus tibi hoc arrideat, dico in his exemplis poni Relatiuum (Quod) absolutè, pro (quæ res) ad imitationem Græcorum, apud quos huiusmodi locutiones passim sunt obuiæ.*

Quest. Mitte Græcos, nobisq; Latinis confirma hoc quod modò affirmasti, vno atq; altero exemplo.

Virgilius.

Resp. *Talia sunt apud poetas: Dulce satis humor, depulsis arbutus hædis. Et ibidem: Triste lupus stabulis, maturis frugibus umbres. Ovidius: Turpe iacens mulier, turpe senilis amor. Atq; hæc quidem voces sic resolui solent: Dulcis res, tristis res, turpis res.*

Ovidius.

Quest. Restat vt hoc ipsum ostendas apud oratores

oratores.

Resp. *Faciam, idq, sane libentissimè. Mors omnium rerum est extremum. Commune est omnium animantium coniunctionis appetitus, procreandi causa. Atq, hac exempla nota tibi esse arbitror ex ipsa Grammatica.*

DISPUTATIONES DE NOMINVM regimine.

QVÆSTIO.

Cùm duo Substantiva diversa significationis concurrunt, an posterius in genitivo poni debeat?

40

*Novæ est hæc
questio, &
iam primum
addita.
Præfatiuncula.*

Quest. Cùm omnis simplex constructio consistat vel in convenientia & concordantia quadam quarundam partium orationis inter sese in quibusdam attributis, siue accidentibus, de quibus in præcedentibus satis est hactenus disputatum: vel in regimine casuum post sese indebita & legitima partium orationis inter sese coniunctione connexionequæ: examine- mus (si placeat) iam deinceps regularum Grammaticalium, quæ de hoc argumento traduntur veritatem & firmitudinem. Ac primum recense primam de nominum regimine regulam.

Resp. *Cùm duo Substantiva diversa significationis sic concurrunt, ut posterius à priore possideri*

*Regula
Grammati-
calis.*

T 2 quodammodo

quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur.

Obiectio.

Quaest. Qua ratione igitur defendes hoc Plauti dictum in prologo Amphitruonis : amore captus Alcumenas Iupiter?

Resp. Nullius eget patrocinio hac sententia. Nihil enim habet huic regula contrarium.

Quaest. Nonne vides duo substantiua hic concurrere, nempe (amore) & (Alcumenas) cum tamen posterius substantium scilicet (Alcumenas) non sit genitiui casus, sed accusatiui pluralis.

Resp. Rectè tu quidem. Vox Alcumenas an non est (quæso) nomen proprium mulieris?

Quaest. De hoc si quis dubitet, ego sane non dubitarem illum habere pro octauo sapientum. Sed quid hoc ad rem?

Resp. Non potest ergo vox Alcumenas esse accusatiui pluralis, cum propria careant fere omnia numero plurali.

Quaest. Sic tamen non euades. Detur enim vocem (Alcumenas) carere numero plurali, & esse solummodò singularis numeri, cuius tamen est casus?

Resp. Est genitiui singularis, & regitur à priore substantiuo (amore) regulariter.

Quaest. Siccine verò? Dic ergo cuius sit declinationis proprium hoc nomen Alcumenas?

Resp.

Resp. *Est prima declinationis.*

Quaest. Ego hoc facilimè infringam hac ratione. Genitiuus singularis primæ declinationis definit in æ diphthongo : sed hic genitiuus vel teipso iudice, non definit in æ diphthongo, sed in (as).

Resp. *Quid tum postea?*

Quaest. Ergo non potest esse genitiui casus.

Resp. *Non sequitur. Est enim æ diphthongus terminatio genitiui singularis in nominibus Latinis : sed Alcumenas non est nomen Latinum, sed vox Græca.* Solutio.

Quaest. Nemo tamen tibi dabit Plautum Græcè scripsisse, sed Latinè. Instantia.

Resp. *Hoc scio. Viuitur tamen sæpius nominibus Græcis, in quibus sequitur etiam Græcam inflectionem in quibusdam casibus, ut liquido constat in hoc nomine Alcumenas, quod pro more nominum secunda declinationis simplicium, apud Græcos facit genitiuum singularem in as.* Solutio.

Quaest. Ego non sum Græcus, ac proinde non contendam tecum amplius de hoc nomine, sed in hac tua responsione acquiescam, & pergam ad aliam rationem, quam contra hanc quaestionem sic instituo. Idem Plautus sic loquitur in Menæchmis : namq; si absq; te essem, hodie nunquam ad solem occalum viuerem. Alia obiectio.

Resp. *Habesne hîc aliquid, quod pro te faciat ad huius regula veritatem oppugnandam?*

Quest. Putasne Latinè dici ad occasum solem, vel, an non potius dicere debuisset, ad occasum solis? Vides enim solem poni in accusatiuo contra regulam, & non in genitiuo, iuxta regulam.

Solutio.

Resp. Est igitur casus pro casu per figuram Antiptosis, quod apud poetas est frequentissimum.

Quest. Frequens & communis esse solet hæc responsio in huiusmodi locutionibus, sed tamen mihi non satisfacit.

Alia Solutio.

Resp. Vide ergo an hac magis arrideat, si dixerò vocem (occasum) non esse hoc loco nomen substantiuum, sed Adiectiuum participiale à Supino occasu à verbo occide, & conuenire cum voce (solem) in accusatiuo.

Quest. Si tempus pateretur, possem ego multis rationibus hoc responsum refellere, sed agam tecum alia ratione, vbi non tam facile inuenies elabendi viam. Plautus in Comœdia, cui nomen est Stichus, hæc habet verba: Et me quidem hæc conditio nunc non pœnitet.

Alia obiectio.

Resp. Ego in hac sententia nihil prorsus inuenio, quod faciat contra huius regula veritatem.

Quest. Rem quæso altius paulo mecum considera. Sunt hic duo Substantiua, nempe (me) & (conditio) cum tamen posterius Substantiuum (conditio) non ponatur in genitiuo, sed in nominatiuo, quæ mihi videtur valde mira loquendi formula. Dicimus enim regulariter:
Pœnitet

Pœnitet me conditionis, non autem : pœnitet me conditio.

Resp. Non concurrunt hæc duo Substantiva Solutio.
immediatæ, & proinde non infringunt huius regula veritatem.

Quest. Tibi quiduis affirmare licet. Qua enim fronte hoc negare audes ?

Resp. Non sequitur vox conditio accusatiuum (me) sed venit ante verbum (pœnitet) cui est hoc loco nominatiuum.

Quest. Sed impersonalia (cuiusmodi est verbum pœnitet) (si fides Grammaticæ nostræ sit adhibenda) præcedentem nominatiuum non habent.

Resp. Remigrant tamen nonnulla impersonalia aliquando in personalia, uti docet ibidem eadem Grammatica.

Quest. Satis dextrè respondisti, sed ego te strictius adhuc vrgebo, & pluribus ex Plauto adductis exemplis probabo hanc de duorum substantiuorum regimine regulam esse falsam, & incertam.

Resp. Est quidem Plautus autor satis probatus, testisq; in hac causa omni exceptione maior : sed nihil tale (ut spero) ex illo probabis.

Quest. Tu qui tam audacter hoc negas, videris parum esse versatus in Plauti lectione, qui multis in locis huic regulæ contradicit.

Resp. Profer ex locis tam multis vel unicum
T 4 saltem

salem exemplum.

Quaest. Ecce tibi exemplorum satis. Quid tibi hanc curatio est rem? Et postea: Sed quid tibi nos mendice homo tactio est? Et iterum: Quid tibi ergo meam, me inuito, tactio est? Atque hæc omnia leguntur in Amphitruone. Plura his similia passim occurrunt in reliquis huius auctoris Comœdijs.

Vide indi-
cem.

Resp. Sunt hæc quidem satis. Ex his autem quid concludis?

Quaest. Non genitium iuxta regulam, sed accusatiuum sequi in posterioribus substantiuis contra regulam.

Solutio.

Resp. In omnibus hisce à te prolatis exemplis, priora substantiua vim habent suorum verborum.

Quaest. Opus est Sphynge aliqua, quæ sensum huius tuæ tam obscuræ responsionis nobis exponet.

Resp. Non satis assequeris verborum meorum sensum? Hoc volo: idem valere has loquendi formulas, ac si dixisset: Quid tu hanc rem curas? Sed quid tu nos mendice homo tangis? Quid tu ergo meam, me innito, tangis?

Quaest. Sit sane hic sensus horum exemplorum. Sed cur ponuntur posteriora substantiua in accusatiuo?

Resp. Quia illorum verba regunt post se accusatiuum.

Quaest. Noua profecto & inaudita est hæc Grammatica

Grammatica, nec minus falsa, quàm noua : vt scilicet substantiua regerent casum suorum verborum.

Resp. *Sic igitur secundo respondeo : accusatiuum in his & similibus exemplis poni pro genitino per figuram Antiptosin, quod apud poetas est frequentissimum & vsuatissimum.* Alia solutio

Quest. Non displicet hæc tua responsio, magis tamen placet prior illa, paulo superius à te allata, si aliquantulo dilucidius eandem explicasses. Non pigebit igitur huc ascribere in rei literariæ tyronum gratiam, quæ doctissimus Lambinus hac de re in suis in Plautum commentarijs annotauit supra similem Plauti in Epidico locutionem, actu secundo, scena secunda, quæ talis est : Nihil in ea re captio est.

Annotatio.
Lambini.

Verbalibus (inquit in *io*) idem casus tribui solebat, atque verbis vnde oriuntur. Quemadmodum igitur Latini dicunt, nihil in ea re cæperis : ita licet dicere, nihil in ea re captio est. Atque hunc loquendi modum ibidem postea multis productis exemplis confirmat, quæ omnia ego breuitatis causa hic omitto. Sed iam pergamus ad alia.

DISPUTATIO DE ADIECTIVIS
ad copiam, egestatemue per-
tinentibus.

QVÆSTIO.

41 *An adiectiva quæ ad copiam, egestatemue perti-
nent, ablativum vel genitivum desiderant?*

Præfati-
uncula.

Quest. Quid de tribus concordantijs & duo-
rum substantivorum regimine nuperrime
disputarunt (Auditores ornatissimi) multa illi
quidem vtrinque in medium protulerunt, qui-
bus tam abest, ut illarum regularum veritas sit
labefactata & enervata, ut potius inde magis
confirmetur earundem certitudo & constantia,
sicuti fieri solet in huiusmodi disputationibus.
Quapropter volui & ego quoque paucula hic
objicere contra regulam illam Grammaticalem,
quæ est de regimine Adiectivorum, copiam, e-
gestatemue significantium, quibus si tu (Aduer-
sarie) dextrè responderis, non infirmata, sed con-
firmata reuera videri possit illius regulæ autori-
tas. Non enim mihi satisfacit illa regula, nec
vera satis videtur esse, quæ tribuit genitivum, vel
ablativum huiusmodi adiectivis.

Resp. *Doce igitur quid habeas, quod in hac re-
gula merito possis reprehendere.*

Quest.

Quest. Reperiuntur multa adiectiva copiam, vel egestatem significantia, quæ cum alijs casibus copulantur. Obiectio.

Resp. Hoc si monstrare queas, puto fieri, non communi, & vsitato loquendi more, sed figuratè, vel poetica licentia. Solutio.

Quest. Imo sæpe hoc accidit, non solum apud poetas, verum etiam apud Oratores & Historicos. Instantia.

Resp. Si quid huiusmodi aliquando legeris, profer antoris & nomen & locum.

Quest. Inter alios ecce tibi Iustini Historiographi verba libro ultimo, videlicet 44. loquens de Hispania, in ipso statim libri initio: Hispania (inquit) in omnia frugum genera fecunda est. Iustinus.

Resp. Hoc unicum est, & rarum exemplum, cuius fortasse simile non facile reperitur. Solutio.

Quest. Quid si non legantur alia exempla? vel unicum hoc sufficit ad refellendum illius regulæ veritatem. Ait tamen Silius libro secundo: Fecundum in fraudes hominum genus. Instantia. Silius.

Resp. Fit hoc per figuram Antiptosin, quæ est positio casus pro casu: ut in his exemplis accusativus cum præpositione ponatur pro genitivo, vel ablativo. Solutio.

Quest. Imo non minus eleganter & concinnè sic loquuntur, quàm si per genitivum, vel ablativum Instantia.

latium efferrent. Quin potius melior est hæc loquendi forma, quàm si dicerent: Hispania omnium frugum generum, vel generibus fecunda: vel fecundum fraudum, vel, fraudibus hominum genus.

Alia solutio.

Resp. Si tibi minus arrideat prior responsio, affirmo in his & similibus loquendi formulis non regiminationem ab adiectiuo, sed à præpositione præcedente: vel est intelligenda hæc Grammatica regula de eo quod sapius sit, aut fieri debeat, nempe, ut frequentius & vsitatus huiusmodi adiectiua genitiuo vel ablatiuo iungantur, nihil tamen hoc impedit, quominus aliter loqui probatis autoribus aliquando liceat.

Quæst. Non habeo quod iure reprehendam in hac tua responsione.

Additur & hæc disputatiuncula iam primū in hac editione.

DISPUTATIUNCULA DE REGIMINE ADIECTIUORUM, dignus, indignus, &c.

QVÆSTIO.

42

An hæc adiectiua, dignus, indignus, &c. semper iungantur ablatiuo, vel genitiuo?

Præfatiuncula.

Quæst. Inter regulas ablatiuum vel genitiuum, vel vtrumque regentes, paulo post illam, de qua proxime disputauimus regulam, tradit

tradit Grammatica, hæc adiectiua, dignus, indignus, præditus, captus, contentus & extorris regere frequentius ablatiuum, aliquando autem genitiuum tribui nonnullis ex istis, quam ego præceptionem à te scire velim, num putes ita esse generalem & constantem, vt non inueniantur hæc adiectiua alijs interdum casibus apud probatos autores iuncta?

Resp. *Non memini me unquam legisse hæc superius citata adiectiua alios casus regere, quàm ablatiuum vel genitiuum.*

Quest. Reperiuntur tamen aliquando cum accusatiuo. Fallit igitur aliquando hæc regula. Obiectio.

Resp. *Si tibi hoc affirmanti fidem adhiberi vis, confirma quod dixi isti exemplo aliquo.*

Quest. Sic loquitur Plautus in Captiuis: sed si pauxillum potes esse contentus. Plautus.

Resp. *Vt vnius hirundinis aduentus non statim facit indicium aduentantis veris, ita nec vnicum exemplum falsitatis arguit vniuersalem regulam.* Solutio.

Quest. Non est hoc respondere: nec mihi vlllo modo satisfacit hæc tua responsio.

Resp. *Dico igitur hoc exemplum nihil facere contra regulam, quia non est pauxillum hoc loco nomen, sed aduerbium.* Alia solutio.

Quest. Non potes sic effugere. Quid enim dices ad hanc Plauti sententiam paulo post in eadem Comœdia: nagæ istæ sunt: non me censes Alia obiectio.

ses scire, quid dignus siem?

Resp. Nescio quid hic potissimum incuses.

Quaest. Incongrue hic loquitur Plautus in primo loco, cum dicat : nuga istæ sunt, pro, nuga istæ sunt.

Solutio.

Resp. Sunt hæc extra olera (quod aiunt) hoc est, pertinent ad aliam questionem. Respondeo tamen vel esse hic Enallagen generis, ventrius scilicet pro fœminino : vel poni hoc loco Adiectiuum istac absolute, uti fieri solet cum excluditur (res) & esse nominatiuum ante verbum (sunt) quemadmodum & vox (nuga) nominatiuus est post verbum sunt, ut non moneam dixisse aliquando veteres indifferenter in fœminino pluralis numeri tam istac, quàm ista, tam hæc, quàm hæ, hacce pro hæc, & ita in alijs similibus.

Annotatiuncula.

Alia obiectio.

Quaest. Qua ratione autem defendis hoc posterius : Quid dignus siem : ubi accusatiuus ponitur pro ablatiuo, vel genitiuo ?

Solutio.

Resp. Vel supplendum est verbum (habere) ut sit : quid dignus siem habere : vel est hoc loco Antiptosis : quid dignus siem, pro, quo dignus siem.

Extorris.

Quaest. Probe te gessisti, recteque ad has obiectiones mea quidem sententia respondisti : dic tamen cur inter hæc Adiectiua interseratur vox (extorris) quod non est adiectiuum, sed substantiuum communis generis, sicut patet ex regula : vates, extorris, patruelis, & cætera ?

Resp.

Resp. *Vsurpantur tamen multa huiusmodi ali-* Solutio.
quando adiectivè.

Quest. Sed ubi tandem legisti hanc vocem Obiectio.
 extorris iunctam simpliciter, vel cum ablativo
 vel cum genitivo?

Resp. *Non occurrit nunc exemplum (ego tamen* Solutio
apud Linium reperio hoc, sine adiectivum, sine sub- Linus.
stantivum extorris iunctum ablativo cum preposi-
tione in hunc modum: Exsul, atque extorris ab solo
patrio. Et fieri potest ut reperiatur aliquando sim-
pliciter, cum ablativo, vel genitivo, iuxta regu-
lam.

Quest. Bene se res habet. Disputent iam a-
 lii de alijs simplicis constructionis regulis.

DISPUTATIO DE REGIMINE verborum.

Quæstio prima.

An Sum, Forem, Fio & similia, utrinque nomi- 43
nativum expetant?

Q*uest.* Non ego is sum (Auditores huma- Præfatiun-
 nissimi) qui, vel oratione, vel verbis con- cula.
 tendere queam, vel eruditione, atque doctrina
 par illis esse valeam, quos multos, in hoc studio,
 & arena concertantes sæpiusculè non sine ma-
 xima delectatione & voluptate audiivistis. Cum
 tamen

tamen & scholæ huius consuetudo & præceptoris benignissimi imperium hoc à me postulant, ut quid possim in hac quæstione, contra Aduersarium hunc meum experirer, malui in parendo officiosus, potius quam recusando contumax à vobis iudicari. Adeste igitur æquis animis puerili & Grammaticali huic certamini: tuq; (commilito suauissime) te ad respondendum accingito.

Resp. *Ego anidissimè expecto, quid sis tandem propositurus.*

Quæst. Inter regulas quæ traduntur de verborum regimine, nosti, sum, forem, fio, & similia, utrinq; nominatiuum habere.

Resp. *Scio huiusmodi regulam esse in Grammatica, eamq; putare esse verissimam.*

Obiectio,

Cicero pro
C. Balbo.

Quæst. Aliter fortassis statim senties cum audiueris quid ego contra huius regulæ veritatem, ex ipso Cicerone, Latinæ linguæ & eloquentiæ facile principe protulerim. Sic enim scribit in Oratione pro Cornelio Balbo. Quod si cui Romano licet esse Gaditanum.

Resp. *Reperisne aliquid in hac sententia, quod faciat contra regulam, de qua nobis est hoc loco con- certandum?*

Quæst. Ego te ipsum hac re iudicem constituam, si abdicato cæco sinistrè iudicandi affectu, quod sim dicturus pensitaueris.

Resp. *Me ab omni corruptione immunissimum reperies.*

reperies.

Quest. Expende igitur esse hoc loco vocem (cui) dativi casus ante infinitum (esse) verbum Substantivum : Gaditanum verò accusativi casus post idem verbum. Falsa igitur est regula.

Resp. Nihil omnino facit hac Ciceronis aucto- Solutio.
ritas contra illius regula veritatem, quam modo recitasti. Non est enim Indicandi, sed Infiniti modi hoc verbum. Intelligenda est enim hac regula de modo Indicativo, alijs eorundem verborum modis, qui inflectuntur numeris & personis.

Quest. Est profecto hoc aliquid, quod as- Instantia.
firmasti; hoc tamen aliquid omnino nihil est. Sequitur enim paulo post : Infinitum quoque vtrinque eisdem casus habet, præcipuè cum verba optandi ijsque similia accedunt.

Resp. Sic itaque respondeo : nempe subaudi Solutio.
accusativum (ciuem) ante verbum (esse) ita ut hac ratione supplenda sit hac sententia : Quod si cui Romano ciuem licet esse Gaditanum.

Quest. Mihi sane videtur hæc locutio esse Instantia.
absurda, nihilque aliud redolere, quàm inane quandam & ineptam verborum tautologiam.

Resp. Quàm delicatulum habes tu tandem Alia Solutio.
palatum, cui si minus arrideat prior responsio, vide (queso) an hac magis placeat, si dixerò hanc locutionem esse figuratam, & per Antiptosin poni accusativum pro dativo, ut sit : Quod si cui Romano

V

licet

*licet esse Gaditanum, pro eo quod erat dicendum:
Quod si Cini Romano licet esse Gaditano. Virum
horum manis accipe.*

*Quest. Vtrumq; amplector: sed nolo diuti-
us in hac quæstione hære.*

DISPVATO SECVNDA DE EADEM quæstione.

Quæstio secunda.

44 *Quem casum regunt sum, forem, fio, cum verbis
optandi, & similibus?*

Præfatiun-
cula.

Q*uest. Mane dam (quæso) bone vir. Li-
cet enim te dimiserit, qui tecum prior est
congressus, ego tamen tecum agam in eodem
argumento, pace & veniâ doctissimorum &
ornatissimorum virorum circum hæc subsellia
hic astantium. Habeo namque & ego paulu-
lum quiddam quod obijciam, in quo si mihi sa-
tis feceris, & te saluum, & Grammaticam illæ-
sam conseruaueris. Interrogo igitur & ego quo-
que hoc loco, quem casum post se regant Sum,
forem, fio cum verbis optandi & similibus?*

*Resp. Eundem casum habent post se, quem an-
te se habebant.*

Obiectio.

*Quest. Quid ergo tibi statuendum videtur
de hoc Lucani: Tutumque putauit, iam bonus
esse*

esse focer.

Resp. *Locutus est Lucanus iuxta hanc regulam, meâ quidem sententiâ. Nominatiuus enim (ille) subauditus, precedit verbum (putauit) sequitur vero nominatiuus focer.* Solutio.

Quest. Nominatiuus focer non sequitur Instantia.
verbum (putauit) sed infinitiuum (esse) inter quod & verbum (putauit) necesse est vt subaudiatur accusatiuus (illum) aut aliquid simile.

Resp. *Non video omnino cur ita sit necesse.*

Quest. Ego tibi hoc ostendam. Nosti (opinor) verba infiniti modi pro nominatiuo accusatiuum ante se statuere.

Resp. *Quid ni hoc nouerim? Est enim regulatissima.*

Quest. Sed vbi tandem est ille accusatiuus?

Resp. *Subaudiatur, si ita velis. Quid tum postea?*

Quest. Sequetur tum postea, duram hanc esse locutionem (vt non dicam) incongruam, & barbaram.

Resp. *Bona verba quaeso. Est enim Poeta Lucanus inter melioris notæ probatos autores.*

Quest. Sit ita. Cuiusmodi tamen videtur hæc loquendi ratio? Tutumque putauit, illum iam esse bonus focer. Est enim potius ita loquendum: Tutumque putauit, iam bonum esse focerum.

*Alia & melior
Solutio.*

Resp. *Durus quidem mihi videtur hic loquen-*

di modus, nec temerè usurpandus. Non video autem quare ratione possit commodè excusari, nisi dicamus fieri per Antiptosin, videlicet Socer pro socerum.

Quest. Ego sane eiusdem tecum sum sententiæ, non tamen te longius hic detinebo. Video namque & alios ad disputandum paratos.

DISPUTATIO DE ACCUSATIONE
ante verbum infiniti
modi.

QUESTIO

- 45 *An verba infiniti modi pro nominatio accusati-
uum ante se statuant?*

Præfati-
uncula

Q*uest.* Veritas non altercando amitti, sed contendendo magis manifesta apparere solet. Est enim συζησις (vt ex præceptore sapius audiui) hoc est communicatio & quasi mutua collatio, studiorum velut anima. Fit enim hac ratione, vt & ingenia acuantur, & iudicium pareatur de rebus grauissimum. Rectius etiam & magis dextrè tum percipimus, tum etiam explicamus aliorum sententias. Non ergo me vel pudebit, vel pigebit in hoc studij genere meipsum exercere, in quo tam multos ante me non sine laude versatos esse, non ita dudum viderim

derim. Facit quoq; me alacriorem ad hoc præstandum solita vestra humanitas & benevolentia, quam in aliorum disputationibus benigne audiendis adhibere soletis. Proponam itaq; in hac quæstione vnicum solummodo argumentum, idemque magna affinitate & similitudine coniunctum cum duabus proxime præcedentibus concertatiunculis. Quæro igitur an veram esse censeas hanc regulam; Verba infiniti modi pro nominatiuo accusatiuum ante se statuant?

Resp. *Ego hanc regulam puto esse verissimam. Tu, si aliter sentias, cuius sis sententiæ ostende.*

Quæst. Video Ovidium peccasse contra hanc regulam, in illa elegantissima oratione, quam sub persona Vlyssis habuit apud Græcorum procures pro armis Achillis, ubi loquitur in hunc modum: Sed enim quia rettulit Ajax, esse Iouis pronepos, nostri quoq; sanguinis auctor Iuppiter est.

Obedio.
Ouid. lib. 13.
Metamorph.

Resp. *Ego nihil hic reperio quod non bene conveniat cum hac regula.*

Quæst. Est ergo valde tenebrosa & obscura oculorum tuorum acies. Vbi enim est accusatiuus in hac sententia ante infinitum esse iuxta hanc regulam?

Resp. *Quod subintelligitur non deest. Accusatiuus autem (se) hoc loco subintelligitur hoc modo: Quia rettulit Ajax, se scilicet esse Iouis pronepos.*

Quest. Dum hoc affirmas, non excusas, sed potius accusas Ovidium incongruitatis. Quid enim? Anne videtur tibi hæc oratio satis esse Latina: Rettulit se esse pronepos? An non esset potius hoc modo dicendum? Rettulit se esse pronepotem Iouis.

Græcismus,

Solutio.

Resp. Tecum non possum per omnia consentire. Præterquam quod enim frequentissimus & familiarissimus apud Græcos sit hic loquendi modus, loquitur etiam ita alibi hic Poeta, vel in Epistolis, vel saltem libri de Arte amandi: In molli sperem mobilis esse loco.

Quest. Quo sæpius in hunc modum scribit, eò sæpius meâ quidem sententiâ peccat, si incongruè loqui sit peccare.

Melior
Solutio.

Resp. Atqui opere in magno fas est obrepere somnum, iuxta illud Horatianum in Arte Poetica. Est igitur in his locis casus pro casu positio, videlicet nominativi pro accusativo, per figuram Antiprosin, etsi non nobis, Poetis tamen sæpius concessam, ut & alys Scriptoribus, uti in superioribus disputationibus est videre.

Quest. Satis apte respondes. Sed audiamus iam alios. Tu enim tuas partes probè es tutatus.

DISPUTATIO DE REGIMINE
Verborum acquisitiuè po-
sitorum.

Recens &
nova quoq;
est hæc dis-
putatio, nunc
primum ad-
dita.

QVÆSTIO.

An verba acquisitiuè posita regant dativum tan- 46
tum?

Quest. Non est locus fertilior nec argumen-
tum fere vberius & locupletius, quod am-
pliores administret disputandi materiam,
quàm sunt illæ regulæ quæ in Grammatica præ-
cipiuntur de regimine verborum acquisitiuè
positorum, cum alijs varij generis verbis huic
regulæ appendentibus, vt loquitur ipsa Gram-
matica in eorundem tractatione. Cum igitur
hucusque non omiserimus illarum regularum
examinationem quæ arctiorum locorum termi-
nis & cancellis includuntur, ipsa æquitatis & iu-
stitiæ ratio postulare videtur, vt paucula quædã
ex hoc tam largo & amplo disputandi agro se-
ligamus, de quibus pro solito more nostro inter
nos ipsos placidè & amicè concertemus. Cum
itaque non dubitem te tibi ipsi semper constare
tuique esse similem, imo verò in hac tua perti-
nacia & contumacia tutandi omnia quæ docet
Grammatica, constantem esse, quæro num hic
etiam omnia defendes ad hoc argumentum, &

Præfati-
uncula.

ad hanc propositam quæstionem pertinentia & spectantia?

Resp. *Turpe fuerit in extremo fere actu desicere. Tutabor igitur in hac etiam parte Grammaticam.*

Quæst. Nulla itaque habita ordinis ratione pro libitu & arbitrato meo hinc inde decerpam illas huius tractationis regulas, quæ mihi ad oppugnandum videbuntur magis idoneæ & faciles. Primò igitur responde mihi de nuntiandi & imperandi verbis, quem casum regunt?

Resp. *Nuntiandi & imperandi verba regunt dativum.*

Obiectio.

Quæst. Ego tamen reperio nuntiandi verba iuncta accusatiuo cum præpositione.

Resp. *Produc auctoritatem, ut melius videam quid sit respondendum.*

Quæst. Autor est Plautus, cuius hæc sunt verba in mercatore Actus primi, Scena secunda: Tace modò, si boni quid ad te nunciem. Et sæpius alibi loquitur ad eundem modum.

Vide indicem.

Solutio,

I

Resp. *Dupliciter respondeo. Primò affirmo hæc nuntiandi verba (quod idem est intelligendū de multis alijs verbis) communius & frequentius regere post se dativum, non autem semper. Nulla enim tam generalis fere est præceptio, qua non admitat aliquam exceptionem. Secundò, dico hîc accusativum teregi à præpositione (ad) non autem à verbo nunciem.*

2

Quæst.

Quest. Valde placet hæc tua solutio. Nolim tamen vt semper confugas ad hoc diuerticulum; premamque te arctius, alia prolata obiectione in regulam de verbis fidendi, de quibus quæro, quem casum postulent?

Resp. Satis hoc manifeste constat ex ipsa regula, quæ est huiusmodi: verba fidendi dativum postulant.

Alia obiectio.

Quest. Hic ergo mox adducam raram, adeoque miram contra hanc regulam ex eodem autore loquendi rationem. Sic enim scribit in Truculento: nunquam Ædepol quisquam mihi homo mortalis post hæc, duarum rerum credujit. Ita etiam in Amphitruone: nunquam ædepol tu mihi diuini quicquam creduis post hunc diem. Atque ita sæpius in alijs Comædijs, vt in Asinaria: in Bacchidibus &c. vide indicem.

Resp. Sunt hæc peculiare *Plautinismi* (si ita loqui mihi liceat) hoc est, loquendi formula Plauto fere familiares, à quibus etas hæc nostra delicatula nunc dierum abhorret. De quibus sic doctissimus *Lambinus*: Constat, veteres sua non semper ad novarum harum aurium iudicia exegisse: in quibus & hoc loquendi genus est, quod ad istam faciem in omnibus omnium ætatum codicibus remanet: Credere duarum rerum, Trucul. act. 2. 2. In Bacchidibus 3. 4. Diuini credere: & Asin. 2. 4. Omnium rerum credere.

Solutio. *Plautinismi.*

Lambinus.

Quest.

Quaest. Quid autem ais ad verbum (cre-
duis?)

Archaismus. *Resp.* *Est Archaismos, pro credideris.*

Quaest. Hæc non sunt vrbis obuia, nec ha-
bent omnes Lambini in Plautum commentari-
os. Bene igitur, imo optimè es meritis de scho-
larum trivialium alumnis, qui hic, & alibi tua o-
pera & labore multum adiuvantur. Sed agam
iam de verbis dandi & reddendi, quorum quod-
nam est quæso regimen?

Resp. *Verba huiusmodi dativum exigunt.*

*Alia obie-
ctio.*

Quaest. Frequens apud Plautum est hoc lo-
quendi genus: Ignosco peccatum tuum: Con-
dono te: & similia.

Solutio.

Resp. *In his & alijs est figura antiptosis, hoc
est, casus pro casu positio, accusativi scilicet pro
dativo.*

*Alia obie-
ctio.*

Quaest. Sed quid adferre potes, quo excuses
illud quod in Plauti Truculento reperio, actu
4. scena 3. Istæ dedi? Cuius enim est casus pro-
nomen (istæ) post verbum dandi, dedi? No-
minativus pluralis esse non potest. Non enim
regir, verbum (do) nominativum post se. Nul-
lus autem est casus in numero singulari, cui po-
test ascribi.

Resp. *Est dativus singularis, istæ pro istis. Ita
enim solebant veteres hæc pronomina, ut & nomina
quadam, unus, solus, totus, ullus, alius, alter, neuter,
&c.*

&c. aliquando inflectere ad formam adiectivorum trium terminationum, bonus, bona, bonum, ut pluribus exemplis in præcedentibus disputationibus demonstravimus.

Quest. Iam tandem omiſſis multis alijs, quæ obijci poſſent in hoc regimine dativi caſus poſt verba acquiſitiuè poſita, tam ad regulas præcedentes, quàm conſequentes ſpectantibus, ne nullam omnino materiam diſputandi reliquiſſe videar ſtudioſis adoleſcentulis, qui ex ſeſe aliquid excogitare & inuenire cupiunt, ſi per omnes rei Grammaticalis regulas accuratius excurerem: pauca quædam adijciam de illorum verborum regimine, quæ componuntur cum his præpoſitionibus præ, ad, con, & ſimilibus.

Reſp. Bene tu quidem facis & prudenter. Nam ſi omnia ad amuſſim perſequereris, & tadium pareres legentibus, & ignauos & deſidioſos redderes alios multos, qui alioquin ſuam excitarent induſtriam & ſedulitatem, ut ſuoſte Marte ſimilia exquirerent diſputandi argumenta. Si quid igitur habes, quod de his verbis obijcias, illud, quàm poteſt breuiſſimè in medium propone, ut ad alia demum pergamus.

Quest. Dativum poſtulant huiusmodi verba, ſic vt paulo ſuperius dictum eſt compoſita, nonne?

Reſp. Vel maximè.

Quest.

Quest. Vide quam numerosa exemplorum multitudine te mox obruiam, quibus ostendam huius regulæ falsitatem & incertitudinem.

Resp. Profer tandem, ut cuiusmodi sint, & audiamus & examinemus.

Alia obiectio.

Quest. Sunt illa omnia Plautina, ex varijs illius Commœdijs hinc inde excerpta, & è multis hæc paucula: Si magis me instabunt, ad prætorē sufferam. In Curculionis actu 3. scē. 1. Ex Plauti Stichō: act. 2. 7. Nam illic homo hæreditatem tuam inhiat, quasi esuriens lupus. Ex Plauti pænulo: act. 4. 2. Tantum eum instat exitij. Ex Plauti Aulularia: act. 1. 4. Credo ego illum iam inaudijse, mihi esse thesaurum domi: id inhiat. Ex Plauti Mostellaria: 1. 3. Sillum inferuihis solum. Ex Plauti Menæchmis, 5. 9. prandi perbene, potavi, atque accubui scortum. Sed dies me deficeret, si omnia percererem.

Solutio.

Resp. Hæc sufficiunt. Loquitur in hisce Plautus & in similibus pro more illorum temporum. Solebant enim veteres alios casus verbis huiusmodi adiungere, quàm fert ætatula nostra recentioris consuetudo. Accusatio inungebatur apud illos aliquando hæc verba, apud nos rectius regunt dativum.

Instantia.

Quest. Sed videntur apud illos verba quædam cum (con) præpositione composita regere dativum,

datiuum, quæ apud nos semper iunguntur accusatiuo, inter quæ est verbum consequor, quod verbum si nos cum datiuo efferremus, dura admodum, & non imitanda videretur locutio.

Resp. In studioforum gratiam, qui scholis triuialibus inseruiunt profer huiusmodi locum.

Quest. In Plauti Amphitruone, act. 2.2. sic legimus: Ita dis placitum, voluptati vt mœror comes consequatur.

Resp. Est hic peculiaris Gracismus, hoc est, lo- Solutio
quendi formula Gracis familiaris & vsitata. Illi enim dicunt: ἐπεὶ τῶν ἡδονῶν: vt alias: decere alicui: Taubmanus
ἐπεὶ τῶν πνι. Et Cicero simili Gracismo dixit: Co- in Plautum.
mitari huic vita. Hæc autem è Frederici Taubma-
ni in hunc locum Commentarijs decerpimus, quia
putamus illius in Plautum lucubrationes non cuius
esse obuias.

Quest. Possunt Iuniores Scholarum Tyrones hinc facile statuere, quid de similibus locutionibus sit iudicandum. Sed finem hic imponamus huic disputationi.

DISPUTATIO

DISPUTATIO DE REGIMINE
horum verborum, *utor, fungor,*
fruor, potior, &c.

QVÆSTIO.

- 17 *An regant hæc verba, utor, fungor, fruor, potior,*
& similia, ablativum?

Prefati-
cula.

Quest. Fœcundus est & amplius rei Gram-
maticalis fundus, campus longe vberri-
mus, hortus satis spaciosus, variarumque regu-
larum præceptionibus, quasi flosculis quibus-
dam amœnissimis & suauissimis refertus & in-
structus. Firma quoque est earundem veritas
& certitudo, bonorum & probatissimorum
scriptorum autoritate abunde comprobata &
confirmata. Quæ verò videtur esse aliquando
in hisce repugnantia & contrarietas, eadem be-
ne sibi constat, dum mutuis subinde disputati-
onibus exagitantur & pensitantur omnia, sicut
hactenus sæpe fieri vidistis, sæpiissime autem de-
inceps factitatum videbitis. Quod ad me vero
attinet: mihi profecto est hoc tempore & loco
disputandum contra illam Grammaticæ nostræ
regulam, quæ docet hæc verba, *utor, fungor,*
fruor, potior, & similia, ablatiuo gaudere. Tu-
um

um est igitur pro virili quàm sis fortis & strenuus huiusce regulæ patronus & propugnator ostendere & comprobare.

Resp. Mihi quidem valde placet mutua hæc inter nos ipsos de hisce rebus concertatio & digladiatio, cuius beneficio hoc tandem effectum iri arbitror, ut veritas sua natura obscura, indagetur, confirmetur, illustretur.

Quest. Veniamus igitur tandem aliquando ad rem ipsam propius, ut quæ tua sit sententia de hac quæstione plenius & planius omnes hic affantes intelligant.

Resp. Ego omnia hæc verba ablativum regere contendo præter verbum (potior) quod etiam præter ablativum asciscit aliquando & genitivum.

Quest. Vror & fungor apud Plautum & Terentium sæpius iunguntur accusativo, ut & potior, quod pluribus adductis ex utroque exemplis, in indice nostro ad finem harum disputationum adiecto ostendimus. Falsa est igitur hæc regula. Obiectio.

Resp. Non sequitur hoc argumentum. Non enim affirmat Grammatica, hæc verba ablativum solummodo habere, vel semper habere: vel ablativum, & nullum alium casum habere. Solutio.

Quest. Tametsi non habeantur expresse hæc verba in hac regula, idem tamen est istius regulæ sensus: aut si non sit, dic aperte an nobis liceat Instantia.

liceat eodem modo loqui?

Resp. Non opinor esse nobis ita loquendum. Multa enim veteribus sunt concessa, quibus vti nobis non licet.

Quest. Quid igitur statuis? Sunt ne hæ loquendi formulæ figuratæ, & per Antiptosin excusandæ?

Resp. Non sunt propriè figuratæ appellandæ, quia non solum ita loquuntur valde multis in locis Plautus & Terentius, sed & alij probati auctores sapissime. Sunt tamen (quod multoties antea est dictum) hæc potius notanda, quàm imitanda.

Quest. Potior tamen miram habet apud Plautum constructionem in Truculenti act. primo, sce. i. vbi sic loquitur: Sin alter alteri potius est, itidem perit.

Resp. Ego, quoad hanc hoc loco constructionem, nihil video, quod tanta admiratione dignum sit.

Quest. An non quæso? Potior (inquit regula) vel ablatiuo, vel genitiuo gaudet. Hic autem nec ablatiuum, nec genitiuum regit, sed potius nominatiuum pluralem. Non ergo videtur tibi mirabilis hæc constructio?

Resp. Ita sane merito videretur, si esset hoc loco (ut tu dicis) vox (alteri) nominatiuus pluralis.

Quest. Cuius igitur est casus?

Resp. Est secundum regulam, genitiui singularis.

Quest.

Quest. Genitivus singularis ab (alter) est alterius, non alteri.

Resp. Est hic alteri pro alterius more veterum. Solutio.
Alteri pro
Alterius.
Solebant enim veteres aliquando hac nomina, ut & pronomina, ille, ipse, iste, inflectere velut adiectiva trium terminationum, sicut sapius est superius annotatum.

Quest. Vnum adhuc mihi superest de verbo careo, quod licet ad hanc regulam proprie non pertineat, in proxime tamen præcedente regula affirmatur vel ablativum, vel genitivum postulare.

Resp. Nec dubium est quin ita faciat.

Quest. Sed nullisne alijs casibus iunctum reperitur, nisi genitivo & ablativo?

Resp. Non sanè, si probe memini. Tu, si potes, contrarium doceto.

Quest. Hæc leguntur in Plauti Curculione, Obiecta.
Actu primo, Scena secunda: Quia id quod amo, careo. Hic contra regulam habet verbum (careo) accusativum.

Resp. Vel est Antiptosis: vel sic resolvi potest Solutio.
hec oratio: Id quod ego amo, eo careo. Sic fere Lambinus, quod eodem recidit. Iam autem locum Lambinus.
demonstramus alijs.

liceat eodem modo loqui?

Resp. Non opinor esse nobis ita loquendum. Multa enim veteribus sunt concessa, quibus uti nobis non licet.

Quest. Quid igitur statuis? Sunt ne hæ loquendi formulæ figuratæ, & per Antiptosin excusandæ?

Resp. Non sunt propriè figuratæ appellandæ, quia non solum ita loquuntur valde multis in locis Plautus & Terentius, sed & alij probati auctores sapissime. Sunt tamen (quod multoties antea est dictum) hæc potius notanda, quàm imitanda.

Quest. Potior tamen miram habet apud Plautum constructionem in Truculenti act. primo, sce. 1. ubi sic loquitur: Sin alter alteri potius est, itidem perit.

Resp. Ego, quoad hanc hoc loco constructionem, nihil video, quod tanta admiratione dignum sit.

Quest. An non quæso? Potior (inquit regula) vel ablatiuo, vel genitiuo gaudet. Hic autem nec ablatiuum, nec genitiuum regit, sed potius nominatiuum pluralem. Non ergo videtur tibi mirabilis hæc constructio?

Resp. Ita sane merito videretur, si esset hoc loco (ut tu dicis) vox (alteri) nominatiui pluralis.

Quest. Cuius igitur est casus?

Resp. Est secundum regulam, genitiui singularis.

Quest.

Quest. Genitivus singularis ab (alter) est alterius, non alteri.

Resp. *Est hic alteri pro alterius more veterum.* Solutio.
Alteri pro
Alterius.
Solebant enim veteres aliquando hæc nomina, ut & pronomina, ille, ipse, iste, inflectere velut adiectiva trium terminationum, sicut sapius est superius annotatum.

Quest. Vnum adhuc mihi superest de verbo careo, quod licet ad hanc regulam propriè non pertineat, in proxime tamen præcedente regula affirmatur vel ablativum, vel genitivum postulare.

Resp. *Nec dubium est quin ita faciat.*

Quest. Sed nullisne alijs casibus iunctum reperitur, nisi genitivo & ablativo?

Resp. *Non sanè, si probe memini. Tu, si potes, contrarium doceto.*

Quest. Hæc leguntur in Plauti Curculione, Obiecta.
Actu primo, Scena secunda: Quia id quod amo, careo. Hic contra regulam habet verbum (careo) accusativum.

Resp. *Vel est Antiptosis: vel sic resolvi potest* Solutio.
hæc oratio: Id quod ego amo, eo careo. Sic fere
Lambinus, quod eodem recidit. Iam autem locum Lambinus.
demus alijs.

DISPUTATIO DE REGI-
mine verborum imper-
sonalium.

QVAESTIO.

- 48 *An illa omnia verba sint pro impersonalibus accipi-
enda, quae talia esse affirmantur in Grammatica?
Et num eosdem etiam casus regant, qui ibidem
exprimuntur?*

Præfatiuncula.

Quest. Multis fuit hætenus, & variè dis-
putatum, tum de orationis partibus decli-
nabilibus extra constructionem per sese confi-
deratis, tum verò de eisdem quatenus in con-
structione coniunguntur, aliosque vel post se
casus requirunt, vel sibi inuicem in quibusdam
attributis & accidentibus, utpote numeri, per-
sonæ, casus, & generis coherent & concordant.
Est autem in hisce satis ampla proposita mate-
ria, & occasio similiter in alijs regulis disputan-
di studiosis adolescentulis. Non enim hic om-
nia prosequi, vel nostri fuit instituti, vel necesse
adeo fuit, ne libri moles in immensam magni-
tudinem excreceret. Addent fortasse alij & a-
lia in posterum, nostro exemplo & labore pro-
vocati. Restat tamen adhuc ut aliquid dicatur
generaliter, paucis tamen de verborum imper-
sonalium

sonalium regimine, ne nimia prolixitate, illis qui postea de carminum ratione, syllabarumq; quantitate disputaturi sunt, iniurius esse videar. Dic ergo primum generaliter an tu omnia illa impersonalia esse putes, quæ ita esse traduntur in illis regulis quæ habentur in Grammatica de impersonalium regimine?

Resp. *Statuendum est omnino illa esse impersonalia, vel non possunt illis accommodare regulæ nostræ Grammaticales.*

Quest. Impersonalia esse non possunt, quia Obiectio. multa ex illis inclinantur personarum varietate, ut placeo, convenio, conduco, iuvo, delecto, doleo, deceo, & similia.

Resp. *Salvo semper aliorum saniore iudicio, ego opinor sic posse tueri regularum Grammaticalium de verbis impersonalibus veritatem: nempe, si dicamus, illas intelligendas esse de hisce verbis solummodo, quatenus impersonaliter usurpantur, hoc est, quatenus reperiuntur apud probatos autores in voce tertiæ personæ singularis usurpata.* Solutio.

Quest. Intelligo quid velis, nempe usurpari nonnunquam impersonalia quædam personaliter: sed nolo quod possum contra hanc solutionem obijcere, hoc tantum quæram de verbo (interest) quem scilicet casum regat?

Resp. *Regit genitivum, præter hos ablativos, mea, tua, sua, nostra, vestra, cuius.*

Quest. Quomodo ergo defendis Terentia- Obiectio.

num illud in ipso fere initio Adelphorum : hoc dominus, ac pater interest.

Resp. Ego in hac sententia nihil deprehendo, quod culpam iure debeat.

Solutio. *Quest.* Verbum (interest) hoc loco cum nominatiuo (dominus) iunctum reperitur.

Resp. Imo vero regit ablatiuum (hoc) nempe ad hunc modum : Dominus, ac pater hoc interest.

Instantia. *Quest.* Fieri hoc non potest. Interest enim vel regit genitiuum, vel ablatiuum horum vocabulorum : mea, tua, sua, nostra, vestra, cuius.

Solutio. *Resp.* Sed cum variè constructur, varios etiam casus regit. Est igitur dictio (hoc) in hac sententia ablatiuus, rectus à præpositione (in) subaudita, non autem à verbo interest.

Alia instantia. *Quest.* Non sic euades. Quid enim respondes de vocabulis dominus, ac pater? hæc namque videntur regi à verbo interest in nominatiuo contra regulam.

Solutio. *Resp.* Non sunt hæc vocabula nominatiui casus post verbum interest, sed potius ante verbum interest, hoc sensu : Dominus, ac pater hoc interest, hoc est, hac in re differunt.

Quest. Facis ergo verbum (interest) hoc loco verbum personale.

Instantia. *Resp.* Et merito. Remigrant enim nonnulla impersonalia aliquando in personalia.

Quest. At non est in horum remigrantium numero verbum (interest).

Resp.

Resp. *Non exprimuntur omnia, sed quaedam* Solutio.
ex illis qua aliquando fiunt personalia.

Quaest. Sed neque hac ratione adhuc mihi Instantia.
 recte satisfacis. Nam si detur tibi esse interest,
 hoc loco verbum personale, tamen esse deberet
 pluralis numeri. Nosti enim regulam : Copu- Regula.
 latum per coniunctionem, &, nec, neque, &
 cum pro & acceptum, est pluralis numeri : ac
 proinde verbum, aut Adiectivum, aut relati-
 vum exigit plurale.

Resp. *Fit tamen hic per figuram Zeugma, ut* Solutio.
verbum sit singulare.

Quaest. Requiritur nihilominus in Zeug- Instantia.
 mate, ut nominativi sint diuersarum persona-
 rum.

Resp. *Ita quidem requirit Zeugma constructi-* Solutio.
onis, sed in Zeugmate locutionis, uti docet Gram-
matica, possunt nominativi eiusdem esse persona.

Quaest. Scitè tu quidem & aptè meâ profe- Et hæc quoque
ad finem hu-
ius disputati-
onis iam ad-
duntur.
 ctò sententia respondisti. Sed tamen non hic
 desistam. Habeo enim adhuc vnam, atque al-
 teram obiectionem proponendam, qua tua-
 rum virium ulterius etiam periculum faciam.

Resp. *Quo plura obijcias, eò plenius & planius*
constabit regularum Grammaticalium veritas &
stabilitas.

Quaest. Docet Grammatica verbum imper- Obiectio.
 nale (doler) regere debere dativum. Ego ta-

men apud Plautum in Aululariæ act. 4. sce. 7.
cum accusatio iunctum reperio.

Resp. Recita illius verba.

*Quæst. Perij mea nutrix, obsecro te, utrum
dolet.*

Solutio.

*Resp. Non est hoc loco (utrum) accusatiui
casus, sed nominatiui, nec est dolet verbum imper-
sonale, scæ personale.*

Instantia.

*Quæst. Ut concedam verbum (dolet) esse
hic personale (tentandi enim gratia volebam
tibi imponere, cum verbum (dolet) imperio-
nale esse affirmauerim) non potest tamen (ute-
rum esse nominatiui casus, cum veniat ab (ute-
rus, uteri.)*

Solutio.

*Resp. Lambinus in hunc locum annotat apud
veteres fuisse in usu & uteris masculini generis &
uterum neutrius generis, quod obseruent diligenti-
us rei literariæ tyrunculi.*

*Quæst. Pergo. Hæc impersonalia iuuat, de-
cet, delectat, oportet, secundum regulam re-
gunt accusatiuum.*

Obiectio.

Resp. Ita quidem, & verè docet Grammatica.

*Quæst. Quam vere igitur & congruè loqui-
tur Plautus in Amphitruonis actu secundo, sc.
secunda: Istud factum quod tu insimulas, no-
stro generi non decet. Et iterum, actu 3. 4.
ornatum capiam, qui potis decet. Sic Terenti-
us: vobis decet. Et in Adelp. Imo herclæ no-
bis*

bis decet. Sic Cistell. Act. 1. 1. Quando tibi iuuat vale. In hisce omnibus decet iungitur dariuo contra regulam.

Resp. Est Gracismus in his & similibus locutionibus. Illi enim dicunt : εὖ τὴν ἀπάντησιν. Quin & hac prateroa notat Taubmanus ad hunc locum: *Antiqui, si addebant statim verbum: nos decet facere. Nos decet dicere, dicebant: Si non addebant: Nobis decet. Sic in libris Iuris: Decet enim tantæ maiestati eas seruare leges, quibus ipse solutus videtur.*

Solutio,

Taubmani-
observatiun-
cula.

Quæst. Meritò te amabunt de hac annotatiuncula seduli & studiosi Scholastici. Sed iam monet tempus vt & illi quoque audiantur, qui suas rationes in medium sunt adducturi contra regulas Grammaticales quæ traduntur de quatuor orationis partibus indeclinabilibus, non simpliciter per sese consideratis, sed quatenus in constructione iunguntur, & vel regunt post se casus, vel copulant inter sese casus, modos, & tempora verborum.

Resp. De his in superioribus harum disputationum editionibus nihil est omnino vel obiectum, vel responsum. Hic igitur optimè de Scholarum trivialis alumnis mereberis, quos in hac quoque parte instructiores ad sophistarum eludendas captivunculas efficies.

Est & hæc tota disputatio iam recentior addita.

DISPUTATIO DE QUATVOR
orationis partibus indecli-
nabilibus, eorúmque
regimine.

QVÆSTIO.

- 49 *An possint defendi regula, quæ de regimine quatuor partium orationis indeclinabilium traduntur?*

Prefatiuncula.

Quest. Est & hic locus (Auditores optimi) satis locuples & vber, multraque administrans & exhibens disputandi argumenta: nos tamen pauca è multis delibantes, ne & tædiosi esse videamur, & alijs præripiamus omnem de hisce rebus concertandi & digladiandi materiam, quæ præcipua & maioris momenti esse videbuntur, pro more nostro breuissimè pertractabimus. Vbi in ipso fere initio de regimine aduerbij magna occurrit difficultas & repugnantia inter ipsas Grammaticæ regulas, quam nisi tu dextre reconciliare possis (sodalis optime) tale infligetur & tam grande vulnus in ipsam quasi faciem & frontem Grammaticæ nostræ, cuius cicatrix in æternum durabit, nec villo, vel longissimo temporis interuallo curari & sanari poterit. In heteroclitis enim perhibetur

tur vocabulum (instar) esse nomen indeclinabile, in regimine verò adverbij affirmatur esse adverbium, & genitium regere.

Resp. Bona verba quaeso. Nam quod tu speras, propulsabo facile.

Quest. Mane dum. Maior est enim difficultas, quàm tu forte suspicaris. Si sit enim (instar) nomen, adverbium esse non potest: è contra verò, si sit adverbium, nomen esse nequit.

Resp. Exspecto ut utrumque hoc probes, esse scilicet iuxta Grammaticam, vocabulum (instar) & nomen, & adverbium.

Quest. Faciet utrumque hoc pro me ipsa Grammatica: Quæ nullum variant casum, ut fas, nil, nihil, instar, & quæ sequuntur. Vbi vides Grammaticam affirmare (instar) esse nomen. Docet itidem Grammatica (instar) esse adverbium, cum illud collocet inter adverbia genitium regentia.

Resp. Videtur tamen hoc ipsum refellere, quod posterius affirmasti, cum in eadem regula iungat dictionem instar in accusativo cum prepositione ad: vallis ad instar castrorum clauditur.

Quest. Non est quod magnopere pro hoc ^{solutio.} vocabulo contendamus, præsertim cum hac de re variant doctorum virorum sententiæ. Alij enim adverbium esse volunt, alij verò nomen esse affirmant, inter quos est eruditissimus Coopers. ^{Coopers.} rus (quem honoris causa nomino) in magno suo

suo magni laboris, industriæ & sudoris, linguæ Latinæ Thesauro, cuius & ego lubens iudicio subscribo. Sed fruatur quisque suo sensu. Hoc enim relicto argumento, festino ad aliud. Hoc autem me hic male habet de adverbiorum regimine, quod quædam adverbia quibuldam casibus iuncta reperi de quibus nulla omnino in Grammatica nostra fit mentio, nullaque prorsus extat regula pro hoc eorundem regimine.

Resp. *Quanam sunt illa tandem? Nam si talia proferas, fieri potest, ut facile statuamus quid de his pueri respondeant.*

Obiectio,

Quest. Adverbium clanculum apud Terentium statim in initio Adelphorum cum accusativo iunctum reperitur: Alij clanculum patres quæ faciunt. Nec vlla in adverbiorum regimine exprinitur regula cur hoc faciat, nisi mea me multum fallat memoriu.

Quest. At talis illic habetur regula: quædam accutandi casum admittunt præpositionis, vnde sunt profecta.

Resp. *Sed clam præpositio, unde proficiscitur adverbium (clanculum) ablativo iungitur.*

Solutio.

Quest. Adde sæpius, vel si placet, sæpissime, & sic verum illius regulæ sensum explicabis. Nam aliquoties etiam, præsertim apud Plautum, accusatiuum regit. Vide indicem.

Resp. *De his igitur, & similibus sic respondeo: Quemadmodum paulo superius de adverbiorum rectione*

reſtione præcipitur : *Quædam dativum admittunt nominum unde deducta ſunt : non video cur non eodem modo in imperitiorum gratiam huiſmodi regula adijci poſſit : Quædam adverbia admittant caſus (quoscuque ſcilicet) præpoſitionum unde ſunt deducta.*

Quæſt. Sed ſub hac regula comprehendere Inſtantia.
non poteſt, adverbium procul, quod apud probatos autores aliquando ablativo, interdum etiam accuſativo iungitur. Accuſativo : Curtius : Procul urbem. Livi-
us : Locus procul muros. Ablat : Curtius : Procul muro : Livi-
us : Procul mari incolebant : Virg. procul diſcordibus ar-
mis.

Reſp. In his & ſimilibus locutionibus procul Solutio.
non eſt adverbium, ſed præpoſitio, de quo vocabulo Regula
tradit in Lexico ſuo Cooperus hanc regulam: Pro- Cooperi.
cul aliquando præpoſitio eſt, & interdum ablativo,
nonnunquam accuſativo iungitur.

Quæſt. Reliqua, quæ de adverbiorum regi-
mine adijci poterant lubens omitto, brevitatis
gratia : nec hic quicquam eadem ratione motus
contra coniunctionem proponam. Propero e-
nim ad præpoſitionis regimen, ubi, ut in cam-
po aliquantulum fertiliori, diutius fortassis im-
morabor. Primum itaque dic mihi quem caſum
regat præpoſitio (clam?)

Reſp. Clam regat ablativum.

Quæſt. Sic tamen loquitur Plautus in Am- Obiectio.
phitruonis Clam.

phitruonis Prologo : Is amare occepit Alcumēnam, clam virum. Et iterum in Asinariae f. 2. Hic senex si quid clam vxorem suo animo fecit volup', neque nouum, nec mirum fecit. Et centies alibi ad eundem modum. Quid tu ad hæc?

Solutio

Resp. *Vsitatissime inungitur clam præpositio ablativo : aliquando autem, atque adeo sæpius etiam apud veteres cum accusativo iunctum reperias.*

Quest. Sed in illo Asinariae testimonio est & aliud, quod explicatione indigeat, vbi dicit : Si quid volup' fecit animo suo, &c.

Resp. *Si quid volup', pro, si quid voluptatis.*

Alia obiectio.

Quest. Est & alius locus apud Plautum in Aulularia, vbi clam præpositio regere videtur vel nominatiuum vel genitiuum. Verba eius hæc sunt : Concredidit auri thesaurum clam omnis.

Resp. *Non est (omnis) ibidem loci vel nominatiuus, vel genitiuus singularis, sed accusatiuus pluralis, pro omnes, vel potius omneis. Vsitatissime enim veteres terminabant accusatiuum pluralem tertie declinationis in eis, & postea ex diptongo ei, demebant vocalem e, ut pro parteis, partis: pro clauis, clauis, & hoc loco pro omneis, omnis, ut sexcenties alibi. Minuta quidem sunt hæc. Sed cum in puerorum gratiam omnis hic labor sit institutus, non pudet pigetue has etiam persequi illorum ergo minutias.*

Quest.

Disputatio 550000
 Solutio
 550000

Quest. De præpositione (clam) hæc disputasse sufficiat. Viderur autem (cum) præpositio cum accusatiuo vel nominatiuo poni apud eundem Plautum in Amphitruonis prologo hisce verbis : Quod ego huc processi sic cum seruili schema. Norunt enim omnes, schema esse neutrius generis, vt problema, diadema, dogma, glaucoma, syrma, & similia. Alia obiectio.

Resp. *Vt multa in pauca contraham (brevitati enim studeo)* solebant veteres hæc & huiusmodi aliquando efferre per primam declinationem & genere feminino. Est igitur hic schema, pro schemate. Ita etiam leges apud Antiquos interdum diademam, dogmam, glaucomam, & similia, de quibus fusius & plenius in hunc ipsum locum Lambinus Gallorum lumen & decus. Solutio

Quest. Vt vt hæc omnia rectissime respondisti, non potes tamen eadem vt (opinor) facilitate satisfacere huic Plauti loco, ex Sticho, Comœdia desumpto, vbi manifestò deprehendes (cum) præpositionem in hac constructione positam : postquam me misisti ad portum cum luci simul. Alia obiectio.

Resp. Quid hic demum est noui aut inusitati?

Quest. Ponitur hic præpositio (cum) cum datiuo luci.

Resp. Docet quidem Grammatica hos datiuos temporis, luci, vesperi poni interdum aduerbialiter, pro tempore, luce, vespere: sed hoc loco est vox (luci) Solutio

non datini, sed ablatini casus iuxta regulam. Commutabant enim veteres sapius e in i in ablativo singulari tertia declinationis.

Quæst. Excutiamus iam regimen præpositi-
onis (præ) quam tradit Grammatica regere de-
bere ablativum.

Alia ob-
iectio.

Resp. Et recte quidem tradit.

Quæst. Rectene ergo loquitur Plautus in
Stichi. act. 2. scæ. 3. Imo omnis res relictas ha-
beo, præ quod tu velis.

Resp. Quid tu hic quæras nescio.

Quæst. Imo queror potius, quod contra
Grammaticam, gaudeat hoc loco præpositio
(præ) accusativus : præ quod.

Solutio.

Resp. Subintelligitur antecedens (eo) præ eo,
quod tu velis.

Instantia.

Quæst. Esto, quia contra verbum, ver-
bis contendere nolo. Dura tamen est hæc
constructio: omnes res relictas habeo præ eo,
cum potius dicendum fuisset, præ ijs rebus, quas
tu velis.

Solutio.

Resp. Latet hic ergo Enallage tam generis
quàm numeri in Antecedente (eo) subintellecto,
pro (is) & relativo (quod) sequente, pro quas.

Alia ob-
iectio.

Quæst. Abunde mihi satisfacit hæc solutio.
Occurrit tamen alius locus in Plauto difficilior,
ubi præpositio (præ) expresse regit dativum.

Resp. Illum ego locum perquam libentissime vi-
dere velim.

Quæst.

Quæst. Extat is locus in Plauti Pcenulo, act. 3. sce. 3. Trecentos nummos Philippos præportat præ sibi.

Resp. *Me quidem torfit aliquando non parum* Solutio
hic locus, quem tamen Lambinus, quasi nulla omni- Lambini.
no inesset difficultas, sic explicat breuissimè: præ-
portat sibi, vel præ sese portat.

Quæst. Alij tamen, in quibus est Taubmanus, qui omnium (quod sciam) nouissime, doctissimos edidit in omnes Plauti Comœdias Commentarios plures adferunt huius loci solutiones, quas non pigebit (quo magis studiosorum commodo & emolumento inseruiam) huc ascribere.

Præ sibi) præportat sibi, seu, præ se portat : Solutio
 At I. Gul. Leg. præsidij. Et præsidium eleganter pro comeatu, siue viatico positum ait, quod fami arcendæ sit. Vt Persâ, act. 1. 3. Portare igitur nummos præsidij, est in comeatum, & sumtum secum ferre. At Menr. corrigit : portat præ sibi: vt dicat, cum sibimet prædem esse: nec opus alio habere : cum sit tam bene nummatus. Taubman.

Resp. *Qui his non erit contentus, querat, si velit, alios. Sed si quid habes præterea scrupuli de præpositionum regimine, illud tandem audiamus.*

Quæst. De regimine præpositionis (ad) committam Grammaticam cum Grammatica, quæ, cum doceat hanc præpositionem accusatiuum exigere,

exigere, alibi duobus adductis testimonijs, altero ex Terentio, altero ex Horatio (ni fallor) ostendit eandem præpositionem adsciscere genitium.

Resp. *Quæ sunt illa exempla?*

Quæst. Ex Terentio: ubi ad Dianæ veneris. Ex Horatio: ventum erat ad Vestæ.

Solutio

Resp. *Si qua sit hic repugnantia, eandem facile componet ipsa Grammatica. In his namque locis, genitiui (Diana & Vestæ) non reguntur à præpositione (ad) quæ semper gaudet accusativo, sed à dictione (templo) subaudito.*

Quæst. Vnicum adhuc restat argumentum, quod proponam contra regimen præpositionis (aduersum) quæ secundum regulam postulat accusatiuum.

Resp. *Potes ne alicuius probati auctoris testimonio demonstrare hanc præpositionem vllum alium casum præter accusatiuum postulare?*

Alia obiectio.

Quæst. Siue postulet, siue non postulet, nescio. Inuenio tamen hanc præpositionem iungi aliquando datiuo.

Resp. *Quis est auctor?*

Quæst. Est mihi Plautus instar omnium. Sic enim ille in Menæchmis, actu. 3. sc. 1. Edepol venio aduersum tempori.

Solutio.

Resp. *Non est (tempori) hoc loco aduerbium sed nomen adverbialiter positum. Nec regitur a voce aduersum, quæ non est hic præpositio, sed adverbium.*

binum. Ponitur enim absolute sine casu suo, hoc sensu: veni tempori, id est, opportune & commodè, aduorsum (scilicet Menachmum) a quo ad prandium se credebat vocatum iri.

Quest. Non incommoda videtur hæc solutio. Sed locus est alius apud Plautum in *Mostellaria* manifestior, ubi præpositio aduorsum, datiuo iungitur, cuius loci hæc sunt verba: Aduorsum venire mihi ad Philolachem volo tempore, audi, hem, tibi imperatum est. Quomodo te hic expedies, Grammaticamque tuam tutaberis?

In Plauti *Mostellaria*.

Resp. Quid tu hinc colligis quod contra Grammaticam faciat?

Quest. Qua fronte negare potes præpositionem (aduorsum) hoc loco datiuum regere, cum clarè & apertè dicatur: aduorsum mihi?

Alia obiectio.

Resp. Fronte meliore longeque verecundiore quam tu hinc quæcas sophisticè concludere contra Grammaticam.

Resp. Egone sophisticè tecum ago, qui nudis huius loci verbis insisto?

Resp. Imo subdole calas pronomen (te) quod est substantiuum huic adiectiuo (aduorsum) quod hoc loco non est præpositio, sed nomen, regitque datiuum, mihi, per tritam illam regulam: Nomina diuersitatis regunt aliquando datiuum, ut huic diuersum.

Solutio.

Y

Quest.

Quest. Eget hic locus pleniore atque etiam planiore adhuc explicatione.

Lambini
explicatio.

Resp. Sic igitur resoluenda est hac sententia, idq. ex magni illius Lambini opinione: puerum alloquitur. Sententia autem hac est, volo te puer mihi tempore aduersum venire ad Philolachem, id est, domum Philolachis, quò nunc commissatum eo. Venire aduersum autem mihi a Philolache, ad quem nunc eo, scilicet redenti, ne redeam in comitatus. Hinc dicuntur pueri aduersitores, qui eunt heris suis aduersum, id est, obuiam, ne veniant in comitati.

Pueri ad-
uersitores.

Alia Obiectio.

Quest. Est tamen adhuc locus alius in Menæchmis, qui huiusmodi resolutionem admittere nullo modo potest: Tum facito ante solem occasum, ut venias aduersum mihi.

Solutio.

Resp. Si tam obnixè & contumaciter adhuc contendis esse in hac Plauti sententia dictionem aduersum præpositionem (non autem video quæ ratione hoc facile negari possit) datiuumque admittere: sic tibi respondeo, quod quemadmodum nonnulla aduerbia regunt datiuum nominum unde deducta sunt: ita etiam quædam præpositiones datiuum admittunt nominum unde deducta sunt. Hoc tamen responsum doctiorum iudicio permitto.

Quest. Hanc etiam solutionem tuam pro mea parte non reprehendo. Est tibi tamen alius nodus in hac sententia enodandus. Valde enim

enim mira mihi videtur hæc locutio. Ante so-
lem occasum. Video tamen Plantum semel at-
q; iterum ita fuisse locutum, vt fusius in indice
nostro videre liceat.

Ante solem
occafum.

Resp. *Ante solem occasum, pro ante solis occa-
sum, more veterum. Est enim in hac sententia oc-
casum participium rarissimi apud veteres & anti-
quos usus, sed iam penitus & prorsus omnino exo-
lenit.*

Quest. Satis iamdiu, nimiumque fortassis
in præpositionis regimine commorati sumus.
Quare si vnâ atque alteram obiectionum
contra Interiectionum regimen in medium
protulero, dabitur locus de carminum generi-
bus, syllabarumque quantitate disputaturis.

Resp. *Est quod tibi merito gratias habent Scho-
larum alumni, si & hic quoque quedam proferas,
quibus contra dolosas nugatorum & cauillatorum
captiunculas sese munire & tutari queant.*

Quest. Hic quaero inprimis quem casum po-
stuler Interiectio (hem?)

Resp. *Ponuntur non raro interiectiones absolu-
te & sine casu, in quarum numero ponendam esse
puto interiectionem hem. Ne 280 enim de illius in
Grammatica nostrâ regimine.*

Obiectio.

Quest. Hem astutias, legimus apud Teren-
tium. Et apud Ciceronem (si bene memini)
Hem tibi voluptatem. Ita etiam apud Plau-
tum

Hem.

tum & alios sepius cum accusatiuo iunctum reperitur.

Solutio.

Resp. Non potuit omnia simul precipere nostra Grammatica, & fortassis breuitati studens, de industria multa praterijt apud alios quarenda, qui hac Grammaticalia tractant fusius.

Alia obiectio.

Quest. Quin & interiectio (heus) alijs aliquando casibus (vt reliquas interiectiones prudens omittam, breuissimus enim esse cupio) quàm qui in Grammatica illi tribuuntur, scilicet nominatiuum & accusatiuum, de quibus in Lexico suo Consule Cooperum.

Solutio.

Resp. Respondeo, propositum & institutum Grammatica nostra auctori & compilatori fuisse (quisquis tandem ille fuerit) illos precipue casus interiectionibus tribuere, quos vsitatus & frequentius apud probatos auctores habere reperiuntur. Debent tamen studiosi iuuenes diligentius etiam obseruare, quos praterea casus aliquando, licet rarissime in auctorum sedula lectione, regere videantur. Sed agamus deinceps de carminum & syllabarum quantitate.

DISPUTATIO DE CARMINVM
ratione, siue de primarum
syllabarum quan-
titate.

QVÆSTIO.

*An vera sint omnia quæ habentur in Grammatica 50
de primarum syllabarum quantitate?*

Q*Væst.* Audiuiſtis & attentis auribus, æ- Præfati-
uncula.
quisque animis, pro ſolita veſtra manſue-
tudinẽ & clementia (viri ornatiffimi) audiuiſtis
quæ a ſocijs & condiſcipulis meis chariffimis,
qui prius in hanc arenam diſputaturi aſcende-
runt, ſatis acriter & animoſè ſunt prolata, tam
ad propugnanda, quàm oppugnanda Gram-
maticæ noſtræ Lilianæ, in multis propoſitis
quæſtionibus & argumentis, præcepta. Reſtat
vt eâdem facilitate & patientia me iam pene vl-
timum & extremum, tum ordine & loco, tum
etiã ætate, ſtatura, ingenio & viribus mini-
mum & puſillum, de carminum ratione, & pri-
marum ſyllabarum quantitate diſputantem pro
ſolita ſcholæ noſtræ conſuetudine, benignè au-
dire dignemini. Atque hac ſpe ſola fretus,
hoc onus humeris meis impar in me hoc tem-
pore ſuſcepi, quod ſi minus dextre fortalſe ſu-

stinuero, non hoc certe voluntatis, sed facultatis defectui & inopiæ imputabitis, unde etiam spem veniæ maiorem à vobis facile impetrande animo meo concepi. Sed omittis verborum ambagibus, me iam monet tempus, ut te (condiscipule charissime, vel potius quàm diu inter nos concertaturi & digladiaturi sumus, aduersarie acerrime) tandem adoriar & aggrediar, à quo perquam libenter sciscitari velim, quàm sis paratus ad Grammaticæ veritatem de carminum ratione, & primarum syllabarum quantitate tutandam & defendendam?

Resp. *Sunt illa omnia certissima & firmissima quæ de hisce docet Grammatica.*

Carmen Phaleucium.

Quæst. Quæro igitur ex quot pedibus constet carmen Phaleucium, siue Phalecium?

Resp. *Est hoc extra oleas vagari, hoc est, 10 non continere intra limites & terminos propositæ questionis, ubi præcipue est agendum non de carmine Phaleucio, sed de primis dictionum syllabis.*

Quæst. Tu tandem, si ad hanc quæstionem mihi respondere dignaberis, videbis facile me non vagari, sed quod agendum est, agere, hoc est, de veritate regularum Grammaticalium in quantitate primarum syllabarum disputare.

Resp. *Constat carmen Phaleucium ex quinque pedibus, Spondeo, dactylo, & tribus demum trocheis.*

Quæst. Cuiusmodi igitur est hoc carmen Catullianum:

tullianum ? Vno in lectulo erudituli ambo ?

Resp. Est carmen Phalacucium, cuius frequens est usus apud eundem Catullum.

Quaest. Si hoc concedis, concedas itidem Obiectio.
oportet Catullum breuem in hoc carmine fecisse positionem in dictione (lectulo). Peccat itaque contra primam regulam de primarum syllabarum quantitate. Omnis namque positio debet semper esse naturâ longa, sine vlla prorsus exceptione.

Resp. Magna vitur Catullus multis in locis Solutio.
licentia, si quis inter poetas alius : absit tamen ut erret tam turpiter.

Quaest. Vel non erit secundus pes dactylicus. Instantia.
in hoc carmine, vel necesse est hic breuem fieri positionem.

Resp. Neutrum est necesse. Nam & pes secundus potest hic esse dactylicus, & tamen nulla hic erit brevis positio.

Quaest. Si ita mensures ut in primo Spondeo omittas elisionem hoc modo : Vno in lectulo, quomodo non erit (le) in lectulo positurâ brevis ?

Resp. Non ita mensuro, sed potius sic : Vn'in Solutio,
lectulo erudituli ambo.

Quaest. Obstinatè & proteruè hoc facis, ne si meo modo scanderes, inevitabiliter in breuem positionem impingeres. Præstaret autem ita scandere. Nam tuo more scandendo duo

Instantia.

errata committis, quorum vnum quodque non leuius erit, quàm si breuem positionem faceres: vel saltem vtrunq; coniunctum æquiualebit breui positioni.

Resp. *Quæ sunt illa duo errata tam graua & enormia, si tibi saltem credatur?*

Quæst. Primò non elidis (o) in lectulo ante sequentem vocalem (e) in erudituli. Deinde il-lud ipsum (o) corripis, cum sit ablatiui casus, ac proinde semper longum natura.

Solutio.

Synalæphe
sæpius præ-
termissa.

Quantitas vo-
calis non elide-
apud poetas.

Resp. *Ad primum quod attinet, sic habeto. Solent poeta sæpiusculæ Synalæphen inter mensu-randum omittere, idque (ut a præceptore audiui) ad morem Græcorum faciunt. Ad secundum etiam sic affirmo, vocalem nempe sic reseruatam sine elisi-one, si sit longa natura (qualis esse deberet (lo) in le-ctulo in hoc carmine) aliquando retinere natiuam suam quantitatem: aliquando vero (ut in hoc loco) corripiente vocalem in dictione sequente, ac si prima esset vocalis ante vocalem in eadem dictione, quæ regulariter breuis esse debeat.*

Quæst. Sunt hæc verissima, quæ affirmasti omnia. Solet tamen aliter ad hoc carmen re-sponderi.

Trochæus pro
dactylo.

Resp. *Si tibi minus satisfaciat prior mea solutio: dico in secundo loco poni in hoc Phalencio Trochæum pro Dactylo, quod est apud hunc poetam vsti-tissimum. Tu (si placet) vel utere alia obiectione: vel da locum alteri, qui hoc idem prestare velit.*

Quæst.

Quæst. Non placet vltcrius tecum hoc ipso loco & tempore disputare.

DISPUTATIO SECUNDA DE
quantitate vocalis ante
vocalem.

QVÆSTIO.

An brevis sit vocalis ante vocalem in eâdem dictione? 51

Q*uæst.* Si mihi esset integrum (viri ornatissimi) <sup>Præfati-
cula.</sup> quod mihi hoc tempore incumbit onus disputandi, ab humeris meis reijcere & deponere, ego quidem illud facerem libentissime; cum mihi probe sim conscius, quàm sim ad hoc præstandum impar & inualidus ob rei literariæ imperitiâ & inscitiam. Est tamen audendum, & virium mearum faciendum periculum hodierno die, in hac tractanda quæstione de vocalis ante vocalem quantitate. Experiar igitur & quid ego possim oppugnando, & quid tu præstare potes propugnando in hoc eodem argumento. Doce igitur quanta sit vocalis ante vocalem in eadem dictione.

Resp. *Vocalis ante vocalem in eâdem dictione ubique brevis est, qua non est alia fere regula magis generalis.*

Quæst.

Quaest. Cur addis hanc clausulam (in eadem dictione?) cum etiam in diuersis dictionibus reperiantur apud Poetas vocales ante vocales correptæ.

Resp. Hoc non fit ita frequenter, sed rarò admodum. Quia vocalis ante vocalem in diuersis dictionibus, vel eliditur: vel si non elidatur, si fit naturâ producta (quod sæpe fit in quibusdam vocalibus finalibus in casibus obliquis) tum fit huiusmodi vocalis communis, hoc est, aliquando brevis, aliquando vero longa, i & u (ut audiui) ad imitationem Græcorum.

Obiectio.

Quaest. Est hoc quidem probè à te obseruatum. Sed ut redeam ad id, quod propius ad institutum meum in hac obiectione facit, responde tandem quanta sit (i) in Iuno, & (u) in vanus, & ita in multis alijs similibus?

Resp. I, in Iuno est longa, quemadmodum & u etiam in dictione vanus, quod de alijs similibus dictum esto.

Quaest. Non est ergo semper vocalis ante vocalem brevis, ac proinde falsa erit hæc regula.

Solutio.

Resp. Non est ita omnino necesse. Non sunt enim i & u in his & similibus dictionibus vocales, sed consonantes.

Instantia.

Quaest. Non sunt igitur quinque, sed tres solummodo vocales, si ex illarum numero demas i & u, quod tamen alibi affirmat Grammatica.

Resp.

Resp. Video mihi rem esse cum callida & astuta vulpecula, seu potius cum versuto & subdolo camillatore. Respondeo igitur & esse, & non esse i & u vocales, sed diuerso respectu. Solutio.

Quaest. Loquere apertius. Non enim intelligo hæc tam abstrusa. Dauus namque sum, non Oedipus.

Resp. Facile hoc euincunt mores tui. Sic autem aperte loquor, esse scilicet i & u vocales cum precedentem, vel subsequentem habeant consonantem in eadem syllaba: consonantes verò sunt, cum vel sibi, vel alijs vocalibus aut diptongis in eadem syllaba præponantur.

Quaest. Nihil tu quidem iam circuitione vsus es. Saris enim aperte distinxisti. Constat tamen sæpissime produci etiam in Latinis vocabulis vocalem ante vocalem, vt in his exemplis: Aulæ in medio: Diues opum, diues pictæ vestis, & auri. Furit intus aquæ & multoties in similibus alijs apud Lucretium, Ennium, & alios plerosque. Obiectio.
Vocalis ante vocalem producta.

Resp. Sunt hæc prisca & antiqua, quorum vsus iam obsoluit, nec nobis hodie imitanda.

Quaest. Quid hoc ad rem, sint ne hæc siue vetera, siue recentia? Nam in hisce omnibus, idque semper etiam, vocalis ante vocalem producit contra regulam.

Resp. Si non placet prior solutio, affirmo ai in Alia solutio.
hisce

hisce vocabulis esse dipt hongum, diuidi verò per diare sin & post diuisionem, retinere dipt hongiquantitatem, hoc est, manere semper longam.

Obiectio.

Quest. Non sic quidem effugies. Quanta enim est prima syllaba in hisce & similibus vocabulis, Cai, Pompei, vultei?

Solutio

Resp. Ego puto esse breuem iuxta regulam. Nulla enim est exceptio in Grammatica nostra, cur produceretur.

Quest. Imo est semper longa, cuius ego rationem, si quam adferre potes, abs te libenter audire velim.

Resp. Ego nullam tibi possum huius rationem reddere, cuius nulla omnino fit mentio in nostra Grammatica.

Cur produ-
catur voca-
lis ante vo-
calem in his
dictionibus.

Quest. Quod hic ergo deficit, ne pudeat aliunde didicisse. Docent enim alij produci primas syllabas, vel penultimas, (si vocatiuus sit hyperdisyllabus) in his & similibus, quia nimium apud vereres duplici ij scribebantur, atque ita positione producebantur, quæ scribendi forma, licet iam non sit in vsu, syllabæ tamen quantitas remansit.

Resp. Habeo tibi gratias de hac solutione.

DISPUTATIO TERTIA DE QUANTITATE DIPHTHONGORUM.

QVÆSTIO.

An omnis diphthongus apud Latinos longa sit?

52

Q*uest.* Satis ampla & copiosa proponitur disputandi materia in hoc de primarum syllabarum quantitate, argumento, de quo ego tecum verbosius contendērem, si vel temporis ratio, vel huiusce loci consuetudo hoc ipsum pateretur. Sed quia hoc fieri non permittit nec tempus, nec locus, orationis meæ vela contraham, tecumque brevius de hisce rebus disseram.

Præfatiuncula.

Resp. Quo succinctius & strictius in hac questione egeris, ego etiam in respondendo ero brevior, ne nimia prolixitate gravissimos hosce viros, reliquosq; Auditores humanissimos offendam.

Quæst. Dic itaque quæ sit quantitas diphthongorum, ut nihil omnino dicam de illarum vel compositionis ratione ex vocalibus, vel etiam numero & multitudine.

Resp. De Latinis verò, an Græcis diphthongis interrogas? Nosti enim longe diuersam harum rationem esse.

Quæst. Ego de Latinarum diphthongorum quantitate

quantitate interrogo, utpote qui Græcarum
literarum adhuc valde sum rudis & ignarus.

Resp. *De Latinis, paucis tibi satisfaciam. Est enim satis nota regula: Omnis diphthongus apud Latinos longa est.*

Obiectio.

Quæst. Sudibusque præustis loquitur alicubi Virgilius: ubi manifeste corripit præ in dictione præstus.

Solutio.

Resp. *Tu nimium properas. Volui & ego hanc exceptionem addidisse, quemadmodum etiam expressè in Grammatica habetur, esse nempe omnem diphthongum longam apud Latinos, nisi sequente vocali, ut præire.*

Instantia.

Quæst. Reperio tamen diphthongum in carmine Latino breuem, sequente eandem non consona, sed vocali. Est autem carmen huiusmodi: Verbosa gaudet Venus loquela.

Resp. *Quis est author? Si enim non sit ex probatissimorum genere, parum me movebit illius auctoritas.*

Quæst. Antor est omni exceptione maior, Catullus scilicet, estque carminis genus Phaleucium.

Resp. *De carminis genere nihil opus est ut me admoneres. Probe enim est mihi cognita eiusdem ratio & natura.*

Quæst. Si ita tibi sit familiare hoc carminis genus, nosti secundi pedis syllabam secundam debere semper esse breuem.

Resp.

Resp. Noui. Recipit enim carmen Phalencium in secundo loco pedem dactylicum, cuius dua posteriores syllaba debent esse breues.

Quest. Si hoc nouisti, agnoscas etiam oportet syllabam gau in verbo gaudet esse breuem in hoc carmine contra regulam. Est enim diphthongus, quam non sequitur vocalis, sed consonans d.

Resp. Vfitatissimum est in hoc carminis genere, ut pro pede dactylico substituatur pes alius alterius generis. Solutio

Quest. Si ita sit hoc frequens, cur nulla sit huius rei mentio in Grammatica nostra?

Resp. Quia non loquitur Grammatica de eo, quod aliquando & raro, idq. licentia fit poetica, sed de eo quod sit communiter & regulariter.

Quest. Hoc vere respondisti: Sed ego hoc loco nullam admitto pedum siue mutationem, siue substitutionem.

Resp. Dico igitur hic esse figuram Scansionis Diarefin, ita ut resoluatur (an) diphthongus in duas vocales (a-u) & ex dissyllabo (gaudet) fiat in mensurando trissyllabum gä-ü-det. Hoc autem debemus nos pueri potius obseruare, quam imitari.

*Alia solutio.
Diarefis.*

DISPUTATIO QVARTA DE
ratione cognoscendi prima-
rum syllabarum quan-
tatem.

QVÆSTIO

53 *An possit primarum syllabarum quantitas octo
modis cognosci?*

Prefati-
uncula.

Quest. Quod alij in hac de primarum syl-
labarum quantitate, disputatione arctius
& strictius fecere (viri ornatissimi) ita ut sibi
quisque quasi certum & peculiarem disputandi
campum selegerit, dabitis mihi profecto veni-
am, si ego paulo liberius protectus fuero, quo
tandem aliquando discussis tenebris, dubitatio-
numque quasi inuolucris explicata veritas, ap-
pareat multo quàm ante dilucidior in octo
hiscæ primarum syllabarum cognoscendarum
modis. Hoc itaque velim mihi ante omnia ex-
pedias, num possit omnium primarum syl-
labarum quantitas octo modis cognosci.

Resp. Potest profecto primarum syllabarum
quantitas una aliqua, vel pluribus fortasse horum
modorum rationibus cognosci. Non quòd vni-
cuiusque dictionis primæ syllabæ quantitas omnibus
hiscæ modis cognosci possit. Ita verè hanc regulam
interpretor

interpretor, ut tibi & omnibus tui similibus Sophistis & cauillatoribus omnis præscindatur calumniandi & nugandi ansa & occasio, in ipso disputationis lumine.

Quæst. Ego ago candide & apertè, ac proinde velim ut tu mihi hoc candide & apertè expedias, utro horum octo modorum scire possim, quanta sit prima syllaba in hac dictione fluuius? Obiectio.
Fluuius.

Resp. Brevis est, id quod pluribus allatis exemplis, si ita esset necesse, probari posset. Fluuiorum rex
Eridanus,
campusque
per omnes.

Quæst. Ego tamen ex Virgilio ostendam primam huius dictionis syllabam esse longam. Oditur enim ille in Georgicorum (ni fallor) libro primo carmen ab hac dictione, hoc modo: Fluuiorum rex Eridanus, & quæ sequuntur. Est enim hoc carmen notissimum.

Resp. Quid si respondeam, fieri elisionem vocalium (i) & (o) in mensuratione huius carminis, hoc modo: Fluuiorum rex Eridanus, & ita deinceps.

Quæst. Parum tu quidem hac ratione iuuaberis. Erit namque (flu) in fluuiorum nihilominus longa. Est enim pes Spondæus, qui constat ex duabus longis syllabis.

Resp. Imo ego contendo pedem esse Iambicum, cuius prima syllaba est brevis, secunda vero longa.

Quæst. Estne secunda syllaba in dictione
Z (fluuiorum)

(fluuiorum) longa, cùm præcedat aliam vocalem (o) in eadem dictione.

Resp. Ego loquor de secunda syllaba iuxta metram huius carminis scandendi rationem per Synalepham, ubi eliso (i) secunda syllaba erit (vo) ut fluuiorum non fluuiorum.

Quæst. Vbi tu vnquam apud probatum aliquem autorem legisti huiusmodi elisionem in hoc vocabulo? Vt non dicam te non posse ostendere pedem Iambum vnquam poni in carmine Heroïdo pro pede Spondæo.

Pedis pro pede positio frequens in carmine.

Resp. Est tamen frequens apud poetas pedum transmutatio, vel (si manis) substitutio, ut pes vnus pro altero subinde ponatur, sine substituatur.

Quæst. Concedo hoc quidem in alijs carminum generibus, quod non faciliè admiserim in carmine Hexametro.

Vera solutio.

Resp. Erit igitur pes Anapestus. Dactylus enim ut scis, non patitur syllabarum quantitatem.

Quæst. Hoc si esset vsitatum, faciliùs admitti & tolerari posset, quod ob rei raritatem mihi videtur valde esse durum.

Resp. Imo eo censendum est tolerabilius, quorarius, iuxta tritum illud: Atque opere in magno fas est obrepere somnum.

Quæst. In hac tua responsione facilius acquiesco, quia mihi videtur quodam in loco Horatius, Anapæsto etiam in carmine Heroïco fuisse

isse vsus pro Spondeo vel, daetylo (qui huic carminis generi sunt peculiares) vbi sic scriptum reperio : Vehemens & liquidus puroque similimus anni.

Resp. Sed quid si in illo carmine Virgiliano dicam pro fluuiorum mensurandum esse fluuiorum, elisa (u) precedente, factaque ex quadrisyllaba dictione fluuiorum, trissyllaba fluuiorum, producta prima syllaba (flu) per positionem, quia (i) inter duas vocales (u & o) in dictione fluuiorum, est duplex consonans?

Quaest. Est hæc scandendi ratio valde (vt mihi videtur) absona, nimisque longe petita, nulloque (quod memini) simili mensurandi exemplo vnquam ex aliquo probato autore confirmanda. Ego itaq; illorum calculo potius subscribo, qui hoc carmen & similia dicunt acephalon, in quo ponatur Anapestus pes pro Dactylo, vel Spondeo, sicut est ante a me dictum.

Carmen a-
cephalon.

Resp. Ego etiam nolo acrius cum quoquam de hac re litigare: Sed liberum cuique relinquam suum iudicium.

Quaest. Sed cum iam incidimus in mentionem transmutationis siue substitutionis pedum (si ita loqui liceat) in carmine, quid ais ad hoc carmen Virgilianum ex Ecloga tertia: Tytere pascentes à flumine reijce capellas.

Resp. Est hic in quinto loco pes Proceleusmaticus, Pes proceleusmaticus.

constans ex quatuor breuibus syllabis, quo pe-

Quære plura
exempla in
indie.

de vititur hic autor alias sapinseule. Solet autem
mensurari hoc carmen per reiectionem alterius (i)
in verbo reijce, ita ut ex dictione trissyllaba fiat
scandendo dissyllaba, hoc modo: Tytere pascentes à
flumine reijce capellas. Est enim prapositio (re) in
compositione brevis.

Obiectio.

Quast. Videtur tamen in hoc verbo produ-
cenda positione, quia tradunt (i) esse duplicem
consonantem, cum ponatur inter duas vocales.

Solutio.

Resp. Hoc tamen est tenendum, non valere
hanc regulam in compositis, ut biungus, quadriun-
gus, & reliquis huiusmodi, ut neque in hoc verbo
reijcio.

Quast. Hoc itaque dicis, esse (re) semper
corruptum in compositione.

Resp. Sic dico, nec te puto posse alicubi contra-
rium ostendere.

Obiectio.

Quest. An non legisti (re) in refero aliquo-
ties productam?

Solutio.

Resp. Fieri hoc fortasse potest aliquando per E-
penthesein, ut si carminis gratia scribatur reffero,
prorefero. Sic namque fieri solet & in alys voci-
bus nonnunquam: ut relligio, relliquia, & in simi-
libus.

Instantia.

Quast. Imo non fit hoc solum in geminatio-
ne literæ (f) per Epenthesein, sed & aliàs sæpe
in dictione refero, cum per vnicam f scribatur
tantummodo, quod passim occurrit in lectio-
ne poetarum probatissimorum, licet mihi iam
non

non veniat in mentem tale aliquod exemplum.

Resp. Venit mihi tamen in mentem quid hic respondendum, idque ut opinor, commode ad satisfaciendum huic obiectioni, in hunc modum. Verbum refero quoties capitur pro loquor siue dico, corripit primam syllabam, ut a praepositione re compositum.

Solutio.

Refero pro dico.

Cum autem capitur pro interest, quod & saepe etiam evenit, tunc producit syllabam re, ut a nomine

Refero pro interest.

substantivo res, non autem a praepositione re deductum, deriuatum, seu compositum. Sed hic finis esto disputandi de primarum syllabarum cognoscendarum ratione. Ultimis iam locus dabitur de ultimarum syllabarum quantitate disputaturis, ut ita tandem finis huic labori imponatur.

Tradunt alij fuisse (re) commune apud veteres,

DISPUTATIONES DE REGVLIS ultimarum syllabarum.

Quaestio prima.

An vera sit prima regula de quantitate ultimarum syllabarum? hoc est, An a finita producantur?

54

Quaest. Cum reliquos commilitones nostros & condiscipulos charissimos, qui hactenus disputarunt, omnes (Auditores optimi) magno cum silentio, maioreque tum aurium, tum animorum attentione audiueritis, si nos

Praefati. uocula.

itidem, quibus postremæ disputandi partes demandatæ sunt eadem patientia & favore digladiantes, & de vltimarum syllabarum quantitate concertantes benigne tolleretis, erit quod & merito gaudeamus, & vt plurimum vobis omnibus nos esse deuinctos fateamur. Sed ne videamur de vestra erga nos beneuolentia dubitare, dum nimis scrupulosè & anxie eandem nobis conciliare laboremus, omisso longiore verborum ambitu, quæstionem propositam paucis aggrediemur. Vbi primum a te peto (socie suauissime) quoniam omnis nostra iam deinceps disputatio de vltimarum syllabarum quantitate futura sit, cur in omnibus de vltimarum syllabarum quantitate traditis regulis, nulla fit omninò mentio de dictionibus quæ in diphthongum terminantur?

Resp. *Non erat hoc necesse, quia cum ageretur de primarum syllabarum quantitate, dictum est, omnem diphthongum apud Latinos longam esse.*

Quæst. Non est hæc satis idonea ratio, cur hic non fieret diphthongorum finalium quantitatis mentio, nisi forte dicas eandem esse quantitatem primarum & vltimarum syllabarū. Non enim puto te negaturum omnem diphthongum finalem semper debere esse longam.

Obiectio.

Resp. *Omnis diphthongus finalis est semper naturâ longa.*

Quæst. Multis ego exemplis hoc falsum es-

se possum ostendere, contentus tamen ero hoc vnico Virgilij carmine: Insulæ Ionio in magno quas dira Celæno: vbi læ in dictione insulæ corripitur, tametsi desinat in diphthongo.

Resp. Non corripitur, sed eliditur per Synalæphen. Sic enim mensuro: Insul' I oni in magno, quas dira Celæno.

Quest. Dum vitant stulti vitia in contraria *Instantia.*
currunt. Incidis enim in Scyllam, dum vis vitare Charybdim. Quanta enim est su syllaba in hac dictione insulæ?

Resp. Scio secundam syllabam in hac dictione esse plerunque breuem. Sed quid si dixero hoc loco produci per Ectasin?

Quest. Hoc dices, quod & a veritate abhorret, & contrarium sit doctissimorum omnium sententijs.

Resp. Est igitur Synalæpha prætermissa & more *Solutio.*
Græcorum corripitur diphthongus ante vocalem sequentem, iuxta regulam: Omnis diphthongus apud Latinos longa est, nisi sequente vocali, ut præire.

Quest. Traditur illa regula de primis, & *Instantia.*
non de ultimis syllabis.

Resp. Respondeo tamen ut prius: nempe solere *Solutio.*
Græcos poetas Synalæpham quam sæpiissime præmittere, & tunc vocalem vel diphthongum præcedentem, & regulariter elidendam facere communem, hoc est, aliquando breuem, aliquando vero

longam pro arbitrio. Atque hunc morem nonnullam, quam, licet varius, sequuntur poeta Latini, ut Virgilius hoc loco & nonnullis alijs.

Quæst. Bene respondisti. Venio itaq; nunc demum ad primam quæstionem, vbi quæro quanta sint *a* finita?

Resp. Non possum melius respondere, quam ipsis regula verbis. *A* finita producuntur.

Quæst. Excipis, opinor, per illam regulam excipienda.

Resp. Quid ni? Non opus erat te hoc interrogare, utpote per sese satis manifestum.

Obedio.

Quæst. Græcorum ergo vocatiui singulares in *a* a nominatiuis primæ declinationis in *as*, cuius sunt quantitatis?

Resp. Omnes vocatiui primæ declinationis Græcorum in *a* longi sunt.

Hyla.

Quæst. Hyla itaq; a nominatiuo Hylas, quanta erit?

Resp. Longa. Sic enim exigit ipsius regula veritas.

Eclogas.

Quæst. Virgilius tamen eandem corripit in hoc carmine: Clamassent ut littus Hyla, Hyla omne sonaret.

Resp. Nonne vides in priore Hyla, produci *la*, iuxta regulam.

Instantia.

Quæst. Nonne vides in posteriore Hyla, corripit *la* contra regulam? Omittitur enim Synalæpha

nalæpha in utroque; Hyla, tam priore, quam posteriore.

Resp. *Producitur itaque, & corripitur (la) & proinde erit communis.*

Quæst. Non hoc sequitur. Nam quod priore loco producatur, affirmo hoc fieri iuxta regulam: quod verò posteriore loco corripatur, illud contra regulam evenire contendo.

Resp. *Dicam quid mihi videatur tam de Synalæpha prætermiſſa, quàm de productione & corruptione unius, & eiusdem vocalis in utroque loco.*

Vera solutio.

Contendunt eruditi notam aspirationis H aliquando naturam & rationem habere consonantis, ut in posteriore Hyla in hoc carmine, ac proinde omitti

Litera H aliquando consonans.

Synalæpham in priore Hyla, producique ultimam (la) secundum regulam. In posteriore verò Hyla

Eliso prætermiſſa.

est etiam eliso prætermiſſa, sed licentia poetis concessa, & iuxta eandem libertatem corripitur (la) in posteriore (Hyla) ac si esset vocalis ante vocalem in eadem dictione, quæ regulariter corripere debeat.

Atque huius posterioris licentiæ aliud est omnino simile exemplum in tertia Ecloga, apud eundem poetam, ubi sic scribit: Et longum formose vale, vale, inquit Iola.

DISPVATIO SECUNDA DE
quantitate vocabulorum
in o finitorum.

Quæstio secunda.

55 *An communes sint omnes dictiones in o, quibusdam exceptis?*

Præfat. un-
cula.

Quæst. Nec temporis ratio, nec loci huius consuetudo (viri gravissimi) patitur, ut ego multa in hac quæstione proponam. A vobis igitur quàm possum, peto humiliter, ut brevitati meæ clementer ignoscatis. Mallem enim brevitatis, quàm prolixitatis apud vos culpam deprecari. In hac itaque de ultimarum syllabarum quantitate, tractatione, velim ut mihi respondereas, quantæ sint dictiones in (o) finitæ?

Resp. *O finita communia sunt. Excipiuntur tamen quadam in o, quæ semper producuntur.*

Quæst. Inter illas exceptiones habetur & hæc, videlicet, do, sto, & similia monosyllaba in (o) esse longa. Quæro igitur quanta sit o aduerbium vocandi?

Resp. *Aduerbium vocandi (o) producitur.*

Quæst. Ego tamen ex Virgilio ostendam ubi corripiatur. Hoc enim eius est carmen in secundo (ni fallor) Bucolicorum: Te Corydon,

Obiectio.
O, correp-
tum.

o Alexi : trahit sua quemque voluptas. Hoc carmen, si recte mensures, necesse est, ut corripias (o) contra regulam.

Resp. *Non est omnino necesse, ut ita fiat, praesertim si elidatur (o) ante (a) in Alexi per Synalcepham.* Solutio

Quaest. Sed fieri non potest huiusmodi elisio, tum quod generalissima sit hæc regula (quod te non laet) heu, & o nunquam intercipiuntur: tum quod, si elideretur, a in Alexi produceretur, quod naturâ corripitur. Instantia.

Resp. *In tempore revocasti mihi in memoriam hanc regulam, quæ aptissimam præbet tuæ obiectiōis responsionem. Nam si fiat nullo hoc loco elisio: propter omissam elisionem corripitur o. Nam vocalis ante vocalem in Latinis dictionibus ubique brevis est.* Solutio.

Quaest. In diversis quæso dictionibus, an vero potius in eadem? Instantia.

Resp. *In eadem dictione semper, regulariter: in diversis verò rarius, sed tamen aliquando.* Solutio.

Quaest. Nullius est momenti hæc ratio: debere nempe o hoc loco corripi ob Synalcepham prætermisam. Hoc enim pacto esset semper corripiendum ante vocalem, quia nunquam potest per Synalcepham elidi. Sed constat ex infinitis locis tam Virgilij, quam aliorum poetarum, o, sequente vocali in initio alterius dictionis semper produci. Quærenda itaque est alia ratio, Instantia.
O, semper producitur.

ratio, qua melius huic obiectioni satisfacias: vel
ut saltem concedas mihi huius certaminis pal-
mam.

Sennius.
Probus.

Resp. *Bona verba quaeso. Nititur profecto hac
ratio, ut ut tuo palato minus arrideat, autoritate
magnorum Grammaticorum, Servij videlicet, &
Probi.*

Virgilius.
Ovidius.
Propertius.

Quaest. Pace tamen tantorum virorum, fir-
mior & verior videtur aliorum sententia, qui
multis allatis exemplis probant o ante vocalem
in alijs dictionibus produci. Sic aliàs apud Vir-
gilium: ô vbi campi. Apud Ovidium in Epi-
stolis: ô vtinam tunc cum, &c. Et libro secun-
do Metamorph. ô ego quantum egi, &c. Pro-
pertius item: Egerat à stabulis ô Erythea tuis.

Resp. *Tametsi ego is non sim, qui Servij, & Pro-
bi autoritatem facile reijciam: quia tamen tam mul-
tis exemplis ex tam claris autoribus depromtis, con-
trarium huic, quod illi docent, ostendis, ego etiam
illorum autoritate non nitar, sed aliter respondeo,
nempe o in hoc Virgilij carmine corripitur more Gra-
corum.*

Alia solutio.

Quaest. Quem habent illi tandem morem in
vocabulis natura longis, tam audacter & licen-
tiose corripiendis?

Licentia po-
etarum præ-
feram Gra-
corum.

Resp. *Magna est Latinorum Poëtarum nostro-
rum licentia, Graecorum tamen longe maior, ut ex
praeceptoribus meis audiui. Hi enim vocales longae,
ante alias vocales faciunt communes, hoc est, ali-
quando*

quando longas, aliquando breves.

Quæst. Ego Græcus non sum : memini tamen me hoc aliquando à doctis audire, quorum iudicio libens subscribo.

DISPUTATIO ALTERA DE dictionibus in *a* finitis.

Quæstio tertia.

An nominatiui, accusatiui, & vocatiui in a breves sint ? 56

Quæst. Ne cui vestrum sit mirum (Auditorum humanissimi) curego post agitatam de vocum in *a* finitarum quæritate quæstionem, idem argumentum tractandum denuo in me suscipiam. Nam & alia est omnino quæstio, & alia prorsus ratione tractanda. Non enim iam agetur de vocatiui terminatione à nominatiuis primæ declinationis in *as*, quæ longa esse solet, sed de quantitate nominatiuorum, accusatiuorum & vocatiuorum in *a* quos docet Grammatica semper debere esse breves. Num tu igitur putas hanc quoque regulam semper esse veram ?

Resp. Ostende tu, si potes, ubi fallat hæc regula.

Quæst. Virgilius omnium Latinorum poetarum

Præfatium-
cula.

Obiectio.

ratio, qua melius huic obiectioni satisfacias: vel ut saltem concedas mihi huius certaminis palmam.

Sennius.
Probus.

Resp. *Bona verba quaeso. Nititur profecto hac ratio, ut ut tuo palato minus arrideat, autoritate magnorum Grammaticorum, Servij videlicet, & Probi.*

Virgilius.
Ovidius.
Propertius.

*Quest. Pace tamen tantorum virorum, fir-
mior & verior videtur aliorum sententia, qui
multis allatis exemplis probant o ante vocalem
in alijs dictionibus produci. Sic alias apud Vir-
gilium: o vbi campi. Apud Ovidium in Epi-
stolis: o utinam tunc cum, &c. Et libro secun-
do Metamorph. o ego quantum egi, &c. Pro-
pertius item: Egerat a stabulis o Erythea tuis.*

Resp. *Tametsi ego is non sum, qui Servij, & Pro-
bi autoritatem facile reiiciam: quia tamen tam mul-
tis exemplis ex tam claris autoribus depromtis, con-
trarium huic, quod illi docent, ostendis, ego etiam
illorum autoritate non nitar, sed aliter respondeo,
nempe o in hoc Virgilij carmine corripi more Gra-
corum.*

Alia solutio.

*Quest. Quem habent illi tandem morem in
vocalibus natura longis, tam audacter & licen-
tiose corripiendis?*

Licentia po-
etarum prae-
ferim Grae-
corum.

Resp. *Magna est Latinorum Poëtarum nostro-
rum licentia, Graecorum tamen longe maior, ut ex
praeceptoribus meis audiui. Hi enim vocales longae,
ante alias vocales faciunt communes, hoc est, ali-
quando*

quando longas, aliquando breves.

Quæst. Ego Græcus non sum : memini tamen me hoc aliquando à doctis audire, quorum iudicio libens subscribo.

DISPUTATIO ALTERA DE dictionibus in *a* finitis.

Quæstio tertia.

An nominativi, accusativi, & vocativi in a breves sint ? 56

Q*uæst.* Ne cui vestrum sit mirum (Auditor-
res humanissimi) curego post agitatum
de vocum in *a* finitarum quæritate quæstionem,
idem argumentum tractandum denuo in me
suscipiam. Nam & alia est omnino quæstio, &
alia prorsus ratione tractanda. Non enim iam
ageretur de vocativi terminatione à nominativi
primæ declinationis in *as*, quæ longa esse solet,
sed de quantitate nominativorum, accusativorum
& vocativorum in *a* quos docet Gramma-
tica semper debere esse breves. Num tu igitur
putas hanc quoque regulam semper esse ve-
ram ?

*Præfatium-
cula.*

Resp. Ostende tu, si potes, ubi fallat hæc re-
gula.

Quæst. Virgilius omnium Latinorum poe-
tarum

Obiectio.

tarum facile princeps produxit *a* in tela contra huius regulæ veritatem in hoc carmine : Ferte citi ferrum, date tela, scandite muros.

Solutio.

Resp. *La, in tela, in hoc carmine producit per cæsuram.*

Instantia.

Quest. Quid est Cæsura ? Nonne est extensio syllabæ naturæ correptæ post pedem absolutum ?

Resp. *Quis sanæ mentis negare tibi hoc unquam velis ?*

Quest. Sed hic non extenditur syllaba in fine dictionis post pedem absolutum, sed in ipso pede absoluto. Non potes igitur excusare Virgilij erratum per cæsuram.

Vera solutio.

Resp. *Aliter itaque respondeo, & dico a in tela produci positione, quia præcedit dictionem à duabus consonantibus inchoantem, de quo positionis genere habetur regula in Grammatica.*

Instantia.

Quest. Hoc fieri non potest, quia præcedens dictio desinit in vocali, cum desinere deberet in consonante.

Resp. *Docet tamen regula Grammaticalis, aliquando, sed rarius, vocalem breuem ante duas consonantes in principio dictionis sequentis produci, ad imitationem Grecorum, apud quos hoc longe frequentius est & usitatus.*

Quest. Profer in medium vnum atque alterum huius positionis exemplum, quo res tota fiat planior & dilucidior in iuniorum gratiam.

Resp.

Resp. Hoc non gratum faciam. Tale namque est in primis hoc exemplum, nuper allatum, in quo la in tela producitur positione ante dictionem scandite, à duabus consonantibus (s & c) incipientem. Ex primo libro Ge-
orgicorum. Huic adde hæc similia ex eodem Virgilio: Lappaq;
tribulique: interque nitentia culta. Ibidem: Tribulaque, trabeaque & iniquo pondere rastro. Atq;
iterum in eodem libro: Aestusq;, pluviasq; & agentes frigora ventos. Plura exempla si quis velit, legat indicem in calce huius libelli appensum.

Quest. Iam quia de productione vocalis per positionem facta est mentio, libet paulisper digredi, paucaque obijcere ad hanc ipsam spectantia, scitu non iniucunda, si tibi non fuerit molestum ad eadem respondere.

Resp. Nihil ego faciam libentius & promptius, dummodo possim hoc eodem labore & opera rem gratam facere studiosis adolescentulis.

Quest. Hoc tamen prius responde, num scilicet liceat nobis hoc pacto vocales breves in carminibus faciendis producere?

Resp. Sunt hæc concedenda summis poetis, Græcos, apud quos hoc est frequentissimum, in hac re imitantibus, sed non sunt hæc nobis pueris sequenda, sed notanda potius. Iam verò perge, quo cœpisti.

Quest. Quid statuendum esse censes de illa regula, quæ traditur de vocali breui ante mutam sequente liquida?

Resp. Huiusmodi vocalem fieri hac ratione communem,

communem, hoc est, aliquando longam, aliquando vero breuem.

Quest. Sed quot sunt consonantes liquidæ?

Resp. Sunt quatuor: l, m, n, r.

Quest. Faciunt ne hæ quatuor liquidæ vocalem breuem præcedentem cum muta, indifferenter communem?

Nota.
Martialis.
Delectat
Marium, si
perniciosus
est canon.

Resp. L & r, cum muta præcedente, sapissime faciunt vocalem breuem immediate antecedentem, communem. M vero, & n, rarissime, idque vel in Græcis dictionibus, ut Cygnus, Termessa, Progne & similibus, vel ad imitationem Græcorum.

Quest. Relicta itaque rariora hac liquesfactione (si ita loqui liceat) veniamus ad illam, quam frequentiore esse affirmasti, ubi l & r, cum muta præcedente efficiunt vocalem breuem antecedentem, communem: Putasne hanc regulam adeo esse generalem, ut ubicunque occurrat vocalis brevis ante l vel r, cum muta præcedente, ibi nobis liceat eandem turò vel corripere vel producere?

Resp. Sic mea quidem fert sententia cum ita manifeste exprimitur in regula nostra Grammaticali.

Quest. Possum ego tibi voces fere infinitas proferre, in quibus vocalis brevis ante mutam cum liquida l vel r nunquam tamen corripiatur.

Resp. Ostende nobis vel pauca, si potes huiusmodi.

Quest.

Quest. Talia sunt obrodo, obrogo, obro- Obiectio.
sus, obruo, obrutus, obrepo, obrado, abligo,
obligo, obrumpo, abrumpo, & omnia deni-
que composita à præpositionibus ab, vel ob,
quotiescunque habent liquidam sequentem.

Resp. *Hæc sunt composita, ego vero puto illam* Solutio.
regulam de simplicibus dictionibus esse intelligen-
dam.

Quest. Modò tamen affirmabas generalem
fuisse hanc regulam. Video te valde esse insta-
bilem & inconstantem. Sed ego te adiuvabo,
præsertim cum nihil hic tradatur in Grammati-
ca nostra. Docent itaque reuera alij, primò in- Observatur.
cuius notatu
digna.
telligendam esse illam regulam de mutis cum
liquidis l, vel r, raro autem m, vel n. Secun-
dò non solum debere intelligi contendunt de
simplicibus dictionibus, sed etiam talibus com-
positis, quarum mutæ cum liquidis pertineant
ad eandem syllabam, cum in compositis ab his
præpositionibus ab & ob, pertineant semper
ad diversas. Sed est iam tandem hisce rebus
superfedendum, ut & alij qui adhuc supersunt,
disputare quoque queant.

DISPUTATIO QUARTA DE
quantitate dictionum in (t)
finitarum.

Quæstio quarta.

57

An breui sint quæ in (t) desinant?

Prefatiuncula.

Q*uest.* Tacerem ego hoc tempore longe libentius quàm loquerer (viri ornatissimi) si mihi hoc esset liberum & integrum. Sed non finit hoc loci huius consuetudo, non finit præceptor, non finit denique celeberrimus hic virorum doctissimorum concursus. Non immemor igitur officij, ita dicam, ne & alijs dicendo locum præcipiam, hoc est, paucis & breuiter in hac quæstione disputabo de vocabulis in t desinentibus, quæ breuia sunt semper, si fides sit habenda scilicet huic regulæ, quæ in nostra Grammatica hac de re habetur.

Resp. Cur non haberetur fides huic regulæ, præsertim cum conueniat cum aliorum Grammaticorum regulis de huiusmodi vocabulorum quantitate?

Quæst. Quia autoritas probatissimorum Scriptorum, quæ omnibus regulis certior est, huic regulæ quam maxime repugnet, nec te putato affirmaturum hanc regulam tam esse generalem

lem, ut nullam admittat omnino exceptionem.

Resp. *Cum nulla reperiatur in nostra Grammatica exceptio ab hac regula, videamus quàm in dextre possis illius auctoritatem infringere.*

Quest. Imo ego hoc ita mox effectum dabo, ut hac ipsa luce manifestius appareat, vel te ipso iudice. Quanta enim est *t* in his & alijs pene innumeris, amant, docent, legunt, audiunt? Obiectio.

Resp. *Hec producuntur & similia positione, quia habent aliam consonantem, ipsum t præcedentem.* Solutio.

Quest. Vides igitur necessario adhibendam esse hic exceptionem huiusmodi, scilicet in (*t*) desinentia (si positio finat) brevia esse. Sed sunt & alia excipienda, vel falsa omnino erit hæc regula. Exceptio.

Resp. *Ego non video quàm aliam exceptionem admittat hæc regula.*

Quest. Aperi oculos, ut clarius aliquando videas, & vel ad hoc saltem mihi responde, quanta sit coniunctio aut? Obiectio.

Resp. *Longa est, quia habet præcedentem dipthongum.* Solutio.

Quest. Quid hoc ad propositum, cum satis constet desinere in *t*? Est & hic igitur opus alia exceptione. Sed pergamus. *T* in obit, & abit, pro obiit, vel obiuit, abiit, vel abiuit, & in similibus, quanta (quæso) est? Obiectio.

Solutio.
Instantia.

Resp. *Quid ni esset breue iuxta regulam?*

Quest. Imo fane in his & similibus semper est longum, quod vel ex hoc vno Iuuenalis loco satis liquet: Magnus ciuis obit, & formidatus Othoni.

Iuuenalis.

Solutio.

Resp. *Fieri hoc potest per casuram, per quam syllaba brevis in fine dictionis post pedem absolutum extenditur.*

Instantia.

Quest. Sed quid fiet in his contractionibus præteritorum in t, in quas cæsura cadere non potest, cum scilicet producat (t) finalis, quando non sit syllaba post pedem absolutum?

Solutio.
Despauterius.

Resp. *Hoc fit (quemadmodum docet Despauterius) ratione contractionis, exempli gratia, cum dicatur obit pro obiuit, contrahuntur duæ posteriores syllabæ in unam, ac proinde t in abit producitur quia omnis contractio longa est.*

Obiectio.

Quest. Sit ita uti docet Despauterius. Multa tamen exempla proferri possunt, ubi t extra contractionem producat.

Solutio.

Resp. *Quoties hoc contingit, intelligendum est fieri per casuram, meâ quidem sententiâ.*

Quest. Fateor si modò hoc fiat in syllaba finali post pedem absolutum. Sed quid fiet si aliâs producitur t extra hanc exceptionem?

Resp. *Arbitror te non posse proferre huiusmodi exemplum, vel saltem non plura.*

Obiectio.

Quest. Vide ergo quid respondeas ad hæc Ennij carmina, ut omittam alia, quæ apud antiquos

tiquos reperiuntur. Omnis cura viris vter esset induperator: Et iterum: It eques, & plausu caua concutit vngula terram.

Resp. *Martianus* (testante *Despanterio*) dicit *in t desinentia esse communia: rectius tamen alij Grammatici censent esse corripienda.* Eiusdem est
sententia
Gifanysa

Quaest. Sed quid tandem respondes ad *Ennij* carmina?

Resp. *Ennius & alij vetustiores aliquando producebant t finale. Nobis vero non licet illos hac in re imitari. Sed iam prodeant alij in arenam dissipaturi.*

DISPUTATIO QUINTA DE quantitate obliquorum in is.

Quaestio quinta.

An longi sint obliqui plurales in is?

58

Quest. Solennes ego hasce & anniuersarias Praefati-
uncula
Scholæ nostræ disputationes (Auditores humanissimi) de rebus Grammaticalibus, nec possum, nec debeo iure reprehendere. Illud mihi magis lugendum & dolendum esse censeo, quod cum celebris hæc virorum doctissimorum & ornatissimorum frequētia magnum nescio quid expectare videatur, nos vero per ætatem puerilem, ingeniorumque tenuitatem,

exile quiddam & tenue tantum præstare possumus. Prompta quidem nobis est voluntas vobis placendi in hoc exercitij genere, quod si minus nos efficere sinat facultas, ut possumus (iuxta illud Comici) quando ut volumus non licet: Est aliquod prodire tenus, si non datur ultra. Sed ut ad rem redeam, & in proposita quaestione disputem, non mihi videtur illa regula esse vera, quæ docet obliquos plurales in (is) produci, ut musis, mensis, a mensa, dominis, templis.

Resp. *Difficile tibi erit (me iudice) hanc exceptionem falsam esse probare.*

Obiectio.

Quæst. Quod tibi difficile esse censetur, mihi probatu erit facilimum. Audi itaque attentius, quid ego apud Lucretium libro secundo notauerim. Sunt enim hæc eius in illo libro verba: Est e leuibus, atque rotundis adnixa volare. Huius ego carminis dimensionem abs te libenter audire cupio.

Lucretius,

Resp. est e leuibus, atque rotundis adnixa volare.

Instantia,

Quæst. Siccine quæso? Præterea quod sic mensurando breuem facis positionem, corripiendo a in dictione adnixa, ante d & n, quod erratum est turpissimum, nonne vides te imprudenter dare illud, quod ego maxime cupiebam?

Resp. *Quid tu tibi dari cupias, ego sane non intelligo. Sed ad scansionem quod attinet, ego sic mensuravi*

suravi, uti mensurandum esse indicabam.

Quaest. Si non intelligas quid volebam, cogita tandem paulo diligentius, cuius casus sit rotundis?

Resp. Rotundis in hoc carmine necesse est esse ablativum pluralem.

Quaest. At hunc ablativum tu modò dum scandebas corripuisti. Manifeste ergo in hanc exceptiunculam est à te peccatum, vel potius ab ipso Lucretio, si malis à te in alium hanc culpam deriuare.

Resp. Lucretius in illorum poetarum numero est censendus, qui magnam sibi ipsis in scribendo libertatem, seu verius licentiam permiserunt.

Quaest. Ego non capio quid velis, dum tu hoc dicas.

Resp. Hoc volo: non omnia nobis licere, quibus usi sunt poetae veteres.

Quaest. Sed non est hoc respondere. Dic ergo breuiter, quia ratione possis hanc exceptionem contra tam apertam Lucretij auctoritatem defendere?

Resp. Dico is in rotundis esse per Eclipsin elidendam.

Quaest. Quid audio? Estne litera s elidenda per Eclipsin? Quid est Eclipsis?

Resp. Est quoties m cum sua vocali perimitur, ^{Eclipsis.} proxima dictione a vocali exorsa.

Quaest. Vides literam (m) debere elidi per Eclipsin, non autem literam s.

Resp. Recte. Eliditur quidem m usitate & ordinarie per Eclipsin: extraordine vero & inusitate, hoc est, raro eliditur quoque s litera per hanc figuram, ut in hoc loco apud hunc poetam: sepius vero apud Ennium & alios vetustiores.

Quaest. Non habeo quod iure reprehendam in hac tua responsione, quam video eruditorum hominum auctoritate comprobari.

DISPVATIO SEXTA DE
quantitate vocabulorum
in (os).

Quaestio sexta.

§ 9 *An producantur regulariter voces in os?*

Praefati-
uncula.

Quaest. Ne sutor ultra crepidam, trito iactatum esse proverbio nostis (viri eruditissimi) quo mihi significari quidem & doceri videtur, ut quam quisque nōrit artem, in eadem sese exerceat. Adferimus igitur ad vos Grammatici Grammaticalia, de quibus dum nos inter nosmet mutuō decertamus, si vos aures attentas, animosque benignos attuleritis, & illud praestabitis quod vos decet maximē, nostrisque votis abunde & cumulatim erit satisfactum. Tu
vero

verò (adversarie) expone clare quid censendum esse statuas de hac quæstione, de qua nobis est hoc tempore disputandum. Omniane vocabula in (os) finita, paucis quibusdam exceptis, putas tu esse debere longa?

Resp. Mea sic est sententia, contra quam si quid habes in promptu quod obijcias, illud velim ut audacter in medium proferas.

Quæst. Scire abs te libenter velim, an putes dictionem custos, custodis, esse in illorum numero, quæ ab hac regula excipiuntur, hoc est, num sentias os in hoc vocabulo custos, esse longam? Custos.

Resp. Est merito longa censenda, nec video qua ratione possit corripì.

Quæst. Corripuit tamen Buchananus, poëta Scotus, inter recentiores ætatis nostræ poëtas nulli fere secundus, in hoc carmine quod inter Epigrammata sua (si probe memini) reperitur:

Hunc Ransforte tuo cineri Buchananus honorem

Dat meritum, duro custos in exilio.

Resp. Fit hoc vel per figuram Systolen, quæ solet contrahere syllabam suâ nativâ longam, vel vitium erat Typographi, scribentis custos, pro castus, quod ego relinquam iudicio & censura doctiorum. Systole.

Quæst. Ego tamen (licet satis sit probabilis hæc coniectura) te non ita relinquam. Reperio namque apud Virgilium in Bucolicis (os)
in

in vocabulo (nodos) simili ratione correptum, cuius carmen est huiusmodi :

Necte Amarilli nodos, & veneri, dic, vincula necto.

Solutio.

Resp. Respondeo corrupte hic scribi nodos, pro modos.

Quaest. Non est profecto negandum ita scribi in quibusdam impressionibus. Meliora tamen & correctiora (addo etiam) vetustiora exemplaria, in quibus & illud est quod Parisijs edidit Robertus Stephanus, Typographorum doctissimus, in decimo sexto, anno 1549. habent ita scriptum, quemadmodum ego superius citavi, quæ lectio verior quoque videtur, & magis accedere ad mentem & sensum poetæ in hoc loco.

Solutio.

Resp. Si tam obstinate contendas ita esse legendum, dico litteram s cum vocali sequente esse in hoc carmine elidendam in vocabulo nodos, quemadmodum & in alio Virgilij loco eliditur iuxta doctiorum sententiam in dictione viros, ubi scribitur: Inter se coisse viros, & decernere saxis.

Alia solutio.

Quaest. Tolerari fortassis utcumque possit hæc solutio : mihi tamen magis arridet illa, quæ ab alijs affertur, nempe esse hic pedem Anapaestum, ut sit versus Anapaesticus, trimeter, Hypercatalecticus, quem volunt Veneri esse consecratum.

DISPUTATIO DE QUANTI-
tate dictionum in *us*.

Quæstio septima.

An brevia sint, quæ terminantur in us?

60

Quæst. Nolite (quæso) mirari (Auditores optimi) quòd ego loco & ordine pene infimo, ætate parvus, statura minimus, doctrina & eruditione nullus, asto iam coram omnibus, pro consuetudine huius loci & temporis, deq; præceptoris charissimi mandato & imperio, de quantitate vocabulorum in *us* terminantium, decertaturus, licet non strenuè, animosè saltem, aduersus hunc, quem cernitis ad respondendum viribus & robore instructissimum. Non licet enim, nec possum, onus impositum detrectare, quod, si utcumque pro expectatione vestra sustinero, nihil est, quod mihi poterit gratius unquam accidere. Bono igitur (quod aiunt) omine, bonisq; ausibus succedat, quod est mihi hodierno die præstandum. Hæc hætenus, rudi quasi Minerva præfatus, te tandem sic aggredior penultimus, in regula de quantitate syllabarum ultimarum penultima, in *us* exeuntium, quam ego multis modis falsam est probabo.

Resp. *Verbis tu quidem multa satis magnifice*
tibi

Præfatiuncula.

tibi de te ipso polliceris, re autem ipsa, parum strenue, quod in te suscepisti oneris, uti spero, sustinebis.

Quest. Relinquatur hoc omne Auditorum grauitissimo & doctissimo iudicio. Tu verò interea responde de quantitate illorum vocabulorum, quæ in *us* terminantur.

Resp. Breuia sunt, si modo non excipiantur, in quorum numero sunt omnes voces quartæ inflexionis in *us* præter nominatiuum & vocatiuum, singulares, cum datiuo & ablatiuo pluralibus.

Quest. Si recte concipio verborum tuorum sensum, hoc dicis: Omnes voces quartæ inflexionis in *us* esse longas, præter nominatiuum & vocatiuum singulares, & datiuum & ablatiuum plurales.

Resp. Recte sane percepisti mentem meam.

Quest. Sed cur addis datiuum & ablatiuum plurales in *us* quartæ inflexionis, cum Grammatica nostra mentionem faciat solummodo nominatiui & vocatiui singularis, quos casus docet esse breues?

De datiuo &
ablatiuo plu-
rali 4. inflexi-
onis in *us*.

Resp. Hac in re est corrigenda & emendanda Grammatica Regia. Constat enim certissime datiuum & ablatiuum plurales quartæ inflexionis in *us* æque esse breues, ac nominatiuum & vocatiuum singulares eiusdem terminationis in eadem declinatione.

Quest

Quest. Tibi ego hic assentior. Sed ad illud iam reuertamur, quod paulo ante dixeras. Ego ex Virgilij autoritate probabo accusatiuum pluralem quartæ inflexionis in *us* esse breuem. Nam sic scribit: Aut ouium fœtus, aut vrentes culta capellas.

Obiectio.
Geor. 2.

Resp. Quid hic quæris, quo possit huius exceptionis veritas & certitudo conuelli?

Quest. Fœtus, hoc loco est accusatiuus pluralis quartæ inflexionis in *us*, & mensurando corripitur: ergo non vera est illa exceptio.

Resp. Cuius contrarium verum est. Manifeste enim producit^{ur} *us* in fœtus in hoc carmine.

Quest. Non potes mensurando producere, quin te des turpiter, & grauius pecces in alias regulas Grammaticales.

Resp. Non est hoc omnino necesse. Sic enim scando.

Aut ouium fœtus, aut vrentes culta capellas.

Quest. Recte scilicet. Vnde quæso tibi tantum frontis, vt in eodem carmine & producas, & corripas vnâ & eandem dictionem, videlicet coniunctionem (aut) quæ, cum per diphthongum scribatur, necesse est vt semper producat^{ur}? Peccas etiam præterea corripiendo in participio vrentes, quæ semper est naturâ longa.

Vitia superioris scanionis.

Resp. Corripiam igitur *us* in fœtus per figuram

ram Systolen, quæ est correptio syllabæ naturæ productæ.

Quæst. Sic grauius peccabis corripiendo etiam diphthongum in prima syllaba dictionis (fætus.)

Verior solutio.

Resp. *Quid igitur si dixerò, debere esse vocum transpositionem in hoc carmine, hoc modo?*

Aut fœtus ouium, aut urentes culta capellas.

Quæst. Adiuvabit te in hac lectione multorum librorum autoritas, ubi profecto nulla est omnino difficultas. Sed cum multa etiam exemplaria eodem modo legant, quo ego superius, hoc carmen citavi, expecto tuum in hac etiam lectione responsum.

Synalœpha.

Resp. *Sic ergo habeto, quia tibi minus placet prior responsio: elidi dico literam s cum vocali præcedente per Synalœpham.*

Quæst. Synalœpha est vocalium aut diphthongorum, non autem consonantium elisio.

Eclipsis.

Resp. *Erravi (fateor,) Eclipsin dicere volebam.*

Quæst. Per Eclipsin eliditur *m* cum sua vocali, non autem litera *s*.

Literæ *s* & aliquando per Eclipsin eliduntur.

Resp. *Elidere tamen solebant veteres literam s quoque sapissime, atque etiam literam d, quod cum frequenter fiat apud Comœdiarum & Tragœdiarum Scriptores, illius unicum solummodo exemplum memini me legere apud Martialem, quod placuit*

placuit in calce pene huius opusculi & disputationum puerilium, siue Grammaticalium in studiosorum gratiam huc ascribere: (uno

Sardonychæ, Smaragdos, Adamantas, Iaspidas, portat in articulo stella, Senere, meus. D, in smaragdos collendum.

Quest. Fac scansionem plenam & planam huius carminis in imperitiorum usum & intelligentiam, ut nihil hic vel simplicissimis relinquatur scrupuli.

Resp. Sic igitur scansionem instituo:

Sārdōnīchās, Smārāg'ōs, ādāmāntās, īāspidās ūnō.
Corripiuntur etiam hi accusativi in (as) in Adamantas & Iaspidas, quia sunt accusativi Græci, plurales in as, tertia declinationis, pro Adamantes, Iaspides iuxta regulam.

Quest. Non habet quisquam quod hic quicquam de vlla difficultate queratur, tam manifesta & perspicua reddidisti & explicasti omnia, estque hoc Martialis exemplum omni profecto observatione dignissimum.

Nunc pri-
mum addi-
tur hæc di-
sputatio.

DISPUTATIO OCTAVA ET
ultima de carminum gene-
ribus.

Quæstio octaua.

- 61 *Quot sunt carminum genera apud Latinos, & qua
sint pedes peculiare Carminis Hexametri, sine
Heroici.*

Præfatun-
cula

Quest. Misellus ego & infœlix homuncio,
meæque classis ultimus, cui etiam meritò
ultimus à præceptore est designatus disputandi
locus, (noluit enim me esse asymbolum, sed ali-
quid etiam inter reliquos in medium adferre)
quò me tandem vertam, aut quâ demum infi-
stam viâ? Sum enim rudis omnino & ignarus,
numquamque antea in hac disputandi arena
versatus. Huius meæ ignorantix & infantix
probe conscius præceptor humanissimus, hac
me præ alijs in hoc concertandi genere magis
& sæpius versatis, libertate donauit, ut quam-
cunque velim mihi ad disputandum delibem
quæstionem, ne argumentorum fortassis penu-
ria laborans, in ipso decertandi cursu medio
deficerem, & turpiter terga darem. Cum ergo
alij circa syllabarum quantitatem strenue pug-
nauerunt, ego hic pauca obijciam de Carmi-
num generibus, præcipue vero de pedibus car-
mini Heroico siue Hexametro peculiaribus.
Quæro igitur quot carminum genera apud La-
tinos

tinios esse censeas, & qui pedes Carmini Heroico sunt maxime proprij?

Resp. *Questio sane multiplex & pene infinita, & ad quam quid apte respondeam fere nescio. Dico tamen multa & varia esse apud Latinos carminum genera, & plura etiam quotidie addi posse, pro diversa & multiplici pedum inter sese connexione sine commistione.*

Quest. Ego loquor non de omnibus, sed de præcipuis & vſitatoribus Carminum generibus.

Resp. Sex enumerantur præcipue genera in nostra Grammatica: Hexamitrum scilicet sine Heroicum, Pentametrum sine Elegiacum, Asclepiadeum, Sapphicum, Phaleucum, & Iambicum. Noluit enim tenella puerorum ingenia tanta generum multitudine, quot apud alios inveniuntur, obſcurere.

Quest. Et ego quoque huius rei magnam rationem habens, brevitatiſque inferuiens pauca tantummodo quæram de carmine Hexametro, cuius nominis Etymologiam a te inprimis ſcire cupio.

Resp. Hoc habet nominis à ſenario pedum numero, quo maxime & propriſſime conſtat, licet & Carmen Iambicum legitimum tot etiam habeat, ſed non ita proprie, cum & aliquando plures, aliquando etiam pauciores admittat hoc carmen.

Carmen Hexametrum cur ita dictum.

Quæst. De numero conuenit. Respondei-
tidem de genere.

Resp. Duo pedum genera capit solummodo
Carmen Hexametrum, Spondæum scilicet & Da-
ctylum, atque ita ut Spondæus semper occupet lo-
cum ultimum siue sextum, Dactylus uero semper
quintum siue penultimum.

Quæst. His ita per mutuas interrogandi &
respondendi vices pensitatis, ad illud quod quæ-
stioni magis est peculiare peruenio, probaboq;
Dactylum sæpillime poni in sexto loco.

Resp. Hoc proba.

Obiectio.

Quæst. Apud Virgilium secundo Georgi.
huiusmodi legis versum.

Inferitur uero ex fœtu nucis arbutus hōrrida.

Solutio.

Plura exem-
pla quære a-
pud Virgi-
um, aut in in-
dice nostro
ad finem.

Resp. Multa occurrunt apud Virgilium huius-
modi. Sed ubi hoc fit, uolunt eruati ut carmen pe-
tius dicatur Hypermetrum, quàm Dactylicum,
quia cum desinant fere huiusmodi carmina in vo-
cali, debet vocalis redundans per Synalæpham cum
initio sequentis versus (qui fere incipit itidem a
vocali aut diphthongo) elidi.

Quæst. Non inepte aut incommode hoc
mones de fine Carminis Heroici. Sunt tamen
& alij pedes præter Spondæum & Dactylum,
qui non raro in hoc carminis genere reperiu-
ntur, uti ex duobus hisce Virgilij versibus (ut a-
lios omittam) apparet :

Obstupui,

Obstupui, steteruntq; coma, & vox faucibus haesit. Alia obiectio.

Et iterum

Matri longa decem tulerunt fastidia menses.

Resp. Constant hac carmina Dactylo & Spon-
dao solummodo, ac proinde nodum hic in scirpo qua-
ris.

Quaest. Et hunc nodum (nisi parum prospiciant oculi tui) in hoc scirpo, tu vel quouis talpa cecior, facillime perspicere & deprehendere potes. Steterunt namque & tulerunt, cuiusmodi sunt pedes?

Resp. Sunt dactylici. Constant enim ex duabus syllabis, primis breuibus, & tertia longa.

Quaest. Habeo quod volebam, fatentem nempe aduersarium, & sua sponte concedentem quod aliàs a me esset probandum.

Resp. Quid obstat quo minus verear id quod verum est fateri?

Quaest. Imprudenter tamen hoc mihi das, Anapestus pro Dactylo.
quod contra te vel maxime facit. Hac enim ratione doces pedem Anapæstum pro Dactylo substitui in hisce carminibus. Constat namque pes Anapæstus ex duabus breuibus, & vltima longa.

Resp. Tu quidem constanter nugaris, & verba mea in sensum alienum detorques. Est enim prima syllaba longa in hisce pedibus, & petenda ex vltima syllaba in dictionibus proxime precedentiibus.

Quaest. Sic respondendo, caue ne tu teipsum si non parum constantem, saltem valde inconsideratum & imprudentem ostendas. Quanta enim est (te) in steterunt, & (le) in tulerunt?

Resp. *Sunt breuia, uti facile docet horum carminum scandendi suae mensurandi ratio.*

Quaest. Penultima tamen in tertia persona plurali praeteriti actiui semper est naturâ longa, ut in exemplis omnium coniugationum apparet: Amauerunt, docuerunt, legērunt, audiuerunt.

Systole.

Resp. *Ego, quod contrarium accidat in his & similibus carminibus, multis rationibus, si cauillari liberet, facillimè me tutari possum. Sed breuitatis gratia dico hoc hic fieri per figuram Systolen, quae est correptio syllabae naturâ productae.*

Quaest. Esto hic finis. Nam si probe considerantur quae ab ipso huius libelli initio ad hunc usque locum disputata utrinque sint, in omnibus propositis quaestionibus: nihil erit fere in vniuerso Grammatices Latinae campo, quod iunioribus in Scholis triuialibus multum negotij facessere queat, aut imperitioribus dubitandi ansam merito subministrare posse videatur.

Candido Lectori,
S. P. D.

O Perapretium me puta-
bam, & rem omnibus
rei Grammatica Ty-
runculis gratissimam
facturum, si post com-
monstratam disputandi
viam (quemadmodum
in hisce quaestionibus
& responsionibus rudi quasi Minerua facti-
tatum est) subijcerem etiam ex probatori-
bus Latinae linguae Scriptoribus magnam &
copiosam exemplorum suppellectilem, tam à
Poetis, quam soluta orationis Autoribus pe-
titam, in quibus paruo labore & opera pro-
poneretur satis ampla & frugifera ad dispu-
tandum

Bb 3

INDEX COPIOSVS,
 & amplius variorum loco-
 rum & exemplorum, ex opti-
 mis autoribus collectus, & hîc ta-
 bella vice subiectus, unde possint
 studiosi adolescentes ar-
 gumenta ad dispu-
 tandum desu-
 mere.

Ex Plauti Amphitruone.

Ex argumento primo.

Postquam rediere veri Amphitruo & Sofia.

Vterq; deluduntur dolis mirum in modum.

ibid.

Veri Amphi-
 truo & Sofia.
 Vterque de-
 luduntur.

Ex argumento secundo.

Aniqræ captus Alcumenas Iupiter.

Alcumenas.

Ex Prologo.

*Vt vos in vöstris vultis mercimonijs emundis, ven-
 dundisq;.*

Vöstris, vultis
 Emundis.
 Vendundis,
 Annitier.

Hac ut me vultis approbare, annitier.

ibid.

Quod dictum foret, scibat facturos.

ibid.

Scibat.

Iustam rem, & facilem esse oratum vobis volo.

ibid.

Rem esse
 oratum.

Quis benefactis meus pater.

ibid.

Quis.

Nunc quam rem oratum huc veni.

ibid.

Rem oratum.

Quasi nesciam vos velle, qui Dinös siem.

ibid.

Dinös siem.

INDEX.

Servos par- tis.	<i>Quoniam hic servos quoque partis habet.</i>	ibid.
Quoi.	<i>Si quos fautores delegatos viderint.</i>	ibid.
Clam virum.	<i>Is amare occēpit Alcumenam clam virum.</i>	ibid.
Dunt.	<i>Sine adeo Ediles perfidiose cui dunt.</i>	ibid.
Servuli sche- ma.	<i>Huc processi sic cum servuli schema.</i>	ibid.
Quoius.	<i>Cubat complexus quoque cupiens maximus est.</i>	ibid.
Servos.	<i>Sed Amphitruonis illic est servos Sofia.</i>	ibid.

EXACT. I. SC. I.

Hoc luci.	<i>Nonne idem hoc luci me mittere potuit.</i>	
Eum potuit servitutis.	<i>Qui fuerim liber, eum nunc potuit pater servitu- tis.</i>	ibid.
Potiremur domum.	<i>Sal ni potiremur domum.</i>	ibid.
Internecatis.	<i>Internecatis hostibus.</i>	ibid.
Ignoscamus peccatum.	<i>Orant, ignoscamus peccatum suum.</i>	ibid.
Expugnasse- re.	<i>Eorum oppidum expugnassere.</i>	ibid.
Fugam con- uertitur.	<i>Sed fugam in se tamen nemo convertitur.</i>	ibid.
Patera qui.	<i>Patera aurea, qui Pterela potare rex solitus est.</i>	ibid.
Ad adis.	<i>Ad adis sinam nunquam accedere.</i>	ibid.
Hac noctu.	<i>Credo ego hac noctu Nocturnum obdormivisse e- brium.</i>	ibid.
Deos similis.	<i>Deos esse tui similis putas?</i>	ibid.
Ante adis.	<i>Quem ante adis video hoc noctis?</i>	ibid.
Placet me.	<i>Apaga: non placet me hoc noctis esse.</i>	ibid.
Servos.	<i>Nonne ego sum servos Amphitruonis Sofia.</i>	ibid.
hac noctu.	<i>Nonne hac noctu navis nostra ex portu Persico ve- nit.</i>	ibid.
Noctu hac.	<i>Noctu hac soluta est navis nostra.</i>	ibid.
Contemplo.	<i>Hunc contemplo.</i>	ibid.

INDEX.

Vox auris, ut videtur, verberat.

Quid apud hasce ædis negotium est tibi.

Med esse eius familiarem prædico.

Quous nunc es?

Nec nobis præter med alius est quisquam servus

Sosia.

Non mi est laterna in manu?

Patera, qui positare solitus est rex Pterela.

Per Iovem iuro med esse.

Oculi, nasum, labra, mala.

Novi ædis nostras.

Si me irritassis.

ibid. Auris ver-

ibid. berat.

ibid. Hasce ædis.

ibid. Med.

ibid. Quous.

ibid. Med.

ibid. Mi.

ibid. Patera, qui

ibid. Med.

ibid. Nasum.

ibid. Novi ædis.

ibid. Irritassis.

Sc. 2.

Patri ut liceret tutò illam amplexarier.

Erroris ambo ego illos & dementia complebo.

sc. 3:

Prius abis quàm lectus ubi cubuisti concaluit lo-

cus.

Quid tibi hanc rem curatio est?

Sic condignū donū, quale est quod dono datū est.

Exact. 2. sc. 1.

I tu, secundum sequor.

Vah, apage te à me.

Rogas ne improbe, etiam qui ludificas me?

Valeo, & saluos sum recte.

Hernus, qui ludificas dictis delirantibus.

Quous ego hodie in tergo faxo ista expetant men-

dacia.

Amplex-

arier.

Complebo

ambo er-

roris.

Locus lectus

Curatio

rem.

Quoi.

Secundum.

Apage te.

Ludificas.

Saluos sum.

Ludificas.

Quous.

ibid.

Nec

INDEX.

Ego est. *Nec lac lacti magis est simile, quam ille ego similis est mei.* ibid.

Sce. 2.

Quoque. *Ita quoque comparatum est.*
Voluptati. *Ita diis placitum, voluptati ut moror comes sequatur.* ibid.

diuini quicquam cre- *Nunquam adeo tu mihi diuini quicquam cre-
duis. is post hunc diem.* ibid.

Ocepsso. *Ego illi pureo, si ocepsso, &c.* ibid.

Aduersum huic. *Si huic eam aduersum.* ibid.

Rumificant. *Ciues Thebani rumificant probam.* ibid.

Nos dormientis. *Huc nos dormientis detulit.* ibid.

Tetuli. *Osculum tetuli tibi.* ibid.

Homines delirantis. *Nulla res tam delirantis homines concinnat cito.* ibid.

Hac noctu. *Hac noctu aduerti sumus.* ibid.

In ædis. *Neque meum pedem intuli etiam in ædis.* ibid.

Ad hostis. *Hinc profectus sum ad hostis.* ibid.

Dicit in me. *In me inclementer dicit.* ibid.

Nisi vos. *Quis igitur nisi vos narrauit.* ibid.

Hem pate- *Hem tibi pateram.* ibid.

Tetuli. *Osculum tetuli tibi.* ibid.

Ted. *Mi vir, ex te audio.* ibid.

Generi de- *Nostro generi non decet.* ibid.

Illud assen- *Quod illud quod ego dicam, assentiant.* ibid.

Nobis præ- *Nec nobis præse.* ibid.

Fungatur *Munus fungatur tuum.* ibid.

munus. *Pudorem & sedatum cupidinem.* ibid.

Cupidinem *sedatum.* ibid.

Vbi

INDEX.

Vbi primum sensisti mulierem implici/cier. *ibid.* Implici/cier.

Delinitus sum profecto ita ut me qui sim, nesciam. *ibid.* Qui me sim.

Cave sis ne tu te usu perdis. *ibid.* Perdis.

*Ita nunc homines mutantur postquam peregre ad-
venimus.* *ibid.* Aduertimus.

Exact. 3. sc. 1.

*Faciamque ut uno foetu, & quod gravida est viro,
& me quod gravida est, pariat sine doloribus.* *Grauida vi-
ro.
Grauida
me.*

Sc. 2.

*Durare nequeo in adibus : ita me probri, dedeco-
ris, stupri à viro argutam meo ?* *Ita me argu-
tam.
Ted.*

Quo ted aduertisti ? *ibid.* Ted.

Postquam audiui ted esse iratam mihi. *ibid.* Ted.

Gubernatorem qui in mea navi fuit. *ibid.* Fuit Gubernatorem.

Sc. 3.

*Dum cum hac usuraria uxore nunc mihi morigero
hac curata sient.* *Vxore mo-
rigo.*

Sc. 4.

Ornatum capiam, qui potis decet. *Potis decet.*

Exact. 4. sc. 1.

*Naucratem, quem conuenire volui, in navi non e-
rat.* *Naucratem
erat.*

Nam omnis plateas preceptani. *ibid.* Omnis pla-

Apud omnis adis sacras. *ibid.* Edis sacras.

Sed adis oclluserunt. *ibid.* Edis oclluserunt.

Sc. 2.

Nisi formam dy hodie meam perduint. *Perduint.*

Tum

INDEX.

Procul edib. *Tun' furcifer meis me procul adibus prohibessis?* ibid.

Qui vxore? *Qui vxore?*

Qui cum? *Qui cum cubat?* ibid.

Ludifices. *Qui me ludifices.* ibid.

Incubat corpus. *Corpore corpus incubat.* ibid.

Perduant. *Dij familiam perduant.* ibid.

Sc. 3.

Creduas. *Id impransus creduas.*

Grandire. *Non potuimus nostros grandius grandire gradus.* ibid.

Iritassit. *Bacchus te irritassit.* ibid.

Aduersum vxori. *Te aduersum vxori aduocatum volo.* ibid.

Sc. 4.

Impudicitie. *Vxorem meam impudicitia impedit.*

Viuos & sa- *Viuos & sanus intereo.* ibid.

mus. Exact. 5. sc. 2.

Toniuit. *Vt valide toniuit!*

Lauere. *Lauere iussit nos.* ibid.

Ambo an- *Puer ambo anguis enecat.* ibid.

guit. *Quam valide tonst!* ibid.

Tonit.

Ex Plauti Asinaria.

Ex prologo.

Graxis. *Cave modo ne graxis.*

Lepos. *Idem lepos, ludusq; in hac comædia.*

Exact. 1. sc. 1.

Med. *Si quid med erga hodie falsum dixeris.*

Vt

INDEX.

Vt tibi superstes uxor atatem fiet.
Per Deum fidium quæris iurato mihi.
Vt ipse scibo te faciam ut scias.
Me dignum quoui crederet, habuit.
Moriri se misere manolet.
Scipionem contui.

ibid. *Ætatem.*
ibid. *Deum fi-*
ibid. *dium.*
ibid. *Scibo.*
ibid. *Quoi.*
ibid. *Moriri.*
ibid. *Contui.*

Sc. 3.

Vnumquodque istorum verbum nummis Philippe-
is non potest auferre hinc.

Istorum
verbum

Vbi lena bene agat cum quiquam amante, que fru-
gi esse volt.

Cum qui-
quam.

Subblanditur nouos amator, se ut cum videat, gau-
deat.

ibid. *Nouos*
amator.

Annum hunc ne cum quiquam alio fiet.

ibid. *Cum qui-*
quam.

Exact. 2. sc. 1.

Non te melius velle expergiscier.

Expergiscier

Sc. 2.

Illic homo ædis compilauit.

Ædis.

Metuo in communi, ne quam fraudem fraudus fiet.

Fraudem
fraudus.

Scapula gestibant mihi.

ibid. *Gestibant.*

Ille est ipsus.

ibid. *Ipsus.*

Sc. 3.

Ipuere pulsa.

Puerus.

Qui pro istinc?

ibid. *Qui pro.*

Sc. 4.

Non magni pendo, ne diunt.

Diunt.

Hercle istum di omnes perduint:

Perduint.

Ex

INDEX.

Exact. 3. sce. 1.

Tibi moratam. *Vbi piem pietatem, si isto more moratam tibi postulem placere.*

Reposui. *Quin pol si reposui.* *ibid.*

Contui. *Colloqui contui.* *ibid.*

Contem- *Meum caput contemples.* *ibid.*

Alienas o- *Pascit alienas ouis.* *ibid.*

Sc. 2.

Ingenio *Vt meque, teque maxime, atque ingenio nostro*
decurit. *decurit.*

Quoi. *Quoi rei? Lib. Qui verberem asinos.* *ibid.*

Sc. 3.

Bonæ frugi. *Nunquam bonæ frugi sient.* *ibid.*

Meis præ- *Vt vestra fortuna meis præcedunt.* *ibid.*

cedunt. *Vobis est suauē amantibus complexos fabulari.* *ibid.*

Amantibus *complexos.* *ibid.*

Seruassint. *Di te seruassint semper.* *ibid.*

Meus ocell- *Da meus ocellus.* *ibid.*

Exact. 4. sce. 2.

Munus fun- *Munus adolescentuli fungare.*

Exact. 5. sce. 1.

Dixis. *Ne dixis istuc.*

Sce. 2.

Accreduas. *Neg. diuini, neg. mī humani posthac quicquā accreduas Artemona, si huius rei me esse mendacem inueneris.*

Hem ho- *Hem tibi hominem.* *ibid.*

minem. *Alternas noctes frui.* *ibid.*

Noctes frui. *Quid tibi huc receptio ad te est virum meum.* *ibid.*

Receptio vi- *rum meum.* *Me*

INDEX.

Me miseram bodie enecat.

ibid. *Enecat.*

Sc. 3.

Hic senex si quid clam uxorem suo animo fecit *Clam uxorem volup.*

Nunc si vultis deprecari huic seni, ne vapulet. *Huic seni.*
ibid.

Ex Plauti Aulularia.

Ex argumento.

Insidias seruos facit huius Lyconidis.

Seruos.

Ex Prologo.

Concredidit thesaurum auri clam omnis. *Clam omnis*

Mihi quotidie aut thure, aut vino, aut aliqui sem- *Aliqui.*
per supplicat.

Ex act. 1. sce. 1.

Testudinem istum tibi ego grandibo gradum. *Grandibo.*

Vinam me diu adaxint ad suspendium. *ibid. Adaxint.*

Aut si respexis. *ibid. Respexis.*

Verba imprudenti dunt. *ibid. Dunt.*

Sc. 2.

Hic apud nos nihil est aliud quasi furibus. *Quasi.*

Ad aedis nostras nusquam adiit. *ibid. Ad aedis.*

Adeunt, consistunt, copulantur dextras. *ibid. Copulantur dextras.*

Ex act. 2. sce. 1.

Quisnam ea est optima? *Quisnam.*

Quis ea est, quam vis ducere uxorem. *ibid. Quis.*

Sc. 2.

Præagibat mihi animus. *Præagibat.*

Inhiat

INDEX.

Inhiat au- rum.	<i>Inhiat aurum, ut denoret.</i>	ibid.
Zaniam.	<i>Onerat aliquam Zaniam.</i>	ibid.
Harpaga- tum.	<i>Aurum mihi intus harpagatum est.</i>	ibid.
Duas.	<i>Ne duas.</i>	ibid.
Fastidit mei	<i>Fastidit mei.</i>	ibid.
Perplex- arier.	<i>Scio quo vos pacto soleatis perplexarier.</i>	ibid.
Id inhiat.	<i>Credo ego iam illum inaudisse mihi esse thesaurum domi: id inhiat.</i>	ibid.

Sc. 5.

Agnū herū. *Agnum horum uter est pinguior?*

Sc. 8.

Nihil qui. *Nil est qui emam.*

Ex act. 3. Sc. 2.

Tactio nos. *Quid tibi nos mendice homo tactio est?*

Edim. *Virum crudum an coctum edim.*

ibid.

Sc. 5.

Pra quam. *Sed hoc etiam pulchrum est, pra quam ubi sumptus
petunt.*

Sc. 6.

Mutassis. *Cave sis tibi, ne tu in me mutassis nomen.*

Ex act. 4. Sc. 2.

Quoiquam *Cave quoiquam indicassis.*

in iaculis. *Quae so ut prohibeassis fides.*

Prohibeassis.

ibid.

Sc. 3.

Crocibat. *Voce crocibat sua.*

Sc. 4.

Perscrutauī. *Postremo iam hunc perscrutauī*

Sc. 6.

Corum. *Corum ad me veniat velim:*

Sc.

INDEX.

Sc. 7.

Istuc confido a fratre me impetrassere.

Obsecro te utrum dolet.

Seruum meum Strobilum miror ubi sit.

sc. 6.

Tantum gemitu & mala molestia.

sc. 10.

Cui tanta mala moestitudoque obigit.

Quid tibi ergo meam me inuito tactio est?

Ex act. 5.

Credo ego illi ut inssi campse anum adisse huius nutriticem virginis.

Impetrassere.

ibid. Utrum.

ibid. Strobilum.

Gemitu.

Obigit.

ibid. Tactio meam.

Ea npsse, *

Ex Plauti Captiueis.

Ex argumento.

Alium quadrimum fugiens seruos vendidit.

Ex Prologo.

Alterum quadrimum puerum seruos surpuit.

Ex act. 1. sc. 2.

Iam maritum omnes milites opus sunt tibi.

Nunquam istuc dixis, neque animum induxis tuum

illum confido in his diebus reconciliassere.

Si pauxillum potes contentus esse.

Ex act. 2. sc. 1.

Breuem orationem incipesse.

Vt mihi te volo esse autumo.

Cc

Fugiens seruos,

Seruos surpuit,

Opus milites, *

Dixis Induxis,

ibid.

ibid. Reconciliassere,

ibid. Contentus pauxillum, *

Incipesse,

ibid. Autumo,

Obnoxij

INDEX.

Ea compo- tes,	<i>Obnoxij vobis ambo sumus propter hanc rem, cum quod volumus nos copia est, ea facitis nos compo- potes.</i>	ibid.
Scribas,	<i>Cum scribas mihi.</i>	ibid.
Patri decere,	<i>Patri decere videatur magis.</i>	ibid.
Duis.	<i>Vnum nummum ne duis.</i>	ibid.
Quoi,	<i>Quoi suum concredat filium.</i>	ibid.
Collus,	<i>Quod collus collaria caret.</i>	ibid.
Nuntia. i ad patrem,	<i>Quae ad patrem vis nunciari.</i>	ibid.

Sc. 3.

Hem homi- nem,	<i>Hem tibi hominem.</i>	ibid.
Rebitas,	<i>Si non rebitas huc.</i>	ibid.
Nunciare ad patrem,	<i>Quae nunciare hinc te volo in patriam ad patrem.</i>	ibid.
Rebito,	<i>Si hinc rebito, faciam.</i>	ibid.
Ingenium ex cutiunt la- chrymas,	<i>Hominum ingenium liberale ut lachrymas excuti- unt mihi.</i>	ibid.

Sce. 4.

Ad bites, De- nasabit,	<i>Namque addepol si ad bites propius, os denasabit ti- bi.</i>	ibid.
Audibis,	<i>Ex me audibis vera.</i>	ibid.
Deliquio fiet	<i>Nullam causam dico, quin mihi & parentum & libertatis apud te deliquio fiet.</i>	ibid.

Sc. 5.

Perbitar,	<i>Qui per virtutem perbitat, non interit.</i>	ibid.
Perduis,	<i>Tu istunc hominem perduis.</i>	ibid.
Custodibitur	<i>Noctu nervo vinctus custodibitur.</i>	ibid.

Ex act. 4. Sc. 2,

Scibitur,	<i>Quod cum scibitur per urbem irridebor.</i>	<i>Quorum</i>
-----------	---	---------------

INDEX.

Quorum odos sub basilica.

ibid. Odos,

Prointu tui quotidiani victi ventrem ad me affe-
ras.

ibid.

Qua minitas mihi.

ibid. Minitas

Sc. 3.

Ego collos detruncabo tergoribus.

Collos,

Sc. 4.

Dicam ut sibi penum aliud ornet.

Penum aliud,

Ex act. 5. Sc. 2.

Nunquam neq; frugi bona, neq; ero unquam, neq;
spem ponas me bona frugi fore.

Frugibona,

Nugae istae sunt : non me censes scire quid dignus si-
em.

ibid. Quid dignus,
Alias Qui,

Sc. 3.

Pegnum vocitatus est, vos indidistis Tyndaro.

Indidistis

ibid. Tyndaro,

Sc. 4.

Anates aut cothurnices dantur quiscum lusitent.

Quiscum,

Quoius causa hanc arumnam exigo.

ibid. Quoius,

Sc. 5.

Scortum liberet clam patrem suum.

Clam patrem,

Ex Plauti Curculione.

Ex argumento.

Ipsus sororem quam peribat repperit.

Ipsus,

Ex act. 1. Sc. 1.

Quoted hoc noctis decam proficisci foras.

Ted,

Quid antepones Veneri ientaculo?

ibid. Ientaculo,

Cc 2

Cedo

I N D E X.

Puere. *Cedo puere sinum.* ibid.

Sc. 2.

Amos. *Eius amos cupidam me huc prolicis per tenebras.*

Lepos. *Salve anime mi, liberi Lepos.* ibid.

Vnguentum. *Omnium vnguentum odor.* ibid.

Odos. *Naso odos obsecutus est meo.* ibid.

Sagax Nasū. *Sagax nasum habet.* ibid.

Careo id. *Quia id quod amo careo.* ibid.

Bitet. *Si illa ad me bitet.* ibid.

Sc. 3.

Eapsc. *Eapsc merum cum didicit bibere.*

Amare in- *Totum insanum amare, hoc est, quod herus meus*

sanum *facit.* ibid.

Quisque ha-

beant. *Sibi quisque habeant quod suum est.* ibid.

Nterque in- *Vicr q; insaniant.* ibid.

saniant.

Ex act. 2. Sc. 1.

Præsepim. *Ad præsepim suum.*

Quoiam. *Quoiam vocem audio?* ibid.

Sc. 2.

Opus. *Quin depromuntur que opus sunt parasito.*

Sc. 3.

Gaudeam *Facite ventum ut gaudeam.*

ventum. *Ille suum anulum opposiuit.* ibid.

Opposiuit. Ex act. 3. Sc. 1.

Instabunt me *Si magis me instabunt.*

Poscant. *Ut alius alium poscant.* ibid

Incomites. *Quæso ne incomites.* ibid.

Inforare. *Licet ne inforare si incommitiare non licet.* ibid

Incommitiare *Sed istum quem queris ego sum.* ibid.

Sum istum. Tibi

INDEX.

*Tibi ut detur quam emisisti virginem.
Non potuere uno anno circumirier.*

Ex act. 4. sce. 2.

Parissimi estis ibus.

Fac sis bonæ frugi sis.

*Istas decem minas qui me procurem dum melius sit
mihi, des.*

Quoi homini Dei sunt propitij.

Sc. 3.

Quas apud te deposui.

Quoi nihil debeo.

*Tuum qui signum ad me attulisset nuncium ne
spernerem.*

Quis respublica & priuata geritur.

Sc. 4.

Ut ego potius comedim quam ille.

Ex act. 5. sc. 1.

Antiquom poetam audini scripsisse.

Apagē istam caniculam.

sc. 2.

Quid istum tibi tactio est?

*Miles quæso ut mihi dicas unde illum habes annu-
lum, quem parasitus hic te elusit.*

Sed ecce lenonem, incedit, thesaurū meum.

ibid. Virginē detur

ibid. Circumirier.

Ibus.

ibid. Bonæ frugi.

Qui.

ibid.

ibid. Quoi.

Deposui.

ibid. Quoi

ibid. Nuncium
qui

ibid. Quis

Comedim

ibid. Antiquom
Apagē cani-
culam

ibid. Tactio istum

ibid. Quem

ibid. Thesaurum

Ex Plauti Casina.

Ex argumento.

Servulos dominum mulcat:

Servulos
mulcat

C c 3

Ex

INDEX.

Ex Prologo.

Intra præsepis.	<i>Intra præsepis suas.</i>	
Antidhac.	<i>Quod fecistis antidhac.</i>	ibid.

Ex act. 1. Sc. 1.

Reddibo.	<i>Ego te ruri reddibo.</i>	
		Sc. 3.

Manus caluitur,	<i>Sopor manus caluitur.</i>	
		Sc. 4.

Lepos,	<i>Respice o mi lepos.</i>	
Frigutis,	<i>Tu nam quid frigutis.</i>	ibid.
		Sc. 5.

Bonæ frugi,	<i>Per bonæ frugi hominem iam pridem esse arbitror.</i>	
-------------	---	--

Decollasset,	<i>Si fors autem decollasset,</i>	ibid.
Eum in cum bam,	<i>Gladium faciam culcitram, eumque incumbam.</i>	ibid.

Sc. 6.

Operam quod,	<i>Quàm istam operam à me impetres quod postulas.</i>	
--------------	---	--

Quicum,	<i>Quicum litigas Olympio Olymp. Cum eadem qua tu semper.</i>	ibid.
---------	---	-------

Seruassint,	<i>Di te seruassint mihi.</i>	ibid.
-------------	-------------------------------	-------

Frugi bonæ	<i>Siquidem tu frugi bonæ es.</i>	ibid.
------------	-----------------------------------	-------

Emissim.	<i>Non ego istud verbum emissim.</i>	ibid.
----------	--------------------------------------	-------

Sc. 7.

Alia fortis,	<i>Vide ne quaillic sit alia fortis sub aqua!</i>	
Istunc tactio,	<i>Quid tibi istunc tactio est?</i>	ibid.

Hunc tactio,	<i>Quid tibi tactio hunc fuit?</i>	ibid.
		Sc.

INDEX.

Sc. 8.

Et prater operam restim sumpti fecerim.

Sumpti fe-
cesim,

Sc. 9:

Batuatur tibi os senex nequissime.

Batuatur,

Sc. 11.

Sed eccum egreditur Senati columen.

Senati,

Tum istam conuenibo:

ibid: Conuenibo,

Sc: 14.

Quid intus tumultus fuit?

Tumultus,

*Per omnes deos & deas deiuravit occisurum eum
hac nocte quicum cubaret.*

Quicum,

ibid.

*Habet duos gladios, quibus altero te occisurum mi-
natur altero villicum.*

Quibus,
Occisurum,

ibid:

Si effexis hoc:

ibid: Effexis,

Sc: 17:

Abi tu hinc: cunctas?

Nullum esurit.

ibid. Cunctas,
Nullum,

Sc: 19:

Institit plantam.

Plantam,

Quasi iocabo.

ibid. Iocabo,

Pene exposuit cubito:

ibid: Exposuit,

Sc: 20:

Lubet Chalinum quid agat scire.

Chalinum,

Obtusio ore nunc peruelim progredi senem:

ibid: Obtusio,
Progredi,

Sc: 21.

Ita nunc pudeo:

Pudeo,

Pudet quod prius non puduit unquam est.

ibid: Quod,

C c 4

Ex

I N D E X.

Ex Plauti Cistellaria.

Exact. 1. sc. 1.

Quisquam mulier.	<i>Quod neque ego habeo, neque quisquam alia mu-</i>	
Quisquam viro.	<i>lier:</i>	
Clavis	<i>En unquam cum quiquam viro consue- nisti?</i>	ibid.
	<i>Accipias clavis.</i>	ibid.

sc. 2.

* Quod usus	<i>Tacere nequeo misera, quod tacito usus est.</i>	
-------------	--	--

sc. 3.

Id lubet	<i>Quod lubet non lubet iam id continuo.</i>	
Primo luci	<i>Cum primo luci cras nisi ambo occidero.</i>	ibid.
Ambo ac- cidero		

sc. 5.

Mulier quis-	<i>Mulier quisquis es.</i>	
quis	<i>Nam mi intellexis.</i>	ibid.
Intellexis		

sc. 6.

Tetulero	<i>Hanc ego tetulero intra limen.</i>	
----------	---------------------------------------	--

Exact. 2. sc. 2.

Augura	<i>Astute augura.</i>	
Quoi	<i>Quoi excidit cistella.</i>	ibid.
Cibus quod	<i>Istic mihi cibus est quod fabulare.</i>	ibid.
Inuoluolum, que.	<i>Inuoluolum, que in pampini folio intorta implicat se.</i>	ibid.
Adhinnire equulam	<i>Adhinnire equulam possum ego hanc.</i>	ibid.

Ex

INDEX.

Ex Plauti Epidico.

Ex act. I. sc. I.

Opera reddibitur tibi.

Reddibitur

sc. 2.

Id ne pudet te?

Despiebam mentis.

ibid.

Id pudet

Nec sermonis fallebar tamen quæ loquerentur.

ibid. Mentis
Sermonis
quæ

sc. 3.

Plerique homines cum nihil refert, pudent.

Homines
pudent

sc. 4.

*Eorum exsugebo sanguinem, senati columen qui
cluent.*

Exsugebo
Senati

sc. 8.

Ridibundam atque hilaram huc adduxit simul.

Hilaram

sc. 9.

Caue præterbites ullas edis.

Præterbites

Strenuori si deterior prædicat suas pugnas:

ibid.

edis

Istum quem quæris Periphanem Platenium, ego

Strenuori

sum.

ibid.

Ego sum Pe-
riphanem

sc. 10.

Quia tua memoria interpretari me æquum censes.

Memoria

scena 11.

Exitabilem ego illi faciam, hunc ut fiat diem.

Diem fiat

scena 12.

Quis est hac muliercula?

Quis muli-
ercula

scena 13.

Quis ea est mulier?

ibid. Quis mulier
Attigas

Ne attigas:

Ex

INDEX.

Ex Plauti Bacchidibus.

Ex act. I. sc. I.

Opperberere	<i>Sedens hic opperberere.</i>	
Blandicia.	<i>Viscus merus vestra est blandicia.</i>	ibid.
Malacissandus.	<i>Malacissandus es.</i>	ibid.
Desudascitur	<i>Damnis desudascitur.</i>	ibid.

Sc. 2.

* Renunciem ad patrem.	<i>Teq. ad patrem esse mortuum renunciem.</i>	
------------------------	---	--

Sc. 4.

Quasere.	<i>Mirum est, me ut redeam te opere tanto quasere.</i>	
----------	--	--

sc. 5.

Illuxere.	<i>Dei quatuor scelestiorem nullum illuxere alterum.</i>	
-----------	--	--

Sc. 6.

Apagē à me.	<i>Apage istas a me sorores.</i>	
-------------	----------------------------------	--

sc. 7.

Siris.	<i>Cane sis te superare seruum siris faciundo bene.</i>	
--------	---	--

sc. 8.

Attigas.	<i>Ne attigas puerum.</i>	
----------	---------------------------	--

Sirint.	<i>Ne Dy sirint.</i>	ibid.
---------	----------------------	-------

Creduas.	<i>Nec tu creduas.</i>	ibid.
----------	------------------------	-------

sc. 9.

Diuini creduat.	<i>Mibi diuini nunquam quisquam creduat.</i>	
-----------------	--	--

Sublandibitur.	<i>Inqui subblandibitur.</i>	ibid.
----------------	------------------------------	-------

sc. II:

Hominē sit.	<i>Dic modo hominem qui sit.</i>	
-------------	----------------------------------	--

sc. 18:

Largibere.	<i>Tun' libertatem Chrysalto largibere?</i>	
------------	---	--

sc.

INDEX.

sc. 20:

Atride duo fratres cluent fecisse facinus maximum, cum Priami patriam Pergamum, diuina manitum manu, &c

Cluent.
Manitum
Pergamum

sc. 22:

Is me scelus auro usque attondit.

Is scelus.

sc. 23.

Ouis nos vocant.

Vocant ouis

Quae nec lactem nec lanam ullam habent:

ibid. Lactem.

A pecu cetero absunt.

ibid. Pecn.

Si quam debes, te condono.

ibid. Te condono

Scortum accumbas.

ibid. Scortem accumbas.

Ex Plauti Mostellaria.

Ex act. 1: sc. 1:

Quem absentem comes.

Comes.

Quid tibi, malum, me, aut quid ego agam, curatio est?

Me curatio.

Sine me alliatum fungi fortunas meas.

ibid. Alliatum fungi

ibid. fortunas.

sc. 2:

Ego visitabam volupe.

Visitabam
volupe.

sc. 3:

Te scapha donabo ego bodie aliqui.

Aliqui.

Vnum inferuire amantem.

ibid. Amantem.

Siti fama atque algi.

ibid. Algi.

Illum inferuibus olum.

ibid. Inferuibus
illum.

Soli gerundū censeo morē & capiundas crines.

ibid. Capiundas
crines.

Istae veteres quae se vnguentis vinctuant.

ibid. Istae.

sc.

INDEX.

scena 4.

Aduersum
mihi
Deposuit *Aduersum venire mihi ad Philolachem volo tem-
pori.*

scena 5.

Medicabo
metum *Ecce autem hic deposuit caput:
Istum lepide medicabo metum.* ibid.

scena 6.

Necauit
Operitus *Hospes necauit hospitem captum manu.
Idsum operitus.* ibid.

scena 8.

Increpauit *Nunquid increpauit filium.*

scena 10.

Aduersum
hero
Dij crastini *Eo aduersum hero.
Hoc dij crastini cum herus rescierit mane.* ibid.

Ex Plauti Menæchmis.

Ex Prologo.

Ipfus auos *Ipfus eodem est vocatus auos nomine.*

Ex actu primo scena prima:

Detergeo *Mensam quando ego detergeo.*

scena 2.

Quicquam *Nec quicquam eges.*

scena 4.

Munus fun-
gitur *Octo hominum munus facile fungitur.*

scena 6.

Quicum *Quicum hac mulier loquitur?*

Assentiabor *Assentiabor quicquid dixerit.* ibid.

* Solē occa-
sura

*Tu facito ante solem occasum ut venias aduersum
mihi.* ibid.

Aduersum
mihi

Scena

INDEX.

Sc. 7.

Edepol venio aduersum tempori.

Venio ad-
uersum

Sc. 8.

Prandi: potui: Scortum accubui.

Scortum

Nunc loquitur de me, & de parti mea.

ibid. accubui

Quis hic est qui aduersum sit mihi.

ibid. De parti
A tuersum
mihi.

Sc. 9.

Scin' quod hoc sit spinter?

Spinter.

Sc. 11.

Vin' afferri noctu eam, qua tu, tu, vsq² dicat tibi.

Tu, Tu,

Sc. 12.

Quia commisi ut me defrudes.

Defrudes

Consulam hanc rem amicos.

ibid. Hanc rem

Sc. 14.

Ista hac solent.

Hac. in plu-
ral. de muli-
eribus.

Dote freta fero

ibid.

Loquere vter meruistis culpam paucis.

ibid. Dote fero.

Neuter ad me iretis cum querimonia.

ibid. Vter meru-
istis.

*Ego huius membra, atque ossa, atque artua com-
minuam illo scipione.*

Neuter
iretis.

ibid. Artua

Sc. 18.

Recordet id.

Recordet.

Sc. 19.

Defendam, & subuenibo sedulo.

Subuenibo

Quid me vobis tactio est?

ibid. Tactio me

Nimis haud bene ora commentani.

ibid. Commen-
taui.

Nunquam ad solem occasum viuerem.

ibid. Solem oc-
casum.

Saluum tibi ut mihi dedisti reddibo.

ibid. Reddibo.

Scena

INDEX.

sc. 20.

Adnosum mihi. *Aduorsum mihi imperari ut huc venires.*

sc. 21.

Lacte. *Nec aqua aqua, nec lacte lacti, crede mihi, usquam similis, quàm hic tui est, tuque huius.*

Scribo tibi *Liber scribo tibi.* ibid.

Uterque dicite. *Uterque id quod rogabo dicite.* ibid.

Uter eratis. *Uter eratis, tun' aut ille maior?* ibid.

Renunciatum ad nos. *Postquam ad nos renunciatum est.* ibid.

Die septimi. *Die septimi auctio fiet.* ibid.

Vanabit. *Vanabit uxor quoque.* ibid.

Ex Plauti Militi glorioso.

Ex argumento secundo.

Sernos. *Sernos Attici ut nunciaret domino factum nauigat.*

Ex act. 1. sc. 1.

Mentibitur. *Quicquid hic mentibitur.*

Ibus. *Ibus numerum stipendium.* ibid.

Sc. 2.

Magnai &c. *Magnai reipublicae gratia.*

In Ephesum. *Huc mulierum in Ephesum auerbit.* ibid.

Ad herum nunciem. *Ut eam rem Naupactum ad herum nunciem.* ibid.

Glaucoma. *Glaucoma oculos obiciemus.* ibid.

Sc. 3.

Obsidium perduellis. *Curre in obsidium perduellis.* ibid.

Sc. 4.

Effodiri. *Iube nunc tibi oculos effodiri.*

Ne

INDEX.

Ne imprudenti hic ea se subrepsit mihi.

Sc. 5.

ibid. Subrepsit.

Insiste in dolos.

In dolos.

Qua cum hoc insano fabulem.

ibid. Fabulem.
Hicce oculi
fodiri.

Non mihi possunt minacys tuis hisce oculi fodiri.

ibid.

Quod noctu hac somniaui.

ibid. Noctu hac.

Sc. 6.

Qua circum vicinos vages.

Vages.

Quispiam nos vicinorum imprudentis aliquis immutauerunt.

Imprudentis.

ibid.

Sc. 7.

Me despexe ad te per impluvium tuum fateor.

Despexe.

Ne dum absim multis sortito siem.

ibid. Sortito siem

Sc. 8.

Magis ad rem non potest esse utibile.

Utibile ad rem.

Bona mea inhiant.

ibid. Bona inhiant.

Erro, quam insistas viam.

ibid. Viam insistas.

Rei nulla alia est improbus.

ibid. Nulla alia rei.

Cedo te mihi sola solum.

ibid. Mihi sola.

Sc. 9.

Nimius cator comburebat gutturem.

Gutturum.

Sc. 10.

De meo nihil his noui apposui.

Apposui.

Culpam omnem in me impingito.

ibid. In me impingito.

Insiste hoc negotium sapienter.

ibid. Insiste hoc negotium.

Sc. 11.

Ad tuam formam illa una digna est.

Digna ad formam.

Aurum

INDEX.

Quæ.	<i>Aurum atq; ornamentum qua illi instruxisti mul- eri.</i>	ibid.
	sc. 12.	
Tis egeat. Me occur- sant.	<i>Quia tis egeat, quiate careat. Ita me occursant.</i>	ibid.
	sc. 14.	
Sed ut abeat	<i>Omnia dat dono, se ut abeat.</i>	
Id.	<i>Id nos ad te, & si quid velles, venimus.</i>	ibid.
Colos.	<i>Is colos est thalassicus.</i>	ibid.
	sc. 20.	
Scelus vir.	<i>Scelus vir Palestrio, is me hac illexit fraude.</i>	
Has res.	<i>Minus has res studeant.</i>	ibid.

Ex Plauti Mercatore.

Ex act. 1. sc. 1.

Eam impli- cites. Præquam.	<i>Sed eam ut sim implicitus dicam. Nec pol profecto quisquam sine grandi malo præquã res patitur, studeat elegantie.</i>	ibid.
Labos.	<i>Isle pariet letitiam Labos.</i>	ibid.
	Sc. 2.	

Quod uti.	<i>An boni quid usquam est, quod quisq; uti possit sine malo omni.</i>	
Nunciem ad te.	<i>Tace modo, si quid boni ad te nunciem.</i>	ibid.
Occurrit.	<i>Illico occurrit.</i>	ibid.
Eluctaret.	<i>Ne te opprimeret imprudentem, atque eluctaret.</i>	ibid.

Ex act. 2. sc. 1.

*Mercari mihi visus sum formosam capram : ei ne
noceret*

INDEX.

<i>noëret quam domi anie habui capram, neu</i>	<i>Capram no-</i>
<i>discordarent, si ambo in vno essent loco.</i>	<i>ceret ei.</i>
<i>Ad me hædus visus est aggredier.</i>	<i>Ambo capræ</i>
<i>Instare factum simia, atque hoc denique responder.</i>	<i>Aggredier.</i>
	<i>Simia instare</i>
	<i>ibid.</i>
<i>Ego enim lugere atque illam abductam conqueri.</i>	<i>Ego lugere.</i>
	<i>ibid.</i>
<i>Hinc abij mane cum luci simul.</i>	<i>Cum luci.</i>
	<i>ibid.</i>
	<i>Sc. 2.</i>
<i>Ei dono aduexe audiui.</i>	<i>Aduexe.</i>
	<i>Ex act. 3. sc. 1.</i>
<i>De lanificio neminem metuo, una atate qua sit.</i>	<i>Neminem</i>
	<i>que.</i>
	<i>Sc. 2.</i>
<i>Dum potestur.</i>	<i>Potestur.</i>
	<i>Ex actu 4. Sc. 5.</i>
<i>Hera quem me misit ad patrem, non est domi.</i>	<i>Quæ non est</i>
<i>Gradus grandis.</i>	<i>domi.</i>
	<i>ibid.</i>
	<i>Grandis.</i>
	<i>Ex actu 5. Sc. 1.</i>
<i>Nubis ater imberque instat.</i>	<i>Nubis ater.</i>

Ex Plauti Pseudolo.

	<i>Ex actu 1. Sc. 3.</i>
<i>At. bat.</i>	<i>At. bat.</i>
<i>Non licet colloqui te.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Si extra teneam, ut porriciam.</i>	<i>Colloqui te</i>
<i>Nimio id quod pudet facilius fertur, quam illud</i>	<i>Porriciam.</i>
<i>quod piget.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Ad eam rem usus est hominem astutum.</i>	<i>Quod pudet.</i>
	<i>ibid.</i>
	<i>Quod piget.</i>
	<i>ibid.</i>
	<i>Hominem</i>
	<i>astutum.</i>
	<i>Scena</i>

INDEX.

Sc. 4.

Inueniam vi- *Viginti mina, quæ nusquam nunc sunt, inueniam*
ginti minæ. *tamen.*

Ex act. 2. Sc. 1.

Meos perdu- *Facile ut spoliem meos perduellis.*
ellis. *Hunc, quem video, quis est?* *ibid.*
Hunc.

Sc. 3.

Copipe- *Me gloriosum faciam, & copipectore.*
ctore.

Ex act. 3. Sc. 2.

Ipsos prero- *Ipsos sibi faciam ut digitos prerodas suos.*
dat. *Nam ego ciliendum quando in patinam scindidi.* *ibid.*
Scindidi.

Ex act. 4. sc. 2.

Harpagauit. *Nihil etiam dum harpagauit præter scyathum.*
Id angipor- *Id id angiportum me deuorti.* *ibid.*
tum.

Sc. 5.

Simonem ve- *Ego Simonem mihi obuiam veniat, velim.*
niat.

Sc. 7.

Die multum. *Vides iam die multum esse.*
Helleboaum. *Helleborum hisce hominibus opus est.* *ibid.*

Ex act. 5. Sc. 1.

Adiungit ad *Ad labra labella adiungit.*
labra. *Illos accubantis, potantis, amantis cum scortis reli-* *ibid.*
Illos aman- *qui.* *ibid.*
tis &c. *Pallium illud posui.* *ibid.*
Posui.

Ex Plauti Pœnulo.

Ex argumento.

Surpitur. *Puer septuennis surpitur.* *Ex*

INDEX.

Exprologo.

Statim te obrepet fames.

Obrepet.
Comœdiar.

Nomen dare vobis volo comœdiar.

ibid.

In alijs exemplaribus.

Nomen dare vobis volo comœdias.

Comœdias.

Sui quaſti cauſſa.

ibid.

Quaſti.

Omnes meretrices, ubi quiſq; habitât, inuenit.

ibid.

Quiſque.

Is omnis linguas ſcit.

ibid.

Omnis.

Exact. 1. ſc. 1.

Quid iſtuc tumulti eſt Milphio?

Iſtuc M. l.
phio.

Sc. 2.

Fricari aut tergeri.

Tergeri.

Nos apud adem Veneris mantat.

ibid.

Mantat.

Quæ tibi olant ſtabulum.

ibid.

Olant.

Ludos & delicias facis.

ibid.

Delicias.

Papaucrem, triticum, & friſſas nuceſ.

ibid.

Papaucrem.

Sc. 2.

Si iſtuc lepide effexiſ.

Ne mea culpa meo amorî obicxiſ moram.

ibid.

Effexiſ.
Obicxiſ.

Exact. 2. ſc. 1.

Diuini atque humani æquum eſt credere.

Diuini cre-
dere.

Ex act. 3: Sc. 2.

Non potuiſti adducere homineſ magis ad hanc rem idoneoſ.

Ad hanc
rem idoneoſ.

Sc. 3:

Nec damuſ tibi neque poliſcemuſ.

Poliſcemuſ

Hunc chlamydatuſ, quem vides ei Marſ iratuſ eſt.

Chl-
am-
ydatuſ.

ibid.

Ireuoſentiuſ

A mani ut ad portuſ proceſſimuſ.

ibid.

D d 2

Trecentoſ

INDEX.

Nummos *Trecentos nummos Philippeo, portat pra sibi.* *ibid.*
 Philippeo. *Te replebo usque unguentum echeumatis.* *ibid.*
 Unguentum
 echeumatis. *Ex actu 4. Sc. 1.*

Quod. *Qui, quod amat caret.*
Sc. 2.

Perdeam. *Ne a te perdeam.*
 Instat. *Tantum eum instat exitij.* *ibid.*
 Hoc nocte. *Hoc nocte consulendum.* *ibid.*
Ex act. 5. sc. 2.

Dixe. *Ain' tu tibi dixi Synceraſtum?*
 Viuerent. *Patrem atque matrem viuerent vellem tibi.* *ibid.*
 Vteris ope- *Vteris, ut voles, operam meam.* *ibid.*
 ram. *Sc. 3.*

✱ Te proximus *Qui te proximus est.*
 Haccine. *Haccine sunt mea filia?* *ibid.*
Sc. 4.

Vitalem æ- *Per quem vinimus vitalem eunm.*
 rum. *O mi patrue patruſſime.* *ibid.*
 Patruſſime. *Post hanc amabo, atque amplexabo.* *ibid.*
 Amplexabo. *Me adlatrant canes.* *ibid.*
 Me adla-
 trant. *Sc. 5.*

Edim. *Nec quod edim, quicquam datur.*
 Tactio hanc. *Quid tibi hanc digito tactio est?* *ibid.*
Sc. 6.

Conradi *Obsecro ut liceat simplum soluere, trecentos Phi-*
 est tre- *lippos, credo conradi potest.*
 Phi. *Sc. 7.*

3. *Id uti ignoscas queso.*

Suspiciunt.

Ex

INDEX.

Ex Plauti Persa.

Ex act. 1. sc. 1.

Des mihi nummos sexcentos, quis pro capite illius Quis pendam
pendam.

Vix recipi potest.

ibid. Potest.

Sc. 2.

Vt aqua parti prodeant ad iris viros.

Parti aqua.

Sc. 3.

Longe ab Athenis esse se natam autumet.

Ab Athenis.

Ex act. 2. sc. 1.

Id cuius scater animus.

Id.

Eius auris, qua mandata sunt, onerabo.

ibid. Auris onerabo.

Sc. 3.

Ibi mercatum dixit esse die septimi.

ibid. Die septimi.

Hoc argentum alibi abutar.

ibid. Argentum.

Tax, tax meo erit tergo.

Tax.

Sc. 5.

Amicibor gloriosè.

Amicibor.

Ex act. 3. Sc. 1.

Vanibis tu hodie virgo.

Vanibis.

Vbi ad paupertatem immigrant infamie, grauior Infamia,
paupertas fit. ibid.

Sc. 4.

Ego patriam te rogo qua sit tua?

Patriam.

Ipsus prope perditus est, & benevolentis perdidit. Benevolentis

ibid.

Dd 3

Sc.

INDEX.

Sc. 6:

Auspicaui. Hunc col- lum.	<i>Ego auspicaui in hunc diem. Hunc in collum, nisi piget, impone.</i>	ibid.
	Exact. 5. sc. 1.	
Oculus meus	<i>Amabo oculus meus cum in lectis nos actutum commodamus.</i>	
Temperi	<i>Temperi. Mibi istuc temperi serost.</i>	ibid.
	Scena 2.	
Attigas Te condono	<i>Caue sis me attigas. Vtere, te condono.</i>	ibid.

Ex Plauti Rudente.

Ex Prologo.

Apisci ibus	<i>Qui hic litem apisci postulant periurio. Navis confracta est ibus.</i>	ibid.
----------------	---	-------

Exact. 2. Sc. 2.

Harundines, qui pertega- mus villam, Defiliuit	<i>Quin tu in paludem is, exagitasque harundines qui pertegamus villam. Res salva defiliuit.</i>	ibid.
---	--	-------

Sc. 3.

Laborem	<i>Laborem hunc potiri.</i>	
---------	-----------------------------	--

Exactu 2. Sc. 1.

Nec harun- dines	<i>Atque hac harundines sunt nobis questu & culen.</i>	
---------------------	--	--

Sc. 3.

Anum quacquam	<i>Neque digniorem censeo vidisse anum me quen- quam.</i>	
------------------	---	--

Scena 4.

Me abstineas manum	<i>Potim' ut me abstineas manum?</i>	
-----------------------	--------------------------------------	--

Tibi

INDEX.

Tibi operam ludo & delicia dabo.

Scena 6.

ibid. Ludo & delicia.

Quid mihi scelesto tibi erat auscultatio?

Dum lingua viuet, qui rem soluas omnibus.

Scena 7.

ibid. Auscultat o tibi.
Lingua, qui.

Tu vel suda, vel peris algu.

Ex actu 3. Scena 1.

A'gu.

Videbatur ad me simia adgredirier.

Scena 2.

Adgredirier.

Quid sit quod tumultues.

Scena 4.

Tumultues.

Exi è phano natum quantum est hominum sacrilegissime.

Natum.

Pendentem incurfabo.

Pendentem.

Ficis vicititamus aridis.

Ex actu 4. Sc. 2.

Ficis aridis,

Piscatu nono me uberi compotinit.

Lacrum prapofui sopori & quieti.

Scena 3.

ibid. Compotinit
Prapofui

Non vides me referre vuidum retem sine squamoso pecu.

Retem
Pecu
Vidulum

Vidulum istum cuius est, noui ego hominem.

ibid.

Ecquem esse dices in mari piscem meum, quos cum capio &c.

Piscem quos

Ni hunc amittis, exsugebo quicquid humoris tibi est.

ibid. Exsugebo

Hinc tu nisi malum fruisi nihil potes.

ibid. Fruisei

Scena 6.

Omnia hic licet.

Omnia hic
licet.

INDEX.

Exact. 5. Sc. 1.

Extergeo,
Ten us.
Indipiscar.

*Quanti magis extergeo, ruinum, atque tenuius fu,
Largiter mercedis indipiscar.* ibid.

Ex Plauti Sticho.

Exact. 1. sc. 1.

Ille pœnitet. *Neg, ille eos honores mihi, quos habuit pœnitet,*

Sc. 2.

*Hœstis est uxor, in vita qua ad virum nuptum da-
tur.*

Datur ad
virum.

Arbitrabunt. *Probiore quidem arbitrabunt, si probis narraveris.* ibid.

Exact. 2. sc. 1.

*Solere elephantum gravidam perpetuos decem esse
annos.*

Elephantum
gravidam.
Aduerium
it mihi.

Quis hac est, qua aduersum it mihi?

Sc. 3.

Res omnis relictas habeo, præ quod tu velis.

Res omnis.
Præ quod.
Luci.
Percontamur.

Me misisti ad portum cum luci simul.

ibid.

Alius alium percontamur.

ibid.

Sc. 4.

Posticam partem magis utuntur adiun.

Partem v-
tuntur.

Sc. 6.

Ad illum promittere.

Ad illum
Indipisci.
de cibo.

Senex quidem voluit, si poscet indipisci de cibo.

Sc. 7.

Tuam hereditatem inhiat.

Hereditatem
Betat:

Nc betat inbe domi.

sc.

INDEX.

SC. II.

Fac nos bilaros hilariores.

Hilaros.

Ex Plauti Trinummo.

sc. 3.

Rure dum sum ego vnos sex dies, me absente, atq; ^{Vnos sex dies. *}
insciente, inconsultu meo.

Dedisti ne hoc pacto ei gladium qui se occideret. Qui.
ibid.

Hem meam auaritiam, hem mea malefacta. ibid. *Hem auaritiam.*

sc. 4.

Si tu obycias formicis papauerem.

Papauerem. ☼

Ex act. 3. Sc. 2.

Tibi, paterque, auesque facilem fecit, & planam *Fecit.*
viam.

Is est honos homini pudico.

ibid. *Honos.*

Dormibo placide in tabernaculo.

ibid. *Dormibo.*

sc. 4.

Quibus exumnis deluctani?

Deluctani.

sc. 5.

Hac noctu agitante sunt vigilie:

Hac noctu.

Ergo ipse ne es? ipsissimus.

ibid. *Ipsissimus. **

scena 6.

Postquam thermopetasti gutturem.

Gutturum.

Inter eos ne homines condalium te redipisci postulas?

Redipisci.

ibid.

sc.

INDEX.

Sc. 8.

Mille num- *Is mille nummum se aurum meo datum, tibi ferre,*
 mum. *& gnato Lesbionico aiebat meo.*
 Adlegatu *Mco adlegatu venit.* *ibid.*
 Ego sum *Illum, quem ementitus es, ego sum Charmidē.* *ibid.*
 Charmidem

Ex Plauti Truculento.

Ex argumento.

Supposuit. *Clam sibi supposuit clandestino editum:*
 Exact. i. sc. i.
 Alteri. *Sin alter alteri potius est, itidem perit.*
 Amantis. *Quod amantis multo pessimum est pecunia.* *ibid.*
 Sc. 2.

Ibus. *Ibi est ibus pugna & virtuti, de prædonibus præ-*
dam capere.
 Rei male *Plerique idem quod tu facis, faciunt, rei male ge-*
 gerentes. *rentes.* *ibid.*
 Fabulare. *Non didici fabulare.* *ibid.*
 Oppetibor. *Ego interim te apud vos oppetibor.* *ibid.*

Exactu secundo, scena prima.

Rei malege- *Piaculum est misereri nos hominum rei malege-*
 rentium. *rentium.*
 Transiliuit. *Per hortum transiliuit ad nos.* *ibid.*
 Aggredias. *Hac si aggredias.* *ibid.*

Scena 2.

Colentis vlli. *Quasi verò corpori reliqueris tuo potestatem colo-*
ris vlli capiendi.

Nunquam

INDEX.

Nunquam Ædipol mihi quisquam homo mortalis
posthac duarum rerum creduit. *ibid.* Duarum re-
rum creduit.

Sc, 3,

Illum inbiant omnes, *ibid.* Illum inbi-
ant.

Sc, 5,

Nullam rem oportet dolose adgredi, *ibid.* Adgredi.

Sc, 6,

Quamobrem mea voluptas tibi obuenit labos iste? Labos.

Quin etiam superducas, quæ mihi comedunt cibum, *ibid.* Comedunt.

Cedo tu mihi puere pallulam, *ibid.* Puere.

Sc, 7,

Quid tibi huc ventio est? *ibid.* Quid ventio

Quid tibi hanc aditio est? *ibid.* Hanc aditio

Quid tibi hanc notio est, inquam, amicam meam, *ibid.* Notio ami-
cam.

ibid.

Sc, 10,

Rabonem habeto, ut mecum hac nocte fies, *ibid.* Rabonem.

Faciolucris ar, *ibid.* Ar.

Prænestinis conia est ciconia, *ibid.* Conia.

Ex act, 2; Sc, 2,

Prome venustatem, amantiam, gaudia, copeis a-
mores, *ibid.* Copeisa-
mores.

Illis, quibus invidetur, rem habent. *ibid.* Illis habent

Tua probra aperibo omnia. *ibid.* Aperibo.

Sc, 3,

Istæ dedi, *ibid.* Istæ.

Quid illa cui donata est? Supposuit, *ibid.* Supposuit.

Sc,

INDEX.

Sc. 5:

Cibum.	<i>Puero opus est cibum,</i>	
Oleum.	<i>Oleum opus est,</i>	ibid.
Addibitur.	<i>Tuo arbitrari quod inebis, addibitur,</i>	ibid.
Delicia.	<i>At ego ad te ibo. Ad me delicia?</i>	ibid.
Aliqui gaudeo.	<i>Es bella malo tuo, nisi tecum ego aliqui gaudeo,</i>	ibid.
Amplexarier.	<i>Huncine hominem te amplexarier?</i>	ibid.
Pecunia.	<i>Pecunia ego ad hanc in erumina obligata defero.</i>	ibid.

Ex Terentij Andria.

Ex Prologo.

Fabulas placeant.	<i>Populo ut placerent, quas fecisset fabulas:</i>	
Operam abutitur.	<i>In prologis scribundis operam abutitur.</i>	ibid.
Comœdia spectanda.	<i>Posthac quas faciet de integro comœdias, spectanda an exigenda vobis sint prius.</i>	ibid.

Ex act. 1. sc. 1.

Nuptias vere.	<i>Quas credis esse has, non sunt vere nuptie.</i>	
Prohibebant.	<i>Dum atas, metus, magister prohibebant:</i>	ibid.
Dicere, laudare.	<i>Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas.</i>	ibid.
Percussit.	<i>Percussit illico animum.</i>	ibid.
Mea Glycerium.	<i>Mea Glycerium inquit, quid agis?</i>	ibid.
Ego negare.	<i>Ego illud sedulo negare factum.</i>	ibid.
Id operam do.	<i>Et nunc id do operam.</i>	ibid.

Ex act. 2. Sc. 2.

Ornati, sumuli.	<i>In edibus nihil ornati, nihil tumultu.</i>	
-----------------	---	--

Ex

INDEX.

Ex actu 3. Sc. 4.

Nihil est preti loci relictum.

Predi.

Sc. 5.

Vbi illic scelus est qui me perdidit?

Tam iners, tam nulli consilij sum.

ibid.

Scelus.

qui.
Nulli com-
sili.

Ex actu 5. Sc. 3.

Domus, uxor, liberi inuenti, inuito patre.

Inuenti.

Sc. 5.

Hunc scio, mea solide solum gansurum gaudia.

Gansurum
gaudea.

Ex Terentij Eunucho.

Ex Prologo.

Habeo alia multa qua nunc condonabitur.

Eas se non negat personas transtulisse in Eunuchum suam.

Quae con-
donabitur.
Eunuchum
suam.

ibid.

Ex actu 1. Sc. 2.

*Eunuchum porro dixi uelle te, quia sola hic uisum-
tur regina.*

Hic.

Ex actu 2. Sc. 1.

Ego quoque una pereo, quod mihi est charius.

Ego, quod.

Nimis me indulgeo.

ibid.

Me indul-
geo.

*Adeon' homines immutarier ex amore, ut non cog-
noscas eundem esse?*

ibid.

Eundem.

Sc. 2.

Quid istuc ornati, inquam?

*Est genus hominum, qui esse priores se omnium re-
rum volunt.*

Ornati.
Priores re-
rum.

ibid.

Vident'

INDEX.

Paciat. *Viden' ocium, & cibis quid faciat alienus?*
 Ex act, 2 sc, 3,
 Illum seni- *Vt illum dii, dea senium perdant, qui me hodie re-*
 um, qui. *moratus est.*
 Illarum *Illarum neque quisquam te novit, nec scit, qui sit,*
 quisquam. *ibid.*

Ex act, 3, sc, 1

Thais agere *Magnas verò agere gratias Thais mihi?*
 Invidere. *Invidere omnes mihi, mordere clanculum,* *ibid.*
 Emoriri. *Risu omnes, qui aderant, emoriri,* *ibid.*

Sc, 4-

Ipsa accum- *Ipsa accumbere mecum: mihi sese dare: sermonem*
 bere. *querere.*

Ex act. 4. sce, 1.

Illam irasci. *Illa continuo irasci, neque negare audere.*

Sc. 3.

Scelus ludi- *Scelus postquam ludificatus est virginem*
 ficatus. *Nescio quid profecto nobis absente turbatum est do-*
 Nobis ab- *mi.* *ibid.*
 sente.
 Eunuchum *Eunuchum, quem dedisti nobis, quas turbas dedit.*
 dedit turbas *ibid.*

Nostrarum
 quisquam.

Sc. 4.

Huc oculis suis nostrarum nunquam quisquam vi-
dit Phedria,

Ex actu, 5, sc, 4,

Quæ. *Quæ dum foris sunt, nihil videtur mundius*

Me sim.

sc. 9,

Scin' me in quibus sim gaudijs?

Ex

INDEX.

Ex Terentij Heautontimorumen.

Ex act. 2. Sc. 2.

Eius annis caussa, quæ nunc mortua est.

Eius annis.

Sc. 4.

Vobis, cum uno semel, ubi agere atatem decretum est viro, cuius mos maxime est consimilis vestrum, hi se ad vos applicant.

Viro, hi.

Ex act. 3. Sc. 4.

Hominis frugi & temperantis functus officium est.

Functus officium.

Ex act. 4. sce. 1.

Hic ego virum interea opperibor.

Opperibor.

Sc. 7.

Tu hic nos dum eximus, opperibere.

Opperibere.

Ex act. 5. Sc. 1.

Sponse vestem, aurum, ancillas opus esse.

Vestem, &c.

Sc. 3.

Aut scibis cuius sit.

Scib

Ex Terentij Adelphis.

Ex Periocha Sulpitij.

De mea iurgare, & grauius ferre.

De mea iurgare.

Positur Ctesipho citharistram.

ibid.

Ex Prologo.

Citharistram.

Iudicio de se ipse erit, vos eritis iudices.

Iudicio.

Synapthnescontes Daphili comœdia est.

ibid. Synapthnescontes.

Ex

INDEX.

Ex act. 1. sc. 1.

Vestitu.
Interest.

*Vestitu nimio indulges.
Hoc pater, & dominus interest.*

ibid.

Ex act. 2. sc. 2.

Clanculum
patres.
Neq; ego,
neq; ufe-
cimus.
Vterque
curemus.

*Clanculum patres, quæ faciunt.
Hæc si neq; ego, neque tu fecimus, non sunt egestas
facere nos.
Curemus aquam uterq; partem.*

ibid.

ibid.

Sc. 3.

Quinis ho-
mine.

*Abs quinis homine cum est opus beneficium accipe-
re gaudens.*

Ex act. 3. sc. 3.

Saluos. Ma-
iorum suum.

Saluos sit, spero similis est maiorum suum.

sc. 4.

Functus of-
ficium

*Neque boni, neque liberalis functus officium est
viri.*

Vobis decet

Hæc primum ut fiant, deos quaeso, ut vobis decet.

ibid.

Ex act. 4. sce. 2:

Produce.

Non tu enim rus hinc modo produxe, aiebas.

Clinos est.

Vbi cò veneris, clinos deorsum, vorsum est.

ibid.

Ad Dianæ.

Vbi ad Diana veneris, itò ad dextram.

ibid.

Sc. 4.

Aperite a-
liquis.

Aperite aliquis actutum ostium.

sc. 5.

Illam de-
ductum.

*Credebas dormienti hæc tibi confecturos deos, &
illam sine tua opera in cubiculum iri deductam
domum?*

Sc.

INDEX.

Sc. 7.

Meretrix, & materfamilias erit una in domo.

Ex act. 5. sc. 3.

Principio, si te mordet sumtum filij quem faciunt.

Sc. 4.

Nulli ledere os, arridere omnibus.

Patria potitur commoda.

Illum ut viuat, optant.

Hic potitur gaudia.

sc. 8.

Imo hercle ita nobis decet.

Idne estis auctores mihi?

Erit.

Sumtum
mordet

Ledere. Ar-
ridere

ibid. Potitur com-
moda

ibid. Illum viuat.
Potitur gau-
dia

Nobis decet

ibid. Auctores id

Ex Terentij Hecyra.

Ex act. 1. sce. 2.

Sed videon' ego Philotium? Philotis salue multum.

Ille primo se negare.

At te di deaque perduint.

*Nocte illa prima virginem non attigit; qua consecu-
ta est nox, eam nihilo magis.*

Fugere e' conspectu illico videre nolle:

Ex actu 3. Sc. 1.

Qui eos gubernat animus, infirmum gerunt.

Sc. 2.

Quid fuit tumulti? dic mihi:

Ee

Sc.

Philotium

Philotis

Ille negare,

ibid. Ibid.
Nox

ibid. Ibid.
Fugere &c

Animus

Tumulti

INDEX.

Sc. 3.

Clam patrem. *Vt clam partus eueniat patrem, atque adeo omnes.*

Sc. 5.

Scribo. *Matris scribo commodis.*

Exact. 4. sc. 1.

Quicum. *Quicum tot consuescat annos.*

Exact. 5. sc. 3.

Simulare. *Ille alias res agere, se simulare.*

Quæsti gratia. *Nunquam animum quæsti gratia ad malas adducam partes.* ibid.

Ex Terentij Phormione.

Fabulas.

Magis placerent quas fecisset fabulas.

Præsto est.

Exact. 1. sce. 2.

Nos mirariet. *Si quis me quæret rufus. Præsto est.*

Paupertas visum est onus. *Nos mirariet : rogamus quid sit.* ibid.

Hic viciniæ. *Nunquam eque, inquit, ac modo paupertas mihi o-*

Commorat. *nus visum est, & miserum, & graue.* ibid.

Noster nescire. *Modo quandam vidi virginem hic viciniæ.* ibid.

Noster nescire. *Commorat omnes nos.* ibid.

Noster nescire. *Noster quid ageres nescire.* ibid.

Eius aduentum.

Sc. 3.

Vbi in mentem eius aduenti venit.

Functus officium.

Exactu 2. sc. 1.

Phanium relictan. *Functus adolescentuli est officium liberalis.*

Phanium relictam solam? ibid.

Sc. 3.

Patrem.

Stilphonem. *Neque eius se patrem scire quis fuerit.*

Nec Stilphonem ipsum scire qui fuerit. ibid.

Cinem

INDEX.

Ciuem item ut meretricem ubi abusus sis, mercedem dare lex iubet ei, atq. amittere. Abusus ciuem
ibid.

Ex actu 3. sc. 3.

Ut nullus locus relinquatur preci.

Preci.

Ex actu 4. sc. 5.

Ego iurabo ne quid verborum diuint.

Diuint.

Ex actu 5. sc. 1.

Nemo ex me scibit.

Scibit.

Sc. 8.

Argentum quod habes, condonamus te.

Condonamus te.

Nec huius sis veritus scemina primaria.

ibid.

Veritus.

Malum quod isti di deique omnes diuint.

ibid.

scemina.

Impurum vide quantum valet.

ibid.

Diuint.
Impurum.

Sc. 9.

Mi homo, di melius diuint.

Diuint.

Haccine, grant itiones crebra, & mansiones diuinae.

Haccine.

ibid.

Nihil pudere? Quo ore illum obiurgabis?

ibid.

Nihil pudere.

Vin' primum hodie facere, quod ego gaudeam

Nausistrata, & quod tuo viro oculi doleant? Quo?

ibid.

Ex Virgilio.

Ex Ecloga prima:

quo saepe solemus
Pastores ouium teneros depellere faetus.

Pastores solemus.

Ex Ecloga secunda.

Amphion Dircaus in Aetæo Aracinho.

Aetæo Aracinho.

E e 2

Eben

INDEX.

- Eheu ☀ *Eheu quid volui misero mihi ? floribus Anstrum.*
 ibid.
 & Alexi *Te Coridon ô Alexi ; trahit sua quemque voluptas.*
 ibid.

Ex Ecloga tertia.

- Pecori &c *Et succus pecori, & lac subducitur agnis.*
 Arcus & calamos quæ &c *—— cum Daphnidis arcum*
Fregisti, & calamos qua tu peruerse Menalca,
Et cum vidisti puero donata dolebas. ibid.
 Vale, vale, & *Et longum formoso vale, vale, inquit Iola.* ibid.
 inquit *Triste lupus stabulis maturis frugibus imbres.* ibid.
 Triste lupus, *Dulce satis humor depulsis arbutus hædis.* ibid.
 Dulce humor *Tityre pascentes à flumine reijce capellas.* ibid.
 Reijce capellas *Eheu quam pingui macer est mihi taurus in arno:*
 Eheu ibid.

Ex Ecloga quarta.

- Tulerunt *Matri longa decem tulerunt fastidia menses.*

Ex Ecloga sexta.

- Orphea. *Nec tantum Rhodope miratur, & Ismarus Orphea.*
 Hyla, hyla &c. *Clamassent, ut litus Hyla, Hyla omne sonaret.*
 ibid.

Ex Ecloga septima.

- Iuniperi, &c. *Stant & Iuniperi, & castanea hirsuta.*

Ex

INDEX.

Ex Ecloga octaua.

- Iungentur iam gryphes equis, quoque sequenti.* Gryphes.
Vi uidi ut peris, ut me malus abstulit error. Perij ut
Ismarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes. Rhodope aut
 ibid. Nodos &
Necte Amarylli nodos, & Veneris dic vincula ne-
 flo. ibid. Qui amant
Credimus? An qui amant, ipsi sibi somnia fingunt. ib.

Ex Ecloga decima.

- Vlla moram fecere; neque Aonia Aganippe.* Aonia Aga-
 nippe.

Ex primo libro Georgicorum.

- Pleiadas, Hyadas, claramque Lycaonis Arcton.* Pleiadas.
Lappaque, tribulique; inter nitentia culta. Lappaque. *
- Sic omnia fatis
- In peius ruere, ac retro sublapsa referri.* ibid. Ruere. Re-
 ferri
Libra die, somnique pares ubi fecerat horas. ibid. Die.
Ante tibi Eoa Atlantides abscondantur. ibid. Eoa. abscon-
 dantur.
Caenumque Iapetumque creat, saenumque Typhoea. Typhoea.
 ibid.
Ter sunt conati imponere Pelio Ossam. ibid. Conati Pelio
Aur dulcis musti Vulcano decoquit humorem. Humorem
 ibid.
Aestusque, pluuiaque & agentes frigora ventos. Aestusque.
 ibid.
Eurique, Zephyrique tonat domus; omni plenis. Eurique
 ibid.
Tenuis nec lana per caelum vellera ferri. ibid. Tenuia

INDEX.

Glauco, pa- nopca. Ferucere.	<i>Glauco, & Panopeo, & Inoo Melicerta.</i>	ibid:
	<i>Feracere : non illa quisquam me nocte per alium.</i>	ibid:
Efferuere	<i>Signa dabant, quoties Cyclopum efferuere in agros.</i>	ibid:
Fluuiorum	<i>Fluuiorum rex Erydanus : camposque per omnes.</i>	ibid:

Ex secundo libro Georgicorum.

Gravidus	<i>Muneribus : tibi Pampineo gravidus Autumno.</i>	
Horrida	<i>Inferunt vero ex fœtu arbutus horrida</i>	ibid.
Radij	<i>Orchites, & rady, & amara pausia bacca</i>	ibid.
Tenuia	<i>Velleraque ut folijs depectant tenuia Seres</i>	ibid.
Miscuerunt	<i>Miscueruntque herbas, & non innoxia verba.</i>	ibid.
Tenuia ubi	<i>Tenuis ubi argilla, & dumosis calculus arnis.</i>	ibid.
Cupressifolij	<i>Naugis pinos, domibus cedrosque cupressifolij.</i>	ibid.
Alueo.	<i>Corticibusque canis, vitiosaque illicis alueo.</i>	ibid:
Bacchata	<i>Sperchiusque, & virginibus bacchata lacenis.</i>	ibid.

Ex tertio libro Georgicorum.

Quadrijugos.	<i>Centum quadrijugos agitato ad flumina curru.</i>	ibid:
		<i>Ætas</i>

INDEX.

<i>Ætas Lucinam, in strosque pati Hymeneos.</i>	ibid.	Pati.
<i>Arcebis granido pecori, armenta q̃, pascēs.</i>	ibid.	Pecori.
<i>Alivus ingreditur, & mollia crura reponit.</i>	ibid.	Ingreditur.
<i>Martis equi biyuges, & magni currus Achilles.</i>	ibid.	Biyuges.
<i>Vulneribus crebris, lavit ater corpora sanguis.</i>	ibid.	Lavit.
<i>Omne adeo genus in terris hominumque ferrarumque.</i>	ibid.	Ferarumque.
<i>Saxa per, & scopulos, & depressas conualles.</i>	ibid.	Versus spon- daicus.
<i>Armaque, Amyclæumque canem, Cressamque Pharetram:</i>	ibid.	Armaque.
<i>Otia agunt terra: congestaque robora, totasque.</i>	ibid.	Totasque.
<i>Lappaque, tribulique absint: fuge pabula lata.</i>	ibid.	Lappaque.
<i>Reyce: ne maculis infuscet velleras fuscis.</i>	ibid.	Reyce.

Ex quarto libro Georgicorum.

<i>Nequicquam in tectis certatim tēnūā cera.</i>	Tenuia.
<i>(Nam duo sunt genera) hic melior, insignis & ore.</i>	Melior.
<i>Namque alie victu innigulant, & fœdere pacto.</i>	Vitu.
<i>Crura thyma plena, pascuntur & arbuta passim.</i>	Plena crura.
<i>Quod neque concubitu indulgent.</i>	Concubitu.
Ec 4	Cecro-

INDEX.

Gent aurea.	<i>Cecropiumq; thymum, & grausolentia centaurea;</i> ibid.
Parietibusque.	<i>Parietibusq; premunt arctis, & quattuor addunt;</i> ibid.
Drymoque, Noizeque, Chioque.	<i>Drymoque, Zanthoque, Legeaque, Phyllodoceque.</i> <i>Nesaeq;, Spioq;, Thaliaq;, Cymmodoceq;.</i> ibid. <i>Clioq;, & Beroe soror, Oceanitides amba.</i> ibid.
Dei opea.	<i>Atq; Ephyre, atq; opis, atq; Asia Dei opea.</i> ibid:
Chao.	<i>Atq; Chao densos diuum numerabat amores.</i> ibid.
Pars one- rant.	<i>Pars epulis onerant mensas, _____</i> ibid.
Veneramur.	<i>_____ Hunc & Nympha veneramur & ipse.</i> ibid. <i>Grandæus Nereus. _____</i> ibid.
Rhodopecie. Orythia.	<i>Implerunt montes: fletunt Rhodopeia arces.</i> ibid. <i>Atq; Geta, atq; Hebrus, atque Arctias Orythia.</i> ibid.
Nocturna- que.	<i>Inter sacra deum, nocturna que Orgia Bacchi.</i> ibid.
Stridere.	<i>Stridere apes vtero, & ruptis effervere costis.</i> ibid.

Ex primo libro Æneidos.

Repositum.	<i>_____ Manet alta mente repositum.</i> <i>Iudicium Paridis, spretaq; iniuria formæ.</i> ibid:
Achilli.	<i>Troas, reliquias Danaum, atq; immitis Achilli.</i> ib.
Adnixus.	<i>Cymothoe, simul & Triston adnixus acuto.</i> ibid:
Detrudunt.	<i>Detrudunt naues scopulo. _____</i> ibid.
Pars secant.	<i>Pars in frustra secant, verubusq; tremētia figunt.</i> ib:
Acris Oronti.	<i>Præcipue pius Æneas, nunc acris Oronti,</i> ibid. <i>Nunc Amycli casum gemit. _____</i>

Fontem

INDEX.

<i>Fontem superare timani.</i> ———	ibid.	Timani.
<i>Hic tamen ille urbem Patavi, sedesque locavit.</i>	ibid.	Vrbem putavi.
<i>Parce metu Cytherea.</i> ———	ibid.	Cytherea.
<i>lactemur, doceas, ignari hominumq, locorumque.</i>	ibid.	Lecorumque.
<i>Es vera incessu patuit dea: ille ubi matrem.</i>	ibid.	Dea.
——— <i>Pars ducere muros</i>	ibid.	Pars ducere moliri, &c.
<i>Molirique arcem, & manibus subnuocere saxa.</i>	ibid.	
<i>Pars aptare locum tecto, & concludere sulco.</i>	ibid.	Pars aptare,
<i>Area cui gravidus surgebant limina, nexaque.</i>	ibid.	Nexaque.
<i>Vrbem, quam statuo, vestra est.</i>	ibid.	Vrbem est.
<i>Os, humerosque deo similis.</i>	ibid.	Os similis.
<i>Tun' ille Aeneas, quem Dardanio Anchisa.</i>	ibid.	Dardanio.
<i>Atria: dependent lychni laquearibus aureis.</i>	ibid.	Aureis

Ex libro secundo Aeneidos.

<i>Myrmidonum, Dolopumque, aut duri miles Vlyssi.</i>	ibid.	Duri Vlyssi
<i>Aedificant, sectaque intexunt abiete costas.</i>	ibid.	Abiete
<i>Pars stupet innupta donum exitiale Minervae,</i>	ibi.	Stupet, mirantur
<i>Et molem mirantur equi.</i> ———		
<i>Inspecturaque domos, venturaque desuper urbi.</i>	ibid.	Vrbi
<i>Ecce manus inuenem interea post terga reuincum.</i>	ibid.	Reuincum manus
<i>Etum.</i>		Si

INDEX.

Ad Argos.	<i>Si patrios unquam remeassem victor ad Argos.</i>	ibid.
Sacra parari	<i>Mihi sacra parari. —</i>	ibid.
	<i>Et salsa fruges, & circum tempora vitta.</i>	ibid.
	<i>Ex illo fluere, ac retro sublapsa referri</i>	ibid.
Spes fluere,	<i>Spes Danaum: —</i>	
&c.		
Suffectio- culos.	<i>Ardentesque oculos suffecti sanguine, & igni.</i>	ibid.
Pars scan- dunt.	<i>— Pars ingentem formidine turpi Scandunt rursus equum, &c:</i>	ibid.
Dinellimur.	<i>— Dinellimur inde</i>	ibid.
	<i>Iphitus & Pelias mecum, —</i>	ibid.
Pariēti- bus.	<i>Herent pariētibus scale, postesque sub ipsos.</i>	ibid.
ariētē.	<i>Custodes suffere valent, labat ariēte crebro.</i>	ibid.
Cingitur ferrum.	<i>Circundat nequicquam humeris, & inutile ferrum.</i>	ibid.
	<i>Cingitur. —</i>	
	<i>— Satis una, superque</i>	ibid.
• Vna excidia	<i>Vidimus excidia. —</i>	
Deorumq;	<i>Quem non incusant amens, hominumque, deorum- que.</i>	ibid.
Stetē- runtque.	<i>Obstupus, steteruntque coma, & vox faucibus ha- sit.</i>	ibid.

Ex libro tertio Æneidos.

Matri, &c &c	<i>Nereidum matri, & Neptuno Ægeo,</i>	
Liminaque.	<i>Liminaque, laurusque Dei, totusque moueri.</i>	ibid.
		Tum

INDEX.

— Tum steriles exuere sirius agros.	ibid.	Sirius exuere.
Insula Ionio in magno, quas dira Celeno.	ibid.	Insulae, Ionio, &c.
— Celsam Buthroti ascendimus urbem.	ibid.	Urbem Buthroti.
Aulai in medso libabant pocula Baccho.	ibid.	Aulai
Dono dehinc auro graua, secūtoque elephanto.	ibid.	Graua
Luminis effossi fluidum lauit inde cruorem.	ibid.	Laui

Ex libro quinto Æneidos.

Hoc puer Ascanius ; sequitur quos cetera pubes.	Ascanius, quos
— Pars & certare parati.	ibid. Pars parati
Centauro inuehitur magna.	ibid. Centauro magna
• Sergesto, Mnestheoque, Gyan superare morantem.	ibid. Mnestheoque
Vltor apud rapidum Simoenta, sub Illo alto.	Illo alto
Quæ finis standi ? Quo me decet usque teneri.	ibid. Quæ finis standi
Et magnos membrorum artus, magna ossa, lacer-	ibid. Laceratosque
tosque.	ibid.
Genuâ labant, vastos quatit ager anhelitus artus.	ibid. Genuâ labant.
Parietibus textum cecis iter, ancipitemque.	ibid. Parietibus.
Transraper, & remos, & pictas abiectæ puppes.	ibid. Abiectæ.

Ex libro quarto Æneidos.

Idæ, Dryopesq, fremunt, Pictique Agathyrsi. Creteisque
Quos

INDEX.

Ferere	<i>Quosque dabat gemitus, quum litora ferere lato,</i> ibid.
Omnia si- milis, &c	<i>Omnia Mercurio similis vocemque coloremq;</i> ibid.
Fœmina varium	<i>Eia age rumpe moras, varium & mutabile semper</i> <i>Fœmina.</i> _____ ibid.
Extinxem.	<i>Cum genere extinxem, memet super ipsa dedissem.</i> ibid.

Ex libro sexto AEneidos.

Ferreique	<i>Ferreique Eumenidum thalaim, & discordia de-</i> <i>mens.</i>
Alueo	<i>Deturbat, laxatq; foros; simul accipit alueo.</i> ibid.
Pars vertere	_____ <i>Pars vertere terga.</i> ibid.
Pars tollere	_____ <i>Pars tollere vocem</i> <i>Exiguam.</i> _____ ibid.
Pubes de- iecti, &c.	<i>Hic genus antiquum terra, Titania pubes,</i> <i>Fulmine deiectioni, fundo voluuntur in imo.</i> ibid.
Illius ergo	<i>Illius ergo</i> <i>Venimus.</i> _____ ibid.
Quisque paratur	<i>Quisque suos patimur manes.</i> ibid.
Aurai	<i>AEtherium sensum, atque aurai simplicis ignem.</i> ibid.
Fulgere	<i>Illa autem paribus quas fulgere cernis in armis.</i> ibid.

Sanguis me- *Froyce tela manu, sanguis meus.*
us

Ex libro septimo AEneidos.

Latinorum *Iamque iter emensi, turres ac tecta Latinorum.*

Ha

INDEX.

<i>Haec sacris sedes epulis; hic aëriete caso.</i>	ibid.	Aëriete.
<i>Spiculaque clypei, ereptaque rostra carinis.</i>	ibid.	
—— <i>Furit intus aquai.</i>		Aquai.
<i>Fumidus atque alte spumis exuberat amnis.</i>		
—— <i>Casosque reportant</i>		Casos Al-
<i>Almonem puerum, fœdatique ora Galesti.</i>	ibid.	monem Pu-
<i>Centum arcu claudunt vestes, aeternaque ferri.</i>		erum, &c.
	ibid.	
—— <i>pars arduus altis</i>		
<i>Puluerulentus equis furit.</i>	ibid.	Pars arduus
<i>Ardea, Crustumerique, & turrigera Antemnae.</i>		Turrigera
	ibid.	

Ex libro octauo AENEIDOS.

<i>Rege sub Eurystheo, fatis Iunonis iniquæ:</i>		Eurystheo.
<i>Vulcanum alloquitur, thalamoque hæc coniugis au-</i>		Aureo.
<i>reo.</i>	ibid.	
<i>Brontesque, steropesque, & nudus membra Pyrac-</i>		Brontesque.
<i>mon.</i>	ibid.	
<i>Qualis eram quum primam aciem Præneste sub</i>		Sub ipsa
<i>ipsa.</i>	ibid.	Præneste
<i>Inclusere cani, & nigra nemus abiete cingunt.</i>		Abiete
	ibid.	
<i>Fernere leucaten, anroq; effulgere fluctus.</i>	ibid.	Fernere
		Effulgere

Ex libro nono AENEIDOS.

—— *Sequar omnia tanta*

Quisquis

INDEX.

Pictai	<i>Quisquis in arma vocas. —</i>	
Tela &	<i>Dines equum, dines pictai vestis & auri.</i>	ibid.
Tui, auden-	<i>Ferte citi ferrum, date tela, scandite muros.</i>	ibid.
tior	<i>Hanc sine me sperem ferre tui; audentior ibo.</i>	ibid.
Me, me ad-	<i>Me, me, adsum qui feci: in me conuertite ferrum.</i>	ibid.
sum		
Femineo	<i>Euolat infelix, & fæmineo, ululatu.</i>	ibid.
viulatu	<i>Venatu inuisigilant pueri, sylvasque fatigant.</i>	ibid.
Venatu in-	<i>Abiectibus inuenes patrijs, & montibus equos.</i>	ibid.
uigilant	<i>— Volat Itala coruus.</i>	ibid.
Abiectibus	<i>Aera per tenerum. —</i>	
Itala cor-	<i>Alcandrumque, Haliumque, Noemonaque, Prya-</i>	
nus	<i>nimque.</i>	ibid.
Noemonaq;		

Ex libro decimo Æneidos.

Aureo	<i>Hic finis fandi, solio tum Iuppiter aureo.</i>	
Meneſtheo	<i>Nec Clytio genitore minor, nec fratre Meneſtheo.</i>	ibid.
Nauideri	<i>At Rutilo regi, ducibusque ea mira videri.</i>	ibid.
	<i>Auſonijs. —</i>	
Nomen	<i>Per ducis Euandra nomen, cuiſtaque bella.</i>	ibid.
Tymbre	<i>Nam tibi Tymbre caput Euandrius abſtulit enſe.</i>	ibid.
caput		
Reijcit	<i>Sic ait; atque oculos Rutulorum reijcit aruis.</i>	ibid.
Balci	<i>Ex animum, rapiens immania pondera balci.</i>	ibid.
Columque.	<i>Sternitur infelix alieno vulnere, calumq;.</i>	ibid.
Amor,	<i>Et furins agitat amor, & conſcia virtus.</i>	ibid.
		Clamore

INDEX.

Clamore incendunt calum Troesque, Latinique. Latinique.
ibid.

Ex libro vndecimo Æneidos.

Mezenti ducis exuvias, tibi magne trophæum: Trophæum
Servabat senior, qui Parrhasio Euandro. ibid. Parrhasio
Hæc mea magna fides, at non Euandre pudendis. &c.
ibid. Euandre

Seu mollis viola, seu languentis hyacinthi. ibid. Languentis
Vixet, cui vitam deus, aut sua dextra dedisset: Vixet
ibid.

Iustitiæ prius mirer, belline laborum? ibid. Iustitiæ
Iam pater Æneas, iam curvo in littore Tarchon. Æneas
ibid.

Constituere pyras; huc corpora quisque suorum Tarchon
Mors tulere patrum. constituere,
Substiterat; subito erumpunt clamore, frementesq; quisque tulere
ibid. Frementesq;

Reiciunt parmas, & equos ad mœnia vertunt. Reiciunt
ibid.

Adversus longa transuerberat abiectum pectus. ibid. Abiectum.
Arietat in portas, & duros obice postes, ibid. Arietat.

AKP

Ex libro duodecimo Æneidos.

Congredior; fer sacra pater, & concipe fœdus. Pater
Ensemque, clypeumque & rubra cornua criste. Ensemque
ibid.

Fonsq;

INDEX.

Fontesque.	<i>Fontesq., fluuiosq., voco, quaq., atheris alti;</i>	ibid.
Chloreaque	<i>Chloreaque, Sabarimq., Daretaq., Therfilochum- que.</i>	ibid.
Antheusque	<i>Antheusque, Mnesthenusque ruunt; omnisque re- lictis.</i>	ibid.
Hilo.	<i>Ille ruenti Hilo, animusque immane frementi.</i>	ibid.
Viros &	<i>Inter se coïssse viros, & decernere ferro.</i>	ibid.
Genua la- bant.	<i>Genuâ labant; gelidus concreuit frigore vulnus.</i>	ibid.
Athos.	<i>Quantus Athos, aut quantus Eryx, aut ipse, co- ruscis.</i>	ibid.

Ex Virgilij Ciri.

Erychthei.	<i>Ipse Cratinei matrem; sed siue Erychthei.</i>	
Perij.	<i>Vt vidi, ut perij! ut me malus abstulit error.</i>	ibid.
Matri, & Acicm.	<i>Nereidum matri, & Neptuno Agao.</i>	ibid.
	<i>Crura, nouamque acicm obduxit squallida pellis,</i>	

Ex Virgilij Moreto.

Abicit.	<i>Spargit humi, atq., abicit; seruatum gramine bal- bum.</i>	
---------	---	--

Ex AEtna, siue Cornelij Seueri, si- ue Quintilij Vari.

Flebile Per- gamon.	<i>Miramur Troia cineres, & flebile vultu Perga- mon:</i>	
------------------------	---	--

Ex

INDEX.

Ex Lucretio.

Ex libro primo de rerum natura.

<i>Significant initium percussa corda tuâ vi.</i>	ibid.	Initium
<i>Effice, ut interea fera mœnera militiai.</i>	ibid.	Mœnera mi-
<i>Reficit eterno deuinctus voluere amoris.</i>	ibid.	litai.
<i>Nam neque nos agere hoc patriai tempore iniquo.</i>	ibid.	Reficit.
	ibid.	Patriai.
<i>Adpellare finemus, & hac eadem vſurpare.</i>	ibid.	Facem.
<i>Natura primus portarum clauſtra cupiret.</i>	ibid.	Cupiret.
<i>Quanam ſit ratione, ut qua alie terminus hæreat.</i>	ibid.	Hæreat.
	ibid.	
<i>Endogredi ſcleris : quod contra ſepius olim.</i>	ibid.	Endogredi
<i>Anſide, quo pacto Trinia virginis aram,</i>	ibid.	T. inia.
<i>Iphianaffai turparunt ſanguine fœdus.</i>	ibid.	Iphianaffai
<i>Et merito, nam ſi certam finem eſſe viderent.</i>	ibid.	Certam
<i>Ignoratur enim que ſit natura animai.</i>	ibid.	finem.
<i>Nam ſi de nihilo fierent : ex omnibus rebus.</i>	ibid.	Animai.
<i>Nam fierent iniunes ſubito ex infantibus paruis.</i>	ibid.	Omnibus
	ibid.	rebus.
	ibid.	Infantibus
	ibid.	paruis.
<i>Culta loca, & manibus meliores reddier fœtus.</i>	ibid.	Reddier.
	ibid.	
<i>Terraique ſolum ſubigentes, cimus ad ortum.</i>	ibid.	Terraique;
<i>Haud igitur poſſunt ad nihilum queque reuerſi.</i>	ibid.	Nih lum,
	ibid.	
<i>Inter ſe nexus, minus aut magis endopedita.</i>	ibid.	
<i>Diſcidio redeunt in corpore materiai.</i>	ibid.	Endopedita.
<i>Ingreſſum matris terrai præcipit auit.</i>	ibid.	Materiai.
	ibid.	Terrai.

Ff

Quando

INDEX.

Aliud.	<i>Quando aliud ex alio reficit natura ; nec ullam</i>	
		ibid.
Nauis.	<i>Ingentisque ruit nauis, & nubila differt.</i>	ibid.
Aquai.	<i>Montibus ex altis magnus decursus aquai.</i>	ibid.
Aquai.	<i>Nec validi possunt pontes venientis aquai.</i>	ibid.
Suemus.	<i>Vsurpare oculis, nec voces cernere suemus.</i>	ibid.
Aquai.	<i>At neque quo pacto perfederis humor aquai.</i>	ibid.
Corporum.		ibid.
	<i>Res possent, namque officium quod corporum ex-</i>	
Corporum.	<i>stat.</i>	ibid.
	<i>Corporum in plumbo est ; tantundem perdere par</i>	
	<i>est.</i>	ibid.
Corporum.	<i>At contra grauius, plus in se corporum esse.</i>	ibid.
Initio.	<i>Vnde initium primum capiat res quaque mouendi.</i>	ibid.
		ibid.
Ferai.	<i>Namque canes ut montinaga persepe feraï.</i>	ibid.
Institerunt.	<i>Cum semel institerunt vestigia certa viaï.</i>	ibid.
Viai.	<i>Sic aliud ex alio per te tute ipse videre.</i>	ibid.
Aliud.	<i>Vsq, adeo largos haustus de fontibus magnis.</i>	ibid.
Fonibus.	<i>Serpat, & in nobis vitæ claustra resoluat.</i>	ibid.
Vitai.	<i>Corporum augebat numerum, summamq, seque-</i>	
Corporum.	<i>tur.</i>	ibid.
Ignibus.	<i>Pondus uti saxi, calor ignibus, liquor aquai.</i>	ibid.
Aquai.	<i>Namque aliud rebus, aliud regionibus ipsi.</i>	ibid.
Rebus.	<i>Corporum, atq, loci res in quo quaque gerantur.</i>	ibid.
Corporum.		ibid.
Materiai.	<i>Id porro nihil esse potest, nisi materiaï.</i>	ibid.
Materiai.	<i>Frangendis rebus ; iam corpora materiaï.</i>	ibid.

Nunquam

INDEX.

<i>Nunquam reliquo reparari tempore posset.</i>	ibid.	Reliquo.
<i>Hoc accedit, uti, solidissima materiai.</i>	ibid.	Materiai.
<i>Et quid quaeque queant per foedera naturai</i>	ibid.	Naturai.
<i>Præterea niserit minimum, pernossima quæque.</i>	ibid.	Pernossima.
<i>Ardua dum metuunt, amittunt vera viai.</i>	ibid.	Viai.
<i>Italia: terrai oras a finibus eius.</i>	ibid.	Terrai.
<i>Ad cælumque ferant flammai fulgura rursum.</i>	ibid.	Flammai.
<i>Ne tibi res redeant ad nihilum funditus omnes:</i>	ibid.	Nihilum.
<i>Imbris, & tabe nimborum arbusta vacillant.</i>	ibid.	Nimborum.
<i>Visceribus viscus gigni, sanguenque creari.</i>	ibid.	producitur
<i>Sanguinis inter se multis coeuntibus guttis.</i>	ibid.	(m) finale.
<i>Donec flammai fulserunt flore coacto.</i>	ibid.	Sangua.
<i>Si fieri non posse putas, quin Materiai:</i>	ibid.	Coeuntibus. *
<i>Nec me animi fallit, quam sint obscura; sed acri.</i>	ibid.	Flammai.
<i>Nunc age summai ecquanam sit finis eorum.</i>	ibid.	Materiai.
<i>Nam siue est aliquid quod prohibeat, officiatque.</i>	ibid.	Animi
<i>Sine foras fertur, non est ea finis profecto:</i>	ibid.	Summai
<i>Exiguum possent horai sistere tempus.</i>	ibid.	Prohibeat
<i>Principijs rerum spatium tempusque fugai.</i>	ibid.	Ea finis
<i>Et simili ratione animalia subtus vagari.</i>	ibid.	Horai
		Fugai
		Subtus.

INDEX.

Ex libro secundo de rerum natura.

Nihil bone.	<i>Sed nihil dulcius est bone quam munita tenere.</i>	
Semotus.	<i>Incundo sensu, cura semotus, meique.</i>	ibid.
Purpureai	<i>Nec clarum vestis splendorem purpureai.</i>	ibid.
Ferere.	<i>Ferere cum videas, classem lateque vagari.</i>	ibid.
Reij	<i>Cuius, uti memoro, reij simulachrum, & amorem.</i>	ibid.
Notitai	<i>Exemplare dare, & vestigia notitai.</i>	ibid.
Omnibus	<i>Constituisse deos confingunt; omnibus rebus.</i>	ibid.
Magis.	<i>Respuat humor aqua? Nam quam magis meris-</i> <i>mus alte.</i>	ibid.
Tenuis.	<i>Propterea quia corpus aquae, naturae, tenuis.</i>	ibid.
Fluidum.	<i>Nam quod fluidum est, è lenis atque rotundi.</i>	ibid.
Reicere.	<i>Reicere in terras naturam, multaque cecis.</i>	ibid.
Refert.	<i>Propterea magni quid refert, semina quaeque.</i>	ibid.
Vix *	<i>Efficitur quiddam quadratum, unaque figure.</i>	ibid.
Clarissimus.	<i>Purpura, paeniciusque color clarissimus multo.</i>	ibid.
Referre	<i>Referri in quali sint ordine quaque locata.</i>	ibid.
Referre	<i>Sed magni referre ea primum quantula consist.</i>	ibid.
Similia.	<i>Aut similia totis animalibus esse putari.</i>	ibid.

Nam

INDEX.

Nam tibi vehementer nota res molitur ad aures: *ibid.* *Vehementer.*

Principio, quod non minus fiat mirabile cunctis. *ibid.* *Minus fiat*

Endo manu validus potis est moderanter habenas. *ibid.* *Endo.*

Nec facile in venas cibus omnis diditur ei. *ibid.* *Eij.*

Ex libro tertio, de rerum natura.

Et nigras mactant pecudes, & manibus diuis. *ibid.* *Manibus.*

Refugisse volunt longe, longeq; remasse. *ibid.* *Refugisse.*

Intereunt partim statuai, & nominis ergo, *ibid.* *Remasse.*

Hunc vexare pudorem, hunc vincula amicitiai; *ibid.* *Statuai.*

Rumpere, & in summa, pietatem euertere fundi- *ibid.* *Funditus*

rus. *ibid.* *Prodiderunt.*

Prodiderunt, vitare Acherusia templa petentes. *ibid.* *Prodiderunt.*

Transfulerunt, proprio qua tum res nomine egebat. *ibid.* *Transfule-*

Latitiaque viget: cum cetera pars animai. *ibid.* *runt.* *Animai*

Verum ubi vehementi magis est commota metu *ibid.* *Vehementi*

mens. *ibid.* *Sonere*

Caligare oculos, sonere aures, succidere artus. *ibid.* *Sonere*

Namque mouetur aqua, & tantillo nomine flu- *ibid.* *Fluat.*

Et nat. *ibid.* *Papauerum*

Namque Papauerum, aura potest suspensa, lenisq; *ibid.* *Papauerum*

INDEX.

Paruissima.	Nenu potest. igitur paruissima corpora proquam.	ibid.
Putandum.	Nec tamen hac simplex nobis natura putandum est.	ibid.
Tenuis enim.	Tenuis enim quadam moribundos deserit aura.	ibid.
Initium.	Vis, initium motus abs se qua diuidit illis.	ibid.
Irai.	Nec minus irai fax unquam subdita percit.	ibid.
Confliscatur.	Sed communibus inter eos confliscatur utrinque.	ibid.
Tenuia.	Nec nebulam noctu, nec aranci tenui fila.	ibid.
Viuita.	Incolumis stat cernendi uiuita potestas.	ibid.
Omnibus.	Cum semel ex omnibus membris ab'ata recessit.	ibid.
Tenuis.	Corpore; sic animi sequitur sententia tenuis.	ibid.
Spumantes.	Turbat agens animam; spumantes ut in equore salso.	ibid.
Adoritur.	Commutare animum quicumque adoritur & insit.	ibid.
Algo.	Sollicita volitant morbis, algoque, fameq.	ibid.
Dolus.	Seminiu sequitur; dolus vulpibus, & fuga ceruis.	ibid.
Sonere.	Scire licet non synceram sonere; atque subesse.	ibid.
Doloribus.	Quod superest cunctis priuatus doloribus agris.	ibid.
Torreat.	Quod suis exurat miseros, atque arida torreat.	ibid.
Alia rei.	Aut alia cuius desiderium insideat rei.	ibid.
	Consequitur	

INDEX.

Consequitur lato, nec quisquam expergitus exstat, Expergitus.
ibid.

Nec minus ergo ante, hac quam cecidere cadent- Cecidere.
que. ibid.

Sic aliud ex alio nunquam desisset oriri. ibid. Aliud.

Carcer, & horribilis de saxo iactus deorsum. ibid. Iactus.

Lumina sic oculis etiam bonus Ancus reliquit. Ancus.
ibid:

Occiderunt magnis qui gentibus insperitarunt. Occiderunt.
ibid:

As pedibus salsas docuit superire lacunas. ibid. Superire.

Ossa dedit terra proinde ac famul infumus esset. Proinde
ibid.

Sceptra potitus, eadem alijs sopitus quiete est. ibid. Sceptra

Sed dum abest quod auemus, id exuperare vide- Sopitus
tur. Dum
ibid:

Ex libro quarto, de rerum natura.

Abinthij laticem, deceptaque non capiatnr. Abinthij.

Excierunt, ne forte animas asherante reamur. Excierunt.
ibid.

In sua discessum dederunt primordia queque. ibid: Dederunt

Quam qua tenuia sunt, ostendi est nulla potestas. Tenuia
ibid.

Et multo citius, quanto minus endopedri. ibid. Endopediri

Nam certe iacier ac tergeri multa videmus. ibid. Iacier

Et ferruginea, cum magnis intent a theatris. ibid. Tergeri
Magnis

INDEX.

Fluitant	<i>Per malos volgata, trabesque tremantia fluitant.</i>	ibid.
Caucai	<i>Namq; ibi concessum caucei subter, & omnem.</i>	ibid.
Scenai.	<i>Scenai speciem patrum, matrumque Decorumque.</i>	ibid.
Tenuis.	<i>Mittunt effigias quoq; debent mittere tēnūls.</i>	ibid.
Magis.	<i>Sed magis uniuersum, fieriq; perinde videmus.</i>	ibid.
Reddit.	<i>Indereitrosūm reddit, & conuertit eodem.</i>	ibid.
Sensibus.	<i>Pro visis ut sint, quæ non sunt sensibus visa.</i>	ibid.
Nihil egregi- us.	<i>Nam nihil egregius est, quàm res discernere aper- tas.</i>	ibid.
Sensibus	<i>Notitiam veri, neque sensibus posse refelli.</i>	ibid.
Operaique	<i>Plusculum habent in se rationis, plus operaique.</i>	ibid.
Lingui	<i>Humida lingui circum sudantia templa.</i>	ibid.
Alijs	<i>Ut quod alijs ciui est, alijs suat acre venennū.</i>	ibid.
Nenu.	<i>Nenu queunt rapidi contra constare leones.</i>	ibid.
Tenuia.	<i>Tēnūiā quæ facit inter se iunguntur in auris.</i>	ibid.
Endo	<i>Endo statū, prior hæc gestum mutasse videtur.</i>	ibid.
Parmai.	<i>Quam daret obiectum parmai lane per artem.</i>	ibid.
Rei	<i>At quod prouidet, illius rei constat imago.</i>	ibid.
Corporis	<i>Corporis, ut hæc nanis velis, ventoque feratur.</i>	ibid.
Degerere.	<i>Nauta contractū cum ventis degerere bellum.</i>	ib.
	<i>Cum</i>	

INDEX.

Cum iam destiterunt ea sensibus usurpare. ibid. Destiterunt.

At reliquias tamen esse vias in mente patentis. Reliquias.

ibid.

Accipitres somno in leni si praelia, pugnasque. ibid. Pugnasque.

Multi de magnis per somnum rebus loquuntur. Rebus.

ibid.

Vi quasi transactis sepe omnibus rebus profundant. Omnibus

ibid. rebus.

Atque alios alij inrident, Veneremque suadent. Suadent.

ibid.

Nec melles opus sunt motus vxoribus hilum. ibid. Opus sunt.

Ex libro quinto de rerum natura.

Quidue tripectora tergemini vis Gerianai.

Gerjanai

Atque pericula tunc ingratis insinuandum. ibid.

Insinuandum

Lunaique globum: tum qua tellure animantes.

Lunai.

ibid.

Nec iacere endo manus, via qua munita fidei.

Endo

ibid.

Tenuis enim natura deum longeque remota.

Tenuis enim

ibid.

Deciderunt

Deciderunt quoque, & in talis Venere meatus.

ibid: Geli

Affiduusque geli casus mortalibus aufert.

ibid. Opus sunt

Nec crepitacula eis opus sunt: ———

ibid: Eij

Nam primum quicquid fulgoris disperit eij.

ibid. Flammai

Et primum quicquid flammai perdere semper.

ibid:

Large

INDEX.

Scatere.	<i>Lagifluum fontem scatere, atque erumpere flumen.</i>	ibid.
Accendere.	<i>Accendere ex una scintilla incendia passim.</i>	ibid.
Posterio- ribus.	<i>Paulatim solem cum posterioribus signis.</i>	ibid.
Reiciat.	<i>Et qui reiciat gelidis à frigoris umbris.</i>	ibid.
Pilai.	<i>Vt faciunt, lunam qui fingunt esse pilai.</i>	ibid.
Fulgit.	<i>Et tamen ipsa suo si fulgit luna nitore.</i>	ibid.
Montibus.	<i>Omne, quod in magnis bacchatur montibus passim.</i>	ibid.
Variantibus.	<i>Aëriasque simul volucres variantibus formis.</i>	ibid.
Absterguit.	<i>Nequiquam, quoniam natura absterguit autum.</i>	ibid.
Debere.	<i>Multa videmus enim rebus concurrere debere:</i>	ibid.
Pars, &c: Unis.	<i>Hinc, illinc parvis, ut non sit pars, esse potis sit.</i>	ibid.
	<i>Nec simili Venere ardescunt, nec moribus unis.</i>	ibid.
Lauere.	<i>Lubrica, proluvie larga lauere humida saxa.</i>	ibid.
A'fia.	<i>Ignis enim curauit, ut a'fia corpora frigus.</i>	ibid.
Adulant.	<i>Longe alio pacto gannitu vocis adulant.</i>	ibid.
Fulgere.	<i>Fulgere cum donauit plaga vapores.</i>	ibid.
Metutum.	<i>Nam cupide conculcatur nimis ante metutum.</i>	ibid.
Prograxe.	<i>Aut morbo delirantes prograxe ferantur.</i>	ibid.
Quæsit.	<i>Non diuum pacem votis adit, ac prece quæsit.</i>	ibid.
Aliud.	<i>Sic aliud ex alio peperit discordia tristis.</i>	ibid.
	<i>Tum</i>	

INDEX.

<i>Tum mare velinolum florebat nauibus pandis.</i>	Nauibus.
	ibid.
<i>Tradere ; nec multo prius sunt elementa reperta.</i>	Prius sunt.
	ibid.
<i>Namque aliud ex alio clarescere corde videbant.</i>	Aliud.
	ibid.

Ex libro sexto, de rerum natura.

<i>Dididerunt quondam præclaro nomine Athenæ.</i>	Dididerunt.
<i>Et primæ dederunt solatia dulcia vitæ.</i>	ibid.
<i>Quidne maliforet in rebus mortalibus passim.</i>	Mortalibus.
	ibid.
<i>Mortales , pauidis cum pendent mentibus sæpe:</i>	Mentibus.
	ibid.
<i>Ætheriæ nubes contra pugnantibus ventis.</i>	Pugnantibus.
<i>Fulgere quàm cernant oculi, quia semper ad auris.</i>	Fulgere.
	ibid.
<i>Obuia discutias plagis, itinerque sequatur.</i>	Ad auris.
<i>Ei potius nulla sibi turpis conscius rei.</i>	Itiner.
<i>Ante videre oculi quàm possint tenuia venti.</i>	Nullæ.
<i>Mittunt humorem pluuiarum stillantia, quasi igni.</i>	Conscius.
	ibid.
<i>Tum color in nigris existit nubibus argui.</i>	Tenuia.
<i>Quàm facit ; inclinatur enim retroque percellit.</i>	Stillantia.
	ibid.
<i>Naturam, quo fiat tantus decursus aquarum.</i>	Argui.
	ibid.
	Percellit.
	ibid.
	Fiat.
	ibid.
	Gutta

INDEX.

Gutta:	<i>Guttae vix instar erunt unius ad augmen.</i>	ibid.
Multesima.	<i>Quam sit parvula pars, & quam multesima constet:</i>	ibid.
Tetulerunt.	<i>Sunt ubi forte ita se tetulerunt semina aquarum.</i>	ibid.
Bij.	<i>Scilicet & fluxius, qui non est, maximus ej est:</i>	ibid.
Vcl. ni.	<i>Is lacus & Cumas apud, & Vesuni per montis.</i>	ibid.
Aque.	<i>Fit quoque, ubi in magnas aqua vastasque lacunas.</i>	
Aquaz.	<i>Qua calidum faciunt aqua tactum, atq. saporem.</i>	ibid.
Pernigilij.	<i>Pernigilij causa, ut Grainum cecinere poëta.</i>	ibid.
Potius	<i>Iamane potius his Orci regionibus esse.</i>	ibid.
Deicere.	<i>Deicere ut prius qui morbus saepe subit:</i>	ibid.
Endo	<i>Quod genus endo mari spirat fons dulcis aquai.</i>	ibid.
Aquai		
Tedai	<i>Conveniunt : aut cum tedai corpori adhaeret.</i>	ibid.
Nihil		
Mixtum.	<i>Nihil esse in promptu, nisi corpus mixtum inani.</i>	ibid.
Singulariter	<i>Qua memorare queam inter se singulariter apta.</i>	ibid.
Refert	<i>Nec refert utrum nos in loca deveniamus.</i>	ibid.
Alijs.	<i>Nam quod alijs dederat, vitalis aeris auras.</i>	ibid.
Pœnibat	<i>Pœnibat paulo post turpi morte, malaque:</i>	ibid.

Ex

I N D E X.

Ex Ouidio.

Ex primo libro Metamorph.

Vnus erat toto natura vultus in orbe, Chaos.

Quem dixere Chaos, rudis, indigestaque moles.

ibid.

Nilus, & antiquo sua flumina reddidit alveo. Aluco.

Constitit erat quocunque loco, spectabat ad Io. ibid. Io.

Ex secundo libro Metamorph.

Et celer Ismenos cum Phocæo Erymantho.

Phocæico

Nygdoniusque Melas, & Tanarius Eurotas. ibid.

Tanarius

Reycere ex humeris vestem molibar; at illa. ibid.

Eurotas.

Reycere.

Ex libro tertio Metamorph.

Molibar.

Nubib. esse solet, aut purpurea Aurora:

Purpureæ

Prima fide, vncisque rata tentamina sumpsi. ibid.

Auroræ.

Fide. #

Ex libro quarto Metamorph.

Thuraque dant, Bacchumque vocant, Bromiumq. Lyæumque.

lyæumque.

Iactari quos cernis in Ionio immenso.

ibid:

Ionio im-

Pars volucres factæ. —

ibid.

menso.

Perque vias vidisse hominum simulacra fœrarum-

Pars factæ.

Fœrarumque

que.

ibid.

Ex libro quinto Metamorph.

Fonte Medusæo, & Hyantea Aganipe.

Et Hyantea.

Bœæ

Est medium Cyanes, & Piseæ Arethuse. ibid.

Et bis Io Arethusa, Io Arethusa, vocavit. ibid.

Io Arethusa.

Et patriam, patria est clara mihi, dixit Athena.

Patria est A-

thenæ.

ibid.

Ex

INDEX.

Gutta:	<i>Guttai vix instar erunt unius ad augmen.</i>	ibid.
Multesima.	<i>Quàm sit parvula pars, & quam multesima constet:</i>	ibid.
Tetulerunt.	<i>Sunt ubi forte ita se tetulerunt semina aquarum.</i>	ibid.
Eij.	<i>Scilicet & fluxius, qui non est, maximus ej est:</i>	ibid.
Vesuni.	<i>Is lacus & Cumas apud, & Vesuni per montis.</i>	ibid.
Aque.	<i>Fit quoque, ubi in magnas aqua vastasque lacunas.</i>	
Aquaz.	<i>Qua calidum faciunt aqua tactum, atq; saporem.</i>	ibid.
Pernigili.	<i>Pernigili causa, ut Grainm cecinere poëta.</i>	ibid.
Potius	<i>Iam ne potius his Orci regionibus esse.</i>	ibid.
Deicere.	<i>Deicere ut prius qui morbus saepe subit:</i>	ibid.
Endo	<i>Quod genus endo mari spirat fons dulcis aquai.</i>	ibid.
Aquai		ibid.
Tedai	<i>Conueniunt : aut cum tedai corpori adhaeret.</i>	ibid.
Nihil		ibid.
Mixtum.	<i>Nihil esse in promptu, nisi corpus mixtum inani.</i>	ibid.
Singulariter	<i>Qua memorare queam inter se singulariter apta.</i>	ibid.
Refert	<i>Nec refert utrum nos in loca deueniamus.</i>	ibid.
Alijs.	<i>Nam quod alijs dederat, vitalis aëris auræ.</i>	ibid.
Pœnibat	<i>Pœnibat paulo post turpi morte, malaque:</i>	ibid.

Ex

INDEX.

Ex Ouidio.

Ex primo libro Metamorph.

Vnus erat toto natura vultus in orbe, Chaos.
Quem dixere Chaos, rudis, indigestaque moles.

ibid.

Nilus, & antiquo sua flumina reddidit alveo. Aluco.
Constitit erat quocunque loco, spectabat ad Io. ibid. Io.

Ex secundo libro Metamorph.

Et celer Ismenos cum Phocæo Erymantho. Phocæico
Nygdoniusque Melas, & Tanarius Eurotas. ibid. Tanarius.
Reycere ex humeris vestem molibar; at illa. ibid. Euroras.
 Reijcere. Molibar.

Ex libro tertio Metamorph.

Nubib. esse solet, aut purpurea Aurora: Purpureæ
Prima fide, vocisque rata tentamina sumsit. ibid. Auroræ.
 Fide.

Ex libro quarto Metamorph.

Thuraque dant, Bacchumque vocant, Bromiumq, Lyæumque.
lyæumque.

Iactari quos cernis in Ionio immenso. ibid. Ionio im-
Pars volucres factæ. ibid. mensæ.
Perque vias vidisse hominum simulacra fœrarum- Pars factæ.
que. ibid. Fœrarumque

Ex libro quinto Metamorph.

Fonte Medusæo, & Hyantea Aganipe. Et Hyantea.
Est medium Cyanes, & Pisæ Arethusa. ibid. Biazæ.
Et bis Io Arethusa, Io Arethusa, vocavit. ibid. Io Arethusa.
Et patriam, patria est clara mihi, dixit Athena. Patria est A-
 thene.
 ibid.
 Ex

INDEX.

Ex libro sexto Metamorph.

Nepotemq; *Inter seque datas iunxit natamque, nepotemque,*
 Enos que *Exululatque, Enoëq; sonat, portasque refringit;*
 ibid.
Degenerat; scelus est pietas in coniuge Tereo.
 Tereo ibid.

Ex libro septimo Metamorph.

Aurex *Dentibus horrendus, custos erat arboris aurea.*
 — *Vicina inuentus*

Iuuent n *Venimus, & latos indagine cinximus agros:* ibid.

Ex libro octauo Metamorph.

Et Hyanteo *Cumq; Pheretiade, & Hyanteo Iolao.*
 Iolao *Penelopesque socer, cum Parrhasio, Anceo.* ibid.
 Parrhasio *Nec refert dominos illic, famulosue requiras.* ibid.
 Anceo
 Refert

Ex libro nono Metamorph.

*Adijt *Non adiit apte, nec legit idonea, credo.*
 *Petijt *Tempora, nec petijt, horamque, animamque vacantem.*
 ibid.

— *Sed vitæque, fidesq;*
 ibid.

Vita fidesq;
 inculcata *Inculcata fuit.*

Ex libro decimo Metamorph.

Myrtus *Et bicolor myrtus, & baccis cerula ficus.*
 Cinnamag; *Cinnamague costumq; suam, sudataque ligno.*
 ibid.

Ex libro vndecimo Metamorph.

Bacchai *Tympanaque, & Plausus, & Bacchai ululatus.*
 Sarculaque. *Sarculaque, rastrigue granes, longique Ligonis.*
 ibid.
 Cecropio *Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.* ibid.
 Eumolpo
 Ex

INDEX.

Ex libro duodecimo Metamorph.

Barba erat incipiens, barba color aureus aurea.

Aurea.

—— *Populus superamur ab uno*

Populus su-
peramur.

Vixque viro. ——

ibid.

Ex libro decimo tertio Metamorph.

—— *Sed enim quia rettulit Ajax*

Esse Iouis pronepos ——

Esse Prona-
pos.

Carnon, Iphisidemque, Alastoraque Chromiumq.

Alastoraq;

ibid.

*Alcandrumque, Haliumque, Noemonaque, Pri-
tanimumque.*

Noemonaq;

ibid.

Quo ferus iniusta petijt Agamemnona ferro.

ibid. Petijt.

*Omne pecus meum est, multa quoque vallibus er-
rant.*

Multæ

ibid

Ex libro decimo quarto Metamorph:

Has ubi praterijt, & Parthenopeia dextra.

Praterijt ✱

*Ad strepitum, mortemque timens, cupidusque mo-
riri.*

Moriri

ibid.

Nostraque aduantes comitant vestigia ; donec

Comitant

ibid.

Mox ubi mens redijt, & contemfere sequentem.

Redijt

ibid.

Et potirentur ea ? Sed enim superabat amando.

Potirentur
ea

ibid.

Edidit in iuuenem redijt, & auilia demit.

Redijt

ibid.

O & de Latio, o & de gente Sabina.

Latio

ibid.

Ex libro decimo quinto Metamorph.

At velut illa etas, cui fecimus aurea nomen.

Aurea

Longius inde nefas abiijt, & prima putatur.

Abijt

ibid.

Hac

INDEX.

Aeneas
Circeas
Aethium

Hæc Helenum cecinisse penatigero Aeneas.

ibid.

Et tellus Circeas, & spissi litoris Antium.

ibid.

Ex primo libro Fastorum.

Venus &
vinum
Naupacteo

Non Venus, & vinum sublimia pectora fregit.

Ex libro secundo Fastorum:

Amphiaraidas Naupacteo Acheloo:

Ex libro tertio Fastorum.

Redijt

Vt redijt animus, da certa piamina dixit.

Ex libro quarto Fastorum.

Ilia cum
lauso sati

Ilia cum lauso de Numitore sati.

Albula pota

____ *Et tanto est Albula pota Deo.*

ibid.

Deo

Rhea

Sæpe Rhea quæstæ est toties sæcunda, nec unquam.

ibid.

Cultus

Cultus, & ornates varie prodissæ capillos.

ibid.

Obfuit. ____

Io, Io,

Ilia quidem clamat, Io, Io, carissima mater.

ibid.

Exsoluisse

Longamque imprudens exsoluisse famem.

ibid.

Ex libro quinto Fastorum.

Cælisero

Hinc sata Pleione cum cælisero Atlante.

Atlante

Annuimus votis, consul cum consule ludos.

ibid.

Annuimus

consul cum

consule

persolvere

Aluco

Posthumio Lenas, persolvere mihi.

ibid.

Thybris arundiferum medio caput extulit aluco.

ibid.

Ex libro sexto Fastorum.

Fame

Posse fame vinci spes excidit; hoste repulso.

Ex libro primo Tristium.

✱

Caue

Telegonasq;

Tu caue defendas, quamvis mordebere dictis:

Oedipodas facito, Telegonasque voces.

ibid.

Idæque,

INDEX.

Idque, quod ignoti faciunt, valedicere saltem. Valedicere
ibid.

Ex libro secundo Tristium.

Acceptum refero versibus esse nocens. Esse nocens
Vnquam te nostros enoluisse iocos. ibid. Enoluisse

Ex libro tertio Tristium:

Et longa perus arida facta siti. Peris

Ex libro quarto Tristium.

Magna, minorque fera, quarum regis altera Gra- Magna mi-
ias, norque fere

Alterâ Sidonias, utraque sicca rates.

Qui duo corporibus, montibus unus erant. ibid. Erant unus

Nec temere in medijs dissoluantur aquis. ibid. Dissoluantur

Ex libro quinto Tristium:

Hanc tuus è Gettico mittit tibi Naso salutem. Salutem, quo

Mittere si quisquam quo caret ipse, potest.

Ex libro primo de Ponto.

Estur ut occulta vitata tere dine navis. Estur

Quisque loquar tecum, certior esse velis. ibid. Quisque loquar

Thessalicumque adiit hospes Achillis humani. Adiit
ibid.

Durius est igitur nostrum, fidissima coniux.

Illo, quod subiit Esone natus, onus. ibid. Subiit

Ex libro secundo de Ponto.

Turpe putas abici, quia sit miserandus amicum. Abici

Ex libro tertio de Ponto.

Morte nihil opus est, nihil Icarotidae tela. Nihil

Quam legis a nobis missam tibi, Cotta salutem, Salutem
missa sis ut vere, perveniatque precor. ibid.

Gg

Ex

INDEX.

Ex libro quarto de Ponto.

Si modo, qui perijt, ipse perire potest.

Pedjx

In Ibin.

Ipsæ summe
æther

*Ipsæque tu tellus, ipsum cum fluctibus æquor,
Ipse meas æther accipe summe preces.*

Chao
Quisquis di-
cete

In nostrum cunctis tempus, adeste Chao. *ibid.*

Ad te quis-
quis.

*Quisquis ades sacris lugubria dicite verba:
Et fletu madidis Ibin adite genis.* *ibid.*

Imbuerunt

Gutturæque imbuerunt infantia lacte canino. *ibid.*

✱

Victor

Vt quos obscuris victor ambagibus oris. *ibid.*

Ex Epistolis Heroidum.

Phædra Hyppolito.

Menalia
Vterque su-
mus læsi

Arsit & Oenides in Menalia Atalanta.

In magnis læsi rebus uterque sumus. *ibid.*

Hypsipyle Iasoni.

Aureo
Persolunda.

Non erat hic aries villo spectabilis aureo.

Nunc quoque te salvo persolunda mihi. *ibid.*

Hermione Orestæ.

Amyclæo

Castori Amyclæo, & Amyclæo Polluci.

Deianeira Herculi.

Tegeas Cu-
pressi fero &c
Expulsa

Vt Tegeas aper cupressi fero Erymantho.

Forfitan expulsa Etolide Deianeira. *ibid.*

Infani Alcide

Enrytidos Ioles, atque infani Alcida. *ibid.*

Oenæa

INDEX.

Oeneas deserta longa senecta premit.

ibid. Oeneas.

Canace Macareo.

Ille Noto, Zephyroque & Scythonio Aquiloni.

Scythonio

Medea Iasoni.

Aureus ille aries villo spectabilis aureo.

Aureo.

Laodameia Protefilao.

Troadas inuideo, quae sic lachrymosa suorum.

Troadas.

Hypermnestra Lynceo.

Mihi piam.

Quo mihi commisso non licet esse piam.

Exiguissima.

De fratrum populo pars exiguissima restat.

ibid.

Hypermnestra

Exul Hypermnestra, pretium pietatis iniquum.

Sappho Phaoni.

Perseo.

Candida si non sum, placuit Cepheia Perseo.

Delicijs.

Conscia delicijs illa fuere meis.

ibid.

Abijt.

Vt monuit : cum voce abijt : ego territa surgo.

ibid.

Aurea

Ex libro primo Amorum.

Turpe.

Ipsa deus vatam, palla spectabilis aurea.

Turpe senex miles, turpe senilis amor.

ibid.

Iouem (m)

longam o-

missa syna-

lepha, vel

Eclipsi.

Nauita solli-

citus.

Aluco

Fortuna

Ex libro secundo Amorum.

In manibusque Iouem, & cum Ioue fulmen habebam.

Nauita sollicitus, & ventos horret iniquos.

ibid.

Quaque celer lato Nilus delapsus ab aluo.

ibid.

Quid mihi fortuna, quae nunquam fallere possit?

ibid.

INDEX.

Ex libro tertio Amorum.

Ophéo

Quid pater Ismario, quid mater profuit Orpheo?

Ex libro primo de arte Amandi.

Clio, Clisue

Non mihi sunt visa Clio, Clisue sorores.

&c.

Ergo erit illa dies, qua tu, pulcherrima rerum.

Illa dies.

Puleheirine

ibid.

rerum

Nam deus è vobis alter es, alter eris.

ibid.

Alcere vobis

est.

Ex libro secundo de Arte Amandi.

Nouacrina

Quid fuit asperius Nouacrina Atalanta?

Inter

Inter Ionicas calathum tenuisse puellas.

ibid.

Leandre

Sape tua poteras, Leandre, carere puella.

ibid.

Vterq; im-

PLICITI Inqueis nudus vterque iacet.

ibid.

PLICITI

Ex libro tertio de Arte Amandi.

Talaonia

Si scelere Oeclydes Talaonia Eriphyles.

Præterijt

Nec qua præterijt hora redire potest.

ibid.

Latmius

Latmius Endymion, non est tibi luna ruboris.

ibid.

Vestes suis

Quas geritis vestes, sordida lana fuit.

ibid.

Talco

Parcite Cecropides iuranti credere Theseo.

ibid.

Turpe iacens mulier, multo madefacta Lyao.

ibid.

Ex libro secundo de Remedio Amoris.

Turpe vir, & mulier iuncti modo protinus hostes.

Ex Horatio.

Ex libro primo Carminum.

Vxorius amnis.

Vides ut altum stet nunc candidum

Soraete.

Ex

INDEX.

Ex libro secundo Carminum.

Diffidens plebi numero beatorum.

Beatorum.

Forma captiva dominum Tecmessa.

ibid. Tecmessa.

Nec lenes somnus timor, aut cupido

Cupido sor-

Sordidus aufert.

ibid.

Mugiant vacca: tibi tollit binnitum.

ibid. Hinnitum.

Ex libro tertio carminum.

Iam virum experta: male ominatis.

Male.

Mox ubi lusit satis, abstinet

Abstinet
irarum.

Dixit irarum, calidaque rixa.

Ex libro quarto Carminum.

Anreos deducit in astra, nigroque.

Nigroque.

Donatura cygni, si libeat sonum.

ibid. Cygni

Ex Carmine seculari.

Romula genti date remque prolemque.

Prolemque

Ex libro primo epistolarum.

Vade, vale, caue ne ti iubes, mandataque frangas.

Caue

Vir bonus, & prudens dici delectorego, ac tu.

ibid. Ego ac tu
delector.

Ex libro secundo Epistolarum.

Atque inter sylvas Academi querere verum.

Academi

Vehemens, & liquidus, puroque similimus anni.

Vehemens

Ex libro primo Sermonum.

Qui sit Mecanas, ut nemo, quam sibi sortem

Sortem

Seu ratio dederit, seu fors obiecerit, illa

Contentus vivat? —

Dinifit medium fortissima Tyndaridarum.

ibid. Tynda ida-
rum

Maeste

Virtute esto, inquit sententia dia Catonis.

ibid. Dia

INDEX.

Bacche. *Vsque ad mala citaret Io Bacche, modo summa.*

ibid.

Fide. *Prodiderit commissa fide, sponsumue negarit?*

ibid.

Mea scripta
timentis *Scripta legat, vulgore citare timentis.* — ibid.

Sonaturum. *Magna sonaturum, des nominis huius honorem;*

ibid.

Sucte *Cum mihi non tantum furesque fereque sueta.*

ibid.

Dulcissime
rerum. *Quid agis dulcissime rerum?* ibid.

Cerea *Abdiderint furunt terris, & imagine cerea.* ibid.

Subijt. *Cum grauius dorso subijt onus, incipit ille.* ibid.

Male falsus

Ridens diffi-
mulate. *Ridens dissimulare, meum iecur vrere bilis.* ibid.

Bilis vrere. *Ex libro secundo Sermonum.*

Ostrea. *Sudando, pinguem vitis, albumque nec Ostrea.*

Tergere *Hoc potius, quam gallina tergere palatum.* ibid.

Erat. *Gallonis praconis erat acpense re mensa.* ibid.

Morbi pur-
gatum. *Et morbi miror purgatum te illius, atq.* ibid.

Cauc. *Tu caue ne minuas tu ne maius facias id.* ibid.

Cauc. *Laudato; scoriator erit, caue te roget, ultro.*

ibid.

Euaſi. *Euaſi? Credo metues, doctusque cauebis.* ibid.

Stridere. *Stridere secreta dinisfos aure /usurros.* ibid.

Ex Arte Poetica.

Naxima pars vatium, pater, & iuuenes patre dig-

ni.

Pater & iu-
uenes deci-
pimur. *Decipimur specie recti.* —

INDEX.

— In Metij descendat indicis aures,
Et patris, & nostras.

ibid. Patris & nostras.

Ex Persio.

Quis expedituit psittaco suum *χαιρε*?

Suum *χαιρε*

Tunc cum ad canitiem, & nostrum illud vivere
triste.

Triste vivere.

ibid.

Aspexi. —

Scire tuum nihil est, nisi te scire, hoc sciat alter.

Scire tuum

ibid.

Vos ô patritius sanguis, quos vivere fas est.

ibid.

Patritius san-

Censoremne tuum, vel quod trabeate salutas.

guis

Trabeate

ibid.

Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.

ibid.

Velle suum:

Iam cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras.

ibid.

Cras hester-

ibid.

num.

Excepto si quid Masuri rubrica vetavit.

ibid.

Vetavit:

Non pratoris erat stultis dare tenuia rerum.

ibid.

Tenuis.

Lunae portum est opera cognoscere ciues.

ibid.

Ex Iuuenali.

Ex Satyra prima.

Ingenium par Materia? unde illa priorum.

Materiæ

Ex Satyra tertia.

Ede ubi consistas, in quate quero proscucha.

Proscucha.

Ex Satyra quinta.

Quis melior plorante gula? ergo omnia sunt.

Gula.

INDEX.

Ex Satyra sexta.

Ludium	<i>Nuptia senatori comitata est Hippiæ ludium.</i>	
Sua	<i>In statione sua, atq; expectantibus illam.</i>	ibid.
Caduceo.	<i>Magnaque debetur violato pœna caduceo.</i>	ibid.
Obit	<i>Magnus ciuis obit, & formidatus Orthoni.</i>	ibid.

Ex Satyra decima.

perijt	<i>Confusus perijt, admirandisque lacertis.</i>
--------	---

Ex Satyra duodecima.

Belli.	<i>Partem aliquam belli, & eandem in prælia tur-</i> <i>nam.</i>
--------	---

Ex Satyra decima quinta.

Abijcit.	<i>Hunc abijcit, seu dignum, veraq; Charybdi.</i>
----------	---

Ex Martiali.

Ex libro primo Epigrammatum.

Grande sop-	<i>Audieris cum grande sophos, dum basia captas.</i>	
phos	<i>Et matutinum portat ineptus, Ane.</i>	ibid.
Matutinum	<i>Sed nil patrono porrigit, hæc chiragra est.</i>	ibid.
Ane.	<i>Denarius tibi quinque Martialem.</i>	ibid.
Chiragra		
Denarijs		

Ex libro secundo Epigrammatum.

Vt audiam	<i>Et secum sic, ut audiam, susurrat.</i>
-----------	---

Ex libro quinto Epigrammatum.

Smaragdos	<i>Sardonicas, smaragdos, adamantas, inspidas uno</i> <i>Portat in articulo stella, Senere, mens.</i>	
	<i>Quam longe cras istud ubi est?</i>	ibid.

Ex libro sexto Epigrammatum.

	<i>A te Iuno petat Cæsten, & ipsa Venus.</i>
--	--

Ex libro septimo Epigrammatum.

	<i>Delectat Marium si perniciosus ichneumon.</i>
--	--

Ex

INDEX.

Ex libro nono Epigrammatum:

Dicunt Earinon tamen poeta, Earinon
Sed Graci. quibus est nihil negatum;
Et quos apes, apes decet sonare.

Denariis tribus inuitas & inane togatum. ibid. Mane to-
 garum

Ex libro vndecimo Epigrammatum.

Lucili Columela hic situs Metrophanes. Silas

Ex libro duodecimo Epigrammatum.

Et credit cui Post humilla dines. Cui

Afficit dormicænio clientem. ibid. Dormicæ-
 nio

Ex libro decimoquarto Epigrammatum.

Tenuia ne madidos violent bombicina crines, Tenuia

Figat acus tortas, sustineatque comas.

Ex Lucano.

Ex libro primo Pharsaliæ:

— Hinc leges & plebsceta coacta. Coactæ

Ex libro quarta Pharsaliæ.

Et tepidum in molles Zephyros excurrit lader. Tepidum
 Iader

Ex libro sexto Pharsaliæ.

Sit tibi durus Iber, aut sit tibi terga dedisset. Iber

Ex libro septimo Pharsaliæ.

Et damnata diu Romanis Allia fastis. Allia
 Subijcit

Ipse manu subijcit gladsos, ac tela ministrat. ibid.

Ex libro octauo Pharsaliæ

Zeuinaque Pellæum Pompeio vincite Parthi, Zeuina

Nomen abit, aut unde redit minore triumpho. ibid: Abit

Cnr obijcis Magno tumulum magneq; vagante. ib Obijcis

Ex

INDEX.

Ex libro nono Pharsaliæ.

Obijcit. Obit.	<i>Pompeiumque deis obijcit) quam paucæ Catonii. Cinis obit (inquit) multum maioribus impar.</i>	ibid.
Adit. Adit.	<i>Torpentem Tritonos adit illa sa paludem. Orbis adit Asiam. nam cum communiter iste.</i>	ibid. ibid.
Bonus esse socer.	<i>_____ tutumque putavit Iam bonus esse socer.</i>	ibid.

Ex Catullo.

Ex Carmine primo.

Quoi. Meas. Quare habe.	<i>Quoi dono lepidum novum libellum: Meas esse aliquid putare nugæ. Quare habe tibi quicquid hoc libelli est.</i>	ibid. ibid.
----------------------------------	---	----------------

Ex Carmine secundo.

Quoi. Solvit. Male. Tua.	<i>Quoi primum digitum dare adpetenti. Quod Zonam solvit diu ligatam. O factum male, o miselle passer. Tua nunc opera mea puella.</i>	ibid. ibid. ibid.
-----------------------------------	---	-------------------------

Ex Carmine septimo.

Tua.	<i>Tue Lesbia sint satis, superque.</i>	
------	---	--

Ex Carmine undecimo.

Paucæ nun- tiare. Culpa. Velut.	<i>Paucæ nuntiate mea puella. Qui illius culpa cecidit velut prati.</i>	ibid.
--	---	-------

Ex Carmine duodecimo;

Disertus.	<i>Disertus puer, ac facetiarum.</i>	
-----------	--------------------------------------	--

Ex

INDEX.

Ex Carmine 21.

Ne meus puer & sive discat.

Nemcas.

Ex Carmine 22.

Sed non videmus, mantica quod in tergo est.

Mantica
quod.

Ex Carmine 25.

Remitte pallium mihi meum, quod innolasti.

Remitte.

Ex Carmine 33.

Amabo mea dulcis Ipsithilla.

Amabo.

Mea delicia, mei lepores.

ibid. Mez.

Iube ad te veniam meridiatum.

ibid. Iube.

Nen tibi libeat foras abire.

ibid.

Sed domi maneat, aresque nobis.

ibid. Sed domi.

Ex Carmine 35.

Quam mater prope Deliam.

Prope De-

Deposuit olivam.

liam.

Deposuit.

Ex Carmine 36.

Poeta tenero, meo sodali.

Poeta.

Velim Cacilio papyre dicas.

ibid. Velim.

Amici accipiat sui, meique.

ibid. Amici.

Euntem reuocet, manusque collo.

ibid. Euntem.

Ex Carmine 37.

Scripta tardipedi deo daturam.

Scripta.

Iocose, & lepide vonere Dinis:

ibid. Iocose

Colis, quaque Amathunta, quaque Golgos.

ibid. Colis.

Ex Carmine 41.

Quenam te mala mens miselle Rauide.

Rauide.

Agit praeipitem in meos lambos.

ibid. Agit.

Ex Carmine 43.

Adeste hendecasyllabi, quotquot estis:

Adeste.

Ex

INDEX.

Ex Carmine 43.

Recepto. *Sexti recepto, quin granedinem & tussius.*

Ex Carmine 56.

Gravedi- *Oramus, si forte non molestum est.*

ibid;

Forte *Te in circo, te in omnibus tabellis:*

ibid.

Te in *Fœmellas omnes amico prenda.*

ibid.

Fœmellas *Quas vultu vidi tamen sereno.*

ibid.

Vidi tamen *Has vel te sic ipse flagitabam.*

ibid.

Sic ipse *Verbosa gaudet Venus loquela.*

ibid.

Ex Carmine 58.

Gaudet *Vno in lectulo eruditulis ambo.*

Ex Carmine 67.

Lectulo *Quarex tempestate, nono auctus Hymenao.*

Ex Carmine 68.

Hymenao *Speraret nec linguam esse, nec auriculam.*

ibid.

In hisce se- *Ex Carmine 69.*

quentibus *Cassarent, neq; tristi imbre madere gena.*

Pentametris *Quam veniens una atq; altera rursus hiems.*

ibid.

præ pene- *Troia virum, & viriunum omnisum acerbacinis.*

ibid.

mimeris de- *ibid.*

finis in me- *ibid.*

dia syllaba: *Ex Carmine 71.*

Illam affligit odore, ipse perit podraga:

Ex Carmine 74.

Quam modo qui me vnũ, atq; unicũ amicũ habuit

Ex Carmine 76.

Nec desistere amare, omnia si facias.

Ex Carmine 78.

Mi misero eripuisti omnia nostra bona.

EX

INDEX.

Ex Carmine 83.

Eripere ei noli, multo quod carius illi.

Eripere ei.

Ex Carmine 89.

Non genitor Nympharum abluat Oceanus.

Ex Carmine 91.

Si vera est Persarum impia religio.

Ex Carmine 92.

Culpa est, in quacunque est aliquid sceleris.

Ex Carmine 98.

Non ita me dii ament, quidquam referre putant,

Dij. Referre
Culum

Vtrumue os, an culum olfacerem Emilio.

Ex Carmine 100.

Guttis absterfisti omnibus articulis:

Non cessasti, omnique excruciare modo: ibid.

Ex Carmine 102.

Et mutum ne quicquam alloquerer cinerem.

Ex Carmine 105.

Sed tu cum Canone omnia monstra facis.

Ex Carmine 108.

Si quidquam cupido, optantique obtigit unquam.

Optantique

Ex Carmine 115.

Aucupia omne genus, pisces, prata, arua, feraeque:

Aucupia
omne genus

Ex Carmine 116:

Prata, arua, ingentes sylvas, saltusque, paludes-
que.

Paludesque

Omnia magna haec sunt, tamen ipse est maximus
lustro.

Maximus

ibid.

Ex Carmine 117.

At fixus nostris tu dabis supplicium.

ibid. Dabis

Infiuita

Infinita fere sunt huiusmodi in hoc Poeta, & alijs priscis obseruanda, (nos enim pauca è multis excerptimus, breuitati studentes) præsertim in hisce Phaleucijs, vbi nihil est frequentius, quàm pedis pro pede substitutio & transmutatio, id quod a pueris est diligentissimè annotandum. Occurrunt etiam duriores vocalium & dipthongorum aliarumque interdum literarum elisiones, elisionumque prætermisiones, aliaque huiusmodi multa, quæ prudens relinquam studiosis inter legendum colligenda. Pergam igitur ad alios Poetas vsitationes, vbi longè ero breuior, vt laborioso & locupleti huiusmodi indici finem tandem imponam.

Ex Tibullo. Libro primo.

Eris. Trans-
ier.

Ex Elegia 4.

At si tardus eris, errabis, transiet ætas.

Ex Elegia 5.

Virum.

Et tantum venerata virum hunc sedula curet.

Ex Elegia 7.

Dissoluenda. *Stamina non vlli dissoluenda die.*

Dissoluenda. *Pectora tristitia dissoluenda dedit.*

ibid.

Ex Elegia 10.

Arcis.

Tunc nitidus plenis confisus rusticus arcis.

Dissoluisse. *Sit satis, ornatas dissoluisse comas.*

ibid.

Ex

INDEX.

Ex libro 2. Elegeia 10.

Rure lenis verno flores apes ingerit aluco.

Aluco.

Ex Elegeia. 2.

Nec cithara, intonsa profueruntue coma.

Profue-
runt.

Ex Elegeia 3:

Eben diuitibus video gaudere puellas.

Eben.

Ex Elegeia 5.

Vera cano: sic usque sacras innoxia lauros

Lauros
vescar.
Virginitas
eternum.

Vescar, & aeternum sit mihi virginitas.

Hac fuerunt olim. Sed tu iam multis Apollo. ibid.

Fuerunt.

Ex libro quarto, Carm. 1.

Cimneriam etiam obscuras accessit ad arces:

Cimne-
riam.

Ex Carmine 2.

Hoc Venus ignoscet, at tu violente caueto.

Ignoscet.

Ex Carmine 5.

Servitium & dederunt regna superba tibi.

Dederunt
soluisse.

Nulla potest posthac quam soluisse dies.

Ex Propertio. Lib. 1.

Ex Elegeia 4.

Quarere non impune illa rogata venit.

Ex Elegeia 10.

Tu caue ne tristi cupias pugnare puella.

Cauet.
Petijt.

Nen si quid petijt, ingrata fronte negaris:

ibid.

Ex Elegeia 13.

Non sis Amonio Salmonida missus Enipeo.

Enipeo

Ex libro 1: Elegeia 3.

Hac tibi contulerunt coelestia munera diui.

Contulē-
Ex runt.

INDEX.

Ex Elegeia.8.

Serunt.
Feruere

*Et Theba seterunt atque Troia fuit.
Feruere & Hectorea Dorica castra face.*

ibid.

Ex Elegeia 9.

Tuum

Solus ero, quoniam non licet esse tuum.

Ex Elegia 14.

Electra

Nec sic Electra saluum cum aspexit Orestem.

Ex Elegeia 28.

Feruere
Inter

*Incipit & sicco feruere terra cane.
Es tibi Maonias inter Heroïdas omnes.*

ibid.

Ex Elegeia 33:

Tu quoque ô Eurytion vino Centaure petisti.

Ex libro 3.

Ex Elegeia 4.

Promethæo. *O prima infelix fingenti terra Prometheus.*

Ex Elegeia 10.

Condide-
runt.

Hæc dii condiderunt. —

Ex Elegeia 12:

Polymne-
storis.

Te scelus accepto Thraſis Polymnestoris auro.

Ex Elegeia 18.

Induit abi-
eque.
Enipeo.

Induit abiægne cornua falsa bonis.

Testis Theſſalico flagrans Salmonis Enipeo.

Ex Elegeia 23.

Exciderunt. *Exciderunt surdo tot mea vota Ioni.*

Ex

INDEX.

Ex libro quarto.

Ex Elegia 1.

Et, qui nunc nulli, maxima turba Gabij.

Laserat abiegni venter apertus equi.

Tunc animi venere Decy, Brutiq₃ secures.

ibid. Gabij.

ibid. Laserat abiegni

ibid. Decij.

Ex Elegeia 7.

Eosdem habuit secum, quibus est elata capillos.

Eosdem.

Ex Elegeia 8.

Eosdem oculos: lateri vestis adusta fuit.

Palluerunt ipso labra soluta mero.

Eosdem.

ibid. Palluerunt.

Hh

STV-

Studioſo Lectori.

Admonendus es (Studioſe Lector) non omnia, qua in hoc indice vberimo congeruntur loca & testimonia ad unum & eundem finem referri debere. Adſcripſimus enim ad marginem maioris facilitatis gratiâ (ut vel rudiffimis prodeſſe poſſit hic labor) ea vocabula, in quibus aliqua lateat difficultas, aut dubitationis occaſio. In his autem quædam ad durioris conſtructionis rationem maxime ſpectare videntur. Sunt verò alia, quæ ad quatuor partium orationis declinabilium genera, numeros, declinationes, coniugationes, modos, tempora, referuntur, reliquæque earundem accidentia ſive attributa. Denique ſunt alia in quibus carminis eſt habenda ratio, pedum ſpectanda ſubſtitutio, ſive tranſmutatio, Eliſiones, vel admiſſæ, vel omiſſæ examinande: ſyllabarum denique diligentiffime obſervanda quantitas, in quibus
omnibus

omnibus si non possint semper rei literaria ty-
runculi per sese citati loci mentem & finem
perspicere, non pudeat vel pigeat praeceptorum
benignissimorum aliorumue doctiorum opem
& auxilium implorare. Atque hac ratione
tandem eueniet, ut promptiores & paratiores
euadant ad omnia sophistarum argumenta, &
confutanda & dissoluenda, regulasq; Gram-
maticales recte dextrèque intelligendas, &
enucleandas: quem ego finem & scopum in
hisce elaborandis & desudandis mihi semper
ob oculos habui propositum. Quare

— Si quid nouisti rectius istis,
Candidus imperti: si non, his utere mecum.

EST ET HAEC NOVA PRORSUS
disputatio, & hîc demum adiecta ob in-
expectatam Typographi prospera-
tionem, quæ aliâs suo loco
fuiſſet interſerenda.

An omnia in (u) finita ſint ſemper longa ſine ulla
prorſus exceptione?

Præſati-
uncula.

Q*Vaſt.* Cum hætenus obnixè manibus, pe-
dibusque (quod aiunt) varijs allatis obie-
ctiuncularum formulis omnes fere Grammaticæ
regiæ regulas oppugnaverim, falſitatique con-
vincere, & arguere conatus fuerim, non eo qui-
dem animo, vt quem, velim de illarum fide &
certitudine dubitare, & hæſitare, ſed vt hac via
potius & ratione puerorum in Scholis triuialibus
ingenia exercerem, illorumque indolem exacu-
erem & incitarem, ad ſimiles aliorum fraudes,
captionesque diluendas; turpe putauì, inertis
poetæ inſtar, in extremo iam fere actû, quaſi laſ-
ſus & conuiſtus aufugere, tamenſi contra te, &
Grammaticam tuam decertando nihil pene huc
uſque perfeceſſim. Stat itaque ſententia, hic, aut
cum ſudore, quod conor, euincere, aut cum pu-
dore deficere. Noſti (opinor) tu vltimam illam,
& extremam Grammaticę tuę Lilianæ regulam:
denique (u) finita produciuntur omnia.

Reſp.

Resp. *Quippe ni.*

Quaest. Nosti ergo quid ea statuatur de (n) finitis omnibus.

Resp. *Quippe ni.*

Quaest. Num ergo & mentiri eandem nosti?

Resp. *Te quidem.*

Quaest. Ego mihi fidem non haberi postulo, nisi euincam manifeste, & quod cupio, (voles, noles) extorsero.

Resp. *Quid? Num ab Hercule clamam?*

Quaest. Imo à te veritatem, huius regulæ contradicentem.

Resp. *Quin ergo incipis extorror?*

Quaest. Quin ergo taces calumniator?

Resp. *Mutus sum?*

Quaest. Sic ergo insurgo contra. Produci & corripitur sunt idem. *u* finita producantur, ergo corripuntur id est, brevia sunt.

Resp. *Certe aut ridicula est hac argumentatio, aut ego nihil sentio, nec sapio.*

Quaest. Quin tu, si in meam abeas sententiam, senties sane satis, verumque sapiēs. Quid autem? Negas ne mihi conclusionem? Aliud sane non est, quod neges.

Resp. *Imo aliud. Si enim ex ignorantia idem esse dicas, produci, & corripitur, te sanum esse nego: si sciens hoc asseras, egregie impudentem esse facile concedo. Adeone tu hebes es, ut cum legas apud Grammaticam, eandem syllabam posse aliquando corripitur,*

DISPUTATIONES

aliquando autem produci, exinde colligas, idem esse corripì & produci?

Quaest. Imo in illa regula de dictionibus in (l) finitis, quas Grammatica breues esse affirmat paucis quibusdam exceptis, in quibus exempli gratiâ ponit vocabulum (Sol:) ego idem vocabulum semper apud probatos poetas productum reperio.

Resp. Sic quidem docet Grammatica. Tu verò, qui contrarium statuis, vno atq; altero exemplo allato ostende hanc dictionem (Sol) produci.

Quaest. Nihil est factu facilius. Sic enim Virgilius primo Georgicorum:

Per duodena regit mundi sol aureus astra.

Et libro quarto:

*Quod superest, ubi pulsam hyemem sol aureus egit
Sub terras.* ———

Nec puto te posse vnquam ex probato aliquo Poeta docere vocabulum (Sol) corripì.

Resp. Est igitur error Typographicus, & Sal pro Sol legi debere existimb.

Quaest. Certè mirum est, si error tam conspicuus, omnibus omnium impressionum libris obreperet: tum verò contra te facit, quòd Grammatica non excipit hoc vocabulum ab ista regula, quod sane facere debuisset. Sed ego hoc vlterius non tangam, & seriò tandem agam.

Resp. At hoc iam factum oportuit. Sciant tamen reuera studioj adolescentes mendum hoc esse in Grammatica

PVERILES.

Grammatica nostra, & loco dictionis (Sol) debere in hac regula reponi vocabulum Sal.

Solutio.

Quest. Bene quidem se res habet, sed ut alio iam utar argumento, mensura (quæso) mihi (nisi, quod potius credo, non potes) hunc Lucretij versiculum:

2. Obiectio.

Quidue mali foret in rebus mortalibus passim.

Resp. Possum quidem. Nam (s) in (mortalibus) eliso & sublato, nihil manet difficultatis.

Quest. Imo vel maxima. Sic enim (quod ego probandum in me suscepi) u finitum erit breue.

Resp. Non potest dici u finitum, etsi s tollatur in scansione. Ergo debet esse brevis non minus quam si s maneret sequenti vocali.

Quest. Ergo ubicunque (s) tollitur eadem manet quantitas ac si non tollatur.

Resp. Rem omnem tenes.

Quest. Si ergo (s) tollatur in (fluctibus) quanta (u) erit?

Resp. Brevis sane.

Quest. At si (s) maneret, esset longa, ut vult Grammatica tua. Nam producantur (inquit ea) omnes casus obliqui in us quartæ inflexionis, excepto vocatiuo & nominatiuo singulari:

Resp. Imo excipiendi sunt etiam dativi & ablativi plurales in us in hac declinatione.

Quest. Sed non excipit illos casus Grammatica, ne dum excipiendos putat, nisi forte errat.

DISPUTATIONES

Solutio super-
rioris argu-
menti.

Nam inquit : omnes casus obliqui in *us* præter illos duos casus, nominatiuum scilicet, & vocatiuum singulares. Sed cum videam in quas detrusus sis angustias, non vrgebo te diutius hoc argumento. Is enim re vera est sensus illius regulæ, tametsi expressis verbis non ita statuatur. Atque hanc quidem ob causam sunt hæc quæ prius adduxi, tam alte repetita argumenta, nempe vt norint Iuniores, (Sol) in regula de (i) finitis corruptè poni pro (sal) & in regula finientium in *us*, intelligendos etiam esse datiuos & ablatiuos plurales in *us* semper esse regulariter breues, tametsi non expressè ita doceatur in Grammatica regia. His itaque omittis, iam illud vrgebo, quod apertissimè faciat contra hanc regulam de exeuntibus in (u).

Resp. Videamus tandem quid illud sit.

Quæst. Tale est profecto, vnde te puto non posse vlla ratione euadere, quin constrictus & implicitus vndique teneare. Docebo enim exemplis (quæ affirmat Grammatica tua esse firmiora omnibus regulis) *us* finita aliquando corripì : non esse igitur vniuersaliter sine vlla exceptione verum : *us* finita producantur omnia.

Resp. Nimis es tu profecto verbosus. Pauci ergo illud doce, quod tam multis, & tam audacter hætenus affirmasti, vt ita tandem tibi merito habeatur fides.

Quæst.

Quæst. Dic ergo quomodo tuo palato arri-
deat hoc carmen? Tertia ob-
jectio.

Nam potest igitur parvissima corpora proquàm.

Resp. Quis huius carminis est autor?

*Aliud argu-
mentum.*

Quæst. Lucretius, venerandæ antiquitatis
autor satis notus, altiorisque philosophiæ, eru-
ditionisque reconditoris scriptor verè admiran-
dus, & diligendus.

Resp. Est tamen valde obscurus, & pro scripto-
rum veterum more & consuetudine, multa sibi su-
mit iam absolœta & antiquata, magnæque vitur
libertate seu potius licentia in elisionibus duriusculus
vel admutendis vel omittendis, apud quem, insinitis
fere in locis literas s & delisas reperies: consonan-
tem vero in sequente vocali multoties sine elisione v-
surpat, aliaque multa habet notanda potius quàm i-
mitanda, quemadmodum hoc ipso in loco superlati-
vum parvissima inusitatum admodum, & valde ra-
rum, pro quo iam frequentissimo in usu est superlati-
vus irregularis minimus.

*In lectione
Lucretij
multa no-
tanda poti-
us quàm i-
mitanda.*

Quæst. Quid hæc omnia ad rem præsentem
faciunt? Hic enim satis manifestè & apertè vi-
desse corripitur contra regulam, ad quod tandem
quid respondes? Iam enim sine fraude & dolo
(quæ mihi sæpius obijcere soles) quod institui,
probaui, vel teipso iudice.

Resp. Unicum est hoc exemplum. Pictoribus
etiã atque Poetis quilibet audendi semper fuit æ-
qua potestas.

Quæst.

DISPUTATIONES

Hac ratione elabi non potes. Sic enim alibi idem Poeta:

Lib. 4.

Alij legant

Hanc, ne-

queant.

Nenu queunt rapidi contra constare leones.

Non valet igitur tritum hoc responsum. Nec si magna concedatur tam Poetis, quàm Pictoribus, fingendi & pingendi libertas, eadem quoque debet illis in scribendo tribui potestas.

Solutio pro-
habita.

Resp. Poteram hic me tueri, si ad varias in hisce carminibus lectiones quas alij sequuntur confugerem, sed quia doctissimo Gifanio hanc lectionem quàm maxime placere video, (licet viri undiquaq; doctissimi aliter legant) qua ratione defendi possit hac insolens loquendi libertas non video, nisi forte dixeror rarissimum & inusitatissimam esse Systolen, per quam u in viroque hoc exemplo contra regulam corripitur, cum alioqui longa semper esse debeat.

Quaest. Ego quoque nihil hic statuam, sed hoc totum relinquam virorum doctiorum iudicio. Pergant iam (si volunt) alij, si prius admonuero studiosos adolescentes vocabulum nenu, in his locis,
& apud Nonium vsur-
pari pro non mo-
re veterum.

Ad beneuolum Lectorem
de erratis Typographicis.

*Pauca parum cautos operarum errata labores,
Si vitiant: facilis corrige (quæso) vale.*

LONDINI
Excudebat Iohannes Norton Se-
renissimæ Regiæ Maiestati. in
Latinis, Græcis & Hebraicis
Typographus.

M. DC. VII.

Mr. J. R. Aglion
 Richard Johnson and Co. Books
 In these my words you hear me out
 Therefore he is a very loud
 That unto me times he came
 And very much so do I blame

non possunt facere tuam respo-
 nsum in frangere pergam igitur
 et aliam quaestione in qua abs-
 quoro quid exasimas de illis
 repartiti quid fradunt me de
 concordantia ad irchani cum sub-
 paulino

Non possunt tuam respo-
 nsum infringere

A.

abbot the porten
John of England
1347

28.